

รายงานฉบับสมบูรณ์

การศึกษาปัญหายาเสพติดในจังหวัด

ชายแดนภาคตะวันออก

เสนอต่อ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

โดย

พินิจ ลาภานานนท์

เครือข่ายวิชาการสารเสพติดภาคกลาง

หน่วยวิจัยสารเสพติดและผลกระทบทางสังคม

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กันยายน 2547

จท
ส 15
012806



รายงานฉบับสมบูรณ์

การศึกษาปัญหาหายาเสพติดในจังหวัด

ชายแดนภาคตะวันออก

เสนอต่อ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

โดย

พินิจ ลาภธนานนท์

เครือข่ายวิชาการสารเสพติดภาคกลาง

หน่วยวิจัยสารเสพติดและผลกระทบทางสังคม

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กันยายน 2547

คำนำ



โครงการศึกษาปัญหาสาเหตุคิดในจังหวัดชายแดนภาคตะวันออก เป็นการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาสาเหตุคิด ด้านอุปทาน อุปสงค์ ผลกระทบทางสังคมของชุมชนในจังหวัดตราด และสระแก้ว ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกติดกับประเทศกัมพูชา เพื่อการนำเสนอแนวทางการศึกษา ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาสาเหตุคิดที่เหมาะสม และเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหาสาเหตุคิดของพื้นที่ชายแดน

การดำเนินการศึกษาครั้งนี้สามารถดำเนินการสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) รวมทั้งยังได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้นำชุมชนและชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดตราดและสระแก้ว ในการให้สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นด้านต่างๆ และยังได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลและข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาจากเจ้าหน้าที่ในส่วนราชการต่างๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกทั้งสองจังหวัด นอกจากนี้ยังมีผู้ช่วยวิจัยอีก 2 ท่าน คือ นางสาวกิงกาญจน์ จงสุขไกล และนางสาวกันต์ชนิด แก้วบุญส่ง ที่ได้ทุ่มเททำงานจนกระทั่งการดำเนินการวิจัยเสร็จสมบูรณ์ทุกขั้นตอน ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณทุกท่านดังกล่าวไว้ ณ โอกาสนี้

หน่วยวิจัยสารเสพติดและผลกระทบทางสังคม
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กันยายน 2547

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขหมู่ ^{กศ} 15
เลขทะเบียน 012806
วัน, เดือน, ปี 4ก.ย.49

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย	3
1.4 วิธีการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	5
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อสิ้นสุดโครงการ	10
1.6 การนำเสนอรายงาน	10
บทที่ 2 สถานการณ์ยาเสพติดในจังหวัดตราด	12
2.1 สภาพทั่วไปและพื้นฐานเศรษฐกิจของจังหวัดตราด	12
2.2 สถานการณ์ยาเสพติดในจังหวัดตราด	17
2.3 สถานการณ์แก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดตราด	33
บทที่ 3 สถานการณ์ยาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว	45
3.1 สภาพทั่วไปและพื้นฐานเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว	45
3.2 สถานการณ์ทั่วไปของปัญหายาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว	50
3.3 สถานการณ์แก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว	65
บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะสถานการณ์ยาเสพติดจังหวัดตราดและสระแก้ว	82
4.1 สรุปสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในจังหวัดชายแดนภาคกลางด้านตะวันออก	82
4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด	95
4.3 ข้อเสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมในการศึกษาข้อมูลยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน	99
เอกสารอ้างอิง	102

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1-1	แสดงอำเภอเป้าหมายที่เป็นพื้นที่ศึกษาในจังหวัดตราดและสระแก้ว	3
ตารางที่ 2-1	แสดงจำนวนตำบล หมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามอำเภอ/กิ่งอำเภอ	14
ตารางที่ 2-2	แสดงความหนาแน่นของประชากรแยกรายอำเภอ/กิ่งอำเภอ	15
ตารางที่ 2-3	แสดงมูลค่าการส่งออกและนำเข้าของการค้าระหว่างไทย-กัมพูชา	16
ตารางที่ 2-4	แสดงสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดตราด	17
ตารางที่ 2-5	สถิติการจับกุมคดียาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดตราด (มกราคม-ธันวาคม 2545)	19
ตารางที่ 2-6	ตารางความคิดเกี่ยวกับ พรบ.ยาเสพติดในจังหวัดตราด จำแนกตามชนิดสารเสพติดและพื้นที่การกระทำความคิด	19
ตารางที่ 2-7	ความคิดเกี่ยวกับยาเสพติดจำแนกตามพื้นที่กระทำความคิดและประเภทคดี ยาเสพติด	20
ตารางที่ 2-8	ความคิดเกี่ยวกับยาเสพติดจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล และประเภทคดียาเสพติด	21
ตารางที่ 2-9	ผู้ต้องโทษคดียาเสพติดจำแนกตามประเภทคดีและชนิดยาเสพติด	22
ตารางที่ 2-10	ผู้ต้องโทษคดียาบ้าจำแนกตามประเภทคดีและจำนวนยาบ้าในครอบครอง	22
ตารางที่ 2-11	ผลการประเมินระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านชุมชน ในพื้นที่จังหวัดตราด ก่อนประกาศนโยบายทำสงครามกับยาเสพติด (จำแนกตามอำเภอ)	24
ตารางที่ 2-12	สถิติการจับกุมคดียาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดตราด (มกราคม – ธันวาคม 2546)	36
ตารางที่ 2-13	แสดงจำนวนผู้เข้ารับการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546-8 มีนาคม 2547จำแนกตามอำเภอ/ กิ่งอำเภอ	40
ตารางที่ 3-1	การแบ่งเขตปกครองจังหวัดสระแก้ว ปี 2545	48
ตารางที่ 3-2	จำนวนประชากรแยกเพศ รายอำเภอ ลำดับตามจำนวนประชากร ปี 2545	48

ตารางที่ 3-3	ความหนาแน่นของประชากร รายอำเภอ ลำดับตามความหนาแน่น ของประชากร ปี 2545	49
ตารางที่ 3-4	สถิติการจับกุมคดียาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว (ปี 2544-2546)	52
ตารางที่ 3-5	สถิติการจับกุมคดีผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว (ปี 2545)	53
ตารางที่ 3-6	สถิติกลุ่มนักเรียน นักศึกษาในจังหวัดสระแก้วที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ณ วันที่ 30 เมษายน 2546)	55
ตารางที่ 3-7	สถิติการดำเนินงานกับผู้เสพยาเสพติดของ ศตส.จ.สระแก้ว (ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ – 30 เมษายน 2546)	56
ตารางที่ 3-8	การจับกุมคดียาเสพติดที่ด่านชายแดนบ้านคลองลึก (วันที่ 25 สิงหาคม – 24 ตุลาคม 2546)	63
ตารางที่ 3-9	ผลการติดตามดูแลผู้ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในการ กลับคืนชุมชน	71
ตารางที่ 3-10	ความคิดเห็นของประชาชนต่อการประกาศสงครามยาเสพติดของรัฐบาล	72



สารบัญแผนที่

หน้า

แผนที่ 1-1	แสดงที่ตั้งอำเภอที่เลือกเป็นพื้นที่ศึกษาในจังหวัดตราดและจังหวัดสระแก้ว	4
แผนที่ 4-1	เส้นทางลำเลียงยาบ้าเข้าสู่จังหวัดตราดและจังหวัดสระแก้ว	87
แผนที่ 4-2	เส้นทางลำเลียงยาเสพติดทุกชนิดเข้า-ออก จังหวัดตราดและสระแก้ว	89



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ



1.1 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันปัญหาสุขภาพเสพติดได้กลายเป็นปัญหาวิกฤติของประเทศไทย และได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ยาเสพติดได้แพร่ระบาดไปอย่างกว้างขวางถึงระดับหมู่บ้านและชุมชนอันเป็นรากฐานสำคัญของสังคม และกระจายเข้าไปในทุกสาขาอาชีพรวมถึงนักเรียน นักศึกษา และเยาวชน อันจะเป็นพลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนภัยถึงภาวะความรุนแรงของปัญหาสุขภาพเสพติดและถือเป็นปัญหาเร่งด่วนของชาติที่จะต้องแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการขยายตัวของอุปสงค์และอุปทานของสารเสพติดชนิดต่างๆที่เติบโตอย่างรวดเร็ว และได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทางสังคม ทางวัฒนธรรม และทางเศรษฐกิจ ต่อวิถีชีวิตของประชาชนในทุกกลุ่มอายุและอาชีพ โดยจะเห็นได้ชัดเจนมากในกลุ่มเยาวชนและผู้ใช้แรงงาน (คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านข้อมูลและวิชาการสารเสพติดและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2545) และในทางกลับกันเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมโดยรวมก็เป็นตัวเร่งให้สถานการณ์ปัญหาสุขภาพเสติดรุนแรงยิ่งขึ้นด้วย ดังนั้นกลไกสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดอย่างยั่งยืนถาวร จึงควรเป็นการแก้ไขปัญหาโดยใช้กลไกสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนหรือสังคม โดยรวมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินการ การปราบปรามหรือความพยายามลดอุปทานของยาเสพติดอาจจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดได้แบบยั่งยืน

การวิจัยโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) และคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านข้อมูลและวิชาการสารเสพติดจาก 5 สถาบันอุดมศึกษาพบว่า สาเหตุสำคัญของปัญหาสุขภาพเสติดมาจากปัจจัยที่เป็นทั้งอุปสงค์และอุปทาน กล่าวคือปัจจัยที่เป็นอุปสงค์มาจากปัญหาภายในประเทศ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดความยากจน ปัญหาสังคม ปัญหาครอบครัวขาดความอบอุ่น ประชาชนมีค่านิยมทางวัตถุ และความอยากรู้อยากลอง เป็นต้น ทำให้มีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั่วประเทศประมาณ 7.3 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรทั้งประเทศ (คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านข้อมูลและวิชาการสารเสพติดและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2545) โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีนที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุด ซึ่งความต้องการใช้ยาบ้าในปัจจุบันถูกประมาณการว่ามีปีละประมาณ 800 ล้านเม็ด และคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศหลายหมื่นล้านบาท รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย (สำนักงานวิจัยและพัฒนากระทรวงกลาโหม, 2545) สำหรับสถานการณ์ด้านอุปทานยังคงเป็นปัญหาใหญ่ที่ยากจะทำลายได้ เนื่องจากพื้นที่การผลิตส่วนใหญ่อยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน

ของไทยตามแนวชายแดน แหล่งผลิตใหญ่ที่สุดจะอยู่ที่ภาคเหนือตามแนวชายแดนไทย-พม่าบริเวณตรงข้าม จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และตาก ส่วนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแหล่งผลิตอยู่ทางฝั่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดไปถึงตามแนวชายแดนทางด้านประเทศกัมพูชาซึ่งอยู่ทางด้านตะวันออกของประเทศไทย (พรพิมล ตรีโชติ และคณะ, 2545) สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ จึงมีความสำคัญที่ควรจะต้องมีการศึกษาวิจัยและติดตามประเมินผลทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานตลอดเวลา เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ภาคกลางมีจังหวัดชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านรวม 7 จังหวัด คือ กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ตรัง จันทบุรี และสระแก้ว สำหรับใน 4 จังหวัดแรกมีพื้นที่อยู่ทางด้านตะวันตก และมีชายแดนติดกับประเทศสหภาพพม่า ซึ่งมีเส้นทางผ่านแดนเข้าออกจากทั้ง 4 จังหวัดหลายเส้นทาง ส่วนพื้นที่ด้านตะวันออกมี 3 จังหวัดซึ่งมีชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา เส้นทางผ่านแดนทางจังหวัด ตรังมีมากถึง 30 ช่องทางและตามเทือกเขาบรรทัด จังหวัดสระแก้วมีหลายเส้นทางเช่นกัน แต่เส้นทางที่สำคัญที่สุด คืออ่าวอรัญประเทศ

สถานการณ์ปัญหาเสพติดของจังหวัดชายแดนในภาคกลาง มีความรุนแรงไม่น้อยไปกว่าชายแดนในภูมิภาคอื่นๆ และเป็นที่น่าทึ่งที่ว่าหลายจังหวัดชายแดนภาคกลาง ได้ถูกใช้เป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดจากแหล่งผลิตที่อยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งประเทศพม่าและกัมพูชา โดยถูกใช้เป็นเส้นทางลำเลียงเข้ามาจำหน่ายทั้งในประเทศและส่งผ่านไปยังประเทศที่สาม ความสำคัญของจังหวัดชายแดนในภาคกลางไม่เพียงเป็นเส้นทางลำเลียงเท่านั้น การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ก็เป็นปัญหาที่น่าห่วงเช่นเดียวกับในพื้นที่อื่นๆ การจัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ชายแดนภาคกลาง ทั้งใน ด้านอุปสงค์ อุปทาน และผลกระทบ เพื่อใช้ในการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด กล่าวได้ว่ายังมีข้อมูลเพียงส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ชายแดนในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยความต้องการข้อมูลยังคงมีอีกจำนวนมาก ทั้งข้อมูลจากระบบราชการในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และจากข้อมูลงานวิจัยเพื่อตอบคำถามถึงสาเหตุ ความรุนแรงของปัญหา และผลกระทบด้านต่างๆที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ชายแดนแต่ละด้าน

แม้ว่าปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นกับจังหวัดชายแดนเป็นที่สนใจของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และมีความพยายามศึกษาหาข้อมูลเพื่อดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยตลอด แต่การศึกษาหาข้อมูลไม่ได้ดำเนินการอย่างมีแผนและไม่มีความต่อเนื่อง ส่วนมากเป็นงานศึกษาวิจัยในพื้นที่เล็กๆ ตามความสนใจหรือความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเหล่านั้นจึงบอกได้เพียงสถานการณ์ในพื้นที่เฉพาะเท่านั้น การศึกษาข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเสพติดของพื้นที่จังหวัดชายแดนควรจะต้องเริ่มทำให้เป็นระบบเพื่อใช้สำหรับการติดตามและประเมินโครงการที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และวางแผนป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดของพื้นที่ชายแดนทั่วประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเสพติดด้านอุปทาน อุปสงค์ และผลกระทบทางสังคมของชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคกลางด้านตะวันออกติดกับประเทศกัมพูชา เพื่อการนำเสนอแนวทางการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเสพติดที่เหมาะสมและสามารถใช้สนับสนุนการวางแผนป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดของพื้นที่ชายแดน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

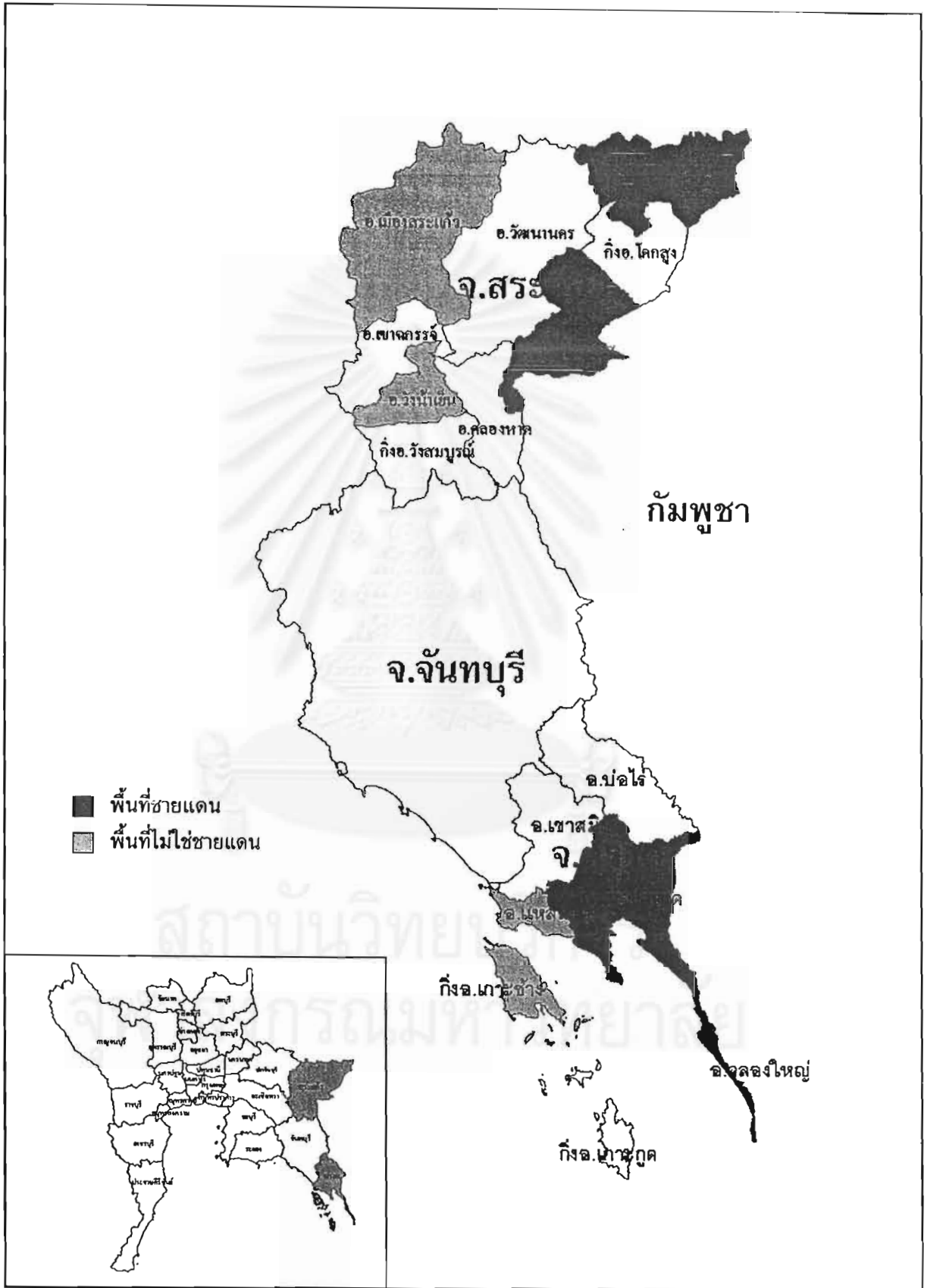
การศึกษานี้ได้กำหนดเลือกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคกลางด้านตะวันออกที่ติดกับประเทศกัมพูชา 2 จังหวัด คือ จังหวัดตราด ซึ่งมีพื้นที่ติดชายแดนประเทศกัมพูชาและมีพื้นที่ติดทะเลด้านอ่าวไทย และ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีพื้นที่ติดชายแดนประเทศกัมพูชาเพียงด้านเดียว

เนื่องจากงานวิจัยนี้ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับพื้นที่ชายแดน จึงจำแนกพื้นที่ศึกษาในแต่ละจังหวัดเป็น 2 ส่วน คือเลือกอำเภอที่มีอาณาเขตติดชายแดน 2 อำเภอ และอำเภอที่ไม่มีเขตติดต่อชายแดนอีก 2 อำเภอ เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลด้านอุปทาน อุปสงค์ และผลกระทบของทั้ง 2 จังหวัดซึ่งรวมเป็นพื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น 8 อำเภอ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1-1 และแผนที่ 1-1

ตารางที่ 1-1 แสดงอำเภอเป้าหมายที่เป็นพื้นที่ศึกษาในจังหวัดตราดและสระแก้ว

จังหวัด	จำนวนอำเภอทั้งหมด	เลือกอำเภอเป้าหมาย	
		ชายแดน	ไม่ติดชายแดน
ตราด	7	2 อ.เมืองตราด อ.คลองใหญ่	2 อ.แหลมงอบ อ.เกาะช้าง
สระแก้ว	9	2 อ.อรัญประเทศ อ.ตาพระยา	2 อ.เมืองสระแก้ว อ.วังน้ำเย็น
รวมพื้นที่เป้าหมาย	16	4	4

แผนที่ 1-1 แสดงที่ตั้งอำเภอที่เลือกเป็นพื้นที่ศึกษาในจังหวัดตราดและจังหวัดสระแก้ว



1.4 วิธีการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

โครงการวิจัยนี้กำหนดใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสัมภาษณ์เจาะลึกแหล่งข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้การรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพมีโครงสร้างของข้อมูลที่คาดว่าจะสามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในการนำเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดได้ โดยมีองค์ประกอบของประเด็นคำถามต่างๆ ดังนี้

- 1) ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในพื้นที่ศึกษา
- 2) ประสบการณ์ของประชาชนที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่ศึกษา ทั้งด้านอุปทาน อุปสงค์ และผลกระทบที่ได้รับ
- 3) การค้า การจำหน่ายยาเสพติด ขบวนการ วิธีการและลักษณะการจำหน่าย การลำเลียง ราคา การบรรจุหีบห่อ การส่งออก-นำเข้า ฯลฯ
- 4) การเสพ : ชนิด รูปแบบ วิธีการ ปริมาณ ช่วงเวลา ที่ไหน เมื่อไร กับใคร ฯลฯ
- 5) สถิติต่างๆ จากส่วนราชการ ทั้งจากกระทรวงมหาดไทย ทหาร ตำรวจ ศุลกากร และสาธารณสุข
- 6) เงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรมหรือจารีตประเพณี ที่มีส่วนเอื้อประโยชน์หรือเป็นเงื่อนไขชะลอการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่

อย่างไรก็ตามในการเก็บรวบรวมข้อมูลสนาม ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาข้อมูลในจังหวัดตราดก่อนจังหวัดสระแก้ว เพราะเป้าหมายหลักของการวิจัยประการหนึ่งคือ เพื่อการนำเสนอวิธีวิจัยที่จะมีความเหมาะสมต่อการศึกษาปัญหาเสพติดในพื้นที่ชายแดน ซึ่งอาจจะนำไปประยุกต์ใช้ในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดได้ ทั้งนี้หลังจากการศึกษาวิจัยในจังหวัดตราดแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อดีและข้อเสียของแต่ละวิธีการวิจัยไปปรับใช้ในการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในจังหวัดสระแก้วต่อไป ดังนั้นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสนามจึงมีความแตกต่างกันระหว่างจังหวัดตราดและจังหวัดสระแก้ว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. วิธีการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลในจังหวัดตราด

งานวิจัยนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในสถานการณ์ปัญหาและผลกระทบของยาเสพติดในชุมชน และใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มประชากรเสี่ยงหรือผู้ที่มีพฤติกรรมหรือประสบการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาก่อนในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ทั้งผู้ค้า ผู้ลำเลียง ผู้เสพ และผู้ติดสารเสพติดชนิดต่างๆ ทั้งนี้ได้กำหนดวิธีการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามและประชากรเป้าหมายในการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพรวม 6 กลุ่ม ดังนี้

- (1) ประชากรที่เคยมีประสบการณ์เสพยาหรือค้ายาเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่งมาก่อน ประชากรกลุ่มนี้เป็นสมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ว่า เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหรือ

เคยสัมพันธ์กับยาเสพติดในลักษณะใดลักษณะหนึ่งมาก่อน ประชากรที่ศึกษาจะครอบคลุมทั้งในพื้นที่ชนบทและเมือง โดยมีเป้าหมายจะสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมทุกเพศและทุกวัย แต่เนื่องจากความร่วมมือของประชากรเป้าหมายมีต่ำกว่าที่คาดหวัง ด้วยเหตุผลสำคัญคือความหวาดกลัวและสับสนต่อสถานการณ์ยาเสพติด อันเนื่องมาจากการประกาศสงครามกับยาเสพติดที่รัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้เน้นการใช้ความรุนแรงในการปราบปรามมากกว่าการป้องกันแก้ไขปัญหา ประชากรเป้าหมายจึงไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลเพราะไม่แน่ใจในความปลอดภัยของตนเองและครอบครัว

- (2) เยาวชนในระบบการศึกษา โดยในพื้นที่เขตเมืองจะศึกษาข้อมูลนักเรียนนักศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาและวิทยาลัยอาชีวศึกษา ส่วนเขตชนบทจะเลือกศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยได้เลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกนักเรียนนักศึกษา 5-10 ตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษา โดยเลือกกลุ่มประชากรเป้าหมายให้ครอบคลุมทั้งเพศ กลุ่มอายุ และระดับการศึกษา นักเรียนนักศึกษาที่สัมภาษณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 53 คนจาก 9 สถานศึกษาในพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 อำเภอ
- (3) ประชากรผู้ต้องโทษในทัณฑสถานที่เป็นเขตรับผิดชอบของจังหวัดตราด ซึ่งจำแนกเป็น
 - ผู้ต้องโทษในคดีเด็ดขาด
 - ผู้ต้องโทษในระหว่างการอุทธรณ์หรือฎีกา
 - ผู้ต้องโทษในเรือนจำชั่วคราว
 - ผู้ต้องโทษที่เป็นเยาวชน (อายุระหว่าง 18-25 ปี)
 ทั้งนี้ได้กำหนดจำนวนตัวอย่างประชากรเป้าหมายไว้ประมาณ 5-10 ตัวอย่างต่อกลุ่ม โดยให้กระจายครอบคลุมในทุกกลุ่มเพศและอายุ แต่การสัมภาษณ์เจาะลึกไม่สามารถทำได้ครบในทุกกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากผลกระทบของมาตรการปราบปรามยาเสพติดทำให้ไม่อยู่ในภาวะที่เอื้ออำนวยต่อการสัมภาษณ์เจาะลึกประชากรกลุ่มนี้ จึงสามารถสัมภาษณ์ได้เพียงจำนวนน้อย เฉพาะผู้ต้องโทษในคดีเด็ดขาด
- (4) ผู้ติดยาที่เข้ารับการรักษา ทั้งจากโรงพยาบาลประจำจังหวัดหรืออำเภอ วัด หรือค่ายทหาร โดยกำหนดตัวอย่างแต่ละ 5-10 ตัวอย่าง ให้กระจายครอบคลุมในทุกกลุ่มเพศและอายุ ประชากรกลุ่มนี้ไม่สามารถสัมภาษณ์เจาะลึกได้ตามที่กำหนดไว้ เพราะเงื่อนไขและเหตุผลเดียวกันกับในกลุ่มประชากรผู้ต้องโทษ
- (5) ข้าราชการจากส่วนราชการที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษา ทั้งทหาร ตำรวจ ตำรวจตระเวนชายแดน แพทย์/พยาบาล ครู และข้าราชการระดับอำเภอหรือจังหวัด เน้นการสัมภาษณ์เจาะลึกโดยไม่จำกัดจำนวนตัวอย่างและพื้นที่ศึกษา ประชากรกลุ่มนี้สามารถสัมภาษณ์เจาะลึกได้รวม 32 ราย แต่ไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น เพราะเจ้าหน้าที่ในหลายส่วนราชการไม่ยินดีให้ข้อมูล

- (6) นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การวิจัยเชิงคุณภาพในประชากรกลุ่มนี้เน้นเฉพาะพื้นที่ศึกษาบนเกาะช้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่บ้านคลองพร้าวและหาดทรายขาว ซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวนมาก และนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ก็มีเป้าหมายการเดินทางไปเที่ยวเกาะช้างประการหนึ่งคือการเสพทัศนียา ดังนั้นกลุ่มประชากรที่เก็บรวบรวมข้อมูลจึงประกอบด้วย 5 กลุ่มหลัก คือ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ หอจิวบริการ (ซึ่งส่วนมากมีแขกเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ) เจ้าของและพนักงานบริการในสถานบริการท่องเที่ยวต่างๆ ชาวประมงและแรงงานรับจ้างบนเรือประมง และกลุ่มผู้นำท้องถิ่น ทั้งผู้นำทางการ (ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล - อบต.) และผู้นำธรรมชาติ การเก็บข้อมูลในส่วนนี้ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมประกอบการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยใช้ผู้ช่วยนักวิจัยที่มีลักษณะเฉพาะ 2 ท่าน ท่านแรกเป็นนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษ และอีกท่านหนึ่งเป็นสาวประเภทสองที่ทำงานในสถานประกอบการบนเกาะช้าง การเลือกผู้ช่วยวิจัยทั้งสองลักษณะนี้ก็เพื่อเป้าหมายหลักให้ทั้งสองคนเข้าไปพูดคุยและสังเกตแบบมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในสถานการณ์อุปสงค์ อุปทาน และผลกระทบของยาเสพติดบนเกาะช้าง จากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และกลุ่มคนที่ทำงานในสถานบริการต่างๆ สำหรับกลุ่มประชากรอื่นๆ ผู้วิจัยเป็นผู้เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลเอง

กล่าวสรุปได้ว่า การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในพื้นที่ศึกษาไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยเงื่อนไขสำคัญคือ การศึกษาปัญหาเสพติดเป็นการศึกษาข้อมูลที่มีความไวต่อความรู้สึก (Sensitivity) สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระหว่างและภายหลังการประกาศสงครามยาเสพติดของรัฐบาล การเข้าไปเจาะลึกข้อมูลทำได้ยากยิ่งกว่าเดิมมาก เพราะผู้ให้ข้อมูลไม่ไว้วางใจและไม่ยินดีที่จะเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด ด้วยเกรงกลัวว่าจะไม่ปลอดภัย หรืออาจจะถูกจับกุมถ้ายอมเปิดเผยข้อมูลในส่วนตัวตนเองเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยหลักการแล้วข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพที่ดีจะต้องเป็นข้อมูลที่ไดมาจากความไว้วางใจหรืออยู่บนพื้นฐานความเชื่อถือหรือเชื่อใจต่อกันระหว่างผู้รับและผู้ให้ข้อมูล จึงจะสามารถวิเคราะห์สภาพและโครงสร้างปัญหาเสพติด ทั้งด้านอุปสงค์ ด้านอุปทาน และผลกระทบ ได้ชัดเจน

อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษาวิจัยในจังหวัดตราดสามารถสรุปได้ว่า ระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสมต่อการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเสพติดในจังหวัดตราด คือ การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ แต่ก็มีข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายประการด้วยกัน ดังนี้

ประการแรก จากการที่ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นข้อมูลที่มีความไวและกระทบต่อความรู้สึกของผู้ตอบอย่างมาก จึงเป็นอุปสรรคต่อการได้รับความร่วมมือในการตอบข้อซักถามต่างๆ เพราะเรื่องยาเสพติดไม่ค่อยมีใครต้องการจะพูดให้คนแปลกหน้าฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาและพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของตนเองหรือคนในครอบครัว ตัวอย่างเช่นประชากรที่เป็นตัวอย่างหลายรายไม่ยอมรับว่าตนเองมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดชนิดใดๆมาก่อนเลย แต่หลังจากที่รัฐบาลประกาศสงครามอย่างจริงจังกับปัญหาเสพ

คิดพวกเขาต้องเข้าไปรายงานตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าเป็นผู้เสียหาย และขอเข้ารับการรักษา บำบัดรักษา หรือแม้ว่าจะทราบข้อมูลมาล่วงหน้าว่าบางครัวเรือนตัวอย่างมีสมาชิกในครัวเรือนบางคนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่จากความพยายามสัมภาษณ์หลายครั้งหลายหนและยืนยันว่าจะไม่มีการเปิดเผยชื่อผู้ตอบไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ไม่ได้รับข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากครัวเรือนนั้นเลย เงื่อนไขสำคัญคือความไม่สนิทสนมและไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ตอบกับพนักงานสัมภาษณ์

ประการที่สอง การประกาศสงครามกับยาเสพติดอย่างจริงจังที่รัฐบาลชุดปัจจุบันประกาศให้เริ่มต้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2546 นั้นเป็นอุปสรรคที่ใหญ่หลวงต่อการให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เขตเมือง การสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปของครัวเรือนและข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์มักจะสามารถสอบถามผ่านไปได้อย่างราบรื่น พอมาถึงประเด็นที่ต้องตอบและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติดก็ยังไม่ค่อยจะได้ข้อมูลมาบ้าง แต่เมื่อมาถึงประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของคนในครอบครัวคำตอบที่ได้มักจะออกมาว่า “ไม่เคยใช้” หรือ “ไม่ทราบ” แม้ว่าคณะผู้วิจัยจะชะลอการเก็บรวบรวมข้อมูลออกไประยะหนึ่งจนถึงช่วงหลังเดือนเมษายนแล้วก็ตามความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็ยังไม่ดีขึ้นมากนัก ทุกคนไม่ต้องการจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดของคนในครอบครัว เพราะยังกังวลต่อความปลอดภัย เกรงว่าชื่ออาจจะไปถึงมือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และอาจจะถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การบังคับให้ไปเข้าค่ายวิวัฒน์พลเมือง หรือไปบำบัดรักษาที่โรงพยาบาล และอื่นๆ

จากสถานการณ์ที่รัฐบาลประกาศสงครามกับผู้ค้าและผู้ผลิตยาเสพติดอย่างเปิดเผย และใช้มาตรการปราบปรามอย่างรุนแรง มีผลให้การเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษาจากจะไม่สามารถสัมภาษณ์ข้อมูลที่เห็นข้อเท็จจริงได้แล้วสิ่งที่น่าเป็นห่วงมากคือความปลอดภัยของนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัยที่เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล เพราะอาจเกิดอันตรายในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจากการเข้าไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด คณะวิจัยจึงตัดสินใจระงับการสัมภาษณ์เจาะลึกประชากรหลายกลุ่ม จึงกลายเป็นข้อจำกัดที่งานวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถดำเนินการให้สมบูรณ์อย่างที่กำหนดไว้ในเบื้องต้นแรกได้

ข. วิธีการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลในจังหวัดสระแก้ว

จากข้อจำกัดการเก็บรวบรวมข้อมูลในจังหวัดตราดอันเนื่องมาจากสงครามยาเสพติด ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยภายนอกที่ยากต่อการควบคุม และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาข้อเท็จจริงของสถานการณ์ยาเสพติด ทั้งในด้านอุปสงค์ อุปทาน และผลกระทบ การเก็บรวบรวมข้อมูลในจังหวัดสระแก้วจึงปรับเปลี่ยนวิธีการเป็น 2 วิธี คือ วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ด้วยการรวบรวมข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ศึกษา และการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จำแนกการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 3 ส่วน คือ

- 1) ความคิดเห็นของประชาชนต่อแนวทางการดำเนินงานและผลลัพธ์การประกาศสงครามยาเสพติดของรัฐบาล โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักยังเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก แต่ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลลังเลใจ

หรือไม่อยากให้สัมภาษณ์โดยตรง ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถเขียนรายละเอียดความคิดเห็น
ได้เอง โดยใช้แบบฟอร์มการเขียนแสดงความคิดเห็นแบบเปิดภายใต้คำถามที่ว่า “ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร
ต่อการดำเนินงานปราบปรามอย่างเด็ดขาด ภายใต้นโยบายการประกาศสงครามยาเสพติดของรัฐบาลชุด
ปัจจุบัน” โดยแบบฟอร์มการแสดงความคิดเห็นนี้จะไม่มีกระบุรีชื่อ ที่อยู่ หรือข้อมูลใดๆของผู้ตอบ ซึ่ง
หมายถึงว่าผู้วิจัยจะไม่ทราบว่าคุณตอบเป็นใคร ทำงานที่ไหน หรืออยู่ที่ไหน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ตอบสามารถแสดง
ความคิดเห็นโดยอิสระและไม่ต้องกังวลว่าการแสดงความคิดเห็นนี้จะส่งผลกระทบต่อตนเอง โดยผู้วิจัยได้
ส่งเจ้าหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลไปช่วยสัมภาษณ์และแจกแบบฟอร์มสำรวจความคิดเห็นแก่บุคคลต่างๆใน
เขตอำเภอเมืองสระแก้ว วัฒนานคร วัฒนารัฐ และตาพระยา โดยให้มีการกระจายผู้ให้ข้อมูลไปตามกลุ่ม
บุคคลที่มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มข้าราชการ ครู อาจารย์ นักเรียนนักศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ
พนักงานบริษัท ผู้ประกอบอาชีพค้าขาย แรงงานรับจ้าง และอาชีพบริการ ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วน
เช่นนี้ปรากฏว่าการบันทึกในแบบฟอร์มเป็นวิธีการที่ผู้ให้ข้อมูลให้ความร่วมมือมากกว่าการสัมภาษณ์ โดย
สามารถรวบรวมข้อมูลได้ถึง 541 ชุดในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม 2546
แต่ได้คัดลอกความเห็นที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่ชัดเจนออกจึงเหลือจำนวนรวม 468 ชุด

2) การสัมภาษณ์เจาะลึกบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง หรือดำเนินการตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
เพื่อให้บรรลุผลตามนโยบายการประกาศสงครามยาเสพติดของรัฐบาล ซึ่งได้แก่บุคลากรในฝ่ายปกครอง
กระทรวงมหาดไทย กองกำกับการตำรวจภูธร กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจ
ตรวจคนเข้าเมือง ค่านศุลกากร กองกำลังทหารราบ และทหารพราน การสัมภาษณ์เจาะลึกนี้ได้พยายาม
สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบในระดับสูงเรื่อยลงมาถึงผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์จะ
อยู่ที่ผลการดำเนินงานตามแนวทางการประกาศสงครามกับยาเสพติด การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาเสพ
ติดอย่างยั่งยืน และการดำเนินงานเฝ้าระวังการลำเลียงหรือแพร่กระจายของยาเสพติดตามแนวชายแดน รวม
จำนวนผู้ที่สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 31 คน

3) การสัมภาษณ์เจาะลึกประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในตามแนวชายแดนของจังหวัดสระแก้ว ในเขต
อำเภออรัญประเทศและอำเภอตาพระยา โดยประกอบด้วยประชากรกลุ่มใหญ่ 3 กลุ่ม คือ

3.1) ผู้ประกอบการค้าและบริการในตลาดอำเภอตาพระยา ตลาดโรงเกลืออรัญประเทศ มีผู้ร่วม
ให้ข้อมูลรวม 16 คน

3.2) ครูและนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีผู้ให้ข้อมูลรวม 28 คน

3.3) ประชาชนทั่วไปทั้งเกษตรกรและแรงงานรับจ้าง ที่มีบ้านเรือนอยู่ตามแนวตะเข็บชายแดน
โดยให้มีการกระจายผู้ให้ข้อมูลไปตามแหล่งที่อยู่อาศัยต่างๆ ไม่กำหนดหรือเจาะจงกลุ่มอายุหรือเพศ ขึ้นอยู่
กับความยินดีให้ข้อมูล ถ้าได้รับคำชี้แจงแล้วไม่ยินดีให้ข้อมูลก็จะไม่รบกวนสัมภาษณ์ ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับ
จึงเป็นข้อมูลที่สามารถกล่าวได้ว่ามาจากกลุ่มผู้ยินดีให้ข้อมูลเท่านั้น ทั้งนี้มีผู้ยินดีให้ข้อมูลทั้งสิ้น 43 คน

จึงรวมการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในส่วนที่ 1 โดยการแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีจำนวนรวม 468 ราย
และการสัมภาษณ์เจาะลึกในส่วนที่ 2 และ 3 รวม 118 ราย เป็นจำนวนทั้งสิ้น 586 ราย ข้อมูลทั้งหมดได้นำไป

จำแนกและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ซึ่งจะนำเสนอประเด็นการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาสุขภาพเสพติดของจังหวัด สระแก้วในบทที่ 3

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อสิ้นสุดโครงการ

1. ทราบถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการเข้าใจสถานการณ์ปัญหาสุขภาพเสพติดด้านอุปทาน อุปสงค์ และผลกระทบ
2. ทราบถึงแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมจะนำไปใช้สำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาค กลาง
3. ข้อเสนอแนะต่อสถานการณ์และแนวทางการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพเสพติด จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

1.6 การนำเสนอรายงาน

การนำเสนอรายงานสถานการณ์ปัญหาสุขภาพเสพติดจากผลการศึกษาวิจัยในจังหวัดตราดและสระแก้วมีความจำเป็นต้องแยกนำเสนอเป็นแต่ละจังหวัด คือสถานการณ์ยาเสพติดในจังหวัดตราด ซึ่งในรายงานฉบับนี้จะหมายรวมถึงอำเภอเมืองตราด อำเภอแหลมงอบ อำเภอคลองใหญ่ และกิ่งอำเภอเกาะช้าง ข้อมูลส่วนนี้จะนำเสนอรายละเอียดผลการศึกษาไว้ในบทที่ 2 ส่วนผลการศึกษาวิจัยในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งรวมถึงอำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอวังน้ำเย็น อำเภออรัญประเทศ และอำเภอตาพระยา จะนำเสนอไว้ในบทที่ 3 เนื่องจากสถานการณ์ยาเสพติดในแต่ละจังหวัดมีโครงสร้างด้านอุปสงค์ อุปทาน และผลกระทบที่แตกต่างกัน การนำเสนอโดยรวมทั้งสองจังหวัดอาจจะทำให้ภาพสถานการณ์และปัญหาสุขภาพเสพติดผิดไปจากเงื่อนไขที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้นองค์ประกอบของการนำเสนอรายงานจึงสามารถจำแนกประเด็นต่างๆ โดยสังเขป ดังนี้

บทที่ 1 เป็นบทนำที่นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย วิธีการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล และผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อสิ้นสุดโครงการ

บทที่ 2 เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์สถานการณ์ยาเสพติดในภาพรวมของจังหวัดตราด โดยเน้นการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาสุขภาพเสพติดในรายละเอียดครอบคลุมสภาพทั่วไป สภาพพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดตราด สถานการณ์ทั่วไปของปัญหาสุขภาพเสพติด สถานการณ์ด้านอุปสงค์และอุปทาน ซึ่งในส่วนนี้มีเป้าหมายการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติด รูปแบบการจำหน่ายแหล่งผลิตยาเสพติดตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา รวมถึงแหล่งค้าส่งค้าปลีก อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ถึง

ผลกระทบของปัญหาเสพติดในพื้นที่ศึกษา และแนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดที่หน่วยงานและองค์กรต่างๆดำเนินการอยู่

บทที่ 3 เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์สถานการณ์ยาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว โดยเริ่มต้นจากการนำเสนอข้อมูลสภาพทั่วไปและสภาพพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดสระแก้ว จากนั้นเป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ยาเสพติดในภาพรวมและพื้นที่ตามแนวชายแดน ซึ่งจำแนกประเด็นเป็น 2 ส่วนสำคัญคือสถานการณ์ยาเสพติดในบริเวณพื้นที่ชายแดนจังหวัดสระแก้ว และอีกส่วนหนึ่งเป็นประเด็นความคิดเห็นของประชากรต่อการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดอย่างเฉียบขาดของรัฐบาลในช่วงการประกาศสงครามยาเสพติดช่วงต้นปี 2546 และประเด็นสุดท้ายเป็นการนำเสนอแนวทางการแก้ไขและการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในจังหวัดสระแก้วที่หน่วยงานและองค์กรท้องถิ่นดำเนินการในช่วงเวลาที่ผ่านมา

บทที่ 4 เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ จะนำเสนอประเด็นข้อเสนอแนะเป็น 2 ส่วน คือข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด และส่วนที่สองเป็นข้อเสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมในการศึกษาข้อมูลยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดน ที่อาจจะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษาวิจัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนอื่นๆต่อไป



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

สถานการณ์ยาเสพติดในจังหวัดตราด

2.1 สภาพทั่วไปและพื้นฐานเศรษฐกิจของจังหวัดตราด¹

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตราดเป็นจังหวัดที่อยู่สุดเขตชายแดนประเทศไทยทางด้านตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 2,819 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,761,875 ไร่ และยังมีพื้นที่ตามเขตปกครองทางทะเลประมาณ 7,257 ตารางกิโลเมตร โดยมีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 165 กิโลเมตร ตัวจังหวัดตราดอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเป็นระยะทางประมาณ 315 กิโลเมตร

จังหวัดตราดมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดจันทบุรีและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดจันทบุรี และสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา มีทิวเขาบรรทัดเป็นเส้นกั้นเขตแดน
ทิศใต้	ติดต่อกับอ่าวไทยและน่านทะเลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดจันทบุรี โดยมีแม่น้ำเวฬุกั้นเขตแดนระหว่างจันทบุรีและตราด

จะเห็นได้ว่าจังหวัดตราดมีพื้นที่ติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชาถึง 3 ด้าน โดยทิศเหนือและตะวันออกเป็นเขตติดต่อทางบกซึ่งมีทิวเขาบรรทัดเป็นเส้นกั้นเขตแดน ในขณะที่ทางใต้เป็นการติดต่อทางทะเล ดังนั้น โอกาสที่ยาเสพติดจะเดินทางผ่านเข้า-ออกระหว่างประเทศทั้งสองจึงทำได้หลายช่องทาง ทั้งผ่านด่านถาวรที่บ้านหาดเล็ก อำเภอกลองใหญ่ หรือช่องทางอื่นๆตามแนวเทือกเขาบรรทัด และน่านทะเลที่เปิดกว้างสำหรับเรือประมงลักลอบขนถ่ายยาเสพติดในน่านน้ำสากล

ประวัติศาสตร์เมืองตราด

ตราด เป็นเมืองเก่าแก่ตั้งขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาในรัชกาลของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีชื่อในขณะนั้นว่า “บ้านบางพระ” ชื่อเมืองตราดปรากฏในทำเนียบหัวเมืองสมัยพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. 2178)

¹ ข้อมูลในส่วนนี้รวบรวมจากและประมวลจากเอกสารข้อมูลทั่วไปและรายงานสรุปจังหวัดตราด ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานจังหวัดตราด, สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดตราด, และสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดตราด

ว่าเป็นหัวเมืองชายทะเล สังกัดฝ่ายการต่างประเทศ นอกจากเป็นแหล่งสินค้าแล้ว ทรายยังเป็นหนึ่งในเมืองท่าชายทะเลที่มีชัยภูมิเหมาะกับการแวะจอดเรือเพื่อขนถ่ายซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า เดิมเสบียงอาหารและน้ำจืดบริเวณอ่าวเมืองตราดจึงเป็นที่ตั้งชุมชนพ่อค้าชาวจีนที่เดินทางมาค้าขาย

จังหวัดตราดเริ่มมีความสำคัญในประวัติศาสตร์ราว พ.ศ.2310 เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเข้ามายึดเมืองจันทบุรี และได้เกลี้ยกล่อมชาวตราดรวมกองทัพเรือราชด้วยกัน ซึ่งได้ทรงใช้วัดโยธานิมิต (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอเมืองตราด) เป็นสถานที่รวบรวมผู้คนและเสบียงอาหารก่อนที่จะเคลื่อนกองทัพเรือออกจากจันทบุรียกไปขับไล่พม่า ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ไทยทำศึกกับเจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ ซึ่งต่อมาหันไปสวามิภักดิ์กับญวน ไทยกับญวนผัดใจกันจนต้องทำสงครามในปี พ.ศ.2371 เมืองตราดมีความสำคัญเป็นแหล่งกำลังพลและเสบียงอาหาร มีการตั้งป้อมค่ายอยู่ที่บ้านแหลมหินปากอ่าวเมืองตราด

สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ฝรั่งเศสได้พยายามทุกทางที่จะเข้ายึดครองดินแดนของประเทศไทยให้ได้ เช่นเดียวกับที่ทำสำเร็จแล้วในญวน เขมร และลาว โดยส่งกองทัพเรือเข้ายึดจันทบุรี ในปี ร.ศ.112 (พ.ศ.2436) และคืนให้ไทยในปี พ.ศ.2447 แต่ได้บังคับให้ไทยต้องยอมมอบเมืองตราดให้อยู่ในการปกครองของฝรั่งเศส รัฐบาลไทยเห็นว่าตราดมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ และพลเมืองส่วนใหญ่เป็นคนไทย ด้วยพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฝรั่งเศสจึงได้ยินยอมทำสัญญายกเมืองตราดคืนให้กับประเทศไทย เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2449 โดยแลกเปลี่ยนกับเมืองพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณ

ในช่วงสงครามอินโดจีน (พ.ศ.2483-2484) ฝรั่งเศสพยายามเข้ายึดเมืองตราดอีกครั้ง เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ.2484 โดยส่งกองเรือรบหลวงลำนันน้ำทะเลตราด บริเวณเกาะช้าง กองเรือรบราชนาวีไทยได้เข้าต่อสู้ขัดขวางอย่างกล้าหาญ และสามารถขับไล่ข้าศึกให้ล่าถอยไปได้ แต่ต้องสูญเสียเรือรบหลวงไป 3 ลำ คือ เรือรบหลวงสงขลา เรือรบหลวงชลบุรี และเรือรบหลวงธนบุรี รวมทั้งทหารอีกจำนวนหนึ่ง เป็นวีรกรรมของทหารเรือไทยที่รู้จักกันในนาม "ยุทธนาวีเกาะช้าง"

พิจารณาจากประวัติศาสตร์เมืองตราดมีประเด็นที่น่าสนใจคือ เมืองตราดเป็นหัวเมืองชายทะเลที่มีความสำคัญทั้งด้านการทหารและการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าขายทางทะเลกับประเทศเพื่อนบ้านที่เคยมีมาเป็นเวลานานกว่า 300 ปี ดังนั้นในสถานะที่ขาดเสียติดเป็นสินค้าหนึ่งที่มีการลักลอบค้าขายระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในทุกทิศทาง ทรายจึงกลายเป็นเส้นทางหนึ่งของการลักลอบลำเลียงยาเสพติดข้ามแดน ทั้งทางบกและทางทะเล

ลักษณะภูมิประเทศ

ตราดเป็นจังหวัดขนาดเล็กที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนภูมิประเทศที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางบกและแหล่งท่องเที่ยวตามท้องทะเล ซึ่งประกอบด้วย

หมู่เกาะต่างๆ ถึง 52 เกาะ โดยมีเกาะช้างเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุด (มีเนื้อที่ราว 650 ตารางกิโลเมตร) และมีชื่อเสียงมากที่สุดด้านการท่องเที่ยว

จังหวัดตราดมีอาณาบริเวณทั้งที่เป็นแผ่นดินและพื้นน้ำ โดยมีสภาพของภูมิประเทศที่จำแนกได้เป็น 4 ลักษณะ

1. ที่ราบบริเวณลุ่มน้ำ ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนกลางและตะวันออกเหมาะสำหรับทำนาข้าวและปลูกผลไม้
2. ที่ราบบริเวณภูเขา ได้แก่ บริเวณที่ราบตอนบนและตอนกลาง บริเวณนี้มีพื้นที่กว้างขวางมาก เนื่องจากมีภูเขากระจายอยู่ทั่วไป เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำสวนผลไม้ ขางพารา และปลูกสับปะรด
3. ที่สูงบริเวณภูเขา ได้แก่ บริเวณทางตอนกลางของอำเภอแหลมงอบ และเขตติดต่อกับอำเภอเขาสมิง นอกจากนี้ยังมีบริเวณที่เป็นเกาะต่างๆ ซึ่งส่วนมากมีสภาพเป็นพื้นที่ป่าไม้
4. ที่ราบต่ำชายฝั่งทะเล ได้แก่ บริเวณฝั่งทะเลเกือบตลอดแนว บริเวณพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ป่าชายเลนหนาแน่น และยังเป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำบางชนิดด้วย

จากลักษณะภูมิประเทศที่เป็นป่า เขาสูง เกาะ และชายฝั่งทะเล สภาพภูมิประเทศดังกล่าวเอื้ออำนวยต่อการลักลอบค้าเถียงยาเสพติดทั้งจากบกลงทะเล จากทะเลขึ้นฝั่ง หรือตามแนวเขตติดกับเทือกเขาบรรทัด นอกจากนี้ยังมีการลักลอบผลิตยาเสพติด (ทั้งกัญชาและยาบ้า) ด้วย

การปกครอง

จังหวัดตราดแบ่งออกเป็น 5 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 37 ตำบล 260 หมู่บ้าน ด้านการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 9 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 34 แห่ง และยังมีสภาตำบลอีก 3 แห่ง ดังรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ 2-1 แสดงจำนวนตำบล หมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จำแนกตามอำเภอ/กิ่งอำเภอ

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล		อปต.	สภาตำบล
			เมือง	ตำบล		
เมืองตราด	13	97	1	1	13	-
เขาสมิง	8	66	-	2	8	-
บ่อไร่	5	33	-	1	5	-
แหลมงอบ	4	27	-	2	4	-
คลองใหญ่	3	20	-	2	2	1
กิ่ง อ. เกาะช้าง	2	9	-	-	2	-
กิ่ง อ. เกาะกูด	2	8	-	-	-	2
รวม	37	260	1	8	34	3

ที่มา: ที่ทำการปกครองจังหวัดตราด (ธันวาคม 2545)

หมายเหตุ: จำนวนตำบล 37 ตำบล ไม่รวมตำบลบางพระซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองตราด

ประชากร

ประชากรของจังหวัดตราด (ณ เดือนกันยายน 2545) รวมทั้งสิ้น 225,028 คน เป็นชาย 113,680 คน หญิง 111,348 คน สำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองตราด มีจำนวน 94,506 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอเขาสมิง มีจำนวน 42,710 คน อำเภอบ่อไร่ มีจำนวน 38,276 คน อำเภอคลองใหญ่ มีจำนวน 24,173 คน อำเภอแหลมงอบ มีจำนวน 18,639 คน กิ่งอำเภอเกาะช้าง มีจำนวน 4,773 คน และกิ่งอำเภอเกาะกูด มีจำนวน 1,951 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 80 คน/ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 2-2 แสดงความหนาแน่นของประชากรแยกรายอำเภอ/กิ่งอำเภอ

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนบ้าน (หลัง)	ชาย	หญิง	รวม	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)
เมืองตราด	938.61	30,524	46,806	47,700	94,506	100.68
เขาสมิง	679.19	13,515	21,766	20,944	42,710	62.88
บ่อไร่	154.00	5,665	9,303	9,336	18,639	121.03
แหลมงอบ	50.29	6,640	12,411	11,762	24,173	480.67
คลองใหญ่	680.02	14,388	19,926	18,350	38,276	56.28
กิ่ง อ. เกาะช้าง	154.80	1,810	2,441	2,332	4,773	30.83
กิ่ง อ. เกาะกูด	162.20	833	1,027	924	1,951	12.02
รวม	2,819.11	73,375	113,680	111,348	225,028	79.82

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดตราด (กันยายน 2545)

สภาพเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดตราด ตามรายงานผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดปี 2544 ซึ่งรวบรวมและวิเคราะห์โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ปรากฏว่า ประชากรของจังหวัดตราดมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 62,425 บาทต่อปี เป็นอันดับที่ 20 ของประเทศและอันดับที่ 4 ของภาคตะวันออก รองจากจังหวัดระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งจังหวัด 12,610 ล้านบาท การขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในอัตราลดลงร้อยละ 5.0 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2543

รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาการเกษตรและการประมง ถึงร้อยละ 36.9 คิดเป็นมูลค่า 4,651 ล้านบาท โดยพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ข้าว ทุเรียน เงาะ มังคุด สับปะรด มะพร้าว สละ เป็นต้น พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอเขาสมิง ทางด้านพื้นที่เพื่อการเกษตรที่อยู่บนเกาะต่างๆ นั้น มีการปลูกมะพร้าวและยางพาราเป็นหลัก สำหรับการประมงนั้นเนื่องจากจังหวัดตราดมีชายฝั่งทะเลยาวถึง 165 กิโลเมตร และสภาพพื้นที่ชายฝั่งเป็นป่าชายเลน จึงเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำทะเลวัยอ่อนชนิดต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและเป็นจำนวนมาก การประมงของจังหวัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ การทำประมงน้ำทะเล การทำประมงน้ำกร่อย และการทำประมงน้ำจืด

รายได้ที่สำคัญรองลงมาคือ สาขาบริการร้อยละ 17.1 มูลค่า 2,159 ล้านบาท สาขาการค้าส่งและค้าปลีกร้อยละ 12.1 คิดเป็นมูลค่า 1,530 ล้านบาท สาขาอุตสาหกรรมร้อยละ 10.0 มูลค่า 1,262 ล้านบาท สาขาคมนาคมและการขนส่งร้อยละ 6.3 มูลค่า 798 ล้านบาท สาขาบริหารราชการและป้องกันประเทศ ร้อยละ 6.1 มูลค่า 773 ล้านบาท สาขาที่อยู่อาศัย ร้อยละ 4.0 มูลค่า 502 ล้านบาท สาขานาการ ประกันภัย และ อสังหาริมทรัพย์ ร้อยละ 3.0 มูลค่า 380 ล้านบาท สาขาก่อสร้างร้อยละ 2.1 มูลค่า 269 ล้านบาท และสาขาอื่นๆ ร้อยละ 2.3 มูลค่า 286 ล้านบาท

ด้านการค้าส่งและค้าปลีกที่สำคัญในจังหวัดตราดเป็นการค้าบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งมีการติดต่อทำการค้ามาช้านาน โดยในระยะหลังเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองของกัมพูชาดีขึ้น และกัมพูชามีความต้องการบูรณะประเทศอย่างเร่งด่วน จึงมีการเปิดจุดผ่านแดนถาวรที่บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชาได้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ มีการประสานความร่วมมือระดับท้องถิ่นระหว่างจังหวัดตราดและจังหวัดเกาะกงของกัมพูชา เพื่อร่วมมือทางการค้า การลงทุน และการแก้ไขปัญหาตามแนวชายแดน (ซึ่งรวมถึงปัญหาการผลิตและการค้ายาเสพติดตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา) ทั้งนี้สินค้าส่งออกที่สำคัญเป็นพวกเครื่องอุปโภคบริโภค วัสดุก่อสร้าง รถจักรยานยนต์และอะไหล่ ยารักษาโรค ส่วนสินค้านำเข้า ได้แก่ ไม้แปรรูป ไม้หอม อาหารทะเลตากแห้ง ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ตัวเลขการค้าระหว่างไทย-กัมพูชา มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ดังรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ 2-3 แสดงมูลค่าการส่งออกและนำเข้าของการค้าระหว่างไทย-กัมพูชา

ปี	มูลค่าการส่งออก (ล้านบาท)	มูลค่าการนำเข้า (ล้านบาท)
2541	2,390	578
2542	2,880	372
2543	2,149	187
2544	6,745	69
2545	8,157	73

ในด้านอุตสาหกรรมนั้นจังหวัดตราดมีโรงงานอุตสาหกรรมน้อย ส่วนใหญ่เป็นโรงงานที่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางที่ใช้วัตถุดิบภาคเกษตรกรรมและการประมงได้แก่ โรงงานมันสำปะหลัง โรงงานผลิตวงกบประตูและหน้าต่าง โรงงานปลาป่น โรงงานผลิตน้ำแข็ง โรงงานน้ำปลา เป็นต้น

การท่องเที่ยว

สถานการณ์การท่องเที่ยวโดยรวมของจังหวัดตราดในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมา มีความสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่

รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ กอปรกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในจังหวัดตราดร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ลดราคาสินค้าและบริการ และปรับปรุงสาธารณูปโภค เป็นต้น นักท่องเที่ยวสามารถที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดตราดได้ตลอดทั้งปี มีเพียงบางเกาะเท่านั้นที่ไม่สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวได้เฉพาะในช่วงฤดูฝน (มิถุนายน-กันยายน) เนื่องจากในฤดูฝนเป็นช่วงที่ทะเลมีมรสุมและคลื่นลมแรง ไม่ปลอดภัยในการเดินทางและเล่นน้ำทะเล

ตารางที่ 2-4 แสดงสถิตินักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาจังหวัดตราด

ปี พ.ศ.	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม (คน)
2542	257,295	60,057	317,352
2543	307,905	76,828	384,733
2544	362,030	93,715	455,745
2545	448,326	112,033	560,359
2546	555,678	114,743	670,421

ที่มา: ฝ่ายข้อมูลและติดตามประเมินผล สำนักงานจังหวัดตราด
สำนักงาน ททท.ภาคกลางเขต 5 (ตราด)

2.2 สถานการณ์ยาเสพติดในจังหวัดตราด

สถานการณ์ทั่วไปของปัญหาเสพติดในจังหวัดตราด

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าจังหวัดตราดเป็นจังหวัดชายแดนที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชา โดยมีเส้นทางที่อาจใช้ลำเลียงยาเสพติดได้ทั้งบนบกและในทะเล สถานการณ์ปัญหาเสพติดของจังหวัดตราดจึงมีความรุนแรงไม่น้อยกว่าจังหวัดชายแดนอื่นๆทั่วประเทศ ทั้งการเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดข้ามชายแดนเพื่อส่งผ่านไปขายยังที่ต่างๆและการแพร่ระบาดของการใช้ยาเสพติดในจังหวัดตราด ดังนั้นการพิจารณาสถานการณ์ยาเสพติดของจังหวัดตราดในช่วงก่อนการประกาศสงครามกับยาเสพติดจึงควรแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ สถานการณ์ภายในจังหวัดและสถานการณ์ชายแดน

สถานการณ์ภายในจังหวัดตราด มีปรากฏให้เห็นทั้งการเสพและการค้า แต่ไม่พบการผลิตในพื้นที่ โดยภาพรวมแล้วกล่าวได้ว่าปัญหาเสพติดในพื้นที่จังหวัดตราดอยู่ในภาวะที่ไม่รุนแรง ผลจากการสำรวจพบว่าผู้ที่ใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาเป็นนักเรียนและนักศึกษา และมักใช้ที่พักอาศัยเป็นสถานที่เสพยาเสพติดมากที่สุด รองลงมาเป็นโต๊ะสนุกเกอร์ โดยเหตุผลของการเสพยาเสพติดเป็นการเสพเพื่อให้สามารถทำงานได้มากขึ้นและเพื่อความบันเทิงตามลำดับ

สถานการณ์ชายแดน ขบวนการค้ายาเสพติดลักลอบเข้าไปลงทุนการผลิตในเขตประเทศกัมพูชาแล้ว จึงลำเลียงเข้าประเทศไทยทางจังหวัดตราด เนื่องจากจังหวัดตราดมีอาณาเขตติดกับจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชาทั้งแนวเขตทางบกและทางทะเล ซึ่งมีพื้นที่กว้างขวางยากต่อการป้องกันการลักลอบขนถ่ายยาเสพติดเข้าจังหวัดตราด การลำเลียงยาเสพติดผ่านแดนส่วนมากจะใช้เส้นทางช่องผ่านแดนทั้งด้านถาวรและจุดผ่อนปรน ตามแนวเทือกเขาบรรทัด และทางทะเล อีกทั้งยังสามารถจะคัดแปลงเรือประมงเป็นที่ผลิตยาเสพติดบนเรือได้ด้วย และสามารถเคลื่อนย้ายได้ตลอดเวลา อันเป็นเงื่อนไขที่ยากต่อการสกัดกั้นการลักลอบขนถ่ายยาเสพติด

จากการประเมินสถานการณ์ทั่วไปของยาเสพติดภายในจังหวัดและชายแดนดังกล่าว พบว่ายาเสพติดส่วนใหญ่ที่มีการค้าและลำเลียงเป็นยาบ้า สำหรับกลุ่มผู้ค้าที่ถูกจับได้ส่วนใหญ่เป็นผู้ค้ารายย่อย ส่วนการแพร่ระบาดของการใช้ยาเสพติดส่วนมากเป็นยาบ้าและเฮโรอีน ซึ่งมักจะแพร่ระบาดอยู่ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานในกิจการประมงและแรงงานรับจ้าง แต่ก็มีแนวโน้มของการแพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะนักเรียนนักศึกษาเพิ่มมากขึ้นในช่วงระหว่างปี 2544-2545 จากสถานการณ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยกระตุ้นให้ส่วนราชการในจังหวัดตราดเห็นความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งนี้ จังหวัดตราดและจังหวัดเกาะกงได้ร่วมกันกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เน้นแผนการสกัดกั้นยาเสพติดพื้นที่ชายแดนและแผนการแก้ไขปัญหาแพร่ระบาดของยาเสพติดในระดับพื้นที่ ขณะเดียวกันก็ยังคงดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษา และการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาไปพร้อมกัน โดยมุ่งเสริมสร้างประสิทธิภาพในงานแต่ละด้านให้เป็นระบบและครบวงจร เพื่อส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งล้วนเป็นส่วนเสริมให้จังหวัดตราดสามารถประกาศเป็นจังหวัดเข้มแข็งเพื่อเอาชนะยาเสพติดได้ในช่วงก่อนวันที่ 31 กรกฎาคม 2546

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในช่วงก่อนการประกาศสงครามยาเสพติด

จากสถิติการจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดในจังหวัดตราดในปี 2545 พบว่าจากจำนวนคดียาเสพติดในจังหวัดตราดทั้งหมด 442 คดี จำแนกได้เป็นคดีเกี่ยวกับการเสพถึงร้อยละ 51.3 คดีเกี่ยวกับการจำหน่ายร้อยละ 14.7 (ซึ่งรวมถึงคดีผู้นำเข้าสารเสพติดมาจากประเทศกัมพูชาด้วยจำนวน 4 คดี) คดีเกี่ยวกับการครอบครองร้อยละ 33.3 และคดีเกี่ยวกับการผลิตอีกร้อยละ 0.7 (หรือจำนวน 3 ราย) นอกจากนี้จากจำนวนคดีทั้งหมดยังสามารถจำแนกได้เป็นคดีจับกุมผู้ต้องหาเฉพาะ “ยาบ้า” มากที่สุด และรองลงมาเป็นคดี “สารระเหย” และ “กัญชา” ตามลำดับ โดยคดีเกี่ยวกับสารระเหยทั้งหมดเป็นคดีเสพ ซึ่งมีถึง 136 คดี มีผู้ต้องหาจำนวน 133 คน ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2-5 สถิติการจับกุมคดียาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดตราด (ม.ค.-ธ.ค. 2545)

ประเภท	จับกุมได้	ประเภทความผิด
--------	-----------	---------------

ยาเสพติด			จำหน่าย		เสพ		ครอบครอง		ผลิต		นำเข้า	
	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน
เฮโรอีน	3	3	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0
ฝิ่น	25	31	5	5	0	0	20	26	0	0	0	0
กัญชา	55	69	3	3	3	9	46	55	3	2	0	0
ยาบ้า	223	228	53	64	88	74	78	84	0	0	4	6
สารระเหย	136	133	0	0	136	133	0	0	0	0	0	0
รวม	442	464	61	72	227	216	147	168	3	2	4	6

ที่มา: สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองตราด

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทะเบียนผู้ต้องโทษในเรือนจำกลางจังหวัดตราดในปี พ.ศ.2545 พบว่าจากจำนวนผู้ต้องโทษทั้งหมด 909 ราย มีผู้ที่กระทำผิดพระราชบัญญัติยาเสพติดถึง 314 ราย หรือร้อยละ 37.5 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากรายละเอียดชนิดยาเสพติดที่เป็นของกลางและใช้เป็นหลักฐานในการพิจารณาโทษผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติด ซึ่งมีจำนวนคดีที่มีของกลางทั้งสิ้น 333 ราย เมื่อนำมาจำแนกตามพื้นที่กระทำความผิด (ดูรายละเอียดในตารางที่ 2-6) พบว่ามีผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาบ้ามากที่สุดจำนวน 269 ราย หรือร้อยละ 80.8 รองลงมาเป็นกัญชาและฝิ่นตามลำดับ ทางด้านพื้นที่กระทำความผิดพบว่าในเขตอำเภอเมืองตราดมีการกระทำความผิด พ.ร.บ.ยาเสพติดมากที่สุดจำนวน 112 ราย หรือร้อยละ 33.6 รองลงมาเป็นอำเภอคลองใหญ่ อำเภอบ่อไร่ และอำเภอเขาสมิงตามลำดับ โดยทุกอำเภอยกเว้นกิ่งอำเภอเกาะช้างมีการกระทำความผิดในคดียาบ้ามากกว่าสารเสพติดชนิดอื่นๆ ส่วนเกาะช้างมีความผิดในคดีกัญชามากกว่ายาบ้า

ตารางที่ 2-6 ความผิดเกี่ยวกับ พ.ร.บ.ยาเสพติดในจังหวัดตราด จำแนกตามชนิดสารเสพติด และพื้นที่กระทำความผิด

พื้นที่ (อำเภอ) กระทำความผิด	ชนิดสารเสพติด					รวม
	ยาบ้า	ฝิ่น	กัญชา	เฮโรอีน	สารระเหย	
เมือง	85	10	12	1	4	112
คลองใหญ่	63	-	3	-	-	66
เขาสมิง	26	-	1	-	-	27
บ่อไร่	19	-	9	-	-	28
แหลมงอบ	12	-	4	-	-	16
เกาะกูด	1	-	-	-	-	1
เกาะช้าง	3	-	6	-	-	9
จังหวัดอื่นๆ	60	3	10	1	-	74
รวม	269	13	45	2	4	333

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลคัดลอกจากเรือนจำกลางจังหวัดตราด

จากการจำแนกพื้นที่ที่กระทำความผิดของนักโทษในเรือนจำกลางจังหวัดตราด เมื่อนำไปพิจารณาควบคู่กับประเภทคดียาเสพติดพบว่า คดียาเสพติดที่เกิดขึ้นในจังหวัดตราดเป็นคดีเสพมากที่สุด รองลงมาเป็นคดีครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายตามลำดับ โดยไม่มีคดีนำเข้าและผลิต ในขณะที่คดีที่เกิดขึ้นใน

จังหวัดอื่นของนักโทษในเรือนจำกลางจังหวัดตราดเป็นคดีจำหน่ายมากที่สุด รองลงมาเป็นคดีครอบครองเพื่อจำหน่ายและเสพตามลำดับ โดยมีคดีที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสู่สารเสพติด 2 คดี ซึ่งทั้ง 2 คดีเป็นการนำเข้าสู่ัญชา (ดูรายละเอียดในตารางที่ 2-7)

ตารางที่ 2-7 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจำแนกตามพื้นที่กระทำความผิด และประเภทคดียาเสพติด

พื้นที่ (จังหวัด) ที่กระทำความผิด	เสพ	จำหน่าย	ครอบครองเพื่อจำหน่าย	นำเข้า	รวม
ตราด	101	67	91	-	259
จังหวัดอื่นๆ	7	51	14	2	74
รวม	108	118	105	3	333

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลคัดลอกจากเรือนจำกลางจังหวัดตราด

ทั้งนี้หากพิจารณาเฉพาะประเภทคดียาเสพติดที่เกิดขึ้นในจังหวัดตราด อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่ามากกว่าครึ่งหนึ่ง คือ 158 คดี หรือร้อยละ 61.0 เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด (จำหน่ายและครอบครองเพื่อจำหน่าย) ในขณะที่เป็นคดีเสพยาเสพติดเพียงร้อยละ 39.0 จากตัวเลขดังกล่าวนี้มิได้มีความหมายว่าปัญหาการเสพยาเสพติดในจังหวัดตราดไม่รุนแรง แต่โดยความเป็นจริงแล้วกระบวนการปราบปรามยาเสพติดมักจะเน้นการจับกุมผู้ค้ามากกว่าผู้เสพ ผู้เสพหลายรายเมื่อถูกจับกุมจะไม่ถูกดำเนินคดีแต่จะใช้เป็นสายล่อซื้อเพื่อจับกุมทั้งผู้ค้าปลีกและผู้ค้าส่ง รวมไปถึงการกวาดล้างจับกุมผู้ค้าและผู้ลำเลียงยาเสพติดข้ามแดนระหว่างไทยและกัมพูชาด้วย ทั้งนี้ในสถานการณ์ความเป็นจริงแล้วเจ้าหน้าที่จากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างยอมรับว่าสถานการณ์ของผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดมีความรุนแรงมากกว่าสถิติที่มีการจับกุมและดำเนินคดี

สำหรับผู้ต้องโทษในคดียาเสพติด เมื่อพิจารณาจากสถานภาพส่วนบุคคลพบว่า ผู้ต้องโทษส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย โดยมีประมาณร้อยละ 73 อยู่ในกลุ่มอายุระหว่าง 16-35 ปี และมากกว่าร้อยละ 70 เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า สำหรับด้านอาชีพของผู้ต้องโทษพบว่ามากกว่าครึ่งเป็นผู้ที่เคยประกอบอาชีพรับจ้างมาก่อนถูกจับกุมดำเนินคดี รองลงมาเป็นกลุ่มผู้มีอาชีพเกษตรกรกรรม ค้าขาย และว่างงานตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-8

ตารางที่ 2-8 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและประเภทคดียาเสพติด

สถานภาพส่วนบุคคล	ประเภทคดียาเสพติด				รวม (%)
	เสพ	จำหน่าย	ครอบครองเพื่อจำหน่าย	นำเข้า	

<u>เพศ</u>					
ชาย	99	100	93	1	294 (88.3)
หญิง	9	18	12	1	29 (11.7)
<u>ช่วงอายุ (ปี)</u>					
ต่ำกว่า 16	1	1	-	-	2 (0.6)
16-25	63	35	36	-	134 (40.3)
26-35	29	45	36	1	111 (33.3)
36-45	11	26	25	1	63 (18.9)
46-55	4	7	7	-	16 (4.8)
มากกว่า 55	-	1	1	-	7 (2.1)
<u>ระดับการศึกษา</u>					
ไม่ได้เรียน	8	9	21	1	39 (11.7)
ประถมศึกษา	65	71	62	1	199 (59.8)
มัธยมศึกษาตอนต้น	24	22	15	-	61 (18.3)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	7	9	-	-	21 (6.3)
อาชีวศึกษาและปริญญาตรี	4	7	2	-	13 (3.9)
<u>อาชีพ</u>					
นักเรียน/นักศึกษา	4	4	1	-	9 (2.7)
รับจ้าง	69	63	62	-	195 (58.6)
ค้าขาย	7	11	12	1	31 (9.3)
เกษตรกร	6	21	8	1	34 (10.2)
ประมง	2	5	5	-	12 (3.6)
บริการ	5	1	2	-	5 (1.5)
ว่างงาน	8	5	10	-	23 (6.9)
อาชีพอื่นๆ	7	8	5	-	20 (6.0)
รวม	108	118	105	2	333 (100.0)

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลคัดลอกจากเรือนจำกลางจังหวัดตราด

เมื่อนำข้อมูลประเภทคดีอาชญากรรมมาจำแนกตามชนิดอาชญากรรมที่เป็นของกลางพบว่า ในทุกประเภทคดีอาชญากรรมส่วนมากเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า โดยเป็นคดีจำหน่ายยาบ้ามากที่สุด รองลงมาเป็นคดีเสพยาบ้า และครอบครองเพื่อจำหน่ายยาบ้า ตามลำดับ (ดูรายละเอียดในตารางที่ 2-9) สำหรับในกลุ่มผู้เสพยาบ้า นั้น เกือบทั้งหมดถูกจับกุมโดยมียาบ้าในครอบครองไม่เกิน 5 เม็ด ในขณะที่ผู้จำหน่ายมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือ 63 รายถูกจับโดยมีของกลางเป็นยาบ้าไม่เกิน 50 เม็ด สำหรับผู้ที่ต้องโทษในคดีครอบครองเพื่อจำหน่ายก็เช่นเดียวกัน มากกว่าครึ่งหนึ่งคือ 50 รายมีของกลางเป็นยาบ้าไม่เกิน 10 เม็ด ทั้งนี้อาจกล่าวสรุปได้ว่า ผู้ต้องโทษในคดีจำหน่ายและครอบครองเพื่อจำหน่ายที่ต้องโทษในเรือนจำกลางจังหวัดตราด ส่วนมากเป็นผู้ค้ายาบ้ารายย่อย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้จำหน่ายรายใหญ่สุดที่ถูกจับกุมมียาบ้าในครอบครองถึง 50,000 เม็ด แต่มิใช่การกระทำความผิดในพื้นที่จังหวัดตราด เป็นการจับกุมผู้กระทำความผิดได้ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งอาจจะตีความได้ว่าชลบุรีเป็นแหล่งกระจายยาบ้าแหล่งใหญ่ ก่อนที่จะกระจายสู่ผู้บริโภคในพื้นที่ต่างๆของภาคตะวันออก

ตารางที่ 2-9 ผู้ต้องโทษคดียาเสพติดจำแนกตามประเภทคดีและชนิดยาเสพติด

ประเภทคดี ยาเสพติด	ชนิดยาเสพติด					รวม
	ยาบ้า	ฝิ่น	กัญชา	เฮโรอีน	สารระเหย	
เสพ	91	3	11	-	3	108
จำหน่าย	105	3	9	1	-	118
ครอบครองเพื่อจำหน่าย	73	7	23	1	1	105
นำเข้า	-	-	-	-	-	2
รวม	269	13	45	2	4	333

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลคัดลอกจากเรือนจำกลางจังหวัดตราด

ตารางที่ 2-10 ผู้ต้องโทษคดียาบ้าจำแนกตามประเภทคดี และจำนวนยาบ้าในครอบครอง

จำนวนยาบ้า (เม็ด)	เสพ	จำหน่าย	ครอบครองเพื่อ จำหน่าย	รวม
0-5	88	29	37	154
5-10	3	13	13	29
11-50	1	21	13	34
51-100	-	13	6	19
101-200	-	13	1	14
201-400	-	9	3	12
401-1,000	-	4	-	4
1,001 ขึ้นไป	-	3	-	3
รวม	91	105	73	269

ที่มา: ประมวลผลจากข้อมูลคัดลอกจากเรือนจำกลางจังหวัดตราด

เมื่อพิจารณาจากคดีเกี่ยวกับยาเสพติดที่เกิดขึ้นในจังหวัดตราด กล่าวโดยสรุปถึงสถานการณ์ทั่วไปของปัญหายาเสพติดในจังหวัดตราดช่วงก่อนการประกาศสงครามยาเสพติดได้ว่า มีปัญหาด้านการค้ายาเสพติดเด่นชัดมากกว่าการเสพยาเสพติด โดยส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีการลักลอบค้าและนำเข้ายาเสพติดมาจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งยาบ้าและกัญชา ซึ่งทั้งยาบ้าและกัญชาเป็นสารเสพติดที่มีการลักลอบผลิตและปลูกในพื้นที่ตามแนวระหว่างเขตรอยต่อชายแดนไทยกัมพูชา สถานการณ์การลักลอบค้ายาเสพติดตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาจึงมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้น สืบเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ที่จังหวัดตราดมีเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาทั้งทางบกและทางทะเล ประกอบกับปัญหาเศรษฐกิจถดถอยประชาชนของประเทศกัมพูชายังยากจนและยังไม่มีกฎหมายบังคับใช้เกี่ยวกับยาเสพติดที่ชัดเจน ทำให้การซื้อ-ขายกระทำได้โดยสะดวก จังหวัดตราดจึงต้องเพิ่มความระมัดระวังและกวดขันการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามแนวชายแดนมากขึ้น สำหรับการแพร่ระบาดของด้านการเสพยาเสพติดนั้น นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเช่นเดียวกัน แม้ว่าจะมี

สถิติการจับกุมผู้เสพน้อยกว่าผู้ค้ายาเสพติด แต่จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดส่วนมากยอมรับว่ามี การแพร่ระบาดของผู้เสพยาบ้ามากขึ้น ซึ่งในอดีตการแพร่ระบาดของยาบ้าจะกระจายอยู่ในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ชาวประมง คนทำไร่ ทำสวน แต่ในปัจจุบันกระจายตัวเพิ่มขึ้นในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เยาวชน ตาม สถานศึกษาต่างๆ สำหรับสารเสพติดชนิดอื่นๆ ที่มีการค้าและการเสพรองลงมาเป็นกัญชา

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ พบว่าเจ้าหน้าที่ทั้งสองระดับนี้มีความคิดเห็นต่อความรุนแรง ของปัญหาเสพติดช่วงก่อนการประกาศสงครามยาเสพติดในทิศทางที่แตกต่างกัน กล่าวคือเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบในระดับจังหวัดมองว่าปัญหาเสพติดในจังหวัดตราดมีความเบาบาง ไม่ใช่ปัญหาที่รุนแรงแต่ ously ไร ในขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานระดับอำเภอตามแนวชายแดนเห็นว่าปัญหาเสพติดอยู่ในระดับที่ ค่อนข้างรุนแรง และสมควรที่จะต้องเร่งรีบแก้ไขปัญหา โดยจะต้องร่วมมือกันทำงานในลักษณะบูรณาการ

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ศตส.จ.ตราด ให้ความเห็นว่าสภาพความรุนแรงของปัญหาเสพติดในพื้นที่ จังหวัดตราดก่อนมีการประกาศสงครามกับยาเสพติดถือว่าอยู่ในระดับเบาบาง เพราะอัตราส่วนของกลุ่มผู้ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีเฉลี่ยไม่ถึง 5 คน ต่อประชาชน 1,000 คน และเมื่อพิจารณาจำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยา เสพติดแยกเป็นรายชุมชนก็จะพบว่าการระบาดรุนแรงในบางพื้นที่เท่านั้น ซึ่งชุมชนที่ปรากฏว่ามีการแพร่ ระบาดรุนแรงเป็นชุมชนในเขตที่มีท่าเรือประมงและชุมชนชายแดนในเขตอำเภอคลองใหญ่ ทั้งนี้ในจังหวัด ตราดมีจำนวนทั้งสิ้น 260 หมู่บ้าน/ชุมชน (ซึ่งรวมถึงชุมชนในเขตเทศบาลอีกจำนวน 37 ชุมชน) ซึ่งใน จำนวนทั้งหมดนี้มีหมู่บ้าน/ชุมชนที่ประสบปัญหาเสพติดในระดับที่เบาบางมากที่สุดถึง 145 ชุมชนใน ระดับปานกลาง 45 ชุมชน ระดับรุนแรง 30 ชุมชน โดยมีจำนวน 40 หมู่บ้าน/ชุมชนที่ไม่มีการแพร่ระบาดเลย และในจำนวนนี้มีจำนวน 23 หมู่บ้าน/ชุมชนที่จัดได้ว่าเป็นชุมชนเข้มแข็งปลอดยาเสพติด หรือที่เรียกได้ว่า ปลอดยาเสพติดโดยธรรมชาติหรือไม่มีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเลย (ดูรายละเอียดในตารางที่ 2-11) ส่วนการ ดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดของทางจังหวัดนั้นได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยท่านผู้ว่าราชการ จังหวัดได้ปรับเอาวิธีการของจังหวัดกาฬสินธุ์มาใช้ ด้วยการพยายามค้นหาและสำรวจข้อมูลผู้เกี่ยวข้องกับยา เสพติด ซึ่งแนวทางการทำงานในช่วงนั้นผู้บริหารได้คิดวิธีการทำงานขึ้นเอง แต่เมื่อรัฐบาลมีคำสั่งลงมาก็ได้ ปรับเปลี่ยนการทำงานมายึดตามแนวทางที่รัฐบาลสั่งลงมา อย่างไรก็ตามแม้ว่าในช่วงก่อนที่จะมีการประกาศ สงครามกับยาเสพติดจะสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้เสมอ แต่เจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถ ดำเนินการตามกฎหมายให้ถึงที่สุดได้ ทั้งนี้เพราะผู้ถูกจับกุมมักเป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล ดังความ คิดเห็นของเจ้าหน้าที่ท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “หากผู้ถูกจับมีเงินมากพอที่จะจ่ายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อถูกจับได้ แล้วยังมักจะถูกปล่อยตัวในภายหลัง อีกอย่างในช่วงเวลานั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนมากก็มีการคบหาสมาคม กับผู้มีอิทธิพลและผู้ค้ายาเสพติด การดำเนินงานในช่วงนั้นจึงไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ ยิ่งไปกว่านั้นการ ทำงานของหน่วยงานราชการต่างๆยังคงทำแบบต่างคนต่างทำ ไม่ได้มาร่วมมือกันอย่างปัจจุบัน”²

² จากการสัมภาษณ์เจ้าพนักงานปกครองผู้ปฏิบัติงาน ศตส.จ.ตราด วันที่ 26 มีนาคม 2547

ตารางที่ 2-11 ผลการประเมินระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านชุมชนในพื้นที่
จังหวัดตราดก่อนประกาศนโยบายทำสงครามกับยาเสพติด (จำแนกตามอำเภอ)

อำเภอ	จำนวน หมู่บ้าน/ ชุมชน	สถานการณ์การแพร่ระบาด ³				หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ปลอดยาเสพติด ⁴
		รุนแรง	ปานกลาง	เบาบาง	ไม่มีการ แพร่ระบาด	
เมืองตราด	97	13	10	62	12	5
เขาสมิง	66	8	14	36	8	8
แหลมงอบ	27	7	-	18	2	1
คลองใหญ่	20	2	4	10	4	3
บ่อไร่	33	-	16	8	9	5
กิ่ง อ.เกาะกูด	8	-	1	7	-	-
กิ่ง อ.เกาะช้าง	9	-	-	4	5	1
รวม	260	30	45	145	40	23

ที่มา : ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะปัญหาและภัยอันตรายจังหวัดตราด

สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ศตส.อ.คลองใหญ่ ซึ่งเป็นอำเภอชายแดนที่มีด่านถาวรบ้านหาดเล็กได้กล่าวถึงสถานการณ์ปัญหาเสพติดในช่วงก่อนการประกาศสงครามยาเสพติดว่า สถานการณ์ปัญหาบาบ๊อได้ล่วงล้ำเข้ามาซึ่งมีความรุนแรงทั้งทางด้านการค้าและการเสพ ซึ่งผู้ที่ค้ายาเสพติดจะมีทั้งชาวไทยและชาวกัมพูชาซึ่งส่วนใหญ่เป็นการค้ายาบ้า ส่วนกลุ่มผู้เสพยาบ้ามีทั้งผู้ใช้แรงงานชาวเขมร เด็กและเยาวชนไทย ซึ่งส่วนใหญ่ก็เสพยาบ้าเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อุปสรรคสำคัญของการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ชัดเจน ในช่วงเวลานั้นเรื่องของยาเสพติดเป็นเรื่องที่ไม่มีใครอยากชี้เบาะแสหรือแจ้งข่าว เพราะอำนาจมีคึกมีความเข้มแข็งมาก

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามและป้องกัน (ตำรวจภูธร ตำรวจตระเวนชายแดน ทหาร และนายด่านศุลกากร) ล้วนมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่จังหวัดตราดถือว่าอยู่ในระดับไม่รุนแรง อย่างเช่น ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอคลองใหญ่ให้ความเห็นว่า “หากจะเปรียบเทียบสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาเสพติดในพื้นที่จังหวัดตราดกับชายแดนภาคเหนือ ถือได้ว่าภาคเหนือมีความรุนแรงมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจังหวัดตราดอยู่ติดพื้นที่ชายแดนกัมพูชา ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศเป็นสันเขาสูงยากแก่การลำเลียงสินค้า และบริเวณสันเขาก็มียาเสพติดที่ตำรวจ ดชด. คอยดูแลเดินลาดตระเวนอยู่ตลอด อีกทั้งชาวบ้านทางฝั่งกัมพูชาถือว่ายากจนแทบไม่มีจะกิน การจะมีโรงงานผลิตขนาด

³ หลักเกณฑ์การในการกำหนดสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาเสพติดนี้ ใช้วิธีการที่ให้หมู่บ้านประเมินสถานการณ์ของตนเองและจำนวนของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยทางจังหวัดได้แจกแบบสำรวจสภาพปัญหาให้ประชากรหมู่บ้าน หลังจากนั้นทางอำเภอจะมาคัดกรองข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง

⁴ มีบางหมู่บ้านในจังหวัดตราดที่ถือว่าปลอดยาเสพติด โดยธรรมชาติ อันเนื่องมาจากขนาดของหมู่บ้านที่มีประชากรอาศัยอยู่น้อย และที่ตั้งของหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล หมู่บ้านมีลักษณะปิดมิดชิดภายนอกเข้าถึงได้ยาก เป็นต้น

ใหญ่นั้นถือว่าทำได้ยาก เพราะชาวบ้านไม่มีทุนในการผลิต ไม่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิต หรือถ้าเป็นที่ผลิตได้ก็จะมีในลักษณะใช้มือทำ ซึ่งผลิตได้เพียงครั้งละ 50-100 เม็ดและมีสีกะปิ คุณภาพต่ำผู้ที่ผลิตจากทางภาคเหนือไม่ได้ ราคาเม็ดละประมาณ 50-60 บาทจำหน่ายกันในกลุ่มผู้ใช้แรงงานด้วยกัน เท่านั้น⁵ ในด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ถือว่าได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านการสอบสวน สืบสวน และการหาข่าว แต่การทำงานยังไม่ค่อยเรียบร้อย ถือว่าทำไปตามเงื่อนไขงบประมาณที่มีจำกัด และกำลังคนก็มีไม่มากนัก จึงดำเนินการไม่ได้เองจริงเอางงอย่างในปัจจุบัน

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านอุปสงค์และอุปทานยาเสพติดในจังหวัดตราด

การวิเคราะห์สถานการณ์อุปสงค์และอุปทานของยาเสพติดในจังหวัดตราดที่จะนำเสนอในส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากงานสนามที่เก็บรวบรวมโดยวิธีเชิงคุณภาพ ซึ่งจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

สถานการณ์ด้านอุปสงค์

การสำรวจสถานการณ์ยาเสพติดเบื้องต้นในจังหวัดตราด โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด และอำเภอต่างๆที่เป็นพื้นที่ศึกษา พบว่าการเสพยาเสพติดที่แพร่ระบาดอย่างชัดเจนในจังหวัดตราดมีทั้งยาบ้า และกัญชา ทั้งนี้ทางจังหวัดได้จัดระดับความรุนแรงของปัญหาการเสพยาเสพติดว่าอยู่ในระดับปานกลาง พื้นที่ที่พบว่ามีปัญหาการเสพยาเสพติดมากอยู่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอแหลมงอบ ส่วนที่เกาะช้างยังไม่พบว่ามีปัญหาเสพยาเสพติดรุนแรงเนื่องจากไม่มีสถิติผู้กระทำความผิดด้านยาเสพติดมาขึ้นยืนยัน แม้ว่าจะมีกระแสข่าวว่ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาเสพยาเสพติดบนเกาะช้างกันมาก⁶ ยิ่งไปกว่านั้นจากข้อมูลการสำรวจชุมชน ซึ่งสำรวจโดยเจ้าหน้าที่จาก 4 หน่วยงานหลักเข้าไปดำเนินการร่วมกัน ได้แก่ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เพื่อเก็บข้อมูลรายชื่อผู้ค้า ผู้เสพ และผู้ผลิต จากชาวบ้านโดยใช้แบบสำรวจที่จังหวัดกาฬสินธุ์เคยทำมาก่อน เจ้าหน้าที่ทั้ง 4 หน่วยงานต่างเก็บข้อมูลของตนแล้วนำมาตรวจสอบกัน ผลการสำรวจสามารถใช้ยืนยันสถานการณ์ด้านอุปสงค์ของการใช้ยาบ้าได้ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ ในจังหวัดตราด "ยาบ้า" ได้รับความนิยมและแพร่กระจายมากกว่ายาเสพติดประเภทอื่น คือประมาณร้อยละ 80 ของยาเสพติดทั้งหมด ในช่วงก่อนปี 2546 ยาบ้าได้แพร่กระจายอย่างกว้างขวางเข้าสู่กลุ่มเยาวชน (ทั้งในและนอกโรงเรียน) และผู้ใช้แรงงาน (ทั้งแรงงานรับจ้างทั่วไปและแรงงานประมง) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มแรงงานประมงชาวเขมรที่เข้ามาจ้างในเรือประมงไทย สาเหตุหลักของการใช้ยาบ้าในกลุ่มเยาวชนนั้น เป็นสาเหตุมาจากความอยากรู้อยากลอง การทำตามแฟชั่น ทำตามเพื่อน และบางรายเพราะมีปัญหา

⁵ สัมภาษณ์ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอคลองใหญ่ วันที่ 29 มีนาคม 2547

⁶ มีประเด็นที่น่าสนใจประการหนึ่งคือเมื่อพูดถึงปัญหาเสพยาเสพติด เจ้าหน้าที่ทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอจะคิดถึงและให้ความสำคัญกับยาบ้าเป็นหลัก โดยละเลยปัญหาสารเสพติดประเภทกัญชา ซึ่งมีจะถูกพิจารณาเป็นสารเสพติดที่ไม่ได้สร้างปัญหาร้ายแรงแก่สังคม

ครอบครัว ในขณะที่สาเหตุการติดยาสูบของในกลุ่มผู้ใช้แรงงานนั้นเป็นเพราะต้องการทำงานให้มากขึ้น ภาวะงานหรืออาชีพบางอย่างที่ทำให้ต้องใช้ยาเสพติดหรือใกล้ชิดกับยาเสพติด หรือนายจ้างบางคนที่ทำให้ถูกจ้างใช้ยาเสพติดเพราะความเชื่อที่ผิดๆ คิดว่าการใช้สารเสพติดจะช่วยให้มีพลังกำลังและสามารถทำงานหนักได้มากขึ้น ในขณะที่การกระจายตัวของยาสูบที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชนมีความชัดเจนมากขึ้น ทั้งในสถาบันการศึกษาและในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาสังคมที่น่าตระหนก เพราะนอกจากเยาวชนและครอบครัวจะสูญเสียเงินทองไปกับการซื้อและการใช้ยาสูบแล้ว ยังมีเด็กนักเรียนและนักศึกษาจำนวนมากไม่น้อยที่ต้องเลิกเรียนหรือถูกให้ออกจากโรงเรียนเพราะผลของการใช้สารเสพติดชนิดนี้ ยิ่งไปกว่านั้นสถานการณ์แพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชนและผู้ใช้แรงงานมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกนักเรียน นักศึกษา และคณาจารย์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมืองตราด พบว่าปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดมีความเด่นชัดในโรงเรียนตราขจรการคุณและโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ 2 โดยสามารถสรุปสถานการณ์การแพร่ระบาดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดตราดได้ ดังนี้

- 1) ยาสูบ เป็นสารเสพติดที่นักเรียนใช้เป็นส่วนใหญ่ พบมากในกลุ่มนักเรียนชายในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยส่วนมากเป็นการใช้เป็นบางโอกาสไม่ถึงขั้นติดอย่างรุนแรง
- 2) บุหรี่ มีการสูบบุหรี่บ้างในกลุ่มนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาแต่ไม่มากนัก และมักแอบสูบบุหรี่ในห้องน้ำ ตามพุ่มไม้ และนอกโรงเรียน
- 3) ยาเสพติดชนิดอื่นๆ ไม่พบว่ามีพฤติกรรมและรูปแบบการเสพที่ชัดเจน

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกนักศึกษาท่านหนึ่ง เล่าให้ฟังถึงพฤติกรรมการเสพยาสูบว่า “ปริมาณการเสพยาสูบที่ใช้ในแต่ละวันไม่แน่นอน แล้วแต่จะหามาได้ เคยเสพมากถึงวันละ 6 เม็ด พอเสพยาสูบแล้วจะรู้สึกเพลิดเพลิน แต่มักจะไม่อยากอยู่นิ่งๆ บ่อยครั้งที่เสพแล้วต้องทำอะไรทำอยู่ตลอดเวลา ที่ติดยาสูบเพราะเสพแล้วเพลิดเพลิน มีความสุข สบายใจทุกๆ และปัญหาต่างๆ แต่บางครั้งถ้าเสพยาสูบมากๆแล้วมักจะรู้สึกใจสั่น คอแห้ง อยากดื่มน้ำ ไม่อยากกินข้าว รวมทั้งบางครั้งก็เกิดอาการเครียด คิดมาก กังวลมาก เหมือนกับประสาทหลอน ไม่อยากจะทำอะไรนอน พอเริ่มรู้สึกง่วงก็จะหายาสูบมาเสพใหม่ ไม่อยากจะทำอะไร ...บางครั้งพวกเราก็เสพทั้งยาสูบและกัญชา แต่ส่วนมากจะเป็นยาสูบอย่างเดียว ถ้าจะสูบกัญชาด้วยจะเป็นลักษณะสูบกัญชาแล้วมาเสพยาสูบซึ่งจะทำให้สนุกและเพลิดเพลินกว่า แต่จะไม่เสพยาสูบแล้วมาสูบกัญชา เพราะจะทำให้เมา... ผมเริ่มสูบกัญชามาตั้งแต่อายุ 13 ปี เมื่อเริ่มเข้าเรียน ม.1 ได้ไม่นานนัก เพราะเป็นคนชอบเที่ยว พอมีกลุ่มเพื่อนสนิทชวนกันไปเที่ยวเตร่และชักชวนกันลองเสพยาสูบเพื่อให้เที่ยวสนุกขึ้น ก็เลยลองสูบตั้งแต่นั้นมา จากนั้นก็สูบเรื่อยๆ และได้เปลี่ยนมาเสพยาสูบในที่สุด ...สำหรับพวกเฮ โรอินั้นไม่ค่อยเป็นที่นิยม (ในหมู่นักเรียน) เพราะแรงไปและราคาก็แพงด้วย ถึงอยากจะลองก็ไม่มีเงินซื้อและหาของยาก ส่วนยาสูบหาได้ง่ายกว่า จะซื้อเมื่อไหร่ก็ได้ ขอให้เงินซื้อเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้เฮ โรอินั้นจะเป็นยาเสพติดที่มีโทษอันตรายร้ายแรงกว่ายาสูบมาก”

สถานการณ์ด้านอุปทาน

ก. แหล่งผลิตยาเสพติดตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา⁷

กัมพูชาเป็นแหล่งผลิตกัญชารายใหญ่อีกหนึ่งแห่งหนึ่งของโลก ด้วยสภาพภูมิอากาศที่ร้อนชื้นจึงเหมาะแก่การปลูกกัญชา และสามารถปลูกได้ในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ โดยจังหวัดเกาะกงเป็นแหล่งปลูกกัญชาเพื่อการค้าที่ใหญ่และสำคัญแห่งหนึ่ง โดยผลิตได้ในปริมาณ 100 ตันต่อปี เนื่องจากเป็นพื้นที่มีฝนตกชุก และพื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นดินปนทราย จึงสามารถปลูกกัญชาได้ทั่วไปในเกาะกง แต่เดิมชาวนาแก้วกัมพูชาในพื้นที่จังหวัดเกาะกงปลูกกัญชาไว้ใช้ประกอบอาหาร (ใส่ในน้ำแกงอาหารเพื่อเพิ่มรสให้อร่อย) บ้างก็นำไปหั่นตากแห้งไว้มวนสูบแทนบุหรี่ โดยถือว่ากัญชาเป็นพืชสมุนไพรอย่างหนึ่ง ไม่ได้ว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย มักปลูกไว้ใช้บริโภคในครัวเรือนจำนวนไม่มาก ต่อมาเมื่อกัญชากลายเป็นพืชเศรษฐกิจก็เป็นที่ต้องการของผู้ลักลอบค้ากัญชา ที่เข้ามาขว้างซื้อกัญชาแล้วอบแห้งผ่านกรรมวิธีอัดแท่งเพื่อส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ จึงเริ่มมีนายทุนเข้ามาส่งเสริมการปลูกกัญชาโดยจัดหาเงินทุนและเมล็ดพันธุ์ไว้ให้ชาวนาปลูก ประกอบกับในช่วงระหว่างปี 2537-2540 ชาวนาในกัมพูชาประสบปัญหาหน้าท่วมติดต่อกันหลายครั้งทำให้ผลผลิตข้าวและทรัพย์สินเสียหาย ชาวนาจึงหันมาตอบสนองนายทุนรับปลูกกัญชาให้นายทุนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ทั้งนี้การปลูกกัญชามีต้นทุนเพียงกิโลกรัมละ 200-300 บาทเท่านั้น

พ่อค้าหรือผู้ผลิตกัญชารายใหญ่ในเกาะกงจะตากแห้งแล้วอัดเป็นแท่งด้วยเครื่องไฮโดรลิก บรรจุหีบห่อ จากนั้นขนส่งทางเรือจากท่าเรือจังหวัดเกาะกงออกทะเล โดยมีตลาดปลายทางที่สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และประเทศไทย การขนส่งกัญชาจากเกาะกงเข้าประเทศไทยส่วนมากมาทางทะเล โดยเป็นการติดต่อระหว่างเรือประมงชาวไทยและชาวกัมพูชาในน่านน้ำสากล รวมทั้งทางด่านถาวรบ้านหาดเล็กและตามช่องทางแนวชายแดนต่างๆ ซึ่งง่ายต่อการลักลอบขนยาเสพติดผ่านเข้ามาประเทศไทย เพราะเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทั้งฝ่ายพลเรือนและทหารต่างคอร์ปชั่นรับสินบนจากพ่อค้ายาเสพติดผ่านเข้ามา

ยาบ้าเป็นยาเสพติดอีกประเภทหนึ่งที่เกาะกงเป็นแหล่งผลิตใหญ่แห่งหนึ่ง โดยเริ่มเป็นฐานการผลิตเมื่อปี 2539 สืบเนื่องมาจากการปราบปรามยาบ้าในประเทศไทยที่มีการกวาดค้นเข้มงวดขึ้น ทำให้นายทุนผู้ผลิตส่วนใหญ่ซึ่งเป็นคนไทยย้ายฐานการผลิตเข้าไปยังเกาะกง เมื่อผลิตแล้วส่งกลับเข้ามาประเทศไทย หุ่นส่วนที่นายทุนไทยมาเข้าห็นด้วยเป็นข้าราชการระดับสูงของกัมพูชาทั้งทหารและตำรวจ ดังนั้นการผลิตยาบ้าในเกาะกงส่วนใหญ่จึงมีกองกำลังของรัฐบาลกัมพูชามาให้ความคุ้มครอง โดยในเกาะกงมีโรงงานผลิตยาบ้า 4 แห่งใหญ่ มีการทำบ่อเลี้ยงกุ้งอำพรางเพื่อความสะดวกในการสั่งซื้อสารเคมีเข้ามาผลิตยาบ้า โรงงานเหล่านี้มีกำลังการผลิตรวมกันถึงประมาณชั่วโมงละ 10,000 เม็ด มีต้นทุนการผลิตราวเม็ดละ 15 บาท และขายส่งเม็ดละ 30 บาท การขนส่งยาบ้าจากเกาะกงเข้าประเทศไทยจะผ่านเข้ามาทางตำบลบ้านหาดเล็ก อำเภอ

⁷ ประมวลและสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจาก พรพิมล ตรีโชติ, วัชรินทร์ ชงศิริ, สุกลักษณ์ กาญจนสุนดี และ ทรงฤทธิ์ โพนเงิน, 2545. การศึกษาความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย ลาว พม่า จีน กัมพูชา และเวียดนาม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. หน้า 401-8. และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในเขตอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด.

คลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยมากใช้คนเดินเท้าข้ามภูเขาบรรทัดเข้ามา ซึ่งส่วนมากเป็นทหารหรือทหารปลดประจำการของกัมพูชา อีกทางหนึ่งเป็นการขนส่งทางทะเลโดยเรือประมงจากเกาะกงมาขึ้นที่บ้านหาดเล็ก อ.คลองใหญ่ จ.ตราด หรือขึ้นที่ จ.สมุทรสาคร จ.สมุทรสงคราม และ จ.ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำมาแพร่กระจายให้แก่ผู้เสพในพื้นที่ต่างๆของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานบนเรือประมง หรือเพื่อลำเลียงส่งไปขายยังประเทศที่สาม

ข. การค้ายาเสพติด

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจภูธรในอำเภอที่เป็นพื้นที่ศึกษาพบว่า ยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดด้านการค้ามากที่สุด ในจังหวัดตราดคือยาบ้า โดยมีภาพรวมสรุปการค้ายาเสพติดที่สอดคล้องกัน (ยกเว้นเฉพาะพื้นที่กิ่งอำเภอเกาะช้างที่เป็นแหล่งซื้อขายกัญชา และปัจจุบันเริ่มมียาอีและยาเคเข้าไประบาดมากขึ้น) กล่าวคือเมื่อพิจารณาจากแหล่งจำหน่ายยาเสพติดทั้งหมดยาบ้ามีอัตราส่วนการแพร่ระบาดสูงถึงประมาณร้อยละ 80 รองลงมาเป็นกัญชาร้อยละ 10 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 10 เป็นเฮโรอีนและสารเสพติดชนิดอื่นๆ ทั้งนี้ไม่รวมแหล่งจำหน่ายกาวและทินเนอร์หรือน้ำมันเบนซินที่สามารถหาซื้อได้ทั่วไปในตลาด โดยแหล่งซื้อขายยาเสพติดส่วนหนึ่งมีการขายยาเสพติดหลายชนิดควบคู่กันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างยาบ้ากับกัญชา และยาบ้ากับเฮโรอีน สำหรับกรณีกิ่งอำเภอเกาะช้างนั้นพบว่ากัญชาเป็นยาเสพติดที่มีการแพร่กระจายมากที่สุดราวร้อยละ 70 ของแหล่งจำหน่ายทั้งหมด อีกร้อยละ 25 เป็นแหล่งขายยาบ้า และเฮโรอีนร้อยละ 5 ในขณะที่สารเสพติดชนิดอื่นๆ ทั้งยาอี ยาเลิฟ หรือยาเค เป็นสารเสพติดที่ผู้ค้าและผู้เสพจะต้องเข้ามาหาซื้อที่ฝั่งตราด หรือติดต่อซื้อจากพัทยาหรือกรุงเทพมหานคร โดยสารเสพติดทั้งสามชนิดนี้มักจะมีการเคลื่อนไหวซื้อขายกันในช่วง 2 หรือ 3 วัน ก่อนจะถึงวันจัดงาน “ฟูลมูนปาร์ตี้” บนเกาะช้าง

ยาบ้าที่เข้ามาในจังหวัดตราดมีที่มาจาก 2 แหล่งใหญ่ มีลักษณะและคุณภาพแตกต่างกันคือ ยาบ้าที่เข้ามาจากภาคเหนือ ผลิตจากประเทศพม่ามีสีส้ม ด้วยยาแรงเป็นยาบ้าคุณภาพดี มีสัญลักษณ์ WY ราคาแพงประมาณ 150-200 บาทต่อเม็ด ยาบ้าจากภาคเหนือถูกส่งเข้ามาสู่ตราดได้หลายเส้นทางแล้วแต่ว่าจะเป็นเครือข่ายการค้าด้านใด โดยจุดพักใหญ่แห่งหนึ่งคือที่ตลาดไทในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ก็มีสมุทรสาคร ชลบุรี ระยอง จันทบุรี สระแก้ว และปราจีนบุรี ก่อนที่จะถูกส่งเข้าสู่ตราดให้กับผู้ค้าส่งในเขตอำเภอเมืองตราดและแหลมงอบ จากนั้นจึงกระจายต่อไปยังผู้ค้าปลีกในพื้นที่เป้าหมายต่างๆ โดยกลุ่มผู้กระจายยาบ้าส่วนหนึ่งคือกลุ่มผู้มีอาชีพขับรถสองแถว ส่วนอีกแหล่งหนึ่งเป็นยาบ้าที่เข้ามาจากกัมพูชามีสีกะปิ คุณภาพไม่ดีจึงไม่เป็นที่นิยมเท่ากับยาบ้าที่มาจากภาคเหนือ แต่หาซื้อง่ายและราคาถูกกว่า คือราคาประมาณ 80-120 บาทต่อเม็ด ชาวประมงและแรงงานในเรือประมงนิยมใช้เพราะราคาถูก ยาบ้าจากกัมพูชาจะลำเลียงมาทางจุดผ่านแดนบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่

การค้ายาเสพติดในแต่ละแห่งมีลักษณะการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มหรือเป็นกระบวนการ ส่วนมากไม่ทำการค้าเพียงคนเดียว แต่จะมีผู้ใกล้ชิดที่ไว้วางใจเป็นผู้ช่วยจำหน่ายหรือส่งยาให้ ซึ่งมักจะได้แก่สามีหรือภรรยา หรือบุตรธิดาของผู้ค้าเอง นอกจากนี้ก็จะมีเพื่อนสนิทและญาติสนิท ทั้งนี้ผู้ช่วยที่เป็นคนนอก

ครอบครัวมักจะเป็นผู้ช่วยในลักษณะเป็นหุ้นส่วนการค้าหรือเป็นผู้รับช่วงการค้า คือรับยาเสพติดไปขายต่อ เพื่อเอากำไรส่วนต่างของราคาหรือส่วนลด ซึ่งเป็นการต่อรองในฐานะคนกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ผู้ช่วยที่เป็นคนนอกครอบครัวนี้มักจะได้รับผลประโยชน์จากผู้ค้าในรูปแบบส่วนแบ่งกำไรหรือเปอร์เซ็นต์ หรืออาจจะเป็นในรูปแบบของค่าจ้างการส่งยาเสพติด โดยอาจจะจ่ายค่าจ้างหรือส่วนแบ่งกำไรเป็นเงินหรือเป็นยาเสพติด ในกรณีของผู้ค้ารายใหญ่นั้น ผู้ช่วยส่วนมากจะเป็นคนนอกครอบครัว และมักจะทำธุรกิจร่วมกัน ในฐานะหุ้นส่วนหรือลูกจ้าง ส่วนผู้ค้ารายย่อยนั้นผู้ช่วยมักจะเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน รวมทั้งอาจจะเป็นญาติหรือเพื่อนสนิทที่มักจะเข้าร่วมในฐานะเป็นลูกจ้างมากกว่าจะเป็นหุ้นส่วน

ทั้งนี้ผู้ค้าปลีกยาบ้าส่วนมากเป็นผู้ที่เคยเสพยามาก่อน พอเสพนานเข้าก็หันมาค้าด้วย โดยในช่วงแรกมักเป็นการค้าเล็กๆน้อยๆเพื่อให้มีเงินมาเสพยาบ้า ผู้เสพยาบ้าท่านหนึ่งให้ความเห็นว่า “ยาบ้าถ้าคิดแล้ว เลิกไม่ยากแต่ไม่ยากจะเลิก ถ้าไม่มีเงินซื้อก็ต้องพยายามหาเงินเพื่อนำมาซื้อ ถ้าขอคนใกล้ชิดไม่ได้ก็ต้อง ขโมย หรือจี้ ปล้น แล้วแต่โอกาส” แต่ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาเพื่อให้มีเงินมาซื้อยาบ้าผู้เสพยาจะทำหน้าที่ เป็นผู้ส่งยาหรือขายยาเอง การขายยาในกลุ่มนี้มิได้มีเป้าหมายหลักเพื่อความร่ำรวย แต่เพื่อให้มียาบ้าไว้เสพมากกว่า ผู้ค้าเหล่านี้มักจะมีกำไรเป็นยาบ้าไว้เสพเองมากกว่าจะเก็บไว้เป็นเงินสะสม ถ้ามีช่องทางขายได้มาก และมีกำไรมากก็จะเสพมากไปด้วยโดยปริยาย

โดยภาพรวมแล้วกล่าวได้ว่า ผู้ค้าในจังหวัดตราดส่วนมากเป็นผู้ค้าปลีกรายย่อย ผู้ค้ารายใหญ่เป็นคนมาจากที่อื่น เข้ามาใช้ช่องทางติดต่อข้ามแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาเป็นช่องทางซื้อ-ขายยาเสพติดชนิดต่างๆ โดยพ่อค้ารายใหญ่เหล่านี้จะติดต่อกับยาขายยาบ้าและกัญชาที่บึงกุ่มทางฝั่งกัมพูชา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กัญชามีการขนกัญชาอัดแท่งเข้ามาสู่ตราดผ่านด่านบ้านหาดเล็กบ้าง แต่ส่วนมากใช้การขนส่งทางทะเลโดยเรือประมงที่ข้ามแดนไปจับปลาฝั่งทะเลกัมพูชา

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบประเด็นที่น่าสนใจคือ ผู้จำหน่ายยาบ้าในจังหวัดตราดโดยภาพรวมแล้วแม้ว่าจะยังคงมีผู้ขายมากกว่าผู้หญิง แต่ในช่วง 2-3 ปีมาผู้หญิงเริ่มเข้ามามีบทบาทในธุรกิจการค้ายาเสพติด (โดยเฉพาะยาบ้า) เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยประมาณ 1 ใน 3 ของผู้ค้ายาเสพติดเป็นผู้หญิง ซึ่งมีทั้งที่เป็นผู้ค้ารายย่อยและผู้ค้าส่งขนาดปานกลาง โดยผู้หญิงที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการค้ายาบ้าส่วนมากเป็นผู้หญิงที่มีอาชีพบริการทางเพศ และผู้หญิงที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม โดยเครือข่ายการค้ายาบ้าของผู้หญิงทั้งสองกลุ่มอาชีพนี้มักเป็นผู้หญิงด้วยกัน ส่วนผู้หญิงที่มีอาชีพอื่นๆที่มีส่วนพัวพันกับการค้ายาบ้า มักจะเป็นการค้าในลักษณะที่ทำร่วมกับสามีหรือทำร่วมกับพี่น้องที่เป็นผู้ชาย โดยการติดต่อกับเครือข่ายยาเสพติดจะเป็นเครือข่ายระหว่างผู้ชายมากกว่า ซึ่งผู้หญิงที่มีส่วนในกระบวนการค้ายาบ้ากลุ่มหลังนี้ส่วนมากเป็นผู้ว่างงาน หรือมีสถานภาพเป็นแม่บ้าน หรือทำงานรับจ้างเล็กๆ น้อยๆ

สำหรับผู้ชายที่มีส่วนร่วมในกระบวนการค้ายาบ้าที่เป็นรายใหญ่นั้น ส่วนหนึ่งมีอาชีพประกอบธุรกิจบังหน้า อย่างเช่นเปิดร้านขายโทรศัพท์มือถือ แต่เบื้องหลังนั้นร่ำรวยมาได้จากการค้ายาบ้า ส่วนอาชีพอื่นๆ ได้แก่ ข้าราชการ (โดยเฉพาะตำรวจและครู) ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการด้านการขนส่ง ในส่วนของ

ผู้ค้ารายย่อยนั้นมีผู้ที่ประกอบอาชีพค่อนข้างหลากหลาย ได้แก่ผู้ที่ทำงานรับจ้างทั่วไป รับจ้างขับรถทั้งรถสองแถว มอเตอร์ไซค์รับจ้าง และรถขนส่งผลิตผลต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขนส่งสัตว์ประรดและผลิตภัณฑ์จากทะเล และอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม

ประชากรอีกกลุ่มหนึ่งที่เข้าร่วมอยู่ในกระบวนการค้ายาบ้าในจังหวัดตราดคือ “เยาวชน” ซึ่งมีทั้งเยาวชนที่กำลังเรียนอยู่และที่อยู่นอกสถานศึกษา โดยเยาวชนในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดส่วนมากกำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาและมีอายุระหว่าง 15 ถึง 19 ปี และโดยมากจะเป็นทั้งผู้ค้าและผู้เสพยา สำหรับกลุ่มเยาวชนที่อยู่นอกสถานศึกษาส่วนมากนั้นเป็นผู้ว่างงานหรือรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม รับจ้างงานเกษตร และถูกจ้างบนเรือประมง ทั้งนี้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายก็เป็นกลุ่มเยาวชนด้วยกัน

ก. เส้นทางลำเลียงยาเสพติดและแหล่งค้าปลีกยาเสพติด

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึกพบว่า “ยาบ้า” ซึ่งเป็นยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุด ในจังหวัดตราด มีแหล่งที่มาในรูปแบบการติดต่อแบบชายส่ง 3 เส้นทาง คือ

เส้นทางที่ 1 จากผู้ค้าส่งในเขตจังหวัดจันทบุรีและชลบุรี ซึ่งเป็นสายส่งยาบ้าที่ผลิตและส่งมาจากภาคเหนือ การขนส่งจะดำเนินการผ่านรถโดยสาร ผ่านรถขนส่งสินค้าเกษตรและอื่นๆระหว่างภูมิภาค ซึ่งอาจมีการขนส่งหลายทอด ตัวอย่างเช่น จากเชียงใหม่และเชียงรายหรือตากลงมาถึงกรุงเทพฯ แล้วส่งต่อมาถึงชลบุรีหรือระยองหรือจันทบุรีเพื่อส่งมาตราด หรือจากกรุงเทพฯเข้าสู่ตราดโดยตรง นอกจากนี้ยังอาจจะเป็นการขนส่งระหว่างจังหวัดภาคเหนือลงมาโดยตรงถึงชลบุรีหรือจันทบุรีหรือระยอง แล้วจึงส่งมาตราด ทั้งนี้ยังมียาบ้าจากทางภาคเหนือบางส่วนส่งผ่านมาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วจึงขนส่งต่อมายังจังหวัดสระแก้วเพื่อส่งต่อมายังจังหวัดตราด แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ายาบ้าที่ผลิตจากพม่าหรือทางภาคเหนือมักจะไม่ขายส่งโดยตรงมายังผู้ค้าในจังหวัดตราด แต่จะมาจากผู้ค้าส่งรายใหญ่ที่อยู่ในกรุงเทพฯและจังหวัดใกล้เคียง ก่อนที่จะเข้ามาแพร่กระจายในจังหวัดตราด

เส้นทางที่ 2 เป็นการค้าส่งยาเสพติดที่ผลิตในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา แล้วส่งผ่านมาทางด่านถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ ผู้ให้ข้อมูลชี้แจงถึงวิธีการขนส่งยาบ้าจากเกาะกงเข้าสู่ตราดผ่านทางรถโดยสารว่า ผู้ค้าส่งจากจังหวัดตราดมักจะเดินทางไปเกาะกงโดยรถตู้โดยสารข้ามทางด่านถาวรบ้านหาดเล็ก ซึ่งในกระบวนการซื้อและรับส่งของจะไม่ทำงานเพียงคนเดียว จะทำกันอย่างน้อย 2 คน คนหนึ่งเป็นผู้ซื้อซึ่งจะเป็นผู้ถือเงินสดเข้าไปติดต่อการค้าและจ่ายเงินให้กับผู้ขาย จากนั้นจะมีอีกคนหนึ่งเป็นผู้เดินของ ซึ่งจะเป็นผู้รับของและขนติดตัวในขณะที่โดยสารด้วยรถตู้จากเกาะกงกลับเข้าสู่ตราด (ผู้เดินของส่วนมากเป็นผู้หญิง เพราะจะไม่ถูกเพ่งเล็งมากนัก โดยจะได้รับค่าจ้างครั้งละประมาณ 5,000-10,000 บาท ขึ้นอยู่กับปริมาณยาเสพติดที่ขน) ผู้ซื้อและผู้เดินของมักจะเดินทางไปโดยรถตู้คนละคัน ไม่ไปพร้อมกัน แต่จะมีจุดนัดพบบนเส้นทางระหว่างคลองใหญ่กับตราด ซึ่งอาจเป็นการติดต่อรับส่งของระหว่างผู้ซื้อและผู้เดินของ หรือระหว่างคนเดินของกับผู้รับของ ซึ่งเป็นผู้ช่วยของผู้ค้าส่งอีกรายหนึ่ง ที่จริงแล้วผู้ซื้อหรือผู้ถือเงินสดเข้าไปยัง

เกาะกงนั้นอาจเป็นไปได้ทั้งตัวผู้ค้าเองหรือเป็นผู้ช่วยของผู้ค้าส่งเช่นเดียวกัน ซึ่งถ้าเป็นแบบหลังก็มักจะเป็นคนที่ใกล้ชิดหรือไว้วางใจได้มาก ซึ่งมักจะเป็นคนในครอบครัวหรือหุ้นส่วนการค้า เพราะการติดต่อซื้อขายแต่ละครั้งจะเป็นมูลค่าหลายหมื่นหรือหลายแสนบาท

เส้นทางที่3 เป็นเส้นทางค้าส่งยาเสพติดระหว่างผู้ค้าส่งในจังหวัดตราดกับจังหวัดสระแก้ว ยาบ้าจะถูกลำเลียงจากแหล่งผลิตในประเทศกัมพูชาผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองบ้านคลองลึก ที่อำเภอรัฐประเทส จังหวัดสระแก้ว จากรัฐประเทสจะถูกขนส่งมายังตราดโดยทางรถโดยสาร และรถขนส่งสินค้าหรือผลผลิต การเกษตรระหว่างจังหวัด ซึ่งอาจจะเป็นรถขนส่งผลไม้หรือรถขนส่งผลิตภัณฑ์อาหารทะเล ทั้งนี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลของผลผลิต แต่ที่มีการกล่าวถึงคือ รถขนส่งกุ้งและสารเคมีที่เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง

ผู้ค้าส่งแต่ละรายเมื่อได้รับยาบ้าแล้วจะกระจายไปสู่ผู้ค้าปลีกได้หลายวิธีเช่นเดียวกัน โดยมากจะเป็นการติดต่อซื้อ-ขายยาบ้ากันทางโทรศัพท์ และกำหนดนัดหมายสถานที่รับ-ส่งสินค้ากัน การติดต่อระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในระดับนี้มักจะมีรหัสติดต่อกันเป็นการเฉพาะ ตัวอย่างเช่นบทสนทนาระหว่างผู้ขายส่งซึ่งเป็นพ่อค้าส่งอาหารทะเลกับลูกค้าที่เป็นผู้ค้าส่งรายย่อย ดังนี้

ผู้ซื้อ: เป็นไงพี่ช่วงนี้มีกุ้งไหม?

ผู้ขาย: มีสิ แต่เป็นกุ้งกุลาดำนะไม่ใช่กุ้งแม่น้ำ (กุ้งกุลาดำ หมายถึง ยาบ้าที่ผลิตจากประเทศกัมพูชา แต่กุ้งแม่น้ำหมายถึงยาบ้าสีส้มที่ผลิตจากประเทศพม่าหรือในภาคเหนือ)
สนใจไหม?

ผู้ซื้อ: ไม่มีกุ้งแม่น้ำแบ่งขายให้ได้บ้างเลยหรือ?

ผู้ขาย: ไม่มีเลยจริงๆ ถ้ามีก็จะขายให้ไม่เก็บไว้หรอก ตกลงจะเอากุ้งกุลาดำไป จะเอาเท่าไร?

ผู้ซื้อ: เอาสิขอสัก 200 กิโลนะ (ในที่นี้หมายถึง 200 เม็ด หรือ 1 คอก) ส่งให้ที่เดิมนะ

ผู้ขาย: อ้อได้สิ แต่ขอเป็นเงินสดนะ แล้วเย็นนี้จะไปส่งให้

สำหรับแหล่งขายส่งรายย่อยถึงพ่อค้าขายปลีกนั้น จะมีสถานที่ขายที่มีลักษณะหลากหลาย โดยผู้ขายส่งรายย่อย ส่วนมากจะมีห้องเช่าหรือบ้านเช่าไว้เป็นที่เก็บและขายยาให้แก่พ่อค้าปลีก ห้องเช่าและบ้านเช่าที่ผู้ค้าส่งรายย่อยจะไม่ใช้เป็นที่พัก แต่จะใช้เพื่อการค้ายาอย่างเดียว โดยบ้านเช่ามักจะอยู่ในแหล่งชุมชนแออัด หรือหมู่บ้านจัดสรร ส่วนห้องเช่ามักจะเป็นหอพัก อพาร์ตเมนต์ หรืออาคารชุด ทั้งนี้ยังอาจจะเป็นห้องพักในโรงแรมด้วย

สำหรับแหล่งค้าปลีกยาบ้าในจังหวัดตราดนั้น นอกจากส่วนหนึ่งจะเป็นบ้านเช่าหรือห้องพักในลักษณะเดียวกับผู้ค้าส่งรายย่อยที่กล่าวมาแล้ว (โดยผู้ขายจะมีทั้งที่เป็นนักเรียน นักศึกษา คนงานในโรงงานอุตสาหกรรม สาวออฟฟิศ หรือที่ทำงานในห้างสรรพสินค้า เป็นต้น) ยังมีการจำหน่ายในสถานบันเทิงต่างๆ ร้านอาหารหรือภัตตาคาร ไร่ค้าขายของชำ โรงงานอุตสาหกรรม ห้างสรรพสินค้า สนามหรือลานกีฬา โรงแรม หรือแม้แต่ในโรงพยาบาล วัด และโรงเรียน แหล่งซื้อขายเหล่านี้จะเป็นที่รู้จักกันเฉพาะระหว่างผู้ขายกับผู้เสพ หรือผู้ส่งยากับผู้เสพ ทั้งนี้แหล่งขายที่เป็นบ้านเช่าหรือห้องเช่า และโรงงานอุตสาหกรรม

มักจะมีการติดต่อซื้อ-ขายกันก่อนข้างจะเป็นที่ประจำ แต่สถานที่ขายอื่นๆอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ไปบ้างตามวันและเวลาที่จะรู้และเข้าใจกันเฉพาะผู้ขายและผู้เสพที่เป็นลูกค้าประจำเท่านั้น

สำหรับในกรณีของการขายปลีกนั้น หน่วยการขายย่อยที่สุดคือ “เม็ด” ซึ่งแล้วแต่จะตกลงซื้อขายกันกี่เม็ด ถ้าผู้ซื้อซื้อเองในสถานที่ที่มีห้องให้เสพยาได้ การขายยาก็จะไม่มีการบรรจุ แต่ถ้าเป็นการซื้อเอาไปเสพเองก็อาจจะมีการห่อกระดาษขาว ห่อกระดาษหนังสือพิมพ์ หรือใส่ถุงพลาสติกเล็กๆ ในกรณีที่ซื้อหลายๆเม็ดอาจจะมีการบรรจุขายเป็นชุด โดยบรรจุในหลอดคาแพหลอดละ 2-5 เม็ด แล้วปิดท้ายหลอดคาแพทั้งสองด้านด้วยความร้อน การจำหน่ายในลักษณะนี้เป็นที่นิยมมากในกลุ่มผู้ซื้อที่เป็นชาวประมงเพราะจะสามารถป้องกันน้ำและความชื้นได้ การซื้อขายปลีกทั้งเป็นชุดและเม็ดผู้ขายอาจจะมีสายส่ง ซึ่งเป็นผู้ช่วยกระจายยาบ้าในหลายรูปแบบ แต่ที่พบมากในตราคมักจะเป็นผู้มีอาชีพขับขีรถสองแถวและมอเตอร์ไซค์รับจ้าง เป็นพนักงานเสิร์ฟในร้านอาหาร เป็นลูกจ้างในร้านขายอุปกรณ์การประมงและการขายผลิตภัณฑ์อาหารทะเล รวมทั้งคนทำงานในสถานบันเทิงต่างๆ ซึ่งโดยภาพรวมแล้วแหล่งซื้อขายยาบ้ามีอยู่ทั่วไป หาได้ไม่ยาก เพียงแต่การซื้อขายแต่ละครั้งผู้ขายจะขายให้เฉพาะกับลูกค้าประจำ หรือคนที่เขารู้จักและไว้ใจเท่านั้น ผู้ซื้อรายใหม่จะถามหาซื้อได้ยากสักนิด ต่อเมื่อผ่านการซื้อครั้งแรกแล้ว ครั้งต่อไปก็จะง่ายขึ้น ซึ่งผู้เสพคนหนึ่งเล่าว่า “การซื้อยาบ้าหาซื้อได้ง่ายเหมือนกับการหาซื้อถุงยางอนามัย” การที่เขาเปรียบเทียบกับถุงยางอนามัย เพราะการซื้อถุงยางอนามัยผู้ซื้อจำนวนไม่น้อยรู้สึกอายไม่กล้าซื้อในขณะที่มีคนอื่นอยู่ในร้านขายเยอะๆ ซึ่งต่างจากการหาซื้อยาแก้ปวดหรือยาแก้ไอที่ถามหาซื้อได้ตลอดเวลาโดยไม่รู้สึกขวยเขิน

สำหรับราคาซื้อขายยาบ้าในจังหวัดตราค จะมีราคาแตกต่างกันไปตามชนิด หรือแหล่งที่มาของยาบ้าและปริมาณการซื้อขายในลักษณะการค้าปลีกหรือค้าส่ง ยาบ้าที่ซื้อขายในตราคจะมี 2 ชนิดใหญ่ๆ คือ ยาบ้าเม็ดสีส้มที่ผลิตและส่งมาจากทางภาคเหนือ และยาบ้าเม็ดสีกะปิที่ผลิตและส่งมาจากประเทศกัมพูชา ราคาซื้อขายยาบ้าในจังหวัดตราคสามารถจำแนกได้ ดังนี้

หน่วยการซื้อขาย	ยาบ้าจากภาคเหนือ	ยาบ้าจากกัมพูชา
เม็ด	120-200 บาท	80-120 บาท
ชุด (2-10 เม็ด)	200-1,000 บาท	140-700 บาท
คอก (200 เม็ด)	10,000-16,000 บาท	6,500 - 7,000 บาท
มัด (2,000เม็ด)	70,000-100,000 บาท	50,000-70,000 บาท
แพ็ก (10,000เม็ด)	250,000-400,000 บาท	150,000-200,000 บาท

ง. การซื้อขายกัญชาในจังหวัดตราค

กัญชาเป็นยาเสพติดอีกชนิดหนึ่งที่นิยมในจังหวัดตราค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประเภท “แบ็คแพ็คเกอร์” ที่นิยมเข้าไปเที่ยวตามเกาะต่างๆในจังหวัดตราค ซึ่งส่วนมากจะเป็นเกาะช้าง เกาะกูด และเกาะหมาก ตามลำดับ กัญชาเป็นยาเสพติดที่เคยได้รับความนิยมมาก่อนยาบ้า ใน

อดีตชาวบ้านในจังหวัดตราดสุขภาพกันทั่วไปในการทำสวนทำไร่ ด้วยเหตุผลเพื่อให้ทำงานได้ทนและสนุกเพลิดเพลินกับการทำงาน ก็สุขภาพในสายตาของคนตราดจึงเป็นยาเสพติดที่ไม่ส่งผลรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สิน ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเล่าว่า “บางคนสุขภาพแล้วนิสัยดี จากที่เคยโมโหร้ายก็อารมณ์ดีขึ้น สุขแล้วทำงานเก่ง สุขสุขภาพแล้วกลับทำงานได้มากขึ้น ส่วนมากบอกว่าเพลินดี ทำงานสนุก คนสุขภาพมักจะไม่เกาะกระรานใคร เขาอยากสุขก็ให้เขาสุขไป ดีกว่าไปเสพยาบ้า เสียทั้งร่างกายและเงินทอง สุขสุขภาพไม่แพงได้งาน แล้วก็ไม่ต้องทำร้ายใคร ปลอ่ยเขาสุขไปเถอะ”

ในพื้นที่ฝั่งตราดปัญหาการเสพติดสุขภาพมีไม่มากเท่ากับบนเกาะช้าง แต่ปัญหากัญชาบนฝั่งตราดคือการเป็นทางผ่านขนส่งกัญชาไปขายยังที่ต่างๆ กัญชาที่ระบาคและซื้อขายกันในจังหวัดตราดส่วนมากเป็นกัญชาที่ปลูกในประเทศกัมพูชาแล้วส่งมาขายในจังหวัดตราด และลำเลียงไปขายยังที่ต่างๆ ในประเทศไทย รวมทั้งการส่งผ่านออกไปขายประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์

การขนส่งกัญชาจะเริ่มต้นที่การขนถ่ายทางทะเลในน่านน้ำสากล ระหว่างเรือประมงชาวกัมพูชา กับเรือประมงไทย จากนั้นเรือประมงจะนำไปส่งขายให้ตามจุดนัดหมายตามเกาะต่างๆ รวมทั้งแหล่งจอดเรือประมงขนาดใหญ่ในอำเภอคลองใหญ่ แหลมงอบ และเมืองตราด จากนั้นการบรรทุกกัญชาไปตามที่ต่างๆ จะทำโดยการขนส่งทางบกในหลายรูปแบบ ซึ่งจากแหล่งข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์ พบว่ามักจะมีการซุกซ่อนกัญชาไปกับรถบรรทุกอาหารทะเลสดและรถบรรทุกสับปะรด เพราะสินค้าเหล่านี้จะช่วยกลบกลิ่นกัญชา ทำให้การตรวจค้นยากขึ้นกว่าการซุกซ่อนในรถบรรทุกสินค้าอื่นๆ ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งเล่าว่า “กัญชาจากเขมรซื้อจากไรราคาเพียงกิโลละ 700 บาท นำมาอัดแท่งส่งขายได้กิโลละ 3,000 บาท นำส่งออกไปขายมาเลเซียด้วยการซุกซ่อนอยู่ใต้ถุงปูนขาวหรือใต้กองสับปะรดสด ขนขายได้เที่ยวละ 200-300 กิโล”

2.3 สถานการณ์แก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดตราด

นับจากปี 2541 จังหวัดตราดได้ปฏิบัติตามนโยบายการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 141/2541 ลงวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2541 ภายใต้ยุทธศาสตร์ “ราษฎร์-รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด” โดยฉันทักำลังจากประชาชนและส่วนราชการในการต่อต้านยาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ด้วยการควบคุมการขยายตัวของปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยใช้ชุมชนและสถานศึกษาเป็นฐานในการสร้างกระแสต่อต้านและกดดันผู้กระทำผิดยาเสพติด การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดของจังหวัดตราดในระยะนี้ ไม่เคยใช้ความรุนแรงในการปราบปราม จนกระทั่งเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2546 นี้เองที่จังหวัดตราดได้ใช้มาตรการปราบปรามอย่างเฉียบขาดเพื่อสนองตอบนโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ซึ่งมีแนวทางและมาตรการดำเนินการหลายด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สถานการณ์แก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงการประกาศสงครามยาเสพติด

รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหายาเสพติด และมีเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะลดและหยุดยั้งปัญหายาเสพติดให้ได้โดยเร็วที่สุด จึงได้กำหนดนโยบายด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนภายใต้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน โดยใช้หลัก “การป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษโดยเด็ดขาด” (กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 2546: 2) เพื่อให้หลักการนี้ประสบความสำเร็จรัฐบาลจึงได้ประกาศสงครามยาเสพติดเพื่อการปราบปรามผู้ค้าอย่างเด็ดขาดก่อน โดยมีกำหนดเวลา 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2546 ถึง วันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2546 ซึ่งในช่วงเวลานี้ผู้ปฏิบัติงานในระดับจังหวัดและอำเภอต้องทำงานร่วมกันภายใต้ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะปัญหายาเสพติด (ศตส.) ระดับจังหวัดและอำเภอ โดยมีหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบดำเนินการโดยตรง คือด้านการป้องกันโดยฝ่ายปกครอง กระทรวงมหาดไทย ด้านการปราบปรามโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ร่วมมือกับฝ่ายทหาร และด้านการบำบัดรักษาโดยกระทรวงสาธารณสุข สำหรับในจังหวัดตราดแต่ละฝ่ายได้ประสานการทำงานร่วมกันภายใต้การกำกับดูแลของ ศตส.จ.ตราด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ผลการดำเนินงานในช่วงการประกาศสงครามยาเสพติดของแต่ละฝ่ายมีดังนี้

การดำเนินงานของฝ่ายป้องกัน

ในช่วงที่รัฐบาลได้ประกาศนโยบายทำสงครามกับยาเสพติด การดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดตราดถือว่าเริ่มงานตามนโยบายได้ค่อนข้างดี เพราะมีการเตรียมงานกันมาก่อนแล้วในลักษณะที่เน้นการประชาคมของหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อค้นหาข้อมูลของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เมื่อมีการประกาศสงครามการทำงานก็ง่ายขึ้น เนื่องจากหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดตราดให้ความร่วมมือในการค้นหารายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นอย่างดี ข้อมูลที่ได้จากการค้นหาปรากฏว่ามีผู้ค้าจำนวน 300 ราย และเมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้ค้ายาเสพติดในแต่ละอำเภอปรากฏว่าเขตอำเภอเมืองตราดมีผู้ค้ายาเสพติดมากที่สุด แต่ส่วนมากเป็นผู้ค้ารายย่อย ซึ่งเมื่อทางจังหวัดได้นำรายชื่อที่ค้นหาได้ไปเปรียบเทียบกับรายชื่อที่สำนักงาน ป.ป.ส. มีอยู่ ปรากฏว่ามีเพียง 2-3 ราย เท่านั้นที่ ป.ป.ส. มีรายชื่ออยู่ สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะทาง ป.ป.ส. จะเน้นเฉพาะผู้ค้ารายใหญ่ๆ เท่านั้น ส่วนผู้เสพได้มอบหมายให้ชุมชนร่วมกันค้นหารายชื่อผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดออกมาเอง โดยผลการค้นหาปรากฏว่ามีผู้เสพจำนวน 815 คนเท่านั้น ซึ่งหากนำเอาจำนวนผู้ค้าเปรียบเทียบกับจำนวนผู้เสพจะพบว่าเป็นสัดส่วนที่ไม่น่าเป็นไปได้คือมีเพียง 1 : 2.7 คนเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้วจากขนาดของอุปทานหรือผู้ค้าที่ค้นหาได้อุปสงค์หรือผู้เสพน่าจะมีจำนวนมากกว่านี้ แต่เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนและทางจังหวัดจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ทางจังหวัดจึงต้องระมัดระวังเรื่องรายชื่อที่มีอยู่เพื่อมิให้ต้องอยู่ในภาวะที่ยากต่อการปฏิบัติ อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาเมื่อ ศตส.จ.ตราด ดำเนินการกดดันหนักขึ้น ก็มีจำนวนผู้เสพหรือผู้ติดที่เข้ามารายงานตัวเพิ่มจำนวนมากขึ้นเกือบเท่าตัว กล่าวคือมีผู้เข้ารายงานตัวทั้งผู้ที่มีรายชื่อและไม่มีการรายชื่ออยู่ในบัญชีที่สามารถค้นหามาก่อนหน้าเป็นจำนวนมากกว่า 1,500

คน ซึ่งในส่วนของผู้เสพและผู้ศีกษาเสพคดีนี้ทางจังหวัดได้ดำเนินการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยได้มอบหมายให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขเป็นผู้รับผิดชอบ

เจ้าหน้าที่ทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอได้ใช้มาตรการกดดัน ให้ทั้งผู้เสพและผู้ค้าเข้ามารายงานตัวกับทางราชการ โดยอ้างว่าเมื่อมารายงานตัวขึ้นบัญชีกับทางราชการแล้วจะไม่ถูกจับกุมและปราบปรามขึ้นเด็ดขาด ทั้งผู้เสพและผู้ค้าเข้ารายงานตัวกันตั้งแต่ต้นเดือนกุมภาพันธ์ จากนั้นผู้เข้ารายงานตัวบางส่วนถูกส่งไปเข้าค่ายเพื่อบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ศีกษาเสพคดี บางส่วนถูกส่งเข้าบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลและหน่วยงานสาธารณสุขในจังหวัดตราด จากการที่ผู้เสพและผู้ค้าเข้ารายงานตัวกับทางราชการกันมาก กรณีการใช้ความรุนแรงในลักษณะวิสามัญฆาตกรรมและการฆ่าตัดตอน จึงไม่ปรากฏเป็นข่าวอย่างเช่นในจังหวัดอื่นๆ ทั้งนี้เพราะในแนวทางการทำงานนั้นท่านผู้ว่าราชการจังหวัดตราดไม่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงและการวิสามัญฆาตกรรม จึงมีการเน้นย้ำกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานแก้ไขปัญหายาเสพคดีทุกคนว่าไม่ให้ใช้ความรุนแรงโดยเด็ดขาด

เมื่อสามารถดำเนินการกับผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพคดีทั้งผู้ค้าและผู้เสพได้แล้ว การดำเนินงานด้านการป้องกันปัญหายาเสพคดีในจังหวัดตราด จึงหันมาเน้นการสร้างชุมชนเข้มแข็งเอาชนะปัญหายาเสพคดีเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพคดีกันเอง ในวันที่ 12 สิงหาคม 2546 ทาง ศตส.จ.ตราด ได้ประกาศให้จังหวัดตราดเป็นจังหวัดที่ปลอดยาเสพคดีหรือสามารถเอาชนะปัญหายาเสพคดีได้แล้ว

นอกจากนี้กองร้อย ตชด.ที่ 116 จังหวัดตราด ยังมีมาตรการทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อดำเนินงานด้านการป้องกัน โดยเริ่มทำมาตั้งแต่ปี 2544 แล้ว อย่างเช่นสาธารณสุขอำเภอเมืองตราดได้จัดทำโครงการชุมชนร่วมใจแก้ไขปัญหายาเสพคดี เพื่อค้นหาผู้เสพและชักจูงให้ผู้เสพเข้ารับการบำบัด มีการจัดตั้งทีมงานเพื่อปฏิบัติงานในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ผลการดำเนินงานมีชาวบ้านสนใจเข้าร่วมโครงการจำนวนมาก ต่อมาปี 2545 ได้จัดทำ “โครงการสัมมนาปัญหายาเสพคดีในชุมชน” เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพคดี ตามแนวทางชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งโครงการนี้ได้เลือกทำในตำบลนาร่อง 5 ตำบล ตำบลละ 60 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน อสม. ครู และองค์กรต่างในชุมชน สาเหตุที่เลือกทำในตำบลนาร่องเพียง 5 ตำบลจากจำนวนตำบลทั้งหมด 14 ตำบล เนื่องจากในช่วงเวลานั้นเรื่องของยาเสพคดีไม่ค่อยมีใครอยากยุ่งเกี่ยวกับจึงต้องเลือกทำในชุมชนที่ผู้นำเอาจริงเอาจังที่จะแก้ไขปัญหายาเสพคดี และผู้ที่เข้ารับการสัมมนามีศักยภาพที่จะนำความรู้ที่ได้ไปขยายผลเพื่อแก้ปัญหายาเสพคดีของชุมชนในอนาคต โครงการนี้ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การดำเนินงานของฝ่ายปราบปราม

ในฝ่ายของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรได้จัดตั้งชุดปฏิบัติการ X-Ray ในทุกพื้นที่ มีการตั้งด่านตรวจค้นรถที่ต้องสงสัย ซึ่งอาจมีสายข่าวแจ้งมาหรือเป็นรถที่มีพิรุศผิดสังเกตว่ามีพฤติกรรมน่าสงสัย โดยวิธีการตรวจจับแยกเป็น 2 ส่วน คือกลุ่มผู้เสพและกลุ่มผู้ค้า กลุ่มผู้เสพ มีการนำเอาตัวผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงเช่นกลุ่มวัยรุ่นไป

ตรวจปีสภาวะ รวมทั้งนำรายชื่อของกลุ่มวัยรุ่นที่เคยเสพยามาส่งตรวจด้วย กลุ่มผู้ค้า ใช้วิธีการตรวจค้น โดยขอให้ศาลออกหมายค้นตามสถานที่พักอาศัย แต่วิธีนี้มักจะไม่ได้ผลเนื่องจากผู้ต้องหาไหวตัวทันและไม่ทิ้งร่องรอยไว้เป็นหลักฐาน อีกวิธีหนึ่งคือการล่อซื้อโดยส่งสายข่าวลงไปติดต่อล่อซื้อ ซึ่งสายข่าวนี้นี้ได้มาจากชาวบ้านที่เคยค้าเคยเสพยามาก่อนและในภายหลังได้กลับใจมาช่วยเหลือตำรวจ แต่การล่อซื้อก็ติดปัญหาเรื่องงบประมาณ ซึ่งต้องทำการล่อซื้อหลายครั้ง เพื่อให้ผู้ต้องหาเกิดความเชื่อใจ และสายลับที่ใช้ในการล่อซื้อต้องมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปเพื่อความปลอดภัยด้วย จากสถิติการจับกุมคดียาเสพติดของกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดตราดในปี 2546 พบว่าคดีที่มีการจับกุมมากที่สุดเป็นการครอบครองยาบ้าเพื่อจำหน่ายถึง 229 คดี (หรือร้อยละ 48.6) มีผู้ต้องหาพร้อม 245 คน ในขณะที่มีคดีเสพยาบ้าเพียง 41 คดี หรือร้อยละ 4.8 เท่านั้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-12

ตารางที่ 2-12 สถิติการจับกุมคดียาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดตราด (ม.ค.-ธ.ค. 2546)

ประเภทยาเสพติด	จับกุมได้		ประเภทความผิด									
			จำหน่าย		เสพ		ครอบครอง		ผลิต		นำเข้า	
	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน
มอร์ฟิน	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
ฝิ่น	14	14	1	1	0	0	13	13	0	0	0	0
กัญชา	37	39	11	11	2	3	19	18	4	6	1	1
กระท่อม	3	3	0	0	0	0	1	1	2	2	0	0
ยาบ้า	298	321	229	245	41	41	27	34	0	0	1	1
สารระเหย	118	121	5	6	113	115	0	0	0	0	0	0
รวม	471	499	246	263	157	160	60	66	6	8	2	2

ที่มา: สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองตราด

ในส่วนของการตรวจคนเข้าเมือง ได้จัดชุดสุนัขดมกลิ่นตรวจค้นยาเสพติดผู้ที่เดินทางผ่านเข้าออกบริเวณด่านตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งในพื้นที่จังหวัดตราดมี 2 จุด คือด่านตรวจคนเข้าเมืองแหลมงอบและด่านตรวจคนเข้าเมืองบ้านหาดเล็ก แต่ในการใช้สุนัขตำรวจในการตรวจค้นนั้นมีข้อจำกัดตรงที่สุนัขที่ได้รับการฝึกมืออยู่จำกัด และสภาพอากาศที่ร้อนทำให้สุนัขเกิดความเครียด จึงต้องให้สุนัขหยุดพักเป็นระยะเพื่อให้เวลาในการฟื้นตัวจึงจะสามารถทำงานได้ใหม่อีกครั้ง จึงยังไม่สามารถตรวจค้นได้ตลอดช่วงเวลาการเปิดจุดผ่านแดน

สำหรับด่านศุลกากรนั้น นายด่านศุลกากรได้กล่าวถึงการดำเนินงานในช่วงการประกาศสงครามยาเสพติดว่า “...การดำเนินงานในส่วนของด่านศุลกากรจะเน้นไปที่การตรวจสินค้าเข้า-ออก ระวังในเรื่องน้ำยาเคมี สารตั้งต้นในการผลิต ป้องกันการทะลักของยาเสพติดจากต่างประเทศ การตรวจค้นนั้นต้องทำร่วมกับ

สายข่าวต่างๆที่ได้รับมา มีการใช้สุนัขดมกลิ่น แต่ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการตรวจค้นพบสิ่งเสพติดใดๆที่มากับสินค้าเลย...⁸

สำหรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนนั้น ผบ. ร้อยที่ 117 ให้ข้อมูลว่า “การดำเนินงานของกองร้อยได้ดำเนินการควบคู่กันไปทั้งการปราบปรามและการป้องกันมาก่อนหน้านี้แล้ว พอรัฐบาลมีนโยบายประกาศสงครามกับยาเสพติดก็เป็นการดำเนินงานที่ทำต่อเนื่องและควบคู่กันไป แต่จะมีลักษณะการบูรณาการทำงานร่วมกับหลายๆฝ่ายเพิ่มขึ้น... โดยทางกองร้อยได้จัดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจลงไปฝังตัวอยู่กับชาวบ้านในชุมชน (ซึ่งพื้นที่รับผิดชอบของกองร้อยที่ 117 คืออำเภอเมือง อำเภอลองใหญ่ กิ่งอำเภอเกาะกูด กิ่งอำเภอเกาะช้าง) ทั้งเพื่อการข่าวโดยการหาสายข่าวที่มาจากชาวบ้านด้วยตนเอง และการจัดอบรมให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านเห็นโทษภัยของยาเสพติดและแนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตน คิดว่าการทำงานได้ผลดี... คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยกันดูแลซึ่งกันและกัน”⁹ และสำหรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ดชค.กองร้อยที่ 116 (มีพื้นที่รับผิดชอบคือ อำเภอบ่อไร่ อำเภอแหลมงอบ อำเภอเขาสมิง) ได้ให้ข้อมูลที่คล้ายคลึงกันคือ แต่เดิมได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไปฝังตัวอยู่กับหมู่บ้าน/ชุมชน ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมและให้ความรู้ด้านยาเสพติดแก่ชาวบ้าน พอรัฐบาลมีนโยบายลงมาการทำงานก็เน้นในเรื่องสายข่าวและใช้วิธีการล่อซื้อเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ในช่วงการประกาศสงครามยาเสพติด มีการประสานงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐระหว่างไทยกับกัมพูชา โดยจะสลับหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพในการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง ประมาณวันที่ 10 ของทุกเดือน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาเสพติดชายแดน ลักษณะของโครงการคือเป็นการให้ความร่วมมือด้านการข่าว การปราบปรามยาเสพติด และร่วมกันสอดส่องดูแลปราบปรามกลุ่มผู้ค้าและผู้ลำเลียงยาเสพติดตามแนวชายแดนทั้ง 2 ฝ่าย เป็นโครงการร่วมมือที่เริ่มมาประมาณ 3-4 ปีแล้ว โดยมีสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและโครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (UNDCP) เข้ามาประสานความร่วมมือด้วย โครงการนี้มีเป้าประสงค์ที่ดีในการประสานงานและร่วมมือกันขจัดปัญหาการค้ายาเสพติดตามแนวชายแดนไทยและกัมพูชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้ายาเสพติดผ่านด่านถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ ซึ่งเป็นช่องทางที่ต่างก็ทราบกันดีว่าเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดทั้งยาบ้าและกัญชาจากเกาะกงผ่านเข้าสู่จังหวัดตราด การสร้างความร่วมมือดังกล่าวนี้นับเป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติดอีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจในการติดตามความเคลื่อนไหวด้านการผลิตและการค้าตามแนวชายแดน อย่างไรก็ตามมาตรการนี้ดูเหมือนจะเป็นการดำเนินการตามนโยบายที่ผลักดันในรูปแบบการเมืองระหว่างประเทศ แต่การผลักดันเพื่อให้บรรลุผลตามนโยบายและมาตรการนี้ดูเหมือนยังไม่จริงจังในทางปฏิบัติเท่าที่ควร การค้ายาเสพติดข้ามพรมแดนที่เริ่มบรรเทาเบาบางลงบ้างนั้นเป็นเพราะการเอาจริงเอาจังด้านการปราบปรามอย่างเฝ้าระวังของรัฐบาลไทยมากกว่า

⁸ สัมภาษณ์นายด่านศุลกากรบ้านหาดเล็ก อำเภอลองใหญ่ จังหวัดตรา, 29 มีนาคม 2547

⁹ สัมภาษณ์ผู้บังคับการ ดชค. กองร้อยที่ 117 จังหวัดตราด, 25 มีนาคม 2547



นอกจากนี้จังหวัดตราดยังได้มีมาตรการเสริมด้านการปราบปรามอีก 3 มาตรการย่อยที่น่าสนใจคือ

- (1) จัดตั้งตู้ ปณ 101 เพื่อรับแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการกระทำความผิดยาเสพติด ซึ่งเป็นกลยุทธ์ด้านการข่าว และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องตลอดปี
- (2) ติดตามประเมินผลการปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างใกล้ชิด โดยรายงานผลให้ศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติและกระทรวงมหาดไทยทราบทุก 15 วัน
- (3) กำชับมิให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปพัวพันกับยาเสพติดโดยเคร่งครัด

อย่างไรก็ตามการใช้มาตรการปราบปรามที่ผ่านมายังมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ

- (1) ฝ่ายปราบปรามอยู่ประจำพื้นที่มานาน ทั้งผู้ค้าและผู้เสพรู้จักตัวทุกคนและยังรู้จักยานพาหนะของฝ่ายปราบปรามทุกคน
- (2) เครื่องมือสื่อสาร (วิทยุ) ของฝ่ายปราบปรามมักจะถูกดักฟังความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ทำให้ฝ่ายตรงข้ามรู้ข่าวล่วงหน้า จึงต้องใช้โทรศัพท์มือถือส่วนตัวในการทำงาน ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเสียด่าโทรศัพท์เอง
- (3) เงินค่าตอบแทนค่าข่าวไม่มี ทำให้ไม่สามารถหาข่าวได้เต็มรูปแบบ โดยบ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่จะต้องจ่ายเอง ทำให้ไม่มีใครอยากจะทำงานให้ต่อเนื่องเพราะการจะจับกุมผู้ค้ายาเสพติดแต่ละครั้ง จะต้องมีการหาข่าว และจ่ายเงินให้กับผู้ให้ข่าวเป็นรายครั้ง รวมทั้งอาจจะต้องมีการจ่ายเงินค่าซื้อขายยาเสพติดในลักษณะซื้อทิ้ง เพื่อให้ผู้ค้ายาเสพติดเชื่อถือ จากนั้นจึงจะล่อซื้อเพื่อจับกุมให้ได้พร้อมของกลาง

การดำเนินงานด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติด

การดำเนินงานบำบัดรักษาของฝ่ายสาธารณสุขมีมาก่อนการประกาศสงครามกับยาเสพติด แต่เน้นการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในสถานบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งจำนวน 6 แห่งในพื้นที่ 5 อำเภอ ประกอบด้วย (1) โรงพยาบาลตราด อ.เมืองตราด (2) โรงพยาบาลเขาสมิง อ.เขาสมิง (3) โรงพยาบาลคลองใหญ่ อ.คลองใหญ่ (4) โรงพยาบาลแหลมงอบ อ.แหลมงอบ (5) โรงพยาบาลบ่อไร่ อ.บ่อไร่ (6) ค่ายบำบัดวัดบ่อพลอย อ.บ่อไร่ ในด้านวิธีการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้นจะดำเนินการแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประเภทของสารเสพติดที่ผู้ป่วยใช้ เช่นกรณีบ้านนั้นไม่มียารักษา แต่จะใช้การทำกลุ่มบำบัดเพื่อให้ผู้ป่วยมีจิตใจที่เข้มแข็ง การบำบัดรักษาผู้ป่วยกลุ่มนี้อาจให้การรักษาในชุมชนได้ โดยให้เจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยทำการบำบัดให้ ส่วนฝิ่นและเฮโรอีนนั้นต้องเข้ารับการบำบัดรักษา ดังนั้นจึงต้องไปรักษาที่โรงพยาบาล เนื่องจากมีความสะดวกและความพร้อมมากกว่า มาตรการที่ใช้ดำเนินการเพื่อการบำบัดรักษาคือการรวบรวมรายชื่อของผู้เสพยาเพื่อนำตัวไปบำบัดรักษาในสถานพยาบาลต่างๆ เมื่อผ่านการบำบัดรักษาแล้วก็ได้ส่งตัวผู้รับการบำบัดทั้งหมดไปฝึกอาชีพที่ศูนย์ฝึกอาชีพ ของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ที่อำเภอบ่อไร่ หลังจากนั้นก็มีติดตามประเมินผล อย่างไรก็ตามจากการประเมินผลการบำบัดรักษาพบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการบำบัดรักษาได้ดังนี้

- (1) มีผู้สนใจเข้ารับการบำบัดน้อยมาก เนื่องจากมีความละเอียดต่อการที่จะให้สังคมได้รับรู้พฤติกรรมของตนเอง และผู้ติดยาเสพติดหลายคนเกรงว่าจะนำไปสู่การดำเนินคดีทางกฎหมายเมื่อขอเข้ารับการบำบัดรักษา
- (2) การเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูต้องดำเนินการด้วยความสมัครใจ ทำให้ไม่สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้แน่นอน
- (3) บุคคลในครอบครัวผู้ติดยาเสพติดไม่ยอมรับว่าสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ติดยาเสพติด
- (4) ผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดในค่ายบำบัดไม่สามารถอยู่ครบหลักสูตร จะต้องกลับไปประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว

การทำงานในช่วงที่มีนโยบายประกาศสงครามกับยาเสพติดออกมานั้น ทางสาธารณสุขจังหวัดจะรับเอานโยบายจากกระทรวงมาแปลงเป็นแนวทางการปฏิบัติส่งต่อไปยังระดับอำเภอ เพื่อให้โรงพยาบาลและสถานีอนามัยรับไปดำเนินการ ดังนั้นบทบาทของสาธารณสุขจังหวัดและอำเภอจึงไม่แตกต่างกันไปจากเดิมนัก เพียงแต่การทำงานจะมีความเข้มข้นมากขึ้น โดยทาง ศตส.อ. ของแต่ละอำเภอได้ส่งรายชื่อของผู้เสพและผู้ติดยาให้กับทางสาธารณสุขอำเภอ (รายชื่อเหล่านี้ทาง ศตส.อ. ได้มาจากผู้นำชุมชนและตำรวจ) เพื่อติดตามให้ผู้มีรายชื่อในบัญชีของผู้เสพ/ผู้ติดยาเข้ารับการบำบัดรักษา ซึ่งจากข้อมูลในตารางที่ 2-13 พบว่ามีผู้ที่อยู่ในบัญชีรายชื่อนี้รวม 815 ราย โดยในจำนวนนี้มีผู้เข้ารับการรักษา 777 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 51.3 ของผู้ที่เข้าบำบัดรักษาทั้งหมด 1,514 ราย ซึ่งในกระบวนการดำเนินงานด้านการบำบัดรักษาเริ่มที่การขึ้นทะเบียน โดยใช้แบบ บสต.1 ซึ่งให้คณะผู้ประสานพลังแผ่นดินเป็นผู้สำรวจ เมื่อสำรวจเสร็จแล้วส่งข้อมูลให้โรงพยาบาลหรือสถานีอนามัยที่จะทำหน้าที่บำบัดรักษา โดยสถานบำบัดรักษาจะใช้แบบ บสต.2 ในการคัดกรองผู้ป่วย (ผู้เข้ารับการบำบัด) ว่าเป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาที่จะส่งเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ จากข้อมูลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพบว่า มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่เป็นผู้เสพรวม 1,391 ราย ส่วนที่เหลือเป็นผู้ติดยาอีก 123 ราย โดยผู้เข้ารับการบำบัดเป็นผู้ที่เข้ายาบ้ามากที่สุดคือ 1,098 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 72.5 ของจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาทั้งหมด และมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้ป่วยที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองตราด ทั้งนี้วิธีการบำบัดรักษาของสาธารณสุขจังหวัดตราดนั้นใช้ระบบ Matrix Program หรือจิตสังคมบำบัดทั้งในชุมชนและตามโรงพยาบาลและสถานีอนามัยต่างๆ อย่างไรก็ตามแม้ว่าช่วงนี้มีผู้เข้ารายงานตัวเพื่อรับการบำบัดจำนวนมาก แต่เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่ได้เต็มใจที่จะเข้ารับการบำบัดรักษา ส่งผลให้มีความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ น้อย อันเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่อย่างมาก

ตารางที่ 2-13 แสดงจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546-8 มีนาคม 2547 จำแนกตามอำเภอ/กิ่งอำเภอ

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ผู้เสพ/ติดยา	ผู้เข้ารับการบำบัด	ชนิดสารเสพติดที่ใช้
-----------------	--------------	--------------------	---------------------

	โนบัญชี	ผู้คิด	ผู้สห	รวม	ยาบ้า	กัญชา	เฮโรอีน	ฝิ่น	สารระเหย	หลายชนิด	ปฏิเสธ
เมืองตราด	304	18	680	698	523	97	7	65	4	0	2
เขาสมิง	114	0	147	147	130	12	0	1	0	1	3
บ่อไร่	88	9	194	203	147	23	0	0	21	12	0
คลองใหญ่	103	0	118	118	89	12	0	2	0	4	11
แหลมงอบ	176	96	149	245	158	78	0	2	7	0	0
กิ่ง อ. เกาะช้าง	12	0	21	21	5	16	0	0	0	0	0
กิ่ง อ. เกาะกูด	18	0	82	82	46	11	0	0	8	0	17
รวม	815	123	1391	1514	1098		7	70	40	17	33

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด (มีนาคม 2547)

นอกจากการดำเนินการด้านการบำบัดรักษาโดยฝ่ายสาธารณสุขแล้ว ทางกองร้อย ตชด. ที่ 116 ยังได้จัดให้มีศูนย์บำบัดผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนพิทักษ์สร้างชีวิตบ้านพลอยแดง” ซึ่งเน้นการบำบัดด้วยกิจกรรมในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมการสอนให้รู้จักตนเอง การเน้นระเบียบวินัย การออกกำลังกาย เน้นให้รู้จักความอดทนและมีความแข็งแกร่งและให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ผู้บำบัดจะได้รับการส่งตัวมาจากหน่วยงานภาคต่างๆ ทั้งจากในพื้นที่จังหวัดตราดเองและจากนอกพื้นที่ การบำบัดรักษาจะแบ่งออกเป็นรุ่นๆ ละ 45 คน ใช้เวลาในการอบรมรุ่นละประมาณ 1 เดือน ในแต่ละรุ่นจะมีการแบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างผู้บำบัดชายและหญิง เพื่อป้องกันปัญหาในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มผู้บำบัด จนถึงวันที่ 8 มีนาคม 2547 มีจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาตามโครงการนี้รวมทั้งสิ้น 439 ราย เป็นผู้ป่วยที่อยู่ในเขตอำเภอบ่อไร่ 192 ราย อำเภอแหลมงอบ 120 ราย กิ่งอำเภอเกาะกูด 82 ราย และอำเภอคลองใหญ่อีก 45 ราย

สถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด ภายหลังการประกาศสงครามยาเสพติด

การดำเนินการในช่วงหลังการประกาศสงครามยาเสพติดนั้น ทางจังหวัดตราดได้ดำเนินการติดตามและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด โดยแบ่งกลุ่มผู้รับผิดชอบเป็น 2 กลุ่ม คือ การติดตามโดยคณะผู้ประสานพลังแผ่นดินตามแนวทางชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะปัญหา ยาเสพติด และติดตามโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งผลจากการติดตามผู้เข้ารับการบำบัดยังไม่พบว่ามียาโคที่กลับไปใช้ยาเสพติดอีก แต่ก็อาจมีโอกาสนักยาเสพติดจะกลับมาอีกครั้ง เพราะเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีความเสี่ยงต่อการใช้เป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดชนิดต่างๆ มาจากประเทศกัมพูชาซึ่งมิได้มีมาตรการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง แนวทางในการติดตามและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดในจังหวัดตราด จึงควรแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วนทั้งภายในจังหวัดและตามแนวชายแดน ดังนี้

การติดตามและเฝ้าระวังภายในจังหวัด

สถานการณ์โดยรวมภายหลังการประกาศสงคราม กล่าวได้ว่าผู้ค้าและผู้เสพลดจำนวนลงไปมาก ซึ่งในพื้นที่จังหวัดตราดถือว่าไม่มีผู้ค้ารายใหญ่ ในการเฝ้าระวังพฤติกรรมทั้งการเสพและการค้าได้ใช้สายสืบ

เจ้าหน้าที่ตำรวจคอยติดตามความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง “...โดยมีชุดสายข่าวในการชี้เบาะแสและติดต่อ ล้อซื้อ ด้วยการตั้งตำรวจชุมชนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจจากโรงพักไปพักอาศัยอยู่ในชุมชนกับชาวบ้าน และ คัดเลือกชาวบ้านในชุมชนมาเป็นอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน มีการฝึกอบรมทำงานร่วมกับตำรวจชุมชนดูแล หมู่บ้านทุกวันๆละ 2 คน (โดยอาสาสมัครจะได้รับเงินค่าตอบแทนวันละ 60 บาทต่อหนึ่งคน) ซึ่งจะเน้นไปที่ เรื่องการให้ชาวบ้านดูแลตัวเอง โดยมีชุดที่คอยสืบสวนหาข่าวเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง”¹⁰

อีกวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการติดตามและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในจังหวัดตราด คือการใช้แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับทุกหมู่บ้าน/ชุมชน โดยทาง ศตส.จ.ตราด ได้รับเอาแนวทางการดำเนินงาน สร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะปัญหาเสพติดของกระทรวงมหาดไทย ด้วยการจัดตั้งชุดปฏิบัติการ ซึ่ง ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากทุกหน่วยราชการในระดับอำเภอเข้าร่วม ลักษณะการดำเนินงานของชุดปฏิบัติการ มีลักษณะเป็นวิทยากรให้ความรู้กับชุมชนในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ทั้งนี้การดำเนินงาน จะอยู่บนพื้นฐานการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาคมเลือกคณะผู้ประสานพลังแผ่นดินขึ้นมา ชุมชนละ 25 คน หลังจากคัดเลือกได้แล้วทาง ศตส.จ. จะได้จัดทำประกาศให้ทราบทั่วกันทั้งหมู่บ้านถึง บทบาทและหน้าที่ของคณะผู้ประสานพลังแผ่นดินในการดูแลและเฝ้าระวังภัยของปัญหาเสพติด โดยคณะ ผู้ประสานพลังแผ่นดิน 1 คนจะทำหน้าที่ดูแลหมู่บ้าน 4-5 บ้าน หรืออาจจะน้อยกว่าหรือมากกว่าแล้วแต่ ขนาดของหมู่บ้าน/ชุมชน การทำงานของคณะผู้ประสานพลังแผ่นดินจะคอยดูว่าบ้านต่างๆที่รับผิดชอบยังเข้าไป เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ หรือว่าเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมายอื่นๆด้วยหรือไม่ โดยในแต่ละ เดือนจะจัดให้มีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน โดยคณะวิทยากรของอำเภอจะเข้าร่วมด้วย เพื่อชี้แจงหรือไขข้อข้องใจ ต่างๆให้กับชาวบ้าน รวมทั้งการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาต่างๆที่ชาวบ้านต้องการ

การติดตามผลและเฝ้าระวังนี้ มีแนวทางพื้นฐานคือการดูแลพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพ ติดว่ามีพฤติกรรมอย่างไรเมื่อกลับเข้าไปอยู่ร่วมในชุมชน ในกรณีที่ผู้ผ่านการบำบัดรักษาต้องประสบปัญหา เมื่อกลับเข้าไปอยู่ในชุมชน คณะผู้ประสานพลังแผ่นดินจะดำเนินการแก้ไขในเบื้องต้น พร้อมทั้งจัดทำรายงาน ให้ ศตส.อ. และ ศตส.จ. ทราบ ส่วนหมู่บ้านที่ไม่มีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้ว ทาง ศตส.จ. จะประกาศให้เป็นชุมชนเข้มแข็งเอาชนะปัญหาเสพติด การดำเนินงานในปัจจุบันคือพยายามที่จะคงสภาพความเข้มแข็ง ของหมู่บ้าน/ชุมชนเอาไว้ให้ได้ ส่วนหมู่บ้านที่ยังไม่เข้มแข็งทางศูนย์ฯจะมีกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้าน ตระหนักถึงการมีส่วนในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

ปัญหาการติดตามและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในจังหวัดตราดมี 2 ประการ ประการแรกเนื่องจาก ในกระบวนการติดตามนั้นเน้นการทำงานและการมีส่วนร่วมของคณะผู้ประสานพลังแผ่นดิน แต่ในหลาย พื้นที่คณะผู้ประสานพลังแผ่นดินยังไม่เข้าใจบทบาทตนเอง ไม่กระตือรือร้นที่จะการติดตามและเฝ้าระวัง แม้ว่านโยบายการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในรูปของพลัง แผ่นดินนั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่ในขั้นตอนการปฏิบัติไม่ได้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จึงสั้นคลอน

¹⁰ สัมภาษณ์ผู้กำกับตำรวจภูธรอำเภอคลองใหญ่, 29 มีนาคม 2547

ไม่เข้มแข็งอย่างที่คาดหวัง พอจะต้องใช้พลังของผู้ประสานพลังแผ่นดินในการดำเนินงานติดตามผู้รับการบำบัดจึงไม่ค่อยได้ผล ในทางปฏิบัติจึงต้องพึ่งพาเครือข่ายของสาธารณสุขอย่างเช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่บ้านละ 5 คน ให้ช่วยติดตามผู้บำบัดและแจ้งต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อช่วยเหลือให้คำปรึกษาผู้บำบัดในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น

ประการที่สอง เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างการดำเนินการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง 6 ขั้นตอนของกระทรวงมหาดไทย และชุมชนเข้มแข็ง 9 ขั้นตอน ของคณะตำรวจชุดหนึ่งที่ดำเนินกิจกรรมอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองตราด ซึ่งได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องแล้วในบางพื้นที่ก่อนที่จะมีการประกาศสงครามกับยาเสพติด ต่อมาหลังการประกาศสงครามกับยาเสพติดแล้วทางกระทรวงมหาดไทยจึงเริ่มใช้แนวทางการปฏิบัติงานแบบ 6 ขั้นตอน ในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ยังคงดำเนินงานชุมชนเข้มแข็งแบบ 9 ขั้นตอนอย่างต่อเนื่องในชุมชนที่ได้เข้าไปดำเนินการแล้ว แต่สำหรับชุมชนใดที่ยังไม่มีการเริ่มต้นการดำเนินงานเรื่องชุมชนเข้มแข็งเลยก็จะดำเนินงานตามแนวทาง 6 ขั้นตอนของกระทรวงมหาดไทย ในการเปรียบเทียบการทำงานของ 6 หรือ 9 ขั้นตอนนี้มีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอให้ความเห็นทั้งในเชิงบวกและลบไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้¹¹

“การทำงาน 6 ขั้นตอน กับ 9 ขั้นตอนนั้นคล้ายกัน แต่ 9 ขั้นตอนมีรายละเอียดปลีกย่อยมากกว่า โดยทางตำรวจเน้นด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมากกว่าทางมหาดไทย แต่ก็ถือว่าไม่มีความขัดแย้งกันเพราะมีจุดประสงค์อย่างเดียวกัน”

“การดำเนินงานด้านชุมชนเข้มแข็งนั้นเกิดจากปัญหาการปราบปรามในระยะแรกไม่ได้ผล หลังจากนั้นได้มีนักวิชาการร่วมกันระดมแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาเสพติดในระดับชุมชน โดยเริ่มกันตั้งแต่ในระดับรากหญ้า ซึ่งได้แก่ ชุมชน/หมู่บ้าน ให้ร่วมกันต่อต้านผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติด ให้ชุมชนต่อสู้กับยาเสพติดด้วยตัวของเขาเอง จึงเกิดชุมชนเข้มแข็ง 9 ขั้นตอนขึ้นมา ...ภายหลังทางนายอำเภอในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ ศตส.อ. เห็นว่า 9 ขั้นตอนนานไป ควรลดลงมาเหลือ 6 ขั้นตอน แต่ทางตำรวจยังคิดว่า 9 ขั้นตอนน่าจะยั่งยืนกว่า ในระยะแรกเกิดปัญหาแย้งผลงานกันระหว่างตำรวจกับมหาดไทย ตอนนี้ต่างฝ่ายต่างต้องปรับเข้าหากัน ทางตำรวจก็ยังคงต้องทำเรื่องชุมชนเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องต่อไป แม้ว่าจะมีการประกาศชุมชนเข้มแข็งเอาชนะปัญหาเสพติดครบทุกหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่อำเภอเมืองตราดแล้วก็ตาม”

“พวก 9 ขั้นตอนมีความละเอียดในการเตรียมชุมชนมากกว่า ทำนาน แต่ของทางอำเภอลุยเลย เราชี้เป้าเลย เอาผู้ใหญ่บ้านมาเป็นประธานการทำงาน แต่ของเขาไม่เอาผู้ใหญ่บ้าน แต่จะใช้ผู้นำตามธรรมชาติ การใช้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานประชาคมทำให้การรวมตัวของชาวบ้านเกิดขึ้นได้เร็ว ... แต่เป้าหมายสุดท้ายไม่ว่าจะเป็นแบบไหนก็จะทันกันหมดแล้ว ของทางอำเภอทำได้ครบทุกพื้นที่แล้ว แต่หมู่บ้านที่ทำ 9 ขั้นตอนอย่าง

¹¹ ผู้เขียนขอไม่อ้างอิงชื่อหรือตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นนี้ เพราะความขัดแย้งในเรื่องนี้ได้มีผลกระทบต่อการใช้ชื่อย่อเจ้าหน้าที่บางรายอย่างไม่ชอบธรรมมาแล้ว

บ้านเนินดินแดง เขายังไม่ยอมมอบธงให้กับบ้านที่ยังเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งเขาจะเหลืออยู่ในศาลาของหมู่บ้านของเขา แต่ของทางอำเภอเราก็คัดแยกเหมือนกันว่าบ้านไหนเกี่ยวข้องกับบ้านไหนไม่เกี่ยวข้องกับ...”

“แนวทาง 9 ขึ้นตอนเป็นของ ป.ป.ส. แต่แนวทาง 6 ขึ้นตอนเป็นของมหาดไทยที่ใช้กันทั่วประเทศ โดยส่วนตัวแล้วคิดว่าไม่ต่างกันหรอกแต่ของมหาดไทยเหมือนเป็นการเดินแบบเดิมก้าว ขณะที่ของ ป.ป.ส. เหมือนเดินที่ละครั้งก้าว ปัจจุบันไม่มีหรือครบหมู่บ้านที่เป็น 9 ขึ้นตอน ...ตอนนี้ทุกแห่งก็ถึงขั้นตอนที่ 6 หมดแล้ว แต่จะมีความเข้มแข็งในระดับไหนเท่านั้นเอง”

“... การทำชุมชนเข้มแข็งแบบ 6 ขึ้นตอน เป็นการทำให้แบบเร่งรัด ในลักษณะให้ยกมือว่าปลอดหรือไม่ปลอดยาเสพติด ซึ่งชาวบ้านก็ยกกันหมดแหละ แต่จริงๆเป็นอย่างไรก็ไม่รู้”

“ชุมชนเข้มแข็งที่ยั่งยืนต้องมาจากประชาชน ถ้าเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปจัดการ โดยลำพังคงไม่สำเร็จ เจ้าหน้าที่ควรเป็นแค่พี่เลี้ยง เท่าที่สังเกตหมู่บ้าน/ชุมชนในเขตอำเภอคลองใหญ่โดยภาพรวมมีศักยภาพที่จะเข้มแข็งได้ในอนาคต ทั้งนี้เพราะชาวบ้านเริ่มเรียนรู้ที่จะวิเคราะห์ปัญหาของตน รวมทั้งมองหาทางแก้ไขได้ด้วย ซึ่งเหล่านี้จะนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต”

การติดตามและเฝ้าระวังตามแนวชายแดน

การเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในพื้นที่ชายแดนอำเภอคลองใหญ่มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลตามจุดต่างๆ ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ตรวจคนเข้าเมือง ค่านศุลกากร ตำรวจน้ำ และทหารเรือของกองทัพเรือที่มาลาดตระเวนอยู่ในน่านน้ำ ในส่วนของจุดผ่านเข้าออกทางบกได้มีเจ้าหน้าที่ทหารพรานประจำอยู่ที่ด่านเหว บ้านหาดเล็ก ซึ่งจะมีการประชุมร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันเป็นประจำทุกเดือน ส่วนการเฝ้าระวังภายในหมู่บ้าน/ชุมชน กล่าวได้ว่าชาวบ้านมีความตื่นตัวอย่างมาก มีการจัดเวรยามหมู่บ้านและคอยแจ้งข่าวต่างๆ ให้ทางราชการตลอดเวลา ถ้าเป็นในหมู่บ้านที่ติดชายแดนหรือมีช่องทางผ่านเข้า-ออกจะมีเจ้าหน้าที่ของทางราชการทั้งทหารและตำรวจตระเวนชายแดนคอยลาดตระเวนอยู่ตลอดแนว ส่วนชาวบ้านเองก็มีความตื่นตัวในการเฝ้าระวังภายในหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งนี้เพราะถึงแม้ว่าจะไม่มีเรื่องของชุมชนเข้มแข็งเอาชนะปัญหาเสพติด ชาวบ้านในหมู่บ้านชายแดนจะต้องตื่นตัวและคอยเฝ้าระวังภัยจากโจรเขมร ซึ่งมักจะเข้ามาจับชาวบ้านไปเรียกค่าไถ่ ชาวบ้านจึงมีความตื่นตัวที่จะระวังภัยให้กับตนเอง พอมีชุมชนเข้มแข็งเข้ามาการเฝ้าระวังนี้ก็ครอบคลุมไปถึงการสอดส่องภัยจากยาเสพติดอีกด้วย เวรยามที่เดินลาดตระเวนก็เปรียบเหมือนหน่วยบรรเทาภัยอัตโนมัติของหมู่บ้านด้วย ขณะนี้ทางจังหวัดก็พยายามที่จะหางบประมาณมาช่วยสนับสนุนกิจกรรมการเดินทางเวรยามของชาวบ้าน แต่คงจะเป็นลักษณะของเงินช่วยเหลือในด้านค่าน้ำมันให้กับหมู่บ้าน แม้ว่าจะช่วยสนับสนุนได้แค่บางส่วนและอาจไม่เพียงพอ แต่ก็น่าจะทำให้ชาวบ้านมีกำลังใจมากขึ้น เพราะชาวบ้านบางคนเขาก็ไม่ได้ร่ำรวยอะไร แต่เขาก็เต็มใจทำเพื่อหมู่บ้านตนเอง

แนวทางการติดตามและเฝ้าระวังปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารตามแนวชายแดนนั้น จะเน้นไปที่การใช้สายข่าว ซึ่งสายข่าวที่ได้มานั้นมาจากทางกลุ่มชาวบ้านทั้งทางฝั่งไทยและฝั่งประเทศกัมพูชาที่เคยมีประวัติการใช้ยาหรือเคยอยู่ในวงจรของกระบวนการค้าและลำเลียงยาเสพติด รวมทั้งยังมีการจัดประชุมเพื่อ

ประสานงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายอำเภอคลองใหญ่กับฝ่ายมณฑลสีมาจังหวัดเกาะกงเป็นประจำทุกเดือน แต่โดยภาพรวมแล้วการส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้จักป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยชุมชนของตนเองจะได้ผลดีกว่าการตรวจจับตามแนวชายแดน เนื่องจากคนในชุมชนมักจะทราบปัญหาในชุมชนของตนเองดีกว่าคนจากภายนอก โดยเฉพาะการจัดตั้งอาสาสมัครตำรวจบ้านขึ้นมาคอยประสานงานร่วมมือกับตำรวจและทหารทุกฝ่ายด้วย

การเฝ้าระวังในส่วนของด่านศุลกากรจะมีการตรวจสอบสินค้าเข้า-ออก โดยการประสานงานด้านการข่าว การสังเกตพิรุชของผู้ที่เดินเข้า-ออกผ่านด่านชายแดนบ้านหาดเล็ก รวมทั้งมีการใช้สุนัขดมกลิ่นช่วยในการตรวจค้นด้วย แต่การใช้สุนัขตรวจค้นมักมีข้อจำกัดเพราะมีอยู่เพียงตัวเดียว เมื่อต้องทำการตรวจมักทำได้ไม่นานนักเพราะสุนัขจะเกิดอาการเหนื่อยและเครียด

ในปัจจุบันสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในบริเวณชายแดนถือว่ามีความสงบเงียบลงไปมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างแข็งขันและชาวบ้านก็มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามเนื่องจากตามแนวเขาบรรทัดมีช่องทางมากมายก็อาจทำให้ยาเสพติดบางส่วนสามารถเล็ดลอดเข้ามาได้ แม้ว่าเป็นส่วนน้อยแต่ก็บ่งชี้ว่า หากเจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวดกวดขันในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ก็มีโอกาasเป็นไปได้ที่ปัญหายาเสพติดทั้งทางด้านการค้าการเสพจะกลับมาแพร่ระบาดได้อีกครั้ง จากสถานการณ์การจับกุมผู้ค้า พบว่าสามารถจับกุมผู้ค้าได้บ้างแต่จำนวนของกลางที่ได้ลดลง และยาบ้าที่ตรวจยึดได้นั้นมีแต่สี่กะปิ ซึ่งเป็นการแสดงว่ายาบ้าที่ยังเข้ามาในพื้นที่ตรานั้นเป็นยาบ้าที่มาจากประเทศกัมพูชาซึ่งมีคุณภาพไม่ดี ไม่ค่อยเป็นที่นิยมในหมู่นักเสพชาวไทย แต่จะมีการใช้กันในหมู่ของแรงงานชาวกัมพูชาซึ่งเข้ามาทำงานในตราด ส่วนสถานการณ์ปัญหายาเสพติดด้านการเสพในปัจจุบัน ปรากฏว่ามีการหันมาเสพกาวกันมากขึ้นเนื่องจากกาวเป็นสารเสพติดที่สามารถหาซื้อได้ทั่วไป ซึ่งทางจังหวัดก็ได้ของร้องผู้ขายไม่ให้ขายกาวให้กับเด็ก ซึ่งผู้ขายส่วนใหญ่ก็ให้ความร่วมมือ โดยขายกาวให้กับผู้ซื้อตามความเหมาะสม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

สถานการณ์ยาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว

3.1 สภาพทั่วไปและพื้นฐานเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว¹²

ที่ตั้งและอาณาเขต

สระแก้วเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่อยู่สุดเขตชายแดนทางด้านตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 7,195 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,496,962 ไร่ จังหวัดสระแก้วอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครเป็นระยะทางประมาณ 256 กิโลเมตร ตามเส้นทางรถยนต์ และระยะทางประมาณ 220 กิโลเมตร ตามเส้นทางรถไฟ นอกจากนี้สระแก้วยังมีเส้นทางติดต่อกับจังหวัดในภาคกลาง จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งเส้นทางเชื่อมต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา สระแก้วเป็นจังหวัดที่แยกมาจากจังหวัดปราจีนบุรีด้วยเหตุผลเพื่อประโยชน์แก่การปกครอง การรักษาความมั่นคง และการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ โดยมีฐานะเป็นจังหวัดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2536 แม้ว่าสระแก้วจะเป็นจังหวัดใหม่ แต่ในอดีตสระแก้วเป็นชุมชนที่มีความรุ่งเรืองและมีความเป็นมาที่ยาวนาน

จังหวัดสระแก้ว มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่างและมีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยกัมพูชา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอกบินทร์บุรี อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี และอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

สระแก้วมีพื้นที่ด้านตะวันออกติดกับเขตแดนประเทศกัมพูชารวม 4 อำเภอ คือ อำเภอคลองหาด อำเภออรัญประเทศ อำเภอตาพระยา และกิ่งอำเภอโคกสูง โดยมีด่านชายแดนที่อนุญาตให้ประชาชนทั้งชาวไทยและเขมรได้เข้า-ออกผ่านชายแดนในเขตจังหวัดสระแก้ว ทั้งด่านถาวรและจุดผ่อนปรนรวม 4 ด่าน ได้แก่

¹² ข้อมูลในส่วนนี้รวบรวมจากและประมวลจากเอกสารข้อมูลทั่วไปและรายงานสรุปจังหวัดสระแก้ว ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานจังหวัดสระแก้วและสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดสระแก้ว, และคู่มือการท่องเที่ยวสระแก้ว ของสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดสระแก้ว

1. ค่านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ ค่านถาวร
2. ค่านหนองปรือ อำเภออรัญประเทศ จุดผ่อนปรนการค้า
3. ค่านบึงตาควน อำเภอดาพระยา จุดผ่อนปรนการค้า
4. ค่านบ้านเขาหิน อำเภอกลองหาด จุดผ่อนปรนการค้า

ดังนั้น โอกาสที่ยาเสพติดจะเดินทางผ่านเข้า-ออกระหว่างประเทศทั้งสองจึงทำได้หลายช่องทาง ทั้งผ่านด่านถาวรและจุดผ่อนปรนการค้าอีก 3 ด่าน รวมทั้งยังอาจจะลักลอบนำเข้ามาทางช่องทางอื่นๆ ได้อีกเป็นระยะทางยาวตลอดแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณที่เป็นที่ตั้งชุมชน ซึ่งชาวบ้านมักจะมีการติดต่อกับชุมชนหรือหมู่บ้านทางฝั่งประเทศกัมพูชาอยู่เสมอเพราะมีสถานภาพเป็นญาติพี่น้องกัน

ประวัติศาสตร์เมืองสระแก้ว

จังหวัดสระแก้วมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานกว่า 4,000 ปี ตั้งแต่ยุคหินใหม่-ยุคโลหะ โดยมีการค้นพบวัตถุโบราณในหลายพื้นที่ของเขตอำเภอเขาฉกรรจ์ อำเภออรัญประเทศ และอำเภอดาพระยา โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันว่า สระแก้วเคยเป็นชุมชนสำคัญที่มีความเจริญรุ่งเรืองในยุคเจนละทวารวดี มีอารยธรรมและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีกษัตริย์หรือผู้ครองเมืองที่นับถือศาสนาฮินดู ลัทธิไสวณิกายและไวยณพนิกาย ดังจะเห็นได้จากโบราณสถานทั้งจารึกรูปอักษรปัลลวะต่างๆ ที่ปรากฏที่ปราสาทเขาน้อย เขารัง และช่องสระแจ้ง เป็นต้น โดยเฉพาะจารึกรูปอักษรปัลลวะที่ปรากฏในบริเวณปราสาทเขาน้อย เขตอำเภออรัญประเทศนั้นถือว่าเป็นหลักฐานบันทึกศักราชที่เก่าที่สุดในกลุ่มจารึกรุ่นแรกที่พบในประเทศไทย สร้างขึ้นราวปี พ.ศ.1180 นอกจากนี้ยังพบหลักฐานความเจริญของอารยธรรมขอมระหว่างพุทธศตวรรษที่ 15-16 ในแถบนี้อย่างมากมาย มีทั้งปราสาทอิฐ ปราสาทหิน เต่าเผา เครื่องถ้วย และคูเมืองโบราณ ที่ยังเหลือร่องรอยปรากฏในปัจจุบันเช่น จารึกพบที่ปราสาทสล็อกก๊กอกกรมหลักที่ 1 ได้กล่าวถึงว่าในปี พ.ศ.1480 พระเจ้าชัยวรมันที่ 4 โปรดให้นำศิลาจารึกมาปักไว้ที่ปราสาทสล็อกก๊กอกกรม เพื่อประกาศห้ามเรียกข้าของเทวดานแห่งนี้ไปใช้ในกิจการอื่น แต่ให้ข้าของเทวดานได้บำรุงรักษาและบูชาพระศิวลึงค์หรือรูปเคารพ ซึ่งประดิษฐานอยู่ ณ เทวดานสล็อกก๊กอกกรมนี้ตลอดไป ส่วนจารึกอีกหลักหนึ่งก็ได้กล่าวสรรเสริญพระเจ้าอาทิตย์วรมันที่ 2 ซึ่งได้ทรงบูรณะโบราณสถานแห่งนี้จนสำเร็จ พร้อมจารึกที่เกี่ยวกับอารยธรรมและศาสนา เป็นต้น

ชื่อจังหวัดสระแก้ว มีที่มาจากชื่อสระน้ำโบราณในพื้นที่อำเภอเมืองสระแก้ว ซึ่งมีอยู่ 2 สระในสมัยกรุงธนบุรี ประมาณปี พ.ศ.2324 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเมื่อครั้งทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกเป็นแม่ทัพยกไปตีประเทศกัมพูชา ได้แวะพักกองทัพที่บริเวณสระน้ำทั้งสองแห่งนี้ กองทัพได้อาศัยน้ำจากสระใช้สอย ได้ขนานนามสระทั้งสองว่า “สระแก้ว สระขวัญ” และได้ขนานนามจากสระทั้งสองแห่งนี้ใช้ในการประกอบพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา โดยถือว่าเป็นน้ำบริสุทธิ์

สระแก้วเดิมมีฐานะเป็นตำบล ซึ่งสมัยก่อนทางราชการได้ตั้งเป็นด่านสำหรับตรวจคนและสินค้าเข้า-ออก มีข้าราชการตำแหน่งนายกองทำหน้าที่เป็นนายด่าน จนถึงปี พ.ศ.2452 ทางราชการจึงได้ยกฐานะขึ้น

เป็นกิ่งอำเภอ ชื่อว่า “กิ่งอำเภอสระแก้ว” ขึ้นอยู่ในการปกครองของนายอำเภอกบินทร์บุรี โดยใช้ชื่อสระน้ำ เป็นชื่อกิ่งอำเภอ ต่อมาเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2501 ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นอำเภอชื่อว่า “อำเภอสระแก้ว” ขึ้นอยู่ในการปกครองของจังหวัดปราจีนบุรี และต่อมาเมื่อ 1 ธันวาคม พ.ศ.2536 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้วขึ้น ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่มที่ 110 ตอนที่ 125 ลงวันที่ 2 กันยายน พ.ศ.2536 เป็นผลให้จังหวัดสระแก้วได้เปิดทำการใน วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2536 โดยเป็นจังหวัดที่ 74 ของประเทศไทย

ลักษณะภูมิประเทศและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ

สระแก้ว เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีเนื้อที่ที่มีสภาพเป็นป่า จำนวน 750,503 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 16.7 ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัด ในปี 2545 มีป่าสงวนแห่งชาติ 10 ป่า เนื้อที่ 3,183,004.7 ไร่ (ตามกฎกระทรวงประกาศป่าสงวนแห่งชาติ) คิดเป็นร้อยละ 70.8 ของเนื้อที่จังหวัด มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง คือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน มีอุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติตาพระยาและอุทยานแห่งชาติปางสีดา นอกจากนี้ยังมีสวนรุกขชาติเขาลงกรรจ์ 1 แห่ง เนื้อที่ 400 ไร่ และสวนพฤกษศาสตร์ 100 ปี กรมป่าไม้ เนื้อที่ 19,000 ไร่

การใช้ประโยชน์ที่ป่าสงวนแห่งชาติ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ป่าอนุรักษ์
2. ป่าเศรษฐกิจ
3. ป่าที่เหมาะสมกับการเกษตร

นอกจากนี้สระแก้วยังมีความอุดมสมบูรณ์ในด้านแร่ธาตุมีค่า ซึ่งมีการขุดพบในอำเภอที่มีพื้นที่ใกล้เคียง เช่น อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอคลองหาด อำเภอเขาลงกรรจ์ โดยในปี 2544 จังหวัดสระแก้วมีเหมืองแร่ที่มีสัมปทานและเปิดทำการแล้ว 10 แห่ง แร่ธาตุที่สำคัญคือหินปูนที่ใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง และหินอ่อน

จากลักษณะภูมิประเทศที่มีพื้นที่ป่าเป็นบริเวณกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา สภาพภูมิประเทศดังกล่าวเอื้ออำนวยต่อการลักลอบลำเลียงยาเสพติดข้ามแนวชายแดนเข้าสู่ประเทศไทย ซึ่งส่วนมากเป็นการลักลอบซื้อขายยาบ้า (สีกะปิ) ที่มีการผลิตอยู่ตามแนวชายแดนประเทศกัมพูชา

การปกครอง

การปกครองในจังหวัดสระแก้วแบ่งออกเป็น 7 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 58 ตำบล 679 หมู่บ้าน 8 เทศบาล (1 เทศบาลเมือง 7 เทศบาลตำบล) 58 องค์การบริหารส่วนตำบล ดังรายละเอียดต่อไปนี้



ตารางที่ 3-1 การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดสระแก้ว ปี 2545

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	เนื้อที่ (ตร.กม.)	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบต.
1. เมืองสระแก้ว	1,832.034	8	118	3	8
2. วัฒนานคร	1,560.122	11	112	1	11
3. อรัญประเทศ	821.265	12	110	1	12
4. คาพระยา	642.345	5	60	1	5
5. วังน้ำเย็น	325.05	4	67	1	4
6. คลองหาด	417.082	7	71	-	7
7. เขาคกรรจ์	774.331	4	60	1	4
8. กิ่งอ.โคกสูง	439.707	4	38	-	4
9. กิ่งอ.วังสมบูรณ์	383.50	3	43	-	3
รวม	7,195.436	58	679	8	58

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดสระแก้ว (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มิถุนายน 2545)

ประชากร

ประชากรของจังหวัดสระแก้ว (ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2545) รวมทั้งสิ้น 539,107 คน เป็นชาย 271,751 คน หญิง 297,356 คน สำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมือง จำนวน 106,347 คน รองลงมา ได้แก่ อำเภออรัญประเทศจำนวน 82,325 คน และอำเภอวัฒนานคร จำนวน 80,178 คน (ดังรายละเอียดใน ตารางที่ 3-2) สำหรับอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดคือ อำเภอวังน้ำเย็น 195 คน/ตร.กม. รองลงมาได้แก่ อำเภออรัญประเทศ 100 คน/ตร.กม. และกิ่งอำเภอวังสมบูรณ์ 82 คน/ตร.กม. (ดูตารางที่3-3)

ตารางที่ 3-2 จำนวนประชากรแยกเพศ รายอำเภอ ลำดับตามจำนวนประชากรปี 2545

อำเภอ	รวม	ชาย	หญิง
1. เมืองสระแก้ว	106,347	53,400	52,947
2. อรัญประเทศ	82,325	41,552	40,773
3. วัฒนานคร	80,178	40,249	39,929
4. คาพระยา	52,171	26,298	25,873
5. วังน้ำเย็น	63,527	32,131	31,396
6. คลองหาด	35,395	17,925	17,470
7. เขาคกรรจ์	58,188	29,545	28,613
8. กิ่ง อ.โคกสูง	25,593	12,865	12,728
9. กิ่ง อ.วังสมบูรณ์	35,383	17,786	17,597
รวมทั้งจังหวัด	539,107	271,751	267,356

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัด

ตารางที่ 3-3 ความหนาแน่นของประชากร รายอำเภอ ลำดับตามความหนาแน่นของประชากร ปี 2545

อำเภอ	จำนวนประชากร	พื้นที่(ตร.กม.)	ความหนาแน่น(คน:1 ตร.กม.)
1. วังน้ำเย็น	63,527	325.05	195.0
2. อรัญประเทศ	32,325	821.20	100.0
3. กิ่ง อ.วังสมบูรณ์	35,383	383.50	82.0
4. คลองหาด	35,395	417.08	84.0
5. คาพระยา	52,171	642.34	81.0
6. เขาคกรรจ์	58,188	774.33	75.0
7. กิ่ง อ.โคกสูง	25,593	439.70	58.2
8. เมืองสระแก้ว	106,347	1,832.03	58.0
9. วัฒนานคร	80,178	1,560.12	51.0
รวมทั้งจังหวัด	539,107	7,195.41	74.9

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัด

สภาพเศรษฐกิจ

จากข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว จากกองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี 2543 พบว่า ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 34,640 บาท เป็นอันดับที่ 49 ของประเทศ โดยทั้งจังหวัดมีผลิตภัณฑ์มวลรวม 14,583 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสาขาการเกษตรมากที่สุดถึงร้อยละ 28.7 คิดเป็นมูลค่า 4,180 ล้านบาท รองลงมาเป็นสาขาการค้าส่งและค้าปลีกร้อยละ 20.3 คิดเป็นมูลค่า 2,964 ล้านบาท และสาขาการบริการร้อยละ 15.7 คิดเป็นมูลค่า 2,284 ล้านบาท อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.9

ในปี 2545 จังหวัดสระแก้วมีพื้นที่รวมทั้งหมด 4,496,962 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร 2,146,550 ไร่ (ร้อยละ 47.7) พื้นที่ป่าไม้ (ที่มีสภาพเป็นป่า) 750,503 ไร่ (ร้อยละ 16.7) ที่เหลือเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้จำแนก 1,599,909 ไร่ (ร้อยละ 35.6) การใช้พื้นที่และการถือครองที่ดินทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นที่ดินของเกษตรกรเอง 1,520,972 ไร่ (ร้อยละ 70.9) โดยมี 1,389,743 ไร่ (ร้อยละ 64.7) ที่ยังเป็นกรรมสิทธิ์ของเกษตรกรเองโดยไม่ได้นำไปจ้างหรือขายฝาก

พืชเศรษฐกิจของจังหวัดสระแก้ว ที่มีการเพาะปลูกมาก 4 ชนิด ได้แก่

1. ข้าว จากสถิติการเพาะปลูกปี 2544-2545 พบว่าปริมาณผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในปี 2545 ผลิตได้จำนวน 384,000 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2544 จำนวน 19,030 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.2 โดยมีพื้นที่เพาะปลูกในปี 2545 จำนวน 843,226 ไร่
2. ข้าวโพด จากสถิติการเพาะปลูกปี 2544-2545 พบว่าปริมาณผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในปี 2545 ผลิตได้จำนวน 406,000 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2544 จำนวน 254,550 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 56.4 โดยมีพื้นที่เพาะปลูกในปี 2545 เป็นจำนวน 620,124 ไร่

3. มันสำปะหลัง จากสถิติการเพาะปลูกปี 2545 พบว่ามีผลผลิตมันสำปะหลังจำนวน 3,266,000 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 38.8 โดยมีเนื้อที่เพาะปลูกจำนวน 429,872 ไร่
4. อ้อย จากสถิติการเพาะปลูกปี 2544-2545 พบว่าแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือในปี 2545 ผลิตได้ 8,166,000 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2544 จำนวน 2,164,670 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 277.2 โดยมีเนื้อที่เพาะปลูกในปี 2545 จำนวน 181,336 ไร่

การท่องเที่ยว

จังหวัดสระแก้วแม้ว่าจะเป็นจังหวัดค่อนข้างใหม่แต่ก็เก่าแก่มาด้วยอารยธรรมโบราณ โดยจะเห็นได้จากกลุ่มปราสาทโบราณที่มีมากมายอยู่กระจัดกระจายทั่วจังหวัด รวมทั้งโบราณวัตถุที่หลงเหลืออยู่ก็ช่วยบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ความรุ่งเรืองในอดีตให้แก่คนรุ่นหลังได้ดี ได้แก่ ปราสาทเขาน้อยสีชมพู วัดอนุบรรพต (เขาน้อย) พระสยามเทวาธิราชจำลอง ปราสาทเมืองไผ่ ปราสาทสล็อกก้อกรม ปราสาทเขาโล้น ปราสาทสะแงง ปราสาทบ้านน้อย ประตูลัทธิขงจื้อประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้แหล่งโบราณสถานที่น่าสนใจทางประวัติศาสตร์แล้ว จังหวัดสระแก้วยังมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เช่น อุทยานแห่งชาติปางสีดา น้ำตกปางสีดา น้ำตกผาดะเคียน กลุ่มน้ำตกแควมะค่า น้ำตกหน้าผาใหญ่ สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าช่องกล่ำบน อ่างเก็บน้ำท่ากระบาก สวนรุกขชาติเขาน้อย สระแก้วสระขวัญ อุทยานแห่งชาติตาพระยา เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นแหล่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม

สุดเขตชายแดนอรัญประเทศของจังหวัดสระแก้ว ยังเป็นประตูบานใหญ่ที่เปิดไปสู่ประเทศกัมพูชา เชื่อมการคมนาคมและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั้งสองให้เป็นเส้นทางเดียวกัน โดยมีนักท่องเที่ยวนิยมใช้เป็นเส้นทางข้ามไปเที่ยวนครวัดและนครธม และยังใช้เป็นเส้นทางข้ามไปเล่นการพนันในสถานกาสิโนที่เมืองปอยเปตอีกด้วย นอกจากนี้ทั้งชาวไทยและชาวเขมรมีการข้ามฝั่งเพื่อการติดต่อค้าขายสินค้ากันเป็นประจำ ที่นี่ยังมีสีสันของผู้คนที่หลากหลายเผ่าพันธุ์ มีเสน่ห์น่ามองระหว่างจับจ่ายสินค้าที่ตลาดโรงเกลือ ซึ่งเป็นตลาดที่เต็มไปด้วยของแปลกราคาถูกจากนานาประเทศเพื่อนบ้าน

สระแก้วจึงเป็นจังหวัดชายแดนที่มีครบถ้วนทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ และเป็นประตูที่เปิดไปสู่สิ่งมหัศจรรย์แห่งสุวรรณภูมิอันยิ่งใหญ่ของอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง

3.2 สถานการณ์ยาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว

สถานการณ์ทั่วไปของปัญหาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว

การเติบโตและการขยายตัวของเศรษฐกิจของสระแก้ว รวมถึงการมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นแหล่งผลิตยาเสพติด ทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในจังหวัด โดยเฉพาะยาบ้าที่ผลิต

ในประเทศกัมพูชาเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง จากการสำรวจปัญหายาเสพติดของ ศตส.จ.สระแก้ว เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2546 พบว่าในจังหวัดสระแก้วไม่มีแหล่งผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ได้แก่ ยาบ้า เฮโรอีน แต่ในประเทศกัมพูชา มีแหล่งผลิตยาบ้า รวม 5 แห่ง กำลังการผลิตยาบ้า ได้วันละ ประมาณ 9,000-17,000 เม็ด ซึ่งเป็นจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับกำลังการผลิตยาบ้าในประเทศพม่า สำหรับเส้นทางการลำเลียงยาบ้าจากประเทศกัมพูชาเข้ามาในสระแก้วสามารถนำเข้าได้หลายช่องทางทั้งทางจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก จุดผ่อนปรนการค้าอีก 3 แห่ง และตามแนวชายแดนที่ยาวประมาณ 165 กิโลเมตร โดยมีชาวกัมพูชาจำนวนมากที่รับจ้างขนส่งยาบ้าเข้ามาขายและนำส่งต่อให้พ่อค้าคนไทยที่บริเวณตลาดโรงเกลือ และในเขตเทศบาลตำบลอรัญประเทศ ซึ่งทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) และเจ้าหน้าที่ศุลกากร สามารถจับได้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้การพิจารณาสถานการณ์ยาเสพติดของจังหวัดสระแก้วในช่วงก่อนการประกาศสงครามกับยาเสพติด จึงควรที่จะแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ สถานการณ์ภายในจังหวัดและสถานการณ์ชายแดน

สถานการณ์ภายในจังหวัดสระแก้ว จากการดำเนินการพัฒนาระบบข้อมูลสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ของ ศตส.จังหวัดสระแก้ว พบว่ามีหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดคิดเป็นร้อยละ 75.8 ปัญหาอันดับหนึ่งคือปัญหาผู้เสพยาเสพติดมีร้อยละ 69.0 ในขณะที่ปัญหาผู้จำหน่ายมีเพียงร้อยละ 11.6 เท่านั้น แต่ไม่พบการผลิตในพื้นที่ เมื่อจำแนกระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว พบว่ามีหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาในระดับเบาบางร้อยละ 49.6 ระดับปานกลางร้อยละ 16.0 และระดับรุนแรงร้อยละ 3.4 โดยพบว่าอำเภอที่มีอัตราผู้ใช้ยาเสพติดต่อประชากรมากที่สุดคืออรัญประเทศ รองลงมาคืออำเภอเมืองสระแก้ว และกิ่งอำเภอวังสมบูรณ์ สำหรับอำเภอที่มีปัญหาผู้จำหน่ายยาเสพติดมากเรียงตามลำดับคือ อรัญประเทศ เมืองสระแก้ว คลองหาด วังน้ำเย็น และตาพระยา ทั้งนี้ชนิดของยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดอันดับหนึ่งคือยาบ้า รองลงมาเป็นกัญชา และสารระเหย อย่างไรก็ตามภาพรวมของปัญหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดสระแก้วอยู่ในภาวะที่ไม่รุนแรง ผลจากการสำรวจพบว่าผู้ที่ใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษาที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี รองลงมาเป็นผู้มีอาชีพรับจ้างแรงงานเกษตร ทั้งที่เป็นแรงงานไทยและแรงงานเขมร โดยเหตุผลสำคัญของการเสพยาเสพติดคือเสพติดเพื่อน เป็นการเสพติดเพื่อให้ขยันและสามารถทำงานได้มากขึ้น และมีปัญหาครอบครัว ตามลำดับ สำหรับแหล่งที่เสพติดผู้ใช้ที่พกอาศัยเป็นแหล่งเสพติดมากที่สุด รองลงมาเป็นทางเข้าหมู่บ้าน และตามที่เปลี่ยวร้างยากแก่การพบเห็น

สถานการณ์ชายแดน เนื่องจากจังหวัดสระแก้วมีอาณาเขตติดกับจังหวัดปอยเปตของประเทศกัมพูชา ซึ่งเป็นทั้งสถานกาสีโนที่มีชื่อเสียงและเส้นทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของกัมพูชา จึงมีคนผ่านเข้า-ออกที่ด่านถาวรบ้านคลองลึกในแต่ละวันจำนวนมาก ทั้งที่เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนทั้งฝั่งไทยและกัมพูชา และนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวในสถานที่ต่างๆและที่เข้าไปเล่นการพนันในสถานกาสีโน ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะป้องกันการลักลอบขนถ่ายยาเสพติดเข้าจังหวัดสระแก้ว จากการจับกุมผู้ลักลอบขนยาเสพติดผ่านแดนพบว่า มีทั้งที่เป็นประชาชนและนักท่องเที่ยว แต่กลุ่มผู้ค้าและผู้ลำเลียงยาเสพติดที่ถูกจับได้ส่วนใหญ่เป็นผู้ค้ารายย่อย โดยยาเสพติดที่จับได้ส่วนมากเป็นยาบ้า รองลงมาเป็นยาเคและยาอี เจ้าหน้าที่หลายฝ่าย

ที่ประจำอยู่ตามแนวชายแดนยืนยันว่า ขบวนการค้ายาเสพติดลักลอบเข้าไปลงทุนผลิตในเขตประเทศกัมพูชา แล้วจึงลำเลียงเข้าประเทศไทย โดยใช้เส้นทางด่านถาวรบ้านคลองลึกมากกว่าช่องทางอื่นๆ ทางจังหวัดสระแก้วได้พยายามประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของกัมพูชาที่รับผิดชอบกิจการต่างๆตามแนวชายแดน เพื่อประสานงานร่วมกันสกัดกั้นการลักลอบขนยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทย

จากการประเมินสถานการณ์ยาเสพติดภายในจังหวัดและชายแดน ส่วนราชการในจังหวัดสระแก้ว เห็นว่าต้องเร่งรัดดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเข้มข้น โดยเน้นแผนการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน และแผนป้องกันและปราบปรามในสถานศึกษาและสถานประกอบการไปพร้อมกัน โดยมุ่งเสริมสร้างประสิทธิภาพงานในแต่ละด้านให้เป็นระบบและครบวงจร เพื่อส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบเบ็ดเสร็จ ทั้งในพื้นที่ต่างๆของจังหวัดสระแก้วและตามแนวชายแดน

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในช่วงก่อนการประกาศสงครามยาเสพติด

จากสถิติการจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดในจังหวัดสระแก้วระหว่างปี 2544-2546 พบว่าจากจำนวนคดียาเสพติดในจังหวัดสระแก้วปี 2545 สูงมากกว่าทั้งในปี 2544 และ 2546 โดยเปรียบเทียบแล้วคดีเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดมากที่สุดและมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกๆปี กล่าวคือมีร้อยละ 28.3 ในปี 2544 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 37.7 และ 53.2 ในปี 2545 และ 2546 ตามลำดับ คดีเกี่ยวกับการจำหน่ายและคดีเกี่ยวกับการครอบครองมีแนวโน้มลดลง สำหรับคดีเกี่ยวกับการผลิตและการนำเข้ามีจำนวนน้อยมาก จากจำนวนคดียาเสพติดทั้งหมดเป็นคดีจับกุมผู้ต้องหาคดี “ยาบ้า” มากที่สุดในทุกประเภทคดี

ตารางที่ 3-4 สถิติการจับกุมคดียาเสพติดของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว (ปี 2544-2546)

ปี	จับกุมได้		ประเภทความผิด									
			จำหน่าย		เสพ		ครอบครอง		ผลิต		นำเข้า	
	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน	ราย	คน
2544	1,348	1,408	246	311	381	284	695	783	10	10	1	1
2545	1,540	1,493	233	285	580	444	643	750	4	4	3	5
2546	1,208	1,273	148	180	643	649	356	380	6	6	3	6

ที่มา: สถานีตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว

อย่างไรก็ตามข้อมูลจาก ศตส.จ.สระแก้ว ที่รวบรวมข้อมูลผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดในพื้นที่สระแก้ว ในปี 2545 ก่อนที่รัฐบาลจะประกาศสงครามยาเสพติด โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการรายงานของส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหายาเสพติด หน่วยทหารในพื้นที่ และการแจ้งเบาะแสของราษฎร ซึ่งได้ดำเนินการจัดเก็บแยกเป็นรายหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ พบว่ามีข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยในปี 2545 มีผู้เสพในจังหวัดสระแก้วรวมทั้งสิ้น 1,627 ราย ซึ่งมากกว่าข้อมูลของตำรวจที่มีจำนวน 580 ราย ถึงร้อยละ 180.5 ในขณะที่ผู้ค้ามีจำนวนรวม 593 รายมากกว่าของตำรวจซึ่งมี 233 ราย อีก ร้อยละ 154.5 (ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-5) ซึ่งแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างข้อมูลจากการจับกุมได้

จริงกับข้อมูลที่มีการสำรวจในระดับพื้นที่ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีความหย่อนยาน แต่อาจจะอธิบายในอีกทิศทางหนึ่งได้ว่า การติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นเรื่องที่ไม่สามารถดำเนินการได้โดยง่าย เพราะผู้ค้ายามีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ยากที่จะเข้าไปตรวจสอบและจับกุมได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเป้าหมายการจับกุมผู้ค้ารายใหญ่ ในส่วนของผู้เสพนั้นทางตำรวจไม่เน้นการจับกุม รวมทั้งเมื่อจับกุมผู้เสพได้ทางตำรวจมักจะใช้มาตรการขยายผลการสืบสวน โดยทำข้อตกลงที่จะไม่ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ยินยอมให้ข้อมูลผู้ค้าหรือแหล่งค้า อย่างไรก็ตามจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดสระแก้วเกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติด พบว่ามีประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ประชาชนไม่ค่อยเชื่อใจเจ้าหน้าที่ตำรวจ และส่วนใหญ่คิดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่มีส่วนรู้เห็นกับกระบวนการค้ายาเสพติด การตรวจสอบและจับกุมจึงไม่เคยทำอย่างจริงจัง

ตารางที่ 3-5 สถิติการจับกุมคดีผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว (ปี 2545)

หน่วย: ราย

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ผู้เสพ	ผู้ค้า	อัตราส่วนผู้เสพ/ผู้ค้า
อำเภอเมืองสระแก้ว	242	144	1.7
อำเภอวังน้ำเย็น	282	32	8.8
อำเภออรัญประเทศ	76	61	1.2
อำเภอคลองหาด	280	81	3.5
อำเภอเขาฉกรรจ์	115	75	1.5
อำเภอวัฒนานคร	253	45	5.6
อำเภอตาพระยา	225	70	3.2
กิ่งอำเภอโคกสูง	84	37	2.3
กิ่งอำเภอวังสมบูรณ์	70	47	1.5
รวม	1,627	593	2.7

ที่มา: ศตส.จังหวัดสระแก้ว

นอกจากนี้การสำรวจข้อมูลของ ศตส.จ.สระแก้ว ยังพบว่าจำนวนผู้เสพและผู้ค้าในปี 2545 ลดลงจากปี 2544 กล่าวคือในปี 2544 มีจำนวนผู้เสพรวมทั้งจังหวัด 4,023 ราย และผู้ค้ารวม 1,045 ราย แสดงว่าในปี 2545 มีผู้เสพลดลงถึงร้อยละ 147.3 และมีผู้ค้าลดลงร้อยละ 76.2 ซึ่งในส่วนข้อมูลผู้เสพนั้นมีทิศทางที่แตกต่างจากข้อมูลของตำรวจที่มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยทาง ศตส.จ.สระแก้วอ้างว่าเป็นผลมาจากการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของหน่วยงานในระดับจังหวัดและอำเภอที่เข้มงวดอย่างต่อเนื่องและจริงจัง นับตั้งแต่ช่วงปี 2544-2545 จึงเป็นผลให้ทั้งผู้เสพและผู้ค้าลดลงตามสถิติข้อมูลของ ศตส.จ.สระแก้ว

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านอุปสงค์และอุปทานยาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว

การวิเคราะห์สถานการณ์อุปสงค์และอุปทานของยาเสพติดในจังหวัดสระแก้วที่จะนำเสนอในส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลจากงานสนามที่เก็บรวบรวมโดยวิธีเชิงคุณภาพและการวิจัยเอกสารจากรายงานต่างๆของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว ซึ่งจำแนกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

สถานการณ์ด้านอุปสงค์

ปัญหาการเสพยาเสพติดในช่วงก่อนการประกาศสงครามยาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว ส่วนมากเป็นปัญหาในกลุ่มวัยรุ่น ในช่วงต้นปี 2545 นั้น จากการสำรวจข้อมูลผ่านประชาคมหมู่บ้าน พบว่ามีจำนวนผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด 1,627 คน ในขณะที่มีผู้ค้ารายย่อยรวม 593 คน จังหวัดสระแก้วเป็นเส้นทางผ่านของยาเสพติดมากกว่าจะเป็นแหล่งค้าและเสพยาเสพติด สำหรับปัญหาเสพยาเสพติดในอำเภอรัฐประเศซึ่งเป็นอำเภอชายแดนที่มีความเป็นไปได้ว่าจะเป็นเส้นทางหลักในการขนถ่ายยาเสพติด โดยในปัจจุบันพบว่าไม่มีผู้ค้า จะมีก็แต่ผู้เสพรายย่อยที่มาจากต่างถิ่น เจ้าหน้าที่ของ ศตส.อ.รัฐประเศ ยืนยันว่าคนในท้องถิ่นไม่มีใครสูบบายากันแล้ว เพราะในปัจจุบันมีกลุ่มผู้นำชุมชนและผู้ประสานพลังแผ่นดินคอยเป็นหูเป็นตาและสร้างเครือข่ายการดูแลตรวจสอบร่วมกัน คนอรัฎฐประเศเองไม่ค่อยมีใครเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

โดยภาพรวมแล้วในปัจจุบัน แม้ว่าจะไม่มียุทธศาสตร์ใดในจังหวัดสระแก้วก็ยืนยันว่าปัญหาเสพยาเสพติดถูกกำจัดหมดสิ้นไปแล้ว แต่ก็ไม่ยอมรับว่าในพื้นที่ของตนยังมีปัญหาเสพยาเสพติดรุนแรงหรือปานกลาง และมักจะบ่งชี้ว่าเป็นคนจากที่อื่นมาสร้างปัญหา เหตุผลสำคัญคือความเกรงกลัวต่อความผิดหรือถูกดำเนินจากผู้บังคับบัญชาที่อยู่เหนือขึ้นไป ถ้าหากจะยอมรับหรือถูกพิสูจน์ยืนยันว่าสถานการณ์เสพยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบดำเนินการนั้นยังมีความรุนแรงอยู่ การให้ความร่วมมือในการตรวจสอบข้อมูลจึงอยู่ในระดับที่ผิวเผิน ไม่ให้ข้อมูลที่เสี่ยงต่อการก่อให้เกิดผลลบแก่ตนเอง ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนก็เช่นเดียวกัน ทั้งผู้นำชุมชนและผู้ประสานพลังแผ่นดิน ต่างพยายามที่จะปกปิดสถานการณ์จริงของปัญหาเสพยาเสพติดในพื้นที่มากกว่าที่จะยอมรับสถานการณ์จริงในพื้นที่ จึงไม่นำไปสู่ความพยายามแก้ไขปัญหาลดข้อสงสัยกับเงื่อนไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ดังเช่นในกรณีของศูนย์ประสานงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของจังหวัดสระแก้ว ได้สรุปผลการสำรวจข้อมูลการใช้สารเสพติดในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการกับนักเรียนทุกคนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาขึ้นไป เพื่อคัดกรองนักเรียนนักศึกษาออกเป็นกลุ่มปลอดภัย กลุ่มเสี่ยง กลุ่มผู้ติดยา กลุ่มที่เสพยา และกลุ่มค้ายา ผลการสำรวจพบว่า ณ วันที่ 30 เมษายน 2546 ยังมีผู้ที่เสพยาเสพติดชนิดต่างๆอยู่เพียง 18 คน และกลุ่มสงสัยว่าค้ายาจำนวน 3 คน จากจำนวนนักเรียนนักศึกษารวม 89,631 คน (ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-6) ในกรณีนี้ถ้าหากข้อมูลสถิตินี้เป็นความจริง ก็นับว่าเป็นนิมิตหมายอันดีที่ปัญหาเสพยาเสพติดในหมู่เยาวชนมีแนวโน้มที่จะถูกขจัดให้หมดไป หรือถูกจำกัดให้เล็กลงในเวลาอันสั้น แต่ลองคิดทบทวนว่าถ้าหากข้อมูลนี้ถูกบิดเบือนไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง สถานการณ์เสพยาเสพติดใน

สถานศึกษาจะยังคงถูกหมกเม็ดและถูกอนุบาลไว้เพื่อรอการเติบโตขึ้นในอนาคต ที่จริงแล้วในภาวะปัจจุบันนี้ถ้าหากเรายอมรับความจริง การที่จะร่วมกันดำเนินการเพื่อลดอุปสงค์ยาเสพติดในสถานศึกษาก็จะมีความเป็นไปได้มากขึ้น ทั้งนี้เมื่อผู้ศึกษาได้เข้าไปในชุมชนแห่งหนึ่งที่อยู่นอกตัวเมืองสระแก้ว ก็ได้ทราบข้อมูลว่าเยาวชนในชุมชนนั้น ไม่มีใครเสพยาบ้ากันแล้ว เพราะยาบ้าหาได้ยากและราคาแพง แต่เยาวชนเหล่านี้ได้หันเหไปใช้สารเสพติดชนิดอื่นประเภทกัญชาและสารระเหย และมีบางคนแอบไปใช้ยาบ้าภายนอกชุมชนร่วมกับกลุ่มเพื่อนในระดับอาชีวศึกษา รวมทั้งยังมีจำนวนหนึ่งที่หันไปดื่มสุราและสูบบุหรี่หนักขึ้น ความน่ากังวลจึงอยู่ที่ว่าถ้าหากทุกหน่วยงานพยายามที่จะปกปิดข้อเท็จจริง และกล่าวถึงยาเสพติดเฉพาะกรณียาบ้าเท่านั้น โดยไม่รวมถึงการใช้สารเสพติดชนิดอื่นๆ การแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดก็อาจจะไม่บรรลุผลสำเร็จอย่างแท้จริง จะเป็นเพียงการสร้างภาพเพื่อรอวันปะทุขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

ตารางที่ 3-6 สถิติกลุ่มนักเรียนนักศึกษาในจังหวัดสระแก้วที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
(ณ วันที่ 30 เมษายน 2546)

กลุ่ม	สพจ.	สามัญศึกษา	อาชีวศึกษา	เอกชน	กศน.	รวม
กลุ่มที่ไม่เคยใช้สารเสพติด (กลุ่มปลอดภัย)	55,346	20,634	2,090	4,979	5,833	88,882
กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเหล้า/บุหรี่ (กลุ่มเสี่ยง)	75	179	220	10	0	484
กลุ่มที่เคยใช้สารเสพติดแต่เลิกใช้แล้ว	6	87	40	8	17	1,587
กลุ่มที่ยังใช้สารเสพติด	0	5	13	0	0	18
กลุ่มที่ติดยาและบำบัดหายแล้ว	0	30	31	8	17	86
กลุ่มสงสัยว่าติดยา	0	0	3	0	0	3
รวม	55,427	20,935	2,397	5,005	5,867	89,631

ที่มา: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว

ทั้งนี้จากการสำรวจข้อมูลเชิงลึกทราบว่า ในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดพบมากในระดับอาชีวศึกษา คือนักศึกษาที่กำลังเรียนหรือเพิ่งจบ (หรือในหลายกรณีได้ขาดสถานภาพนักศึกษา) จากวิทยาลัยเทคนิคสระแก้ว สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาพบมากที่โรงเรียนร่มเกล้าวัฒนานคร โรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม และโรงเรียนสระแก้ว ทั้งนี้วิทยาลัยอาชีวศึกษาและโรงเรียนเหล่านี้ได้พยายามผลักดันให้ผู้เสพไปเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูหรือคอยติดตามดูแลพฤติกรรมผู้สงสัยอย่างใกล้ชิด อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้เกี่ยวข้องกับการดูแลนักเรียนนักศึกษาเหล่านี้ ต่างก็ยอมรับว่ายาที่จะจัดการปัญหานี้ให้หมดสิ้นไปแบบเบ็ดเสร็จ ในอนาคตเมื่อสถานการณ์ปราบปรามขั้นเด็ดขาดของรัฐบาลผ่อนคลายลง ก็คงจะมีนักเรียนนักศึกษาส่วนหนึ่งกลับมาเสพยาเสพติดเพิ่มขึ้นอีก แต่ก็ยืนยันว่าสถานการณ์อุปสงค์ยาเสพติดในสถานศึกษาเบาบางลงจากในอดีตก่อนการประกาศสงครามยาเสพติดอย่างเห็นได้ชัดเจน มีอาจารย์ท่านหนึ่งกล่าวสรุปสั้นๆว่า “ได้ผลดีในระดับหนึ่ง...ซึ่งก็ดีกว่าในอดีตที่ไม่ได้ทำอะไรเลย”

ในช่วงประกาศสงครามยาเสพติดของรัฐบาลในจังหวัดสระแก้วมีผู้เสพยาที่อยู่ในบัญชีของทางราชการรวม 2,310 คน มีมากในเขตอำเภอตาพระยา คลองหาด อรัญประเทศ เขาคมนคร และเมืองสระแก้ว ตามลำดับ โดยผลงาของหน่วยงาน ศตส.จังหวัดสระแก้วสามารถดำเนินการเกินกว่าเป้า สามารถจับกุมผู้เสพยาเสพติดในช่วงการประกาศสงครามยาเสพติดได้รวม 323 คน โดยแยกเป็นผู้เสพยาที่อยู่ในบัญชีจำนวน 105 คน เป็นผู้เสพยาที่อยู่นอกเป้าหมายจำนวน 218 คน นอกจากนี้ยังมีผู้เสพยาที่เสียชีวิตจำนวน 10 รายเป็นผู้เสพยาที่อยู่ในบัญชีเป้าหมายทั้งหมด สำหรับผู้ที่เข้ามาแสดงตนกับหน่วยงานราชการมีจำนวน 2,374 คน เป็นผู้ที่อยู่ในบัญชีรวม 1,459 คน และเป็นผู้ที่อยู่นอกเป้าหมายบัญชีจำนวน 915 คน โดยในจำนวนผู้เสพยาที่มีรายชื่อนั้นมีผู้ที่ไม่ยอมเข้ามารายงานตัวจำนวนรวม 736 คน หรือร้อยละ 31.9 ของผู้มีรายชื่อในบัญชีผู้เสพยาทั้งหมด ซึ่งส่วนมากเป็นผู้เสพยาที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่อรัญประเทศ เขาคมนคร และคลองหาด ตามลำดับ โดยมีเพียงกิ่ง อ.วังสมบูรณ์ ที่ผู้เสพยาที่มีรายชื่อในบัญชีเข้ามารายงานตัวทั้งหมด ดังรายละเอียดในตาราง

ตารางที่ 3-7 สถิติการดำเนินงานกับผู้เสพยาเสพติด ของ ศตส.จ.สระแก้ว

(ระหว่าง 1 กุมภาพันธ์-30 เมษายน 2546)

อำเภอ/ กิ่งอำเภอ	บัญชีผู้ เสพยา	ถูกจับ			ตาย			แสดงตน			ไม่เข้า รายงานตัว
		รวม	ในบัญชี	นอกบัญชี	รวม	ในบัญชี	นอกบัญชี	รวม	ในบัญชี	นอกบัญชี	
เมืองสระแก้ว	255	70	12	58	0	0	0	377	227	150	16
อรัญประเทศ	360	109	12	97	1	1	0	223	157	66	190
วัฒนานคร	66	18	1	17	1	1	0	165	43	122	21
ตาพระยา	448	24	21	3	0	0	0	478	348	130	79
วังน้ำเย็น	165	37	23	14	3	3	0	116	80	36	59
คลองหาด	374	15	6	9	1	1	0	291	246	45	121
เขาคมนคร	352	12	6	6	2	2	0	417	192	225	152
วังสมบูรณ์	139	25	19	6	2	2	0	137	118	19	0
โคกสูง	151	13	5	8	0	0	0	170	48	122	98
รวม	2,310	323	105	218	10	10	0	2,374	1,459	915	736

ที่มา: ศตส. จังหวัดสระแก้ว

จากการศึกษาข้อมูลสนามกล่าวได้ว่าในอดีตจังหวัดสระแก้วเป็นอีกแหล่งหนึ่งที่อุปสงค์ของยาบ้ามีการกระจายตัวอย่างค่อนข้างชัดเจนในหมู่เยาวชนในสถานศึกษา และผู้ที่เป็นแรงงานรับจ้างในภาคเกษตรกรรมและการก่อสร้าง จนกระทั่งรัฐบาลชุดปัจจุบันประกาศสงครามกับยาเสพติดทำให้อุปสงค์ของยาบ้าในพื้นที่จังหวัดสระแก้วลดลงจากเดิมอย่างเห็นได้ชัดเจน แต่อุปสงค์ที่ลดลงดังกล่าวนี้จะเป็นเพียงภาพลวงตาที่เกิดจากการปกปิดข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ หรือเป็นผลจากการปราบปรามอย่างจริงจัง ยังไม่สามารถยืนยันชัดเจนในปัจจุบัน ยิ่งไปกว่านั้นอุปทานของยาบ้ายังคงมีการผลิตอยู่ทางฝั่งชายแดนกัมพูชา

การปราบปรามอย่างจริงจังในช่วงที่ผ่านมาอาจจะเป็นเพียงการลดลงชั่วคราวของอุปสงค์ ในอนาคตเมื่อสถานการณ์ผ่อนคลายอุปสงค์การใช้ยาบ้าอาจจะกลับมาสูงขึ้นอีกครั้งหนึ่งก็ได้

สถานการณ์ด้านอุปทาน

ก. การผลิตและการขนถ่ายยาเสพติดข้ามชายแดน

จากหน่วยข่าวระดับจังหวัดและผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ ตามแนวชายแดนของอำเภอรัฐประเทศและตาพระยา ต่างยืนยันว่าไม่มีแหล่งผลิตยาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว แต่ทางฝั่งประเทศกัมพูชาไม่ห่างจากแนวชายแดนมากนัก มีแหล่งผลิตยาบ้ารวม 5 แห่ง แม้ว่าจะมีกำลังการผลิตยาบ้าจำนวนไม่มากเมื่อเปรียบเทียบกับแนวชายแดนไทย-พม่า และยังเป็นยาบ้าที่มีคุณภาพต่ำ (สีกะปิหรือสีส้มไหม้) ไม่เป็นที่นิยมของผู้เสพส่วนใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับยาบ้าที่ผลิตจากแนวชายแดนไทย-พม่าในภาคเหนือ แต่ก็มีอุปทานเพียงพอ ที่จะส่งเข้ามาขายและกระจายไปยังแหล่งอุปสงค์ในหลายจังหวัดริมฝั่งทะเลอ่าวไทยในภาคกลางและภาคตะวันออก โดยมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานรับจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีแรงงานต่างชาตินับว่าจะเป็นแรงงานเขมรหรือแรงงานพม่า เพราะมีราคาถูกกว่ายาบ้าที่มาจากภาคเหนือ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันแหล่งผลิตยาบ้าตามแนวชายแดนกัมพูชาก็พยายามคิดแปลงการผลิตยาบ้าให้มีสีรูปลักษณะ และคุณภาพให้ใกล้เคียงกับยาบ้าที่แพร่ระบาดมาจากภาคเหนือ

สำหรับเส้นทางการลำเลียงยาบ้าจากประเทศกัมพูชาเข้ามาในประเทศไทย ส่วนมากลักลอบนำเข้าทางจุดผ่านแดนทั้ง 4 แห่ง และตามแนวชายแดนที่เป็นแหล่งที่ตั้งหมู่บ้านหรือชุมชนทั้งทางฝั่งไทยและฝั่งกัมพูชา โดยเฉพาะมักจะขนส่งโดยชาวกัมพูชาจำนวนมากที่ข้ามมารับจ้างรายวันเป็นแรงงานเกษตรในไร่และสวนของคนไทยตามแนวชายแดน ซึ่งมักจะเดินทางเข้า-ออกที่ด่านหรือระหว่างชุมชนตามแนวชายแดนทุกวัน นอกจากจะข้ามมารับจ้างแรงงานรายวันแล้ว บางคนยังฉวยโอกาสรับจ้างขนส่งยาบ้าเข้ามาขายและนำส่งต่อให้พ่อค้าคนไทยที่บริเวณตลาดโรงเกลือและในเขตเทศบาลตำบลอรัญประเทศด้วย รวมทั้งแรงงานชาวเขมรบางคนก็ติดยาแล้วยังแอบนำยาบ้าเข้ามาขายให้แก่แรงงานรับจ้างชาวไทยด้วย เนื่องจากยาบ้าทางฝั่งกัมพูชามีราคาถูกกว่าทางฝั่งไทยมาก การลักลอบนำเข้ามาขายจึงได้กำไรคุ้มกับการเสี่ยง โดยกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ตชด. และเจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถจับได้บ่อยๆ แต่มักจะเป็นรายย่อยๆ นานๆ ครั้งจึงจะสามารถจับกุมผู้ค้าหรือผู้ลำเลียงที่ขนยาบ้าเป็นจำนวนมากนับพันเม็ด นอกจากนี้ยังมีการขนถ่ายกัญชาข้ามแดนจากปอยเปตเข้าสู่รัฐประเทศด้วย โดยมีนักลงทุนจากฝั่งไทยเข้าไปลงทุนให้ชาวบ้านเขมรปลูกกัญชาและเข้าไปรับซื้อโดยใช้รถบรรทุกผ่านเส้นทางปอยเปต-อรัญประเทศเป็นประจำ

ในช่วงต้นปี 2546 ที่รัฐบาลประกาศสงครามกับยาเสพติด จากรายงานของ ศตส.จ.สระแก้วพบว่าเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้ลักลอบค้าและขนถ่ายยาเสพติดข้ามแนวชายแดน ได้รวม 461 คน เป็นผู้ค้าในบัญชีเป้าหมายจำนวน 407 คน ผู้ค้านอกบัญชีจำนวน 54 คน เป็นของกลางยาเสพติดประเภทยาบ้าจำนวน 4,140 เม็ด กัญชาจำนวน 539.2 กรัม กาวจำนวน 8 กระป๋อง มีผู้ค้ายาเสพติดที่เสียชีวิตจำนวน 9 ราย โดยแยกเป็น

ผู้ค้าที่อยู่ในบัญชีเป้าหมาย 7 ราย และผู้ค้านอกบัญชีเป้าหมายอีก 2 ราย โดยสาเหตุการตายนั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามในพื้นที่รัฐประเทศและตำรวจยามีความเห็นที่ ส่วนมากมาจากการฆ่าตัดตอนของกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดด้วยกันเอง แต่ก็มีบางรายที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างบุคคล นอกจากนี้ยังมีผู้เข้ามารายงานตัวกับทาง ศตส.จังหวัดสระแก้วรวม 322 คน เป็นผู้ที่อยู่ในบัญชีเป้าหมาย 273 คน และนอกบัญชีเป้าหมาย 49 คน ทั้งนี้หากพิจารณาจำนวนรายชื่อผู้ค้ายาเสพติดในบัญชีของ ศตส.จ.สระแก้วทั้งสิ้น 460 คน จึงกล่าวได้ว่าการดำเนินงานของ ศตส.จังหวัดสระแก้วสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ผลงานเกินกว่าตามบัญชีเป้าหมาย

ปอยเปตนอกจากจะเป็นแหล่งซื้อขายยาบ้าและกัญชาที่สำคัญแหล่งหนึ่งแล้ว ยังเป็นแหล่งซื้อขายยาเคและยาอี ด้วย โดยกระจายอยู่ตามสถานบันเทิงต่างๆ ที่เปิดควบคู่กับบ่อนการพนันที่มีอยู่ราว 10 บ่อน คนที่เป็นผู้ลักลอบซื้อขายยาอีและยาเคนี้ส่วนมากเป็นคนที่มาจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมากเป็นพวกที่เข้าไปเล่นการพนันตามบ่อนต่างๆ ซึ่งมักจะเป็นวัยรุ่นที่มีฐานะเศรษฐกิจดี แต่เมื่อเสียการพนันจนหมดตัวก็ต้องหาทางออกอื่นๆ เพื่อที่จะชดใช้หนี้สินหรือเพื่อให้ได้เงินมาเล่นการพนันต่อไป

ประเภทของยาเสพติดที่ผ่านด่านคลองลี้จะแตกต่างกันไปตามลักษณะกลุ่มบุคคลที่ผ่านเข้า-ออกชายแดน โดยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

- นักท่องเที่ยว เฉพาะกลุ่มที่เข้ามาท่องเที่ยวโดยเข้าไปฝั่งประเทศกัมพูชาแล้วแอบขนยาเสพติดกลับเข้ามาฝั่งไทยด้วย มักจะลักลอบนำเข้ายาเสพติดประเภทยาเค โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีทั้งชาวไทยและต่างประเทศ แต่ส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาจากกรุงเทพมหานครและจังหวัดในเขตปริมณฑล รวมทั้งในจังหวัดใหญ่ๆ ที่เป็นแหล่งแพร่กระจายของยาเสพติดประเภทต่างๆ เหล่านี้ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่นิยมการเสพยาอีและยาเคเพื่อความสนุกสนาน มักจะเข้าไปซื้อเพื่อเสพและขายในกลุ่มพวกของตนเอง จึงไม่ใช่ผู้ขนยาเสพติดรายใหญ่ ยาเสพติดเหล่านี้ไม่ได้ถูกจัดให้เป็นยาเสพติดประเภทร้ายแรงที่เป็นสารต้องห้ามในประเทศกัมพูชา จึงสามารถจะหาซื้อได้ง่ายในสถานบันเทิงต่างๆ ที่ปอยเปต จากข้อมูลในรายที่มีการตรวจพบการขนยาเสพติดข้ามแดนของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ มักจะนำติดตัวมาจำนวนน้อย อย่างเช่น ยาเค 5-10 ขวด
- นักพนัน คนกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคนไทยที่นิยมเข้าไปเล่นการพนันในบ่อนที่ปอยเปต ซึ่งมีอยู่ประมาณ 10 บ่อน นักพนันเหล่านี้เมื่อเล่นการพนันได้ก็มักจะหาความสุขในด้านต่างๆ ทั้งหญิงบริการและเสพยาเสพติด จึงมีสถานะหนึ่งเป็นผู้เสพและผู้ซื้อยาเสพติด แต่เมื่อนักพนันเหล่านี้เสียจนหมดตัวและกู้ยืมจนเป็นหนี้สินมากมาย หลายคนก็ต้องเป็นผู้ขายบริการทางเพศเอง และอีกจำนวนไม่น้อยที่กลายสภาพมาเป็นผู้ขนยาเสพติดข้ามแดน เพื่อการไถ่ถอนหนี้สินหรือเพื่อการหาเงินทุนกลับมาเล่นการพนันอีก นักพนันที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีทุกเพศและทุกวัย ในเดือนสิงหาคม 2546 นายด่านศุลกากรและตำรวจตรวจคนเข้าเมืองสามารถจับกุมกลุ่มนักพนันที่กลายสภาพมาเป็นผู้ขนยาเสพติดกลุ่มหนึ่งจำนวน 4 คน เป็นเด็กวัยรุ่นเพศหญิง 2 คนและเพศ

ชายอีก 2 คน โดยทั้งหมดเป็นนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครที่เดินทางข้ามไปเล่นการพนันที่ปอยเปต เพราะเสียการพนันจนหมดตัว หลังจากที่ขายบริการทางเพศอยู่ระยะหนึ่ง ก็รับจ้างขนยาเค 300 ขวด เพื่อนำไปส่งแหล่งจำหน่ายใหญ่ในกรุงเทพมหานคร

• แรงงานรับจ้างต่างชาติ แรงงานเหล่านี้จะเดินทางข้ามมาขายแรงงานทางฝั่งไทยทุกวัน โดยมีรายได้วันละตั้งแต่ 60 บาทขึ้นไป แรงงานเขมรส่วนหนึ่งต้องการรวยทางลัดด้วยการแอบขนยาบ้าเข้ามาขายทางฝั่งไทย แต่มักจะแอบนำเข้ามาจำนวนน้อยเพียง 5-20 เม็ด จากแหล่งข่าวบอกว่าคุณขายแรงงานบางรายมีวิธีการลักลอบนำเข้าด้วยการบรรจุยาบ้าไว้ในก้อนดิน เพื่อความสะดวกในการโยนทิ้งและยากที่จะหาของกลางพบเมื่อทางเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจค้น เพราะก้อนดินที่มียาบ้าบรรจุอยู่จะถูกโยนไปปะปนกับก้อนดินทั่วไป ซึ่งยากจะสังเกตพบได้ แรงงานเหล่านี้จะขายยาบ้าให้กับคนไทยทุกวัน ซึ่งถือเป็นรายได้ที่สูงมากทางหนึ่ง ดังนั้นการจำหน่ายยาบ้าและการลักลอบขนยาบ้าข้ามแดนจึงเป็นกรณีรายได้เล็กๆมากกว่าจะเป็นรายใหญ่เหมือนในพื้นที่ชายแดนอื่นๆ

ในกรณีการลักลอบขนยาเคผ่านด่านคลองลึกโดยนักท่องเที่ยวคนไทยนั้น ในช่วงปี 2546 มีการตรวจค้นและจับกุมได้หลายราย โดยส่วนหนึ่งใช้วิธีการแอบขนมากับกล่องเครื่องดื่มประเภทเหล้าและไวน์ ด้วยการนำเหล้าและไวน์ออกแล้วบรรจุขวดยาเคเข้ามาแทนที่ และถือข้ามด่านคลองลึก ผู้ขนส่วนมากเป็นนักศึกษาและวัยรุ่นมาจากกรุงเทพมหานคร น่าจะซื้อไปทั้งเสพและขายกันในหมู่พวกตนเอง หรือรับจ้างขนในกรณีที่มีการขนเข้ามาจำนวนมากๆ จากรายงานการจับกุมไม่ค่อยพบว่าผู้ที่ลักลอบขนยาเสพติดข้ามแดนเป็นคนในพื้นที่รัฐประเทศหรือจากอำเภออื่นๆในจังหวัดสระแก้ว ปัญหาเสพติดในพื้นที่นี้ จึงกล่าวได้ว่าไม่รุนแรงอย่างที่คนภายนอกคาดคิด แต่มีลักษณะกระจายเป็นรายเล็กรายน้อย กรณีการจับกุมการขนยาบ้าข้ามแดนผ่านด่านคลองลึกอย่างมากมีการขนอยู่ในระดับพันเม็ด ไม่มีการขนเป็นจำนวนมากนับหมื่นหรือแสนเม็ด ในขณะที่มีการลักลอบขนผ่านจุดผ่อนปรนต่างๆอย่างมากในระหว่าง 100-200 เม็ด

เจ้าหน้าที่ระดับสูงในจังหวัดสระแก้วเปิดเผยว่า เส้นทางลำเลียงยาเสพติดในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากข้ามชายแดนทางภาคเหนือจากประเทศพม่า มาเป็นขนผ่านมาทางประเทศลาวส่วนหนึ่งขนข้ามชายแดนมาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดนครพนมและอุบลราชธานี และอีกส่วนหนึ่งเลยมาถึงกัมพูชาเข้าทางรัฐประเทศ ตาพระยา และทางทะเลจังหวัดตราด อย่างไรก็ตามจากแหล่งข่าวยืนยันว่ามีแทนผลิตยาบ้าอยู่ในประเทศกัมพูชา แต่ยังไม่ทราบว่าจะอยู่ที่ไหน ส่วนยาเสพติดประเภทยาอีและยาเค ส่วนมากลักลอบผ่านประเทศสิงคโปร์เข้าสู่กัมพูชาทางทะเล เพื่อมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวและเล่นการพนันที่ปอยเปต (ซึ่งเจ้าของบ่อนเป็นคนไทยที่มีชื่อเสียงและเป็นผู้มีอิทธิพลอยู่ในพื้นที่)

ปัญหาเสพติดในบริเวณนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการข้ามไปเล่นการพนันที่ปอยเปต เป็นปัญหาที่สร้างความยุ่งยากให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบอยู่ในพื้นที่ เนื่องจากผู้เล่นการพนันที่ข้ามไปจากฝั่งไทยส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มผู้มีหนี้นาในสังคมหรือเป็นลูกหลานของผู้มีชื่อเสียง (รวมถึงนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับชาติด้วย) การเข้มงวดตรวจค้นยาเสพติดจึงทำได้ยาก แม้จะมีสายข่าวยืนยันว่ามีการ

ลักลอบขนเข้ามาจริง แต่เจ้าหน้าที่ก็ไม่กล้าว่าวมที่จะทำการตรวจค้น เพราะเกรงว่าจะผิดพลาดและต้องรับแรงบีบจากกลุ่มคนผู้มีชื่อเสียงและอิทธิพลเหล่านั้น พวกที่เล่นการพนันและลักลอบขนยาเสพติดเข้ามามักจะอยู่ในภาวะที่เสียการพนันจนหมดตัว และมักจะขอกู้เงินกับทางบ่อนซึ่งจะต้องเสียดอกเบี้ยสูงมากถึงร้อยละ 20 บาทต่อวัน ทางเจ้าของบ่อนจ้างกลุ่มคนมาทวงหนี้ โดยจะได้ผลตอบแทนถึง 50:50 ดังนั้นผู้กู้ยืมเงินจึงไม่กล้าบิดพลิ้ว และพยายามทำทุกอย่างที่จะสามารถหาเงินมาส่งคืนให้แก่ผู้กู้ได้ครบตามจำนวน หรือต้องยอมตกลงทำทุกอย่างตามที่ผู้ให้กู้กำหนดให้ทำการชดใช้หนี้สินที่มีต่อกัน

มีประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งคือ แหล่งรวมสถานบันเทิง (Entertainment complex) ในปอยเปต ซึ่งมีทั้งบาร์ ไนต์คลับ ดิสโกเธค และบ่อนการพนัน นอกจากจะเป็นธุรกิจครบวงจรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจค้ายาเสพติด (เพราะบาร์ ไนต์คลับ และดิสโกเธค เป็นแหล่งมั่วสุมและขายยาเสพติดได้ง่าย) แล้ว บ่อนการพนันก็เป็นที่พักเงินจากการค้ายาเสพติดอีกรูปแบบหนึ่ง คือเป็นทั้งแหล่งรับเงินและจ่ายเงินของผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจค้ายาเสพติดในลักษณะการเล่นพนันเสียและเล่นพนันได้ การที่บ่อนพนัน ธนาคารหลายแห่ง และบริษัทนำเข้า-ส่งออกสินค้าในกัมพูชาเป็นแหล่งฟอกเงินจากการค้ายาเสพติดให้เป็น “เงินสะอาด” แล้ว ผู้ค้ายาเสพติดก็สามารถใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายการผลิตและการค้ายาเสพติด รวมตลอดไปถึงเงินคุ้มครองความมั่นคงในกระบวนการดังกล่าวด้วย

ข. การค้าและรูปแบบการจำหน่ายยาเสพติด

ประเด็นเกี่ยวกับแหล่งค้าส่งยาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว เป็นผลจากการศึกษาเจาะลึกเกี่ยวกับการเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดของหน่วยงานราชการและองค์กรชุมชน เพื่อมิให้ยาเสพติดขยายตัวหรือแพร่ระบาดมากขึ้นภายหลังจากการดำเนินงานตามนโยบายประกาศสงครามยาเสพติดเสร็จสิ้นไปแล้ว การนำเสนอข้อมูลในประเด็นเรื่องนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลภาพกว้างๆ และมีข้อมูลที่เน้นในพื้นที่อำเภออรัญประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาการค้าและการลำเลียงยาเสพติดผ่านแดนมากกว่าในอำเภออื่นๆของจังหวัดสระแก้ว

ประเด็นเกี่ยวกับการค้าส่งและค้าปลีกของยาเสพติดภายในจังหวัดสระแก้วมีลักษณะไม่แตกต่างจากจังหวัดตราดมากนัก กล่าวคือยาบ้าที่เข้ามาในจังหวัดสระแก้วมีที่มาจาก 2 แหล่งใหญ่ มีลักษณะและคุณภาพแตกต่างกันคือ ยาบ้าที่เข้ามาจากภาคเหนือ ผลิตจากประเทศพม่ามีสีส้ม ด้วยยาแรงเป็นยาบ้าคุณภาพดี มีสัญลักษณ์ WY ราคาแพง ประมาณ 150-200 บาทต่อเม็ด เส้นทางที่ใช้ลำเลียงเข้าสู่สระแก้วมีหลายเส้นทาง คือ เส้นทางที่ขนส่งโดยตรงมาจากจังหวัดชายแดนภาคเหนือคือเชียงราย เชียงใหม่ และตาก และอีกเส้นทางหนึ่งเป็นยาบ้าที่ส่งผ่านมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือสองเส้นทาง ข้ามชายแดนไทย-ลาวที่จังหวัดนครพนมแล้วมาพักยาที่จังหวัดสกลนครก่อนที่จะลำเลียงต่อมาถึงสระแก้ว และข้ามชายแดนไทย-ลาวที่จังหวัดอุบลราชธานีแล้วส่งมายังสระแก้ว ผู้ค้าส่งมักจะใช้วิธีการลำเลียงในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลและรถขนส่งสินค้าประเภทพืชผลการเกษตรที่เป็นการซื้อขายระหว่างพ่อค้าในสองภูมิภาคนี้ ทั้งนี้ยังรวมถึงการขนถ่ายโดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเองหรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการขนส่งให้แก่พ่อค้า แหล่งที่ยาบ้าถูกลำเลียงเข้ามาคืออำเภอเมืองสระแก้วและอำเภออรัญประเทศ จากนั้นจึงกระจาย

ต่อไปยังผู้ค้าปลีกในพื้นที่เป้าหมายต่างๆ โดยกลุ่มผู้กระจายยาบ้าส่วนหนึ่งคือกลุ่มผู้มีอาชีพประกอบธุรกิจ การเกษตรและสถานบันเทิงต่างๆ

ส่วนอีกแหล่งหนึ่งเป็นยาบ้าที่เข้ามาจากกัมพูชามีสีกะปิ คุณภาพไม่ดีจึงไม่เป็นที่นิยมเท่ากับยาบ้า ที่มาจากภาคเหนือ แต่หาซื้อง่ายและราคาถูกกว่า คือราคาประมาณ 80-120 บาทต่อเม็ด แรงงานในภาคเกษตร นิยมใช้ ยาบ้าจากกัมพูชาจะลำเลียงมาทางจุดผ่านแดนบ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ และจุดเชื่อมต่อ ระหว่างหมู่บ้าน/ชุมชนชายแดนไทยและกัมพูชา ซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นราบ การเดินทางเข้า-ออกสามารถทำได้ ง่ายเกือบตลอดแนวชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอำเภออรัญประเทศและตาพระยา เนื่องจากในปัจจุบัน มีทางรถยนต์จากหมู่บ้าน/ชุมชนต่างๆเข้าสู่เมือง ยาบ้าที่หลุ่รอดผ่านเข้ามาถึงสระแก้วเพื่อขายภายในจังหวัด หรือส่งผ่านไปยังที่อื่นๆจึงทำได้สะดวก โดยจุดพักใหญ่ของยาบ้าไปสู่ที่อื่นๆได้แก่ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และชลบุรี แต่ข้อมูลในส่วนนี้ไม่สามารถยืนยันได้ในปัจจุบัน เนื่องจากการกวดขันจับกุมของเจ้าหน้าที่ที่เอา จริงเอาจังในช่วงปี 2546 ทำให้เครือข่ายในเส้นทางสายนี้ต้องระงับการดำเนินธุรกิจไว้ชั่วคราว และเก็บตัว เงียบไม่ค่อยออกค่านางานดังเช่นแต่ก่อน ทำให้แหล่งข้อมูลไม่สามารถยืนยันการดำเนินธุรกิจเส้นทางนี้

สำหรับผู้ค้าส่งรายย่อยและค้าปลีกยาบ้าในจังหวัดสระแก้วส่วนมากเป็นผู้ที่เคยเสพมาก่อน พอ เสพนานเข้าก็หันมาค้าด้วยเล็กน้อยๆเพื่อให้มีเงินมาเสพยาบ้า แหล่งซื้อขายในระดับค้าส่งย่อยและค้าปลีกที่ สำคัญคือที่ตลาดโรงเกลือ บ้านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ จากการสัมภาษณ์เจ้าเล็กลูกผู้เสพยาบ้าท่าน หนึ่งซึ่งเป็นแรงงานรับจ้างอยู่ในตลาดโรงเกลือเล่าให้ฟังว่า “เมื่อก่อนยาบ้าที่ซื้อขายในตลาดโรงเกลือมีทั้งยา เม็ดสีส้มกับยาสีกะปิ แล้วแต่ว่าใครจะมีเงินซื้อหรือชอบแบบไหน พวกที่ขายก็คือเม็ดสีกะปิ เพราะราคาถูก และหาซื้อได้ง่ายกว่า ทำงานได้เงินมา 50-60 บาท ก็หาซื้อได้แล้ว ก็มาตีเหมือนกัน ...หาซื้อได้ไม่ยากหรอก พวกที่ทำงานด้วยกันนี้แหละก็ขายกันเอง ทั้งเสพด้วยขายด้วย ร้านค้าบางร้านที่ตลาด โรงเกลือก็เป็นแหล่งขาย เช่นเดียวกัน พวกรับจ้างขนของบ้าง พวกรถโดยสารบ้าง พวกนี้เคยขายทั้งนั้น แต่เดี๋ยวนี้ก็มีน้อยลงแล้ว ตอนนี้อาชีพอยากน้อย คนขายไม่ค่อยยอมเปิดตัว กลัวกันมาก ตำรวจก็ไม่เอาด้วยแล้ว พวกเขาระวังตัวกัน มากขึ้น กลัวเสียอนาคต และก็เอาจริงเอาจัง ตรวจจับเข้มงวดขึ้น ก็ถ้าไม่มีผลงานก็อาจถูกย้าย ส่วนมากไม่มี ใครอยากย้ายไปที่อื่นกันหรอก ก็รู้กันอยู่ว่าทำไม... พวกค้าส่งก็มีหลายพวก เดียวนี้ไม่ค่อยแน่ใจนะ เมื่อก่อน นี้ก็พวกร้านอาหาร คาราโอเกะนี้แหละตัวดี เป็นแหล่งพบปะตกลงซื้อขายยาบ้ากัน บางครั้งก็มีจำนวนมากๆ... ในช่วงที่เขายังไม่เข้มงวดกันมาก การหาซื้อหาขายยาบ้าแถวอรัญฯเนี่ยมีให้เห็นเยอะ คนขายส่งรายใหญ่ไม่รู้ ว่าเป็นใคร แต่พวกรายย่อยมีหลายกลุ่มหลายพวก พวกทำงานออฟฟิตแต่งตัวหรูหราใส่สูทผูกไทก็ขาย เหมือนกัน เจ้าของโรงงาน พวกมีรถขนส่ง แม้แต่พวกข้าราชการทหาร ตำรวจ ครู ก็เอาด้วยทั้งนั้น เมื่อก่อน มันเยอะมากจนไม่รู้จะเล่าให้ฟังได้ยังไงหมด”

โดยภาพรวมแล้วกล่าวได้ว่า ผู้ค้ายาบ้าในสระแก้วส่วนมากเป็นผู้ค้าปลีกและค้าส่งรายย่อย ผู้ค้าราย ใหญ่เป็นคนที่เข้ามาใช้ช่องทางติดต่อข้ามแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาเป็นช่องทางซื้อ-ขายยาเสพ ติดชนิดต่างๆ โดยพ่อค้ารายใหญ่เหล่านี้จะติดต่อกับยาขายยาบ้ากับคู่ค้าทางฝั่งกัมพูชา และมีการลักลอบขนเข้า มาโดยอาศัยรถที่พานักท่องเที่ยวและนักพนันข้ามแดนไปที่ปอยเปต จากการสัมภาษณ์เจ้าเล็กลูกเจ้าหน้าที่หลาย

ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบประเด็นที่น่าสนใจคือ ผู้จำหน่ายยาบ้าในจังหวัดสระแก้วมักจะมีเครือข่ายโยงใยกับผู้มีอิทธิพลในระดับต่างๆ ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในกระบวนการค้ายาบ้ามากขึ้น เพราะในอดีตเจ้าหน้าที่จะไม่ตรวจจับเข้มงวดมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าข้ามไป-กลับกับรถตู้ที่ไปส่งโดยตรงถึงบ่อนบางบ่อนในปอยเปต โดยผู้หญิงที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการค้ายาบ้าส่วนมากเป็นผู้หญิงที่ข้ามไปในฐานะนักพนัน บางกลุ่มก็เป็นผู้มีอันจะกินในสระแก้วและอรัญประเทศซึ่งส่วนมากเป็นผู้ว่างงานหรือมีสถานภาพเป็นแม่บ้าน บางกลุ่มก็เป็นพวกนักศึกษาจากกรุงเทพฯและเมืองใหญ่ๆทางภาคตะวันออก รวมทั้งกลุ่มที่มีอาชีพบริการทางเพศทั้งในพื้นที่และที่มาจากพัทยาหรือจากกรุงเทพฯ โดยเครือข่ายการค้ายาบ้าของผู้หญิงในสองกลุ่มอาชีพหลังนี้มักเป็นผู้ที่มีส่วนสัมพันธ์ด้านใดด้านหนึ่งกับบ่อนที่ปอยเปต

ประชากรอีกกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาร่วมอยู่ในกระบวนการค้ายาบ้าในจังหวัดสระแก้วคือ “เขาวชน” ทั้งที่กำลังเรียนอยู่และไม่ได้เรียนอยู่ในสถานศึกษา โดยเขาวชนในสถานศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นและเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดส่วนมากกำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา และโดยมากจะเป็นทั้งผู้ค้าและผู้เสพยา สำหรับกลุ่มเขาวชนที่อยู่นอกสถานศึกษาส่วนมากนั้นเป็นผู้ว่างงานหรือรับจ้างในสถานประกอบการต่างๆ ทั้งนี้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายก็เป็นกลุ่มเขาวชนที่เสพยาบ้า นอกจากนี้ยังมีเขาวชนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นคนนอกพื้นที่ เขาวชนกลุ่มนี้มีเป้าหมายการซื้อขายยาเสพติดชนิดอื่นๆ ที่ไม่ใช่ยาบ้า โดยพวกนี้จะเดินทางข้ามไปปอยเปตพร้อมทั้งนำยาไอไปขายในสถานบันเทิงที่เปิดในลักษณะ Entertainment complex สถานที่พัก และร้านอาหารต่างๆในบริเวณบ่อนกาสิโน การนำยาไอออกไปขายนั้นทำได้ไม่ยากเพราะด่านชายแดนไม่เข้มงวดตรวจค้นผู้เดินทางขาออก จะตรวจค้นเข้มงวดเฉพาะผู้เดินทางข้ามมาฝั่งไทยเท่านั้น ยาไอที่นำไปขายนั้นส่วนมากมาจากสถานบันเทิงต่างๆในกรุงเทพมหานครหรือพัทยา ซึ่งเป็นที่นิยมเพราะมีคุณภาพดี แม้จะราคาสูงหน่อย (เม็ดละ 1,00-1,500 บาท) แต่ก็ไม่ต้องกลัวของปลอม บางรายรับประกันว่าเป็นยาไอมาจากประเทศแถวยุโรปอย่างแท้จริง เมื่อนำยาไอไปขายที่ปอยเปตแล้ว คนเหล่านี้มักจะขนยาเคตามีนกลับเข้ามาขายในกรุงเทพฯและพัทยา เพราะยาเคสามารถหาซื้อได้ง่ายทางฝั่งเขมร เนื่องจากไม่อยู่ในรายการยาเสพติดต้องห้ามของรัฐบาลกัมพูชา ราคาที่ถูกลง ซึ่งแหล่งข่าวแจ้งว่าเป็นยาเคที่มาจากประเทศเยอรมัน ซึ่งจากปอยเปตราคาถูกแล้วไปขายราคาแพงที่กรุงเทพฯ ซึ่งบางครั้งขายได้กำไรถึงขวดละ 300-600 บาท เป็นส่วนต่างกำไรที่สูงมากเมื่อเทียบกับการรับจ้างขนยาบ้าที่มีความเสี่ยงสูง เจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะไม่เข้มงวดในการตรวจค้นและจับกุมยาเคเท่ากับยาบ้า เพราะรัฐบาลประกาศเอาจริงเอาจังกับยาบ้ามากกว่ายาเสพติดชนิดอื่นๆ กัญชา ยาไอ และยาเค จึงเป็นช่องทางใหม่ของกลุ่มพ่อค้าและผู้รับจ้างขนยาเสพติดข้ามแดนในจังหวัดสระแก้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด่านคลองลึก เพื่อลำเลียงไปขายที่กรุงเทพฯและเมืองท่องเที่ยวต่างๆในภาคตะวันออก เช่นที่พัทยา บางแสน ชลบุรี และเกาะช้าง เป็นต้น เพราะสามารถสร้างกำไรได้เกือบสองเท่าจากราคาที่ซื้อมาจากปอยเปต ทั้งนี้ในช่วงระหว่างวันที่ 25 สิงหาคม ถึง 24 ตุลาคม 2546 รวมเวลาประมาณ 2 เดือน พบว่ามีการจับกุมผู้ลักลอบนำเข้ายาเสพติดผ่านด่านชายแดนบ้านคลองลึกรวม 5 ราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันที่ 25 สิงหาคม 2546 สามารถจับกุมผู้ลักลอบขนยาเคตามีนข้ามชายแดนเข้ามาถึง 300 ขวด นอกจากนี้ยังมีการจับกุมผู้ลักลอบนำยาบ้าข้ามชายแดนด้วย โดยยาบ้าที่จับได้เป็นยาบ้าเม็ดสีส้ม มีอักษร WY ซึ่งมีแหล่งผลิตอยู่

ในประเทศพม่าตามแนวชายแดนไทยทางภาคเหนือ ซึ่งเป็นการยืนยันว่ากระบวนการค้ายาบ้าได้มีการเปลี่ยนเส้นทางลำเลียงมาผ่านทางประเทศกัมพูชา โดยใช้เส้นทางปอยเปต-สระแก้วมากขึ้น ดังรายละเอียดการจับกุมในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3-8 การจับกุมคดียาเสพติดที่ด่านชายแดนบ้านคลองลึก (วันที่ 25 สิงหาคม-24 ตุลาคม 2546)

ลำดับที่	จับกุมเมื่อวันที่	สถานที่	ผู้ต้องหา	ของกลาง
1	25 สิงหาคม 2546	บริเวณจุดตรวจศุลกากรบ้านคลองลึก ต.อรัญประเทศ อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	น.ส.ชนิตา รักษา	1. วัตถุเสพติดให้โทษประเภทยาเคตามีน ยี่ห้อ CALYPSOL บรรจุขวด ๆ ละ 10 ml. จำนวน 300ขวด หมายเหตุ ค่าน้ำจับกุมร่วมกับตรวจคน เข้าเมือง
2	17 กันยายน 2546	บริเวณจุดตรวจศุลกากรบ้านคลองลึก ต.อรัญประเทศ อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	ค.ช.เลียม เร็ด	1. วัตถุเสพติดให้โทษประเภทยาบ้า จำนวน 10 เม็ด 2. ธนบัตรไทยจำนวน 140 บาท หมายเหตุ ค่าน้ำจับกุมร่วมกับตรวจคน เข้าเมือง
3	17 ตุลาคม 2546	บริเวณจุดตรวจศุลกากรบ้านคลองลึก ต.อรัญประเทศ อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	น.ส.ฉัตรแก้ว สัตยเวทย์ นายศักดิ์สิทธิ์ อีทรกำแหง	1. วัตถุเสพติดให้โทษประเภทยาบ้า สีส้ม มีตัวอักษร WY จำนวน 221 เม็ด และสี เขียว จำนวน 3 เม็ด รวม 224 เม็ด 2. ยาเคตามีน จำนวน 1 ขวด หมายเหตุ ค่าน้ำจับกุมร่วมกับตรวจคน เข้าเมือง
4	19 ตุลาคม 2546	บริเวณจุดตรวจศุลกากรบ้านคลองลึก ต. อรัญประเทศ อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	นายวรวิติ แซ่เหวียง	1. วัตถุเสพติดให้โทษประเภทยาบ้า สีส้มมี ตัวอักษร WY จำนวน 1,172 เม็ด 2. ถุงหนังสือดำใช้สำหรับบรรจุ จำนวน 1 ใบ 3. โทรศัพท์มือถือ ยี่ห้อซิเมนส์ สีขาว- แดง จำนวน 1 เครื่อง หมายเหตุ ค่าน้ำจับกุมร่วมกับตรวจคน เข้าเมือง
5	24 ตุลาคม 2546	บริเวณจุดตรวจศุลกากรบ้านคลองลึก ต.อรัญประเทศ อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว	นางพรทิพย์ แซ่ลิ้ม นางประภาศรี ฤงวงค์	1. วัตถุเสพติดให้โทษประเภทยาเคตามีน บรรจุขวด ๆ ละ 10 ml. จำนวน 45 ขวด 2. กล่องกระดาษสุรายี่ห้อ SPEY ROYAL (ภาษาเนบรรัจยาเสพติดให้โทษ) จำนวน 1 กล่อง หมายเหตุ ค่าน้ำจับกุมร่วมกับตรวจคน เข้าเมือง

ที่มา: คำนศุลกากรบ้านคลองลึก อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว

จากการสัมภาษณ์เจ้าเลี้ยกั้วและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใน ศตส.จ.สระแก้ว ศตส.อ.ตาพระยา และศตส.อ.อรัญประเทศ พบว่าการค้ายาเสพติดในจังหวัดสระแก้วมีลักษณะการร่วมกันเป็นกระบวนการ โดยมีผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นเป็นผู้ร่วมลงทุน ให้การสนับสนุน หรืออำนวยความสะดวกในด้านใดด้านหนึ่ง โดยผู้ค้ารายใหญ่นั้นมีเครือข่ายการค้าเป็นกระบวนการค้าที่สลับซับซ้อนยากที่จะเข้าถึงได้ โดยกลไกที่มีส่วนร่วมในกระบวนการค้ายาเสพติดในอดีตนั้นมีความแนบแน่นกับกลไกของรัฐและนักการเมือง ในประเด็นนี้ประชาชนในสระแก้วและอรัญประเทศที่ได้เข้าไปสัมภาษณ์ ได้ให้ความเห็นไว้อย่างน่าสนใจว่า

“พวกค้ายากับข้าราชการนะแหละร่วมกัน ข้าราชการบางรายมีรายได้และความเป็นอยู่เกินฐานะ ที่ควรจะเป็น บางคนตำแหน่งไม่สูงถ้ารับเงินเดือนอย่างเดียวจะมีความเป็นอยู่อย่างราชาได้อย่างไร ทั้งๆที่มันรับแค่เงินเดือน ตัดวงจรความสัมพันธ์ระหว่างนักค้ากับข้าราชการได้ ปัญหาที่อาจจะลดลงได้”

“ถ้ายาบ้าหมดไป นักการเมืองหลายท่านคงจนแน่ ตำรวจก็คงอยู่ไม่ได้ เพราะขาดรายได้หลัก... แล้วเช่นนี้ใครจะตัดช่องทางหาเงินของตนเล่า จริงไหม”

“ผมว่ายังไงก็ไม่หมด เพราะคนอยู่เบื้องหลังมันก็มีอิทธิพลเหมือนกัน ใครไปทำอะไรมันได้ ที่จับได้ก็เห็นเป็นพวกปลายแถว พวกตัวเล็กๆทั้งนั้น แต่ก็ดีกว่าไม่ได้ทำอะไรเลย... ก็หวังว่าสักวันหนึ่งมันคงจะหมดไป”

“ก่อนอื่นต้องตรวจสอบผู้มีอำนาจก่อน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำท้องถิ่น นักการเมือง รวมทั้งตำรวจ ทหาร ล้วนแต่มีการเลี้ยงคนไว้ขายยาบ้ากันเองทั้งนั้น รวยมาจากยาบ้าเต็มบ้านเต็มเมือง คิดดูให้ดีคนธรรมดาจะไปค้าขายยาบ้าได้อย่างไร ไอ้พวกนี้มันรู้ดี”

“ฝันไปเถอะ...ยาบ้าไม่มี รัฐมนตรีบางคนก็ไม่รวย”

ความคิดเห็นเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่สะท้อนภาพกระบวนการค้ายาเสพติดในพื้นที่นี้ ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนมากไม่ได้คาดหวังอะไรมากมายว่าความคิดเห็นเหล่านี้จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างไร แต่เมื่อมีคนเปิดช่องทางและโอกาสให้พวกเขาระบายความรู้สึกอย่างอิสระ หลายๆท่านจึงเล่าให้ฟังหรือระบายความรู้สึกออกมาอย่างเต็มที่ แม้จะคิดว่าการระบายความคิดเห็นเหล่านี้อาจจะขาดความน่าเชื่อถือในเชิงวิชาการ แต่ก็ควรจะนำความคิดเห็นเหล่านี้มาพิจารณาทบทวนดูว่ามีความจริงสักกี่ส่วน เพราะรัฐบาลเองก็แสดงจุดยืนมาโดยตลอดว่าคนในพื้นที่ย่อมรู้ข้อมูลข่าวสารดีกว่าคนจากนอกพื้นที่ ที่จริงแล้วความคิดเห็นเหล่านี้มีหลายประเด็นที่สอดคล้องกัน แม้จะไม่ใช่ว่าข้อสรุปว่าหมายถึงใคร แต่ก็น่าจะเป็นแนวทางให้นำไปพิจารณาประกอบการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งได้บ้าง ถ้าหากจะใช้ความจริงใจมาเป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดน

3.3 สถานการณ์แก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว

หลังจากที่นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด และประกาศสงครามเพื่อต่อสู้เอาชนะยาเสพติดขั้นแตกหัก ศตส.จ.สระแก้วกำหนดให้การ แก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วน โดยผู้ปฏิบัติงานทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอได้ทำงาน ร่วมกันใน 3 แนวทางสำคัญ คือ การป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ ติด/ผู้เสพยาเสพติด ผลการดำเนินงานแต่ละด้านในช่วงระหว่างและภายหลังการประกาศสงครามยาเสพติด มี ดังนี้

การดำเนินงานของฝ่ายป้องกัน

ด้วยความมุ่งมั่นในการนำนโยบายและยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” ด้วยการประสานงานกับทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ในลักษณะผนึกกำลังกันแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สัมฤทธิ์ผลอย่างเป็น รูปธรรม ในด้านการป้องกัน ศตส.จ.สระแก้วได้เริ่มต้นการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการชี้แจงกับผู้ ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ประสานเป็นพลังแผ่นดินและทำงานร่วมกัน ดังนี้

- 1) ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกับหัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำ ชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำ ท้องถิ่นอื่นๆ ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้นำ ศาสนา และผู้นำกลุ่มอาชีพ เน้นย้ำนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลที่ต้องการให้ทุกภาคส่วน ของสังคมต้องร่วมกันเป็น “พลังแผ่นดิน” แก้ไขปัญหายาเสพติด
- 2) ให้ผู้เข้าร่วมประชุมนำผลการประชุมไปชี้แจงให้ข้าราชการในสังกัด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และภาค ประชาชน ได้รับทราบและถือปฏิบัติ เพื่อสร้างกระแสต่อต้านยาเสพติดทั่วทั้งจังหวัด และจัดตั้ง สายข่าวยาเสพติด เพื่อแจ้งข้อมูลและเบาะแสให้ผู้นำชุมชน และผู้ปฏิบัติงานในแต่ละระดับและ แต่ละฝ่ายทราบ
- 3) มาตรการด้านการประชาสัมพันธ์ เน้นประชาสัมพันธ์ป้องกันกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีโอกาสเข้า ไปใช้ยาเสพติด (Potential Demand) โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา อายุระหว่าง 6-25 ปี มิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด สร้างปัจจัยเสริมและลดปัจจัยเสี่ยง ได้แก่ สนับสนุนให้เล่น กีฬาหรือออกกำลังกาย รวมทั้งประสานงานติดตามและแนะนำกลุ่มผู้เสพยาเสพติดให้แสดงตัว เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

หลังจากนั้นการดำเนินงานของ ศตส.จ.สระแก้วก็เน้นในเชิงรุก โดยมีหลายกิจกรรมและมาตรการที่ สำคัญ ดังนี้

- 1) โครงการ “มอบคนดีให้สังคม” เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2546 มีผู้แสดงตนยุติบทบาทและพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 300 คน และกลุ่มพลังแผ่นดิน เข้าร่วมพิธีประมาณ 3,000 คน
- 2) จัดชุดปฏิบัติการด้านการข่าว 2 ชุด และชุดปฏิบัติการกดดันบุคคลเป้าหมายในพื้นที่ 2 ชุด ดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายเพื่อสืบสวน หาข่าว กดดัน และติดตามพฤติกรรมผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดกลุ่มเป้าหมายให้ออกมาแสดงตัวยุติบทบาท
- 3) จัดชุดปฏิบัติการประจำตำบล ออกไปประชุมชี้แจงให้ข้อเสนอแนะการดำเนินการประชาคมแก่ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน และองค์กรในพื้นที่ เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาเสติดร่วมกัน และจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย
- 4) จัดชุดวิทยากรกระบวนการดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระตุ้นให้เกิดการประชาคมหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล และกำหนดมาตรการลงโทษทางสังคมผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 5) อบรมเยาวชนแกนนำในสถานศึกษาและกลุ่มเป้าหมายเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในแต่ละอำเภอ
- 6) จัดขบวนรณรงค์รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เพื่อปลุกเร้าและสร้างกระแสให้ประชาชนมีความตระหนักในปัญหาเสติดและร่วมมือเป็นพลังแผ่นดินต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด
- 7) อบรมให้ความรู้ด้านการข่าวแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของยาเสพติด ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ผู้เข้าร่วมอบรมประมาณ 1,000 คน
- 8) วิทยากรกระบวนการระดับอำเภอหรือครุ ก. ฝึกอบรมตามโครงการอบรมวิทยากรกระบวนการระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอของกรมการปกครอง เพื่อการปฏิบัติการกิจต่อสู้ให้ทุกหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะเสติดอย่างยั่งยืน ภายในวันที่ 2 ธันวาคม 2546
- 9) ครุ ก. ประชุมชี้แจงและอบรมเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ในระดับตำบลและเทศบาล ตามโครงการประสานพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด เพื่อทำหน้าที่ครุ ข. ออกไปประชุมชี้แจงผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะเสติดระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
- 10) ครุ ข. ประชุมชี้แจงผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะเสติดระดับหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อปฏิบัติการกิจต่อสู้เพื่อเอาชนะเสติดระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
- 11) ผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะเสติดหมู่บ้าน/ชุมชนสร้างเครือข่าย “พลังแผ่นดินขจัดเสติดยาเสพติด” โดยทำพันธะสัญญาครัวเรือนบ้านใกล้เรือนเคียง ไม่ให้คนในครอบครัวยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ต่อต้านยาเสพติด และขยายหรือระดมสมาชิกเพิ่มมากขึ้น
- 12) ประชุมผู้ประกอบการรถตู้และรถโดยสาร เพื่อกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาการลักลอบขนยาเสพติดและการลักลอบนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร ผู้เข้าร่วมประชุม 46 คน

ผลการดำเนินการตามมาตรการป้องกันยาเสพติดนโยบายและยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” ในจังหวัดสระแก้วสามารถสรุปผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานได้ ดังนี้

- 1) การสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะปัญหายาเสพติดในจังหวัดสระแก้ว ได้ดำเนินการในทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอ ทำการประชุมประชาคมระดับหมู่บ้านและชุมชนในเขตเทศบาล ซึ่งมีอยู่รวม 679 หมู่บ้าน 35 ชุมชน ให้เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนแล้วเสร็จครบถ้วนทุกหมู่บ้าน/ชุมชน และถวายเป็นราชสักการะเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ วันที่ 12 สิงหาคม 2546
- 2) การจัดตั้งวิทยากรกระบวนการ ครู ข จำนวน 2,052 คน จัดตั้งผู้ประสานพลังแผ่นดินหมู่บ้าน/ชุมชน มีจำนวน 21,186 คน ผู้ประสานพลังแผ่นดินในสถานศึกษาและโรงงานรวม 7,714 คน
- 3) โครงการ TO BE NUMBER ONE ในหมู่บ้าน/ชุมชน โรงเรียน เพื่อสร้างกระแสแรงกล้าต่อต้านยาเสพติด โดยความร่วมมือกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีสมาชิกในชมรมรวม 165,649 คน จำแนกเป็น

ประชาชนทั่วไป	จำนวน 129,313 คน
นักเรียนนักศึกษา	จำนวน 32,226 คน
สถานประกอบการ	จำนวน 1,553 คน
ชมรมไครติคยาขมมือขึ้น	จำนวน 2,557 คน
- 4) นอกจากนี้ อำเภอ/กิ่งอำเภอ ได้ดำเนินการเข้มงวดกวาดล้างสถานที่ที่อาจเป็นที่แพร่ระบาดของยาเสพติดให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เช่นการตรวจตราสถานบริการ โรงแรม มิให้เป็นที่แพร่ระบาด หรือแหล่งมั่วสุมของยาเสพติด
- 5) ศตส. อำเภอ/กิ่งอำเภอ ทั้ง 9 แห่ง ได้ดำเนินการประกาศเป็นอำเภอ/กิ่งอำเภอ เข้มแข็งเอาชนะปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนถาวร เรียบร้อยแล้วครบทุกอำเภอ / กิ่งอำเภอ ดังนี้
 - อำเภอเมืองสระแก้ว ประกาศเป็นอำเภอเข้มแข็ง ฯ เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2546
 - อำเภออรัญประเทศ ประกาศเป็นอำเภอเข้มแข็ง ฯ เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2546
 - กิ่งอำเภอวังสมบูรณ์ ประกาศเป็นอำเภอเข้มแข็ง ฯ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2546
 - อำเภอวัฒนานคร ประกาศเป็นอำเภอเข้มแข็ง ฯ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2546
 - อำเภอวังน้ำเย็น ประกาศเป็นอำเภอเข้มแข็ง ฯ เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2546
 - กิ่งอำเภอโคกสูง ประกาศเป็นอำเภอเข้มแข็ง ฯ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2546
 - กิ่งอำเภอตาพระยา ประกาศเป็นอำเภอเข้มแข็ง ฯ เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2546
 - อำเภอเขาฉกรรจ์ ประกาศเป็นอำเภอเข้มแข็ง ฯ เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2546
 - อำเภอคลองหาด ซึ่งเป็นอำเภอแห่งสุดท้าย ที่ประกาศเป็นอำเภอเข้มแข็งเอาชนะปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนถาวรเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2546

สระแก้วจึงสามารถประกาศได้ว่าเป็น “จังหวัดเข้มแข็งเอาชนะปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนถาวร” ได้สำเร็จ เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2546 และกำหนดกระทำพิธีประกาศเป็น “จังหวัดสระแก้วเข้มแข็งเอาชนะปัญหา ยาเสพติดอย่างยั่งยืนถาวร” ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2546 และร่วมจัดงานวันประกาศชัยชนะสงครามยาเสพติด ระหว่างวันที่ 1-3 ธันวาคม 2546 อย่างไรก็ตามการดำเนินงานในมาตรการเหล่านี้เป็นการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุผลตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนด แต่ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดขึ้นนั้น แม้แต่เจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานใน ศตส.จ. และ ศตส.อ. หลายคนยังยอมรับว่าไม่เชื่อมั่นในความเข้มแข็งของชุมชน ที่กล่าวอ้าง แต่ต้องดำเนินการให้เสร็จทันตามเวลาที่รัฐบาลกำหนดไว้ ไม่เช่นนั้นจะต้องเดือดร้อน โดยอาจจะ ถูกกล่าวหาว่าไม่สนองนโยบายของรัฐบาล

การดำเนินงานของฝ่ายปราบปราม

จากการตรวจสอบผู้ค้าในบัญชีเป้าหมายของจังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีจำนวน 460 คน ศตส.จ.สระแก้ว ได้ ดำเนินมาตรการจับกุม ปราบปราม และกวดขันผู้ค้ายาเสพติดตลอดช่วงปี 2546 ได้ผลดังนี้

ก. การดำเนินการจับกุมผู้ค้า

1) จับผู้ค้าได้รวมจำนวน 626 คน เป็นผู้ค้าในบัญชีเป้าหมาย จำนวน 436 คน ผู้ค้านอกบัญชี จำนวน 190 คน เป็นของกลางยาเสพติดให้โทษ ยาบ้าจำนวน 10,670 เม็ด กัญชาจำนวน 762.82 กรัม ยาเคตา มีนจำนวน 152,550 มิลลิกรัม ยาอีจำนวน 0.4 กรัม ใบกระท่อมจำนวน 2 กรัม กาวจำนวน 24 กระป๋อง โดย แยกผลการดำเนินงานออกเป็น 2 ช่วงดังนี้

1.1) ช่วงระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์-30 เมษายน 2546 สามารถจับผู้ค้าได้ รวมจำนวน 461 คน เป็นผู้ค้าในบัญชีเป้าหมาย จำนวน 407 คน ผู้ค้านอกบัญชี จำนวน 54 คน เป็นของกลางยาเสพติดให้โทษ ยาบ้าจำนวน 4,140 เม็ด กัญชาจำนวน 539.2 กรัม กาวจำนวน 8 กระป๋อง

1.2) ช่วงระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม-31 ธันวาคม 2546 สามารถจับผู้ค้าได้ รวมจำนวน 165 คน เป็นผู้ค้าในบัญชีเป้าหมาย จำนวน 29 คน ผู้ค้านอกบัญชี จำนวน 136 คน เป็นของกลางยาเสพติดให้โทษ ยาบ้าจำนวน 6,530 เม็ด กัญชาจำนวน 223.62 กรัม ยาเคตา มีนจำนวน 152,550 มิลลิกรัม ยาอีจำนวน 0.4 กรัม ใบกระท่อมจำนวน 551 กรัม กาวจำนวน 16 กระป๋อง

2) นำผู้ค้ารายย่อยในบัญชี ที่เข้ารายงานตัวแสดงเจตนาสมัครเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเข้ารับการ อบรมตามโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดินจำนวน 110 ราย เมื่อทำการตรวจสอบติดตามพฤติการณ์ ปรากฏว่า ผู้ค้าที่ผ่านการอบรมตามโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดินแล้ว ยังคงเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและถูกจับกุมด้วย การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีจำนวน 98 คน มีผู้ค้ารายย่อยจำนวน 12 คนที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นคนดี ซึ่งประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชนรับรองว่าผู้ค้าดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก ผอ.ศตส. จังหวัด สระแก้ว จึงได้พิจารณาอนุมัติย้ายรายชื่อผู้ค้าจำนวนดังกล่าวออกจากบัญชีเป้าหมาย ไปไว้ในบัญชีเฝ้าระวัง ต่อไป

3) มีผู้ค้ายาเสพติดที่เสียชีวิตด้วยเหตุอื่นมีรวม 10 ราย โดยแยกเป็นผู้ค้าในบัญชีเป้าหมายจำนวน 7 ราย ผู้ค้านอกบัญชีเป้าหมาย จำนวน 3 ราย สาเหตุการตายนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการฆ่าตัดตอนของกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดด้วยกันเอง อีกส่วนหนึ่ง เกิดจากสาเหตุอื่นเช่น การฆ่าตัวตาย ความขัดแย้งระหว่างบุคคล

4) มีผู้ค้าในบัญชีเป้าหมายซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวน 2 คน เป็นข้าราชการตำรวจจำนวน 1 นาย และข้าราชการทหารจำนวน 1 นาย ศตส.จังหวัด ได้ตรวจสอบแล้ว ไม่มีพยานหลักฐานชัดเจนว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่บุคคลในครอบครัวมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และมีเหตุน่าเชื่อว่าจะต้องรู้เห็นพฤติการณ์การเกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วย จึงรายงาน ศตส. และ ศตส.มท.ให้ย้ายข้าราชการดังกล่าวออกจากพื้นที่จังหวัดสระแก้ว - ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดได้ดำเนินการย้ายข้าราชการทั้งสองนายออกจากพื้นที่จังหวัดสระแก้วแล้ว

5) ปัจจุบันเหลือผู้ค้าที่อยู่ในบัญชีเป้าหมายจำนวน 3 คน ศตส.อำเภอ/กิ่งอำเภอ ได้ดำเนินการจับกุมแล้ว ปรากฏว่าผู้ค้าทั้งสามคนได้หลบหนีออกจากพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ไม่ทราบว่าจะไปอยู่ที่ใด จึงได้ดำเนินการขอความเห็นชอบออกหมายจับต่อศาลจำนวน 2 คน ปรากฏว่าศาลได้อนุมัติออกหมายจับแล้ว ส่วนผู้ค้าอีก 1 คน ข้อเท็จจริงปรากฏว่าภายหลังจากพ้นโทษคดีความผิดยาเสพติดแล้ว บุคคลดังกล่าวได้ย้ายออกไปจากพื้นที่ โดยไม่ปรากฏว่ามีการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอีก ศตส.จังหวัดสระแก้ว จึงได้รายงานไปยัง ศตส.มท. เพื่อขออนุมัติจำหน่ายชื่อผู้ค้าจำนวน 3 คน ออกจากบัญชีเป้าหมายไปไว้ในบัญชีเฝ้าระวัง และได้จำหน่ายชื่อผู้ค้าจำนวน 3 คนแล้ว จึงไม่มีผู้ค้าเหลืออยู่ในบัญชีเป้าหมาย

ข. การยึดทรัพย์ผู้ค้า

ตั้งแต่เริ่มทำสงครามต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 เป็นต้นมา สามารถดำเนินการยึดทรัพย์ผู้ค้าแล้ว ดังนี้

- 1) ดำเนินการยึดทรัพย์แล้วจำนวน 20 ราย มูลค่าทรัพย์ 2,689,943.66 บาท
- 2) พนักงานสอบสวนได้ดำเนินงานตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ค้าแล้วจำนวน 9 ราย มีมูลค่าทรัพย์สินจำนวน 3,283,500 บาท อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงาน ปปส. และ ปปง. ในการสั่งยึดทรัพย์
- 3) ตรวจสอบแล้วผู้ค้าไม่มีทรัพย์สินให้ตรวจยึดจำนวน 10 ราย
- 4) สำนักงาน ปปส. สั่งไม่ยึดทรัพย์จำนวน 4 ราย

ดังนั้น ผลการดำเนินงานยึดทรัพย์ของผู้ค้าที่ ศตส.จ.สระแก้ว ดำเนินการแล้ว จึงมีมูลค่าน้อยกว่าที่คาดไว้ ซึ่ง ศตส.จ.สระแก้ว ได้สั่งการให้ ศตส.อำเภอ/กิ่งอำเภอ ทำการตรวจสอบทรัพย์สินและยึดทรัพย์ของผู้ค้ายาเสพติดทุกราย

การดำเนินงานด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด

ในช่วงสงครามยาเสพติดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันทำงานปราบปรามและป้องกันยาเสพติดด้วยการจับกุมผู้ค้าจนหมดไป ส่วนผู้เสพและผู้ติดยาให้โอกาสด้วยการนำไปบำบัดรักษา ซึ่งมีการดำเนินการในพื้นที่นี้ 4 ลักษณะคือ เข้าค่ายพิชิตใจเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว¹³ ณ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 12 ค่ายวิวัฒน์พลเมือง ณ กองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ จิตสังคมบำบัดโดยหน่วยงานสาธารณสุข และโครงการบำบัดฟื้นฟูเดือนเพ็ญเพื่อพัฒนาเยาวชนจังหวัดสระแก้ว โดยการสนับสนุนของ ศตส.จ.สระแก้ว หลังจากการเข้าค่ายหรือจิตสังคมบำบัดแล้ว ก็พยายามจะไม่ให้ผู้ผ่านกระบวนการเหล่านี้แล้วกลับไปเสพซ้ำอีกด้วยการใช้กระบวนการประชามและมาตรการทางสังคม เช่น เงื่อนไขกองทุนหมู่บ้านจะไม่ให้กู้ถ้ายังไม่ยอมเลิกเสพยาเสพติด หรือการต่อต้านทางสังคมในรูปแบบอื่นๆ อย่างเช่น ไม่ไปร่วมงานบุญหรือไปร่วมงานศพ นอกจากนี้ถ้ายังคงเสพยาอยู่ก็จะมีกรจับกุมดำเนินคดีโดยไม่มีผ่อนปรนอีกต่อไป รวมทั้งมีโครงการฝึกอาชีพ โดย ศตส.จ.สระแก้วเป็นผู้รับผิดชอบจัดฝึกอบรมอาชีพให้ เจ้าหน้าที่ระดับสูงในจังหวัดท่านหนึ่งให้ความเห็นเชิงสรุปผลการปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพว่า “โดยเปรียบเทียบแล้ววิธีการจิตสังคมบำบัดส่งผลในทางปฏิบัติน้อยกว่าการเข้าค่ายพิชิตใจและค่ายวิวัฒน์พลเมือง เพราะมีการดำเนินงานในเวลาที่น้อยคือใช้เวลารวมเพียง 7 วัน ในขณะที่การเข้าค่ายทั้งสองจะใช้เวลานานถึง 2 เดือน และมีการใช้ระเบียบวินัยที่เข้มงวดในการใช้ชีวิตอยู่ในค่าย จึงทำให้ประสบผลสำเร็จมากกว่า”

จากการตรวจสอบผู้เสพตามบัญชีเป้าหมายของจังหวัดสระแก้ว มีจำนวน 2,310 คน ได้ดำเนินการในมาตรการต่างๆ ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์-31 ธันวาคม 2546 ดังนี้

- 1) จับกุมผู้เสพได้รวมจำนวน 542 คน โดยแยกเป็นผู้เสพที่อยู่ในบัญชีเป้าหมายจำนวน 113 คน เป็นผู้เสพนอกบัญชีเป้าหมาย จำนวน 429 คน โดยแยกผลการดำเนินงานออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้
 - 1.1) ช่วงระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์-30 เมษายน 2546 สามารถจับผู้เสพได้รวมจำนวน 323 คน แยกเป็นผู้เสพในบัญชีจำนวน 105 คน ผู้เสพนอกบัญชีจำนวน 218 คน
 - 1.2) ช่วงระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม-31 ธันวาคม 2546 สามารถจับผู้เสพได้ รวมจำนวน 219 คน แยกเป็นผู้เสพในบัญชีจำนวน 8 คน ผู้เสพนอกบัญชี จำนวน 211 คน
- 2) ผู้เสพที่เสียชีวิตมีจำนวน 10 ราย เป็นผู้เสพที่อยู่ในบัญชีเป้าหมายทั้ง 10 ราย
- 3) การบำบัดรักษาผู้เสพ จังหวัดสระแก้วได้ดำเนินการจัดให้มีการบำบัดรักษาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ให้เลิกเสพยาเสพติด เพื่อกลับไปดำเนินชีวิตเป็นปกติสุขอยู่ร่วมกับสังคมต่อไป โดยดำเนินการ

¹³ ค่ายพิชิตใจเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดสระแก้ว เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2545 ก่อนการประกาศสงครามยาเสพติด โดยกำหนดรับผู้ป่วยที่เป็นเยาวชนอายุระหว่าง 12-25 ปีทั้งชายและหญิง ให้เข้าร่วมกิจกรรมรวม 15 วัน 12 วันแรกเป็นการเข้าค่ายพักแรม ส่วนอีก 3 วันให้ไปปฏิบัติธรรมที่วัด และผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาคืบตามหลักสูตรสามารถฝึกอาชีพต่อ 10 วัน โดยได้รับความร่วมมือจากศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสระแก้ว โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ

บำบัดรักษาผู้เสพรวมจำนวน 3,461 คน เป็นผู้เสพในบัญชี จำนวน 2,203 คน ผู้เสพนอกบัญชี จำนวน 1,258 คน

อย่างไรก็ตามจากการสรุปผลงานการติดตามผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้เสพ และผู้ติดยาเสพติดในทุกรูปแบบ รวม 3,082 คน พบว่ามีผู้ที่สามารถเลิกยาเสพติดได้ จำนวน 2,729 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5 และไม่อยู่ในพื้นที่จำนวน 340 คน หรือร้อยละ 11.0 เสียชีวิตจำนวน 6 คน ร้อยละ 0.2 ถูกจับ 4 คน ร้อยละ 0.1 และเสพซ้ำจำนวน 3 คน ร้อยละ 0.03 ซึ่งได้นำเข้าสู่การบำบัดรักษาแบบบังคับบำบัดแล้ว ดังรายละเอียดข้อมูลในตาราง

ตารางที่ 3-9 ผลการติดตามดูแลผู้ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในการกลับคืนชุมชน

หลักสูตร	ผู้ผ่านการบำบัด	สรุปผลการติดตาม						
		ไม่เสพ	เสพซ้ำ	ขาดการติดตาม	ถูกจับ	เสียชีวิต	ส่งต่อ	ไม่อยู่ในพื้นที่
ค่ายเคียนเพ็ญ	289	270	0	0	1	1	0	1
ค่ายพิชิตใจ	1827	1619	0	0	1	3	0	204
วิวัฒน์พลเมือง	181	158	0	0	0	0	0	23
ชุมชนบำบัด	396	325	3	0	1	1	0	66
จิตสังคมบำบัด	383	357	0	0	1	1	0	30
อื่นๆ (ในโรงเรียน)	6	6	0	0	0	0	0	0
รวม	3082	2729	3	0	4	6	0	340

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระแก้ว

ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อนโยบายประกาศสงครามยาเสพติด

ผลการสำรวจความคิดเห็นที่ได้รับจากประชาชนในจังหวัดสระแก้วจำนวน 541 รายนั้น มีบางส่วนที่ ให้เหตุผลไม่ชัดเจน หรือไม่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม จึงได้ตัดความคิดเห็นในลักษณะเช่นนี้ออกไปส่วน หนึ่ง เหลือความคิดเห็นที่นำมาเสนอจำนวน 468 ความคิดเห็น ซึ่งมีลักษณะที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับ แนวทางและมาตรการที่รัฐบาลใช้ในการต่อสู้กับปัญหาเสพติด กลุ่มผู้เห็นด้วยมักจะเสนอความเห็นในเชิง สนับสนุนการทำงานของรัฐบาลทุกรูปแบบ และมีจำนวนไม่น้อยที่ต้องการให้รัฐบาลใช้มาตรการที่รุนแรง เฉียบขาดกว่าที่เคยดำเนินการในช่วงการประกาศสงคราม ในขณะที่ผู้ไม่เห็นด้วยส่วนหนึ่งจะเป็นความเห็น ในเชิงต่อต้านความรุนแรง ซึ่งมีส่วนหนึ่งที่ใช้อรรถาธิบายในการวิจารณ์การทำงานของรัฐบาล และอีก ส่วนหนึ่งที่ให้ข้อเสนอแนะในเชิงประชดประชัน

อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ความเห็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ให้ความคิดเห็นเชิงสนับสนุนหรือคัดค้าน แต่แสดง ความคิดเห็นในเชิงระบายความรู้สึกอัดอั้นหรือแสดงความรู้สึกตามสถานการณ์ที่เห็น อย่างเช่นท่านหนึ่งให้ ความเห็นว่า “ไม่รู้จะทำอะไรเหมือนกัน เพราะมันแทบจะสายเกินไปแล้ว มีปัญหาบาปอยู่ทุกหย่อมหญ้า หันไปมองญาติพี่น้องใกล้ชิดของแต่ละคนเชื่อได้เลยว่าจะต้องมีผู้เกี่ยวข้องกับยาบ้า อย่างน้อยก็เป็นคนเสพ อนาคตจะเป็นอย่างไรก็ยังไม่รู้” อีกท่านหนึ่งก็ระบายความรู้สึกที่รุนแรงว่า “น่ากลัวและเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมาก

มีข้าวสะเทือนขวัญไม่เว้นแต่ละวัน คนที่กินยาบ้าก่ออาชญากรรมได้ทุกอย่างโดยไม่มีสติ... ขณะนี้บ้านเมืองมันแย่งลงทุกที ขนาดครูบาอาจารย์ก็ขายกันตัวเอง เด็กประถมมัธยมมีคนลองกินกันแล้ว บางคนก็เป็นคนขายหรือเดินของด้วย...เฮ้อ!” ความเห็นในเชิงแสดงความรู้สึกที่สะท้อนสถานการณ์นั้นยังมีอีกหลายความเห็น แต่ไม่ชัดเจนถึงความรุนแรงของปัญหาได้เท่ากับสองความเห็นนี้

สำหรับความคิดเห็นทั้งหมดสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเด็น คือ ประเด็นเชิงสนับสนุน ประเด็นเชิงคัดค้าน และประเด็นที่เป็นการเสนอแนะมาตรการที่ควรจะดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหา ดังรายละเอียดในตารางข้างล่าง

ตารางที่ 3-10 ความคิดเห็นของประชาชนต่อการประกาศสงครามยาเสพติดของรัฐบาล

ความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ความเห็นเชิงสนับสนุน		
- เห็นด้วยและสนับสนุนการใช้ความเด็ดขาดของรัฐบาล	23	4.9
- สมควรใช้ความรุนแรงให้มากขึ้นในการแก้ปัญหา	57	12.2
- ใช้มาตรการทางกฎหมายซึ่งควรกำหนดบทลงโทษที่รุนแรง	50	10.7
- ใช้มาตรการยึดทรัพย์กับทุกรายและต้องดำเนินการอย่างเข้มข้น	7	1.5
- รัฐต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อย่าทำแบบ “ผักชีโรยหน้า”	13	2.8
ความคิดเห็นเชิงคัดค้าน		
- ไม่เห็นด้วยกับการใช้มาตรการรุนแรงของรัฐ	21	4.5
- รัฐบาลต้องจัดการกับตำรวจก่อน ปัญหายาเสพติดจึงจะมีโอกาสลดลง	81	17.4
- รัฐบาลต้องกล้าจัดการผู้มีอำนาจระดับสูงและนักการเมืองใกล้ชิดตัว	45	9.7
- เปลี่ยนชื่อยาบ้าเป็นชื่ออื่น ยาบ้าก็จะหมดไปจากประเทศไทย	20	4.3
ความคิดเห็นเชิงเสนอแนะมาตรการ		
- ให้รัฐบาลผลิตยาปลอมออกขายหรือผลิตยาราคาถูกออกไปแข่งในตลาด	45	9.7
- ควรกำจัดกลุ่มผู้ผลิตและผู้ค้ารายใหญ่มากกว่าการจัดการกับรายย่อย	39	8.4
- ให้ความสำคัญกับการบำบัดรักษาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด	9	1.9
- ใช้มาตรการชุมชนดูแลและแก้ไขป้องกัน	32	6.9
- ใช้มาตรการทางสังคมและอื่นๆ	24	5.2
รวมความคิดเห็น	468	100.0

ที่มา: จากการสำรวจภาคสนาม

หากเปรียบเทียบระหว่างความคิดเห็นเชิงสนับสนุนและคัดค้าน กล่าวได้ว่ามีความคิดเห็นเชิงคัดค้านมากกว่าเชิงสนับสนุนเล็กน้อย คือมีผู้คัดค้าน 167 รายหรือร้อยละ 35.7 ผู้ที่สนับสนุน 150 รายหรือร้อยละ 32.1 ในขณะที่มีผู้ที่ไม่แสดงความคิดเห็นทั้งเชิงสนับสนุนหรือคัดค้าน แต่ให้ความคิดเห็นในเชิงเสนอแนะ

มาตรการต่างๆรวม 149 รายหรือร้อยละ 31.8 ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าทั้ง 3 กลุ่มความคิดเห็นนั้นไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ในการนำเสนอรายงานส่วนนี้จะขอสรุปสาระความคิดเห็นไปแต่ละประเด็นและนำเอาบางตัวอย่างความคิดเห็นที่น่าสนใจมานำเสนอประกอบเพื่อให้เกิดความชัดเจน ดังนี้

1) ความคิดเห็นเชิงสนับสนุน

1.1) เห็นด้วยและสนับสนุนการใช้ความเด็ดขาดของรัฐบาล เป็นความคิดเห็นเชิงชื่นชมในความกล้าหาญที่นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ออกมาประกาศสงครามกับการบวนการค้ายาเสพติดอย่างเปิดเผย ซึ่งความเห็นส่วนหนึ่งคิดว่ารัฐบาลที่ผ่านมาก็ทราบปัญหาแต่ไม่มีใครกล้าออกมาสู้รบกับยาเสพติดอย่างแท้จริง มีหลายตัวอย่างความคิดเห็นที่น่าสนใจ เช่น “คิดว่าขณะนี้รัฐบาลเดินมาถูกทางแล้ว ขอให้ทำต่อไป อาจจะมีการสูญเสียเกิดขึ้นบ้างแต่เพื่อการรักษาชาติ ขอเป็นกำลังใจให้ทำต่อไป” “ดีใจและขอบใจมากๆที่ท่านนายกฯทักษิณมีนโยบายประกาศสงครามกับยาเสพติด การทำสงครามกันย่อมต้องมีคนตายเป็นธรรมดา คนพวกนั้นให้มันตายไปเถอะ เพราะมันคือคนชั่วทั้งนั้น” “ความเด็ดขาดของผู้นำประเทศซึ่งขณะนี้ก็เริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาแล้ว เสียหลายรัฐบาลที่ผ่านมาก็ไม่เคยจริงจัง มีแต่พูดๆจนยาบ้าเต็มเมือง แถมยังมาว่าคนปราบจริงจังละเมิดสิทธิมนุษยชนเสียอีก...ขอให้รัฐบาลทักษิณอย่าวอกแวก ประชาชนผู้บริสุทธิ์เขาเป็นกำลังใจให้ท่านอยู่แล้ว”

1.2) สมควรใช้ความรุนแรงให้มากขึ้นในการแก้ไขปัญหายา เป็นความคิดเห็นเชิงเห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นการฆาตกรรมหรือการวิสามัญฆาตกรรม มีหลายความคิดเห็นเสนอว่าที่ดำเนินการอยู่ยังไม่รุนแรงเพียงพอ “น่าจะใช้มาตรการเดียวกันนี้กับกลุ่มผู้เสพด้วย เพราะคนพวกนี้พยายามฆ่าตัวเองอยู่แล้ว ก็น่าจะช่วยสงเคราะห์ให้พวกเขาได้สนใจ” “...ต้องปราบอย่างรุนแรงเข้มข้นอย่างนี้แหละและควรทำตลอดไป” “...ที่ผ่านมายาบ้าครองเมืองเพราะรัฐบาลมัวแต่เขียนป้ายขนาดใหญ่ติดทั่วทุกมุมเมืองให้ช่วยกันต่อต้านยาบ้า ผลเป็นไง เหมือนช่วยผู้ให้คนอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองว่ายาบ้ามันเป็นอย่างไร...ขายดีเป็นเทน้ำเทท่า สร้างความร่ำรวยให้คนขาย...” “การที่รัฐบาลดำเนินการปราบอย่างเฉียบขาดอยู่ขณะนี้ถูกต้องแล้ว” “...ฆาตกรรมเนี่ยะทำให้คนค้าในพื้นที่ตายหรือบางคนหนีหายไปเลย ย้ายถิ่นฐานกันไปเลย เมื่อคนขายหนีคนซื้อจะไปซื้อที่ไหน...ผมว่ายังมีทุกคนที่ค้า...พวกนี้ไม่ได้สร้างสรรค์อะไร มีแต่ทำลายอย่างเดียว” “หากจับคนขายได้ต้องใช้เกลือจิ้มเกลือ คือประหารโดยวิธีใช้ยาบ้าของกลางที่จับได้ใส่ปากคนขายให้หมดจนกว่าจะตาย...” “ไม่เข้าใจเลยว่าทำไมไม่ฆ่าคนที่มันเสพด้วย ในเมื่อมันอยากตายก็ฆ่ามันให้สนใจเลย สรุปฆ่าคนผลิต ฆ่าคนนำเข้า ฆ่าคนขาย และฆ่าคนเสพด้วย มันถึงจะจบ...”

1.3) ใช้มาตรการทางกฎหมายกำหนดบทลงโทษให้รุนแรงขึ้น เป็นแนวความคิดที่เสนอให้ใช้ความเด็ดขาดรุนแรงผ่านกระบวนการทางกฎหมาย แต่ก็มีความเห็นเสริมในด้านการนำไปปฏิบัติจะต้องตรงไปตรงมาและโปร่งใส โดยเฉพาะไม่ใช้วิสามัญฆาตกรรมคนดีและโยนยาบ้าไปความผิดให้แก่ผู้ตาย “ขอให้ออกกฎหมายขึ้นเด็ดขาดลงโทษประหารให้หมด ทั้งคนผลิต คนขาย คนเสพควรถูกประหารทั้งให้หมด...นำคนขายที่จับได้มาประหารแบบถ่ายทอดสดทุกช่อง เพื่อให้เกิดความกลัว จะได้ไม่กล้าทำ” “หากจับผู้ที่ทำให้ความผิดในลักษณะค้ายาเสพติดทุกประเภทได้ ก็ควรจะลงโทษประหารชีวิตไปเลย แค่นี้ก็ถูก

แล้วปล่อยหรือลดหย่อนโทษ คิดหรือว่าเขาจะกลับตัวกลับใจ มีแต่ออกมาแล้วทำความผิดในลักษณะเดียวกัน อีกหรือลักษณะอื่นซ้ำอีก...” “ควรร่างเป็นกฎหมายเฉพาะกิจให้อนุญาตใช้อำนาจเด็ดขาด แต่ที่สำคัญคือทุกฝ่ายต้องปฏิบัติอย่างโปร่งใส ไม่ใช่วิธีสามัญคนดีแล้วโดนโยนยาบ้าใส่ลงไปในคนตาย อ้างว่าค้ายา...”

1.4) ใช้มาตรการยึดทรัพย์กับทุกรายและต้องดำเนินการอย่างเข้มข้น มาตรการยึดทรัพย์จะเป็นมาตรการหนึ่งที่รัฐบาลประกาศใช้แล้วได้ผลดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงจิตวิทยา ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์อดีตผู้ค้ารายหนึ่ง ซึ่งคิดว่าถ้าหากถูกจับและถูกยึดทรัพย์หมดก็ไม่ว่าจะทำไปทำไม ที่ขายยาบ้าก็เพราะอยากรวยหาเงินได้ง่ายแม้ว่าจะเสี่ยง ถ้าถูกยึดทรัพย์หมดจึงทำให้รู้สึกว่าจะไม่คุ้มที่จะเสี่ยงค้ายาบ้าต่อไป แต่กระบวนการยึดทรัพย์นี้ก็มีหลายคนไม่แน่ใจว่าจะโปร่งใสหรือไม่ ทรัพย์ที่ยึดทั้งหมดจะเข้าคลังจริงหรือไม่ “เล่นจับแล้วยึดทรัพย์หมดอย่างนี้เค้าจะเอาเงินที่ไหนไปจ้างทนายละซี ก็คิดอย่างเดียวละซี อุตส่าห์เก็บหอมรอมริบหลบตำรวจเกือบเอาชีวิตไม่รอด กว่าจะขายได้แต่ละเม็ด มายืดทีเดียวหมดเลย แล้วทนายที่ไหนจะมาช่วยถ้าไม่มีเงินจ้าง” “จับแล้วยึดทรัพย์ที่ทำอยู่ดีแล้ว แต่อยากให้มียึดทรัพย์ญาติพี่น้องไว้ด้วยเพื่อรอตรวจสอบที่มาที่ไป อย่างน้อยญาติพี่น้องจะได้ช่วยดูแลกันเองถึงแม้ไม่ได้ทำแต่ปกปิดก็โดนด้วย” “ขณะนี้มีการยึดทรัพย์ สิ่งทีกลัวที่สุดคือ การยึดทรัพย์ไปแล้วเข้าคลังจริงหรือไม่ เพราะทรัพย์ที่ยึดได้ไม่แน่ใจว่ามีใครดูแลอยู่หรือไม่ ใครเป็นผู้จัดทำและเป็นทีมงานที่โปร่งใสหรือไม่”

1.5) รัฐบาลต้องทำอย่างต่อเนื่อง อย่าทำแบบ “ผักชีโรยหน้า” ผู้ให้ความคิดเห็นในกลุ่มนี้ต้องการให้การดำเนินงานของรัฐบาลมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำแบบไฟไหม้ฟางหรือแบบผักชีโรยหน้าทำแบบไม่จริงจัง เพราะการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้อย่างแท้จริงต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง “ต้องจริงจังในการปราบปรามตลอดไป อย่าทำเหมือนไฟไหม้ฟาง เพราะระบบราชการไทยชอบทำอะไรโครมครามตามกระแส สักพักก็จะเงียบ...เพราะจะทำให้เห็นว่ารัฐบาลมีความตั้งใจจริง ทำให้ฝ่ายประชาชนมีความสนใจและอยากมีส่วนร่วม อย่างไรก็ตามรัฐบาลจะต้องดำเนินการอื่นควบคู่ไปด้วย ไม่ใช่เอาแต่ปราบปรามอย่างเดียว” “ต้องปราบปรามอย่างต่อเนื่องอย่าให้โผล่ขึ้นมาได้ และในขณะเดียวกันก็ต้องเร่งให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนให้รู้ถึงพิษภัยของยาบ้าอย่างละเอียด โดยเฉพาะพวกครูอาจารย์ในโรงเรียนต้องปลูกฝังความรู้ในส่วนนี้อย่างจริงจัง และในรายการวิทยุ ทีวีทุกช่อง ตลอดทั้งหนังสือพิมพ์ต้องออกข่าวถึงพิษภัยยาบ้า หากทำได้แบบนี้เชื่อแน่ว่ายาบ้าขายไม่ได้แน่ในเมืองไทย”

2) ความคิดเห็นเชิงคัดค้าน

2.1) ไม่เห็นด้วยกับการใช้มาตรการรุนแรงของรัฐบาล ผู้แสดงความคิดเห็นในกลุ่มนี้คิดว่าการใช้ความรุนแรงไม่ใช่แนวทางแก้ไขปัญหา กลับทำให้มีการฆ่ากันเองไม่ว่าจะเป็นการฆ่าตัดตอนหรือวิสามัญฆาตกรรม เป็นการกระทำโดยบริสุทธิ์ใจจริงหรือ การดำเนินงานของรัฐบาลมีสองมาตรฐาน ผู้ค้ารายใหญ่ที่เป็นคนใหญ่คนโตมักหลุดรอดจากการใช้มาตรการเด็ดขาดนี้ เช่น “การที่ตำรวจฆ่าตัดตอนเองเป็นอันตรายอย่างมาก ทุกวันนี้ 80 เปอร์เซ็นต์ตำรวจฆ่าเอง อย่าพยายามสร้างภาพเลขครึบท่าน ผบ.ตร. และท่านนายกรัฐมนตรี มันไม่มีสิทธิ์ไปถึงตัวการใหญ่หรอก อย่างมากปลาชิวปลาสร้อยเท่านั้น” “ทำไมไม่มีใครเชื่อว่าตำรวจทำเอง หาข่าวเอง ฆ่าตัดตอนเอง ชาวบ้านเขารู้ดีที่สุดแต่พูดไม่ได้ พูดแล้วอันตรายถึงตาย” “ถ้าคุณหรือผมค้า

ยาทักษิณไม่ไว้ชีวิตแน่ แต่ถ้าวรฐมนตรียมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ทำไมไม่เกิดอะไรขึ้น ทำไมต้องสอบสวนก่อน ทำไมต้องรอหลักฐาน ทำไมไม่วิสามัญคนเหล่านี้บ้าง...ประชาชนถูกปฏิบัติอย่างเด็ดขาดไม่ไว้ชีวิต ส่วนพวกเดียวกันกลับทำอีกอย่าง...มันมีสองมาตรฐานในบ้านเมืองรู้ตัวบ้างหรือเปล่า”

2.2) รัฐบาลต้องจัดการกับตำรวจก่อนปัญหายาเสพติดจึงจะมีโอกาสลดลง ผู้ให้ความเห็นในส่วนนี้มีความสอดคล้องกันในประเด็นความไม่ไว้ใจตำรวจ และคิดว่าตำรวจคือตัวการสำคัญในการระบวงการค้ายาเสพติด ถ้าไม่จัดการกับตำรวจก่อนและให้อำนาจกับตำรวจเช่นนี้ บ้านเมืองจะวุ่นวายและฆ่ากันมากขึ้น โดยยาบ้าไม่มีวันหมดไปจากเมืองไทย “ขอให้ท่าน ผบ.ตร.สั่งทำการกวาดล้างบ้านของท่านให้สะอาดได้ 100 เปอร์เซ็นต์แล้วเมื่อไหร่ ยาเสพติดต้องหมดไปจากประเทศไทยแน่...” “ปราบยาบ้าให้ได้ต้องปราบตำรวจที่ค้ายาและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาให้ได้เสียก่อน” “ตำรวจอยู่เบื้องหลังการค้า อันดับแรกจับยาบ้าได้จะเก็บเอาไว้ส่วนหนึ่งเอาไปแจกจ่ายตามสถานประกอบการ เมื่อขายมากเข้าก็เป็นขาใหญ่ ทางกรให้ฆ่าตัดตอนก็ฆ่าลูกข่ายแล้วหาคนมาขายแทน ที่จริงที่ตำรวจฆ่าเพราะกลัวจะพัวพันมาถึงตนเอง” “ตำรวจในท้องที่รู้หมดว่าใครค้ายาบ้านแต่ผลประโยชน์มันมหาศาล” “มันจะหมดไม่ได้ตราบใดที่ข้างในองค์กรตำรวจมีหนอนบ่อนใส่คอยส่งข่าวการเคลื่อนไหว...” “ตราบใดที่เม็ดเงินของธุรกิจนรกนี้ยังมหาศาลพอที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ทั้งล่างและบนบางคน พร้อมจะรับสินบนโดยไม่ละอายใจและไม่เกรงกลัวกฎหมาย” “อยากให้ยาบ้าหมดเหรอ ยูบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่มีตำรวจ ยาเสพติดไม่มีแน่”

2.3) รัฐบาลต้องกล้าจัดการกับผู้มีอำนาจวาสนาระดับสูงและนักการเมืองใกล้ชิด ผู้ให้ความเห็นในส่วนนี้เชื่อว่ารัฐบาลแก้ไขไม่ถูกทาง เป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุมากกว่า เพราะผู้อยู่เบื้องหลังอย่างแท้จริงคือบรรดาผู้มีอำนาจระดับสูงของประเทศ ซึ่งมักจะดำเนินการผ่านเครือข่ายระบวงการค้ายาเสพติดลงไปถึงนักการเมืองท้องถิ่นและผู้มีอิทธิพลในระดับท้องถิ่น ดังนั้นถ้าจะกำจัดที่ต้นตอของหลักไม่พ้นที่จะต้องกล้าแตะต้องข้าราชการหรืออดีตข้าราชการระดับสูง และนักการเมืองในระดับชาติ “ต้นตอของปัญหาที่แท้จริงไม่ได้รับการแก้ไข ทักษิณแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ...หากจะต้องฆ่าคนที่ยุ่งเกี่ยวหรือมีผลประโยชน์จากยาเสพติด เกรงว่าตำรวจจะเหลือไม่ถึงครึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสส.จะไม่เหลือให้มีเสียงถึงครึ่งในสภา...” “จะปราบให้หมดก็กำจัดพวกอิทธิพล นักการเมือง ตำรวจ ทหาร พวกใหญ่ๆ โตะๆทั้งหลายนี้แหละตัวดีทำลายประเทศชาติ คำเอง ขายเอง สั่งการเอง มันจะหมดได้งัย” “ตราบใดพวกอิทธิพลกำจัดไม่หมดไม่มีทางปราบยาบ้าได้หรอก” “คนที่อยู่รอบๆตัวนายภานันท์แหละตัวดี เป็นคนนำชาติไปสู่ระบวงการค้ายา แม่่ง! รวยจนรากเลือดออกอย่างนี้ ยังทำเป็นไม่ทราบอีกหรือ” “ดูจากคนในพรรคการเมืองของท่านเองก็พอทราบได้ว่าคำว่า ‘พรรคพวก’ มันยังคงอยู่คู่มือเมืองไทยชั่วฟ้าดินสลาย จริงไหมครับป้าและท่านเสาททั้งหลาย”

2.4) เปลี่ยนชื่อยาบ้าเป็นชื่ออื่น ยาบ้าก็จะหมดไปจากประเทศไทย ความคิดเห็นในส่วนนี้เป็นความคิดเห็นเชิงประชดประชัน เพราะคิดว่าการดำเนินงานของรัฐบาลไม่มีทางที่จะขจัดปัญหายาบ้าได้หมดสิ้นไป แต่จะทำได้ง่ายกว่าโดยไม่ต้องฆ่าตัดตอนหรือใช้มาตรการอื่นใด เพียงแต่เปลี่ยนชื่อยาบ้าไปเป็นชื่ออื่นอย่างที่เคยเปลี่ยนจากยาม้าเป็นยาบ้า ก็ทำให้ยาม้าหมดไป ดังนั้นรัฐบาลอาจเปลี่ยนจากยาบ้าเป็นชื่อ ยามรณะ ยานรก ยา..ย ยาฆ่า ยาตาย ยาฆ่าหญ้า ยาหมา ยาควาย ยาซ่า ยาทักษิณ หรือแม้ว่าจะเปลี่ยนกลับไปเป็นยาม้า

หรือใช้เป็นชื่อขนมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือประกาศให้เป็นยาสามัญประจำบ้าน รับรองได้ว่ายาบ้าจะหมดไปจากประเทศไทยอย่างแน่นอน “เปลี่ยนชื่อสิครับได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์ เหมือนใครบางคนในอดีต ทำให้อาณาเขตหมดไป” “เปลี่ยนชื่อยาบ้าเป็นยาทกษณิกก็ได้ เกิดออก”

3) ความคิดเห็นเชิงเสนอแนะมาตรการ

3.1) ให้รัฐบาลผลิตยาปลอมออกมาขาย หรือผลิตยาราคาถูกออกไปแข่งในตลาด เป็นแนวคิดที่เสนอแนวทาง 2 แนวทางคล้ายกันคือ แนวทางแรกให้รัฐบาลผลิตยาปลอมที่มีผลรุนแรงถึงชีวิตสำหรับผู้เสพออกขายในตลาด เมื่อมีผู้เสพยาบ้าแล้วเสียชีวิตจะทำให้คนกลัวเลิกเสฟไปเอง ต้องยอมเสียคนส่วนน้อยเพื่อรักษาคนส่วนใหญ่ หรือรัฐบาลผลิตยาบ้าราคาถูกออกขายแข่งในตลาด ถ้าขายยาบ้าไม่ได้ราคา ไม่รวย ก็คงไม่มีใครอยากขาย รัฐบาลก็จะสามารถควบคุมผู้เสฟและสามารถดำเนินมาตรการต่างๆ ในการบำบัดฟื้นฟูต่อไป “รัฐบาลควรผลิตยาบ้าผสมยาพิษกินปีบตายปีบ โดยให้ทุกสื่อช่วยกันออกข่าวว่ายาบ้าเป็นพิษร้ายแรงกินแล้วตายทันที แล้วใครหน้าไหนจะกล้าซื้อ ไม่มีคนซื้อ คนผลิตคงหยุดไปเองแหละ” “หากรัฐบาลทำขายเองให้ถูกกฎหมาย และราคาถูก เมื่อคนขายมียาบ้าที่ราคาแพงกว่าที่รัฐผลิต ก็จะเกิดการล้มละลาย เมื่อของราคาถูก จะไม่มีใครอยากขาย จะไม่มีใครหลอกนักเรียนให้กินยาบ้า ยาบ้าจะหมดไปจากเมืองไทย” “ให้โรงพยาบาลแจกยาบ้าฟรี มีข้อแม้ว่าต้องกินที่นั่นเลย มีห้องไว้ให้กินเสร็จ จะนอนหรือทำบาบอะไรก็อยู่ในนั้น...” “รัฐผลิตยาบ้าแจกก็ค่อยๆ หาวิธีใส่อะไรเข้าไปทำให้เบื่อเสฟไปเอง คงต้องค่อยเป็นค่อยไปเลิกทันทีคงไม่ได้” หรือ “...ทำการขึ้นทะเบียนผู้ติดยาเหล่านี้ และแจกจ่ายยาเสฟติดให้คนเหล่านี้เท่านั้น จากนั้นพยายามโน้มน้าวให้คนเหล่านี้รักษาอาการติดยา...แต่ถ้าเลิกไม่ได้ก็ให้เสฟต่อไปจนกว่าจะเลิกได้”

3.2) ควรรำจัดกลุ่มผู้ผลิตและผู้ค้ารายใหญ่มากกว่าจัดการกับรายย่อย เป็นความคิดเห็นที่ต้องการแก้ปัญหาที่ต้นตอโดยเฉพาะกับกลุ่มผู้ผลิตและผู้ค้ารายใหญ่ เพราะการฆ่าตัดตอนหรือวิสามัญฆาตกรรมรายย่อย ทำไปอีกก็ปีก็ไม่หมดปัญหาเพราะยังมีคนผลิตอยู่ ยังเป็นการแก้ปัญหาไม่ถูกจุด “โรงงานก็รู้ เอเยนต์ใหญ่ก็รู้ มั่วแต่ฆ่ากันตายเพื่อทำสถิติและสร้างภาพอุจาดตาอยู่ได้ คอมมวน โคลยมันเลยครับ ต้องเล่นของหนัก อำนาจและกำลังมืออยู่แล้วครับในมือ รับรองว่าประชาชนเห็นด้วย มั่วแต่สร้างสถิติเบื่อกับมันไม่ใช่กีฬา แต่เป็นภัยคุกคามของชาติ” “ฆ่าคนผลิตให้หมด เมื่อไม่มีคนผลิต คนขายก็ไม่มีของไปขาย คนเสฟก็ไม่มีของที่จะเสฟ มันก็หมดไปเอง” “ของกล้วยๆ ไม่น่าคิดมาก สั่งเครื่องบินไปที่ระเบิดใส่โรงงานผลิตสองสามลูก...จบ” “มันต้องฆ่าตัดตอน ไม่ใช่ฆ่าตัดตอน ต้องฆ่าคนที่ผลิต รัฐบาลต้องเอาจริงกับคนผลิต ถ้ามาฆ่าตัดตอนแบบนี้มีหวังคนไทยสูญพันธุ์ก่อนว่าแดงแน่...”

3.3) ให้ความสำคัญกับการบำบัดรักษาผู้เสฟและผู้ติดยาเสฟติด เป็นความเห็นในทิศทางตรงข้ามกับความเห็นที่ 3.2) โดยคิดว่าถ้าไม่มีคนเสฟก็ไม่มีคนขาย เมื่อไม่มีคนขายก็ไม่มีคนผลิต จึงควรเน้นการบำบัดรักษาผู้เสฟและผู้ติดยา แต่จะใช้วิธีการใดให้ได้ผลดีต้องพิจารณากันให้รอบคอบ ซึ่งมีผู้ให้ข้อคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป “ปัญหาทางด้านผู้เสฟมันก็เหมือนกับโครงการ 30 บาท ที่สามารถจะสำรวจสำมะโนประชากรผู้เสฟยา แล้วใช้กระบวนการทางด้านสาธารณสุขเข้าบำบัดฟื้นฟูผู้เสฟ แล้วเราจะเข้าถึงผู้เสฟได้โดยตรง” “ออกกฎหมายรองรับผู้เสฟให้ไปสถานบำบัดและฝึกอบรมวิชาชีพ และลงโทษให้บวชเป็นพระ

ตลอดชีวิต” “ต้องคิดว่าทำไมจิตใจคนที่เสพยาเข้าถึงได้อ่อน ทั้งที่เขารู้ว่ายาเสพติดไม่ดี ก็ยังเลิกไม่ได้ ยังอยากลองอีก...เมื่อเข้าใจแล้วก็ใช้มาตรการฟื้นฟูได้ถูกต้อง” “รากฐานของปัญหาอยู่ที่ความอ่อนแอทางจิตใจของผู้เสพ ทำไมคนไทยมีศาสนาพุทธที่ประเสริฐอยู่แล้วไม่อบรมลูกหลานให้เข้มแข็งทางด้านจิตใจ ภัยยาบ้าจะมาทำลายได้หรือ... การบำบัดรักษาจึงไม่ใช่จะใช้แต่เฉพาะมาตรการทางสาธารณสุข ควรจะเน้นการบำบัดรักษาด้านจิตใจด้วย” แนวทางการดำเนินหลายๆด้านนี้มีลักษณะต่างคนต่างความคิด การนำเสนอนี้เป็นเพียงการเสนอมุมมองที่น่าสนใจไว้ให้พิจารณา

3.4) ใช้มาตรการชุมชนดูแลและแก้ไขป้องกัน เป็นความเห็นที่เน้นให้ชุมชนเป็นภาคส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดของตนเอง โดยเน้นการสร้างครอบครัวอบอุ่นและชุมชนให้เข้มแข็งหรือจะเรียกว่าครอบครัวเอื้ออาทรหรือชุมชนเอื้ออาทรก็ได้ แต่ต้องเป็นกระบวนการทำงานที่เริ่มต้นมาจากครอบครัวและชุมชน ไม่ใช่รัฐสั่งการหรือมอบหมายผ่านเครือข่ายราชการ “จะต้องใช้ระบบสังคมเป็นเครื่องมือ ตั้งแต่สถาบันครอบครัว โรงเรียน ไปถึงชุมชน หาวิธีกันเองเพื่อให้เกิดการร่วมไม้ร่วมมือกันแก้ไขปัญหา” “สมัยนี้ป้องกันไม่ให้เด็กสัมผัสกับสิ่งชั่วๆ ทางที่ดีเราต้องป้องกันเด็กจากภายในดีกว่า... โดยมากเด็กที่ติดยามักเป็นเด็กที่พ่อแม่แยกทางกัน หรือพ่อแม่เอาแต่ทำงานไม่มีเวลาให้ลูกๆ จึงกลายเป็นคนด้อยคุณภาพ เพราะขาดความอบอุ่นไม่มีเป้าหมายในชีวิต จึงคบเพื่อนชั่วและในที่สุดก็ติดยาและพัฒนาเป็นคนขายยาในที่สุด... ครอบครัวอบอุ่นลูกๆหลานๆเราหลีกเลี่ยงยาเสพติดแน่นอน...” “ประชาชนทุกคนต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตาอย่าให้มีผู้ขายและผู้เสพยาบ้าในหมู่บ้านของเรา ทุกคนต้องช่วยกันดูแล สร้างครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็ง”

3.5) ใช้มาตรการทางสังคมและอื่นๆ ความคิดเห็นกลุ่มนี้เป็นความคิดเห็นอื่นๆที่มีความหลากหลายปนเปกันระหว่างมาตรการทางสังคม ทางศาสนา การดำเนินการในเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งข้อเสนอแนะด้านการข่าวและการเพิ่มรางวัลนำจับ “ต้องใช้วิธีการกีดกันทางสังคม ลูกหลานของคนที่ย่ำแย่ไม่ให้เข้าเรียน ปรับค่าเรียนให้แพงกว่าคนที่สุจริต มันอยากขายก็ให้มันขายเอาเงินมาจ่ายค่าเรียนลูกที่แพงกว่าคนอื่น เดี่ยวมันก็เบื่อเลิกไปเอง” หรือ “บุคคลใดที่เข้ารับราชการหรือเล่นการเมือง คนในครอบครัวหรือญาติพี่น้องต้องไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด” “ต้องแก้ที่คน คนที่เขาค้ายาเสพติดและทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายต่างๆ ก็เป็นเพราะว่าจิตใจไม่มีศีล สมาธิ ปัญญา ไม่มีหิริโอตตัปปะ กล้าที่จะทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ถ้าผมเป็นผู้บริหารประเทศผม จะใช้ธรรมะมาอบรมสั่งสอนให้คนมีความเกรงกลัวต่อบาปกรรม จะได้ไม่มีคนขายยาบ้า” “...ถ้าเป็นคนที่มีศีล สมาธิ สติ และปัญญา เชื่อได้เลยว่าเขาไม่กล้าที่จะทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องอย่างแน่นอน” “ชุดปราบปรามน่าจะมีลักษณะบูรณาการ ประกอบด้วยตัวแทนศาล อัยการ ทนาย ตำรวจ อำเภอ ท้องถิ่น เพื่อลดปัญหาความระแวงสงสัยซึ่งกันและกัน การปราบปรามจะเดินไปทางเดียวกัน ข้อมูลเดียวกัน จะได้ช่วยกันแก้ปัญหา และเป็นที่ยึดมั่นศรัทธาของประชาชน แต่ก็ต้องระวังว่าจะทะเลาะกัน แย่งผลงานกัน” “น่าจะเพิ่มรางวัลนำจับให้มากกว่านี้...” และ “น่าจะให้สินบนนำจับแก่คนแจ้งเบาะแสด้วย คนแจ้งได้ผลประโยชน์ก็จะเป็นแรงจูงใจ ไม่ใช่จับได้เท่าไรตำรวจเอาไปหมด...”

สุดท้ายนี้ขอจบการนำเสนอความคิดเห็นของประชาชน ด้วยข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาด้วยแนวทางการพัฒนา “วิธีที่จะทำให้ยาบ้าหมดไปจากเมืองไทย ต้องทำดังนี้ (1) ลดปัญหาความยากจนของคนไทย (2) สร้างความกินดีอยู่ดีให้สังคมชนบท (3) อย่ายึดยึดวัตถุนิยมให้สังคม และ (4) สร้างความเป็นธรรมให้สังคมทุกระดับ”

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดภายหลังการประกาศสงครามยาเสพติด

ในช่วงหลังการประกาศสงครามยาเสพติดนั้น ศตส.จ.สระแก้ว ยังคงกำหนดมาตรการเพื่อการติดตามและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยการติดตามและเฝ้าระวังภายในจังหวัดให้เป็นความรับผิดชอบของคณะผู้ประสานพลังแผ่นดินตามแนวทางชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะปัญหาเสพติด โดยอยู่ในการกำกับดูแลของฝ่ายปกครองในแต่ละอำเภอ ซึ่งจะเฝ้าระวังมิให้มีผู้ค้าอยู่ในชุมชน และถ้ามีผู้เสพหรือผู้กลับไปเสพซ้ำก็จะต้องจัดการพาไปบำบัดรักษาหรือดำเนินมาตรการทางกฎหมายต่อไป สำหรับการติดตามเพื่อการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้เสพหรือผู้กลับไปเสพซ้ำ ยังคงอยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อีกมาตรการหนึ่งเป็นการติดตามและเฝ้าระวังตามแนวชายแดน สระแก้วยังเป็นพื้นที่ชายแดนที่มีความเสี่ยงต่อการใช้เป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดชนิดต่างๆมาจากประเทศกัมพูชา การกำหนดแนวทางการติดตามและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในอำเภอต่างๆตามแนวชายแดนจึงเป็นสิ่งจำเป็น ศตส.จ.สระแก้วได้กำหนดให้ ศตส.อ.ทุกอำเภอตามแนวชายแดนเป็นศูนย์กลางบูรณาการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายในการป้องกันปราบปราม และการบำบัดรักษา โดยเน้นในการตรวจจับผู้ลักลอบขนยาเสพติดข้ามแดนตามด่านและจุดผ่อนปรนต่างๆ และให้เข้มงวดมากที่ด่านคลองลึก อำเภออรัญประเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การติดตามและเฝ้าระวังภายในจังหวัด

สำหรับการเฝ้าระวังปัญหาการเสพและการค้ายาเสพติดในปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จะมีการประสานเป็นเครือข่ายตั้งแต่ระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยระดับหมู่บ้านจะมีผู้นำและคณะกรรมการชุมชนประสานงานร่วมกับกลุ่มผู้ประสานพลังแผ่นดินที่มีการจัดตั้งขึ้นมาหลังการประกาศสงครามยาเสพติด ซึ่งกล่าวได้ว่าสามารถช่วยกันดูแลและตรวจสอบได้ในระดับหนึ่ง ขึ้นอยู่กับความตระหนักในปัญหาและการร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้ประสานพลังแผ่นดินและชาวบ้าน นอกจากนี้แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขปัญหาเสพติด ต่างก็พยายามเข้าไปจัดตั้งอาสาสมัครในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อช่วยเป็นหูเป็นตาในการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดภายในชุมชน ดังนี้

ฝ่ายปกครอง มี อส. -อาสาสมัครรักษาดินแดน และ

อปพร. -อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

ฝ่ายสาธารณสุข มี อสม. -อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ฝ่ายตำรวจ มีตำรวจบ้าน หรือโครงการอาสาสมัครตำรวจบ้านด้านอาชญากรรมและยาเสพติด¹⁴

อีกมาตรการหนึ่งที่สำคัญคือการตรวจสอบสถานบันเทิงเป็นประจำทุกวันศุกร์ ซึ่งจะมีการตรวจสอบทั้งความถูกต้องในการประกอบการ (เอกสารใบอนุญาตและการปฏิบัติตามกฎ) การพกพาอาวุธ และตรวจปัสสาวะ เป็นมาตรการที่ร่วมดำเนินการระหว่างฝ่ายปกครอง ตำรวจ และสาธารณสุข ซึ่งที่ผ่านมาหากพบว่าการฝ่าฝืนจะดำเนินการสั่งปิดสถานประกอบการ ทั้งนี้ในการตรวจสอบในปี 2546 ยังพบว่ามีความต้องสงสัยว่าเสพยาเสพติด หลังจากการตรวจสอบและยืนยันว่าเสพยาเสพติดจริง ก็นำส่งสถานบำบัดรักษา

การติดตามและเฝ้าระวังตามแนวชายแดน

การติดตามและเฝ้าระวังตามแนวชายแดน จะเน้นในด้านการเฝ้าระวังการค้าและการลำเลียงยาเสพติดข้ามแดน สำหรับการดำเนินงานในระดับเจ้าหน้าที่จะเน้นการทำงานในลักษณะบูรณาการร่วมกันทั้งฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร และหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ด้านชายแดนและจุดผ่อนปรนต่างๆ โดยมีการประสานการทำงานร่วมกันอย่างแข็งขัน ตัวอย่างเช่นในกรณีของอำเภออรัญประเทศมีการประสานร่วมกัน ดังนี้

- ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับอำเภอ (ศตส.อ.อรัญประเทศ)
- เจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจภูธรระดับอำเภอ (สภอ.อรัญประเทศ) และระดับตำบล (สภต.คลองลึก)
- กองกำลังบูรพา ทั้งในส่วนของทหารพรานที่ 12 อรัญประเทศ กองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์ อรัญประเทศ
- ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 12 อรัญประเทศ
- ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง อรัญประเทศ
- ชุดกากรคลองลึก

นอกจากการเข้มงวดตรวจตราในบริเวณด่านถาวรและจุดผ่อนปรนแล้ว ตามแนวตะเข็บชายแดนยังมีจุดพักสายตรวจในจุดต่อแหลมที่จะมีการขนถ่ายยาเสพติดข้ามแดน โดยการประสานงานกันระหว่างทหารและ ศชด. การจัดสายตรวจคอยลาดตระเวนเลียบบแนวชายแดน รวมทั้งยังมีการดำเนินการด้านการข่าวติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ผลิต ผู้ค้า ทางฝั่งประเทศกัมพูชาอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับแหล่งผลิต จุดพักยา เส้นทางลำเลียง ฐานข่าวนี้เป็นสายข่าวทางฝั่งกัมพูชา ซึ่งอาจจะเป็นคนเขมรหรือคนไทยที่ข้ามไปทำธุรกิจต่างๆทางฝั่งโน้น สายข่าวเหล่านี้มักจะเป็นสายที่เจ้าหน้าที่เลี้ยงไว้ในลักษณะเป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เช่นการให้สิทธิพิเศษในการเข้า-ออกชายแดน และมีอีก

¹⁴ อาสาสมัครตำรวจบ้านเป็นการรับสมัครประชาชนเข้ามาเป็นอาสาสมัครตำรวจทุกหมู่บ้านละ 10 คน ไว้คอยดูแลปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด โดยในแต่ละหมู่บ้านทางสถานีตำรวจจะจัดเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนไปรับผิดชอบประจำหมู่บ้านละ 1 คน ภายใต้การกำกับดูแลของนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรตำบลละ 1 นาย ทั้งหมดนี้จะประสานงานกันตรวจจับ ตั้งจุดตรวจ แจ้งข่าว ละช่วยเหลือดูแลความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน

ส่วนหนึ่งที่เป็นารซื้อข้าว แต่ส่วนมากดำเนินการไม่ได้เต็มที่เพราะติดขัดทั้งงบประมาณสนับสนุนมีไม่เพียงพอ บ่อยครั้งที่เจ้าหน้าที่ต้องใช้เงินส่วนตัวเพื่อเลี้ยงสายข้าวของตนเองไว้ นอกจากนี้ตามหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนจะต้องมีการฝังสายลับไว้เป็นแหล่งข่าวอีกทางหนึ่งด้วย

กิจกรรมเหล่านี้ปรากฏให้เห็นชัดเจนในเขตอำเภอรัฐประเทส ซึ่งเป็นอำเภอชายแดนที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดข้ามแดน เพราะรัฐประเทสมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา รวมเป็นระยะทางยาวประมาณ 65 กิโลเมตร มีแหล่งการค้าที่สำคัญ 2 แห่ง ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก (ตลาดโรงเกลือ) และจุดผ่อนปรนการค้าบ้านหนองปรือ (ตลาดหนองปรือ) ทำให้มีการขยายตัวของประชากรและความเจริญ มีการเติบโตของชุมชนอย่างรวดเร็ว เริ่มแปรเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองและเป็นศูนย์กลางด้านธุรกิจ การค้า การลงทุน การขนส่ง การคมนาคม และการท่องเที่ยวในภูมิภาคอินโดจีนในอนาคตอันใกล้ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้มีความต้องการแรงงานสูง เกิดความหลากหลายด้านแรงงานที่อพยพเข้ามาในพื้นที่ทั้งแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย และแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง และเป็นปัญหาส่วนหนึ่งต่อการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า

นอกจากนี้เพื่อให้การเฝ้าระวังปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนได้ผลอย่างยั่งยืน ทาง ศตส.อ. รัฐประเทส ยังได้ดำเนินงานกับผู้มีอิทธิพลตามแนวทาของกระทรวงมหาดไทยและนโยบายของนายกรัฐมนตรี ที่มอบให้กับหัวหน้าส่วนราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2546 ดังนี้

- 1) ประชุมชี้แจงนโยบายและแนวทางการป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพล ให้กับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง สถานีตำรวจท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับควบคุมกำกับดูแลผู้ได้บังคับบัญชาให้เลิกพฤติกรรมสนับสนุน รวมถึงอำนวยความสะดวก หรือเรียกร่องผลประโยชน์จากผู้มีอิทธิพล และปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งกวาดล้างผู้ไม่ให้เกิดการข่มขู่เรียกผลประโยชน์จากผู้ประกอบอาชีพต่างๆ และกำชับไม่ให้ข้าราชการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเรียกรับผลประโยชน์โดยเด็ดขาด
- 2) ประชุมคณะกรรมการตรวจสอบกลั่นกรองบัญชีรายชื่อผู้มีอิทธิพล เพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อและดำเนินการดังนี้
 - 2.1) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ 6 คน แยกเป็น ประเภทลักลอบนำคน เข้า-ออก ราชอาณาจักร 5 คนและประเภทเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 1 คน ซึ่งจับกุมดำเนินคดีแล้ว 6 คน
 - 2.2) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ให้พันธะสัญญาต่อนายอำเภอรัฐประเทสและตำรวจว่าจะยุติการกระทำในลักษณะเป็นผู้มีอิทธิพลจำนวน 24 คน
 - 2.3) จัดทำบัญชีเฝ้าระวังจำนวน 15 คน
 - 2.4) การป้องกันปราบปรามอาวุธเถื่อนและอาวุธสงคราม เก็บรวบรวมปืนได้ 426 กระบอก ระเบิดขว้าง 2 ลูก

- 2.5) จัดระเบียบผู้ประกอบอาชีพรถจักรยานยนต์รับจ้าง และรถรับจ้างประเภทอื่นๆ เพื่อจัดทำทะเบียนคุมคิวรถจักรยานยนต์รับจ้างและสามล้อเครื่องรับจ้าง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการเฝ้าระวังไม่ให้ผู้ประกอบอาชีพเหล่านี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้าและเสพยาเสพติด
- 3) ร่วมกับสถานีตำรวจท้องที่ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบอาชีพที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยคุกคามของผู้มีอิทธิพลให้ประชาชนผนึกกำลังเป็น “พลังแผ่นดินขจัดสิ้นผู้มีอิทธิพล”



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

สรุปและข้อเสนอแนะ

สถานการณ์ยาเสพติดจังหวัดตราดและสระแก้ว

ในบทสุดท้ายนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลสรุปสถานการณ์ปัญหาเสพติดของจังหวัดตราดและสระแก้วเป็นภาพรวม พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะบางประการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินการป้องกันแก้ไขยาเสพติด และข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมต่อการดำเนินการวิจัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนว่าควรจะใช้แนวทางการวิจัยอย่างไรที่จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการติดตามสถานการณ์และปัญหาเสพติดในพื้นที่ลักษณะนี้ได้อย่างชัดเจนและทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา

4.1 สรุปสถานการณ์ปัญหาเสพติดในจังหวัดชายแดนภาคตะวันออก

จากสถานการณ์ปัญหาเสพติดของจังหวัดตราดและสระแก้วในช่วงปลายปี 2546 สถานะการลดลงของทั้งอุปสงค์และอุปทานของสารเสพติดชนิดต่างๆถือเป็นสัญญาณที่ดีเมื่อเปรียบเทียบกับในช่วงก่อนการประกาศสงครามยาเสพติด การเข้มงวดในการตรวจจับและการบำบัดรักษาได้ส่งผลดีต่อการจำกัดตัวของกระบวน การค้ายาเสพติดและผลดีต่อสุขภาพและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดน ทั้งในเขตเมืองและในชนบท แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐบาลได้พยายามใช้วิธีการปราบปรามยาเสพติดอย่างรุนแรงและเด็ดขาด แต่หลายฝ่าย (รวมทั้งผู้ศึกษาเอง) มีความมั่นใจว่าการดำเนินการตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามีตั้งแต่เริ่มใช้มาตรการเด็ดขาดในเดือนกุมภาพันธ์ 2546 สามารถกำจัดผู้ค้ายาเสพติดได้จำนวนมากขึ้น กล่าวได้ว่าผู้ค้ายาเสพติดเหล่านั้นเป็นเพียงผู้ค้าส่งรายย่อยและผู้ค้าปลีก ในขณะที่แหล่งข้อมูลระดับจังหวัดและอำเภอชายแดนก็ยืนยันว่าผู้ค้ารายใหญ่ยังไม่ถูกกำจัดไป ยังคงมีรายใหญ่อีกหลายรายที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรู้ข้อมูลดีแต่ยังไม่กล้าแตะต้อง เพราะมีอิทธิพลท้องถิ่นและระดับชาติหนุนหลังอยู่ ถ้าหากไม่มีหลักฐานมัดตัวได้แน่นอน เจ้าหน้าที่ก็ยังไม่กล้าเสี่ยงจะดำเนินการจับกุมหรือปราบปรามอย่างเด็ดขาด การดำเนินการปราบปรามอย่างรุนแรงที่ผ่านมา จึงยังไม่สามารถแก้ปัญหายาเสพติดในจังหวัดชายแดนทั้งสองลงได้อย่างยั่งยืน ในอนาคตการแพร่ระบาดของยาเสพติดจะกลับมาอีก ถ้ายังไม่สามารถลดอุปสงค์ของการใช้ยาเสพติด

ลงได้อย่างแท้จริง เพราะอุปทานของยาเสพติดยังมีอยู่ในพื้นที่นี้ เพียงแต่เก็บงำได้ชั่วคราวรอเวลาที่จะหลุดออกมาแพร่กระจายอีกครั้งหนึ่ง แม้ว่าในปัจจุบันจังหวัดชายแดนทั้งสองจะสามารถประกาศเป็นจังหวัดเข้มแข็งเอาชนะปัญหาเสพติดได้แล้ว แต่สถานการณ์ปลอดยาเสพติดอย่างแท้จริง ไม่ได้เกิดขึ้น ทั้งหมดเป็นเพียงการสร้างภาพตามที่รัฐบาลชุดปัจจุบันต้องการ ผู้เสพยาบ้ายังคงมีให้เห็นนอกเหนือจากกลุ่มวัยรุ่นที่หันไปเสพยาเสพติดเพราะหาซื้อได้ง่ายและราคาถูก การเสพยาและซื้อขายกัญชายังคงหาได้ง่ายมากบนเกาะช้าง การจับกุมผู้ค้ายาบ้ายังคงมีอยู่แม้จะไม่มากเท่ากับในอดีต รวมทั้งการจับกุมผู้ลักลอบขนยาบ้า กัญชา และยาเคตามีนข้ามชายแดนไทย-กัมพูชาก็ยังมีการจับกุมและรายงานยืนยันการจับกุมที่ชัดเจน เพียงเท่านี้ก็คงเป็นการยืนยันได้ว่าภาวะปลอดยาเสพติดอันเป็นภาพที่รัฐบาลยุคเอื้ออาทรต้องการเห็น ยังคงเป็นเพียงภาพลวงตา ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งยังถามผู้ศึกษาอีกว่า “อาจารย์อยากทราบว่ามียาบ้าขายจริงไหม ก็เอาเงินมาให้ผมสิครับผมหามาให้ได้ ขอเวลาไม่เกินชั่วโมงเดียวแหละ แต่ผมขอไม่บอกนะว่าจะไปซื้อจากใครและที่ไหน ผมกลัวนะ...”

การดำเนินการของรัฐบาลที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าจะช่วยลดกระแสความรุนแรงของปัญหาการค้าและการใช้ยาบ้าลงได้ แต่การเสพยาเสพติดยังคงมีอยู่ในหมู่เยาวชน (ทั้งที่กำลังเรียนอยู่และเลิกเรียนแล้ว และทั้งเพศหญิงและชาย) เพียงแต่เปลี่ยนรูปแบบไปเป็นกาวและทินเนอร์ที่หาซื้อได้ง่าย และในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่กัญชาและยาเสพติดเพื่อความบันเทิง อย่างพวกกายีและยาเค มีการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้น แม้จะเป็นยาเสพติดที่มีราคาแพงกว่ายาบ้าก็ตาม และจากการศึกษาข้อมูลสนามก็ได้ช่วยยืนยันให้เห็นถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว ทั้งในจังหวัดตราดและสระแก้ว การส่งเสริมการท่องเที่ยวและความพยายามที่จะสร้าง Entertainment complex ควบคู่ไปกับบ่อนการพนันจึงน่าจะมีการทบทวนอีกครั้งว่ารัฐบาลควรจะให้การสนับสนุนเพียงไรและในขอบเขตเช่นไร หรือเราจะเอาการส่งเสริมการท่องเที่ยวในลักษณะเช่นนี้มาเป็นเงื่อนไขการสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยไม่สนใจว่าจะกลายเป็นเงื่อนไขให้ปัญหาเสพติดสามารถกลับมาเข้มแข็งได้อีกครั้ง ซึ่งแม้ว่าจะเป็นยาเสพติดชนิดอื่นๆที่ไม่ใช่ในรูปแบบของยาบ้า แต่ก็ยังเป็นยาเสพติดที่เป็นพิษภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเช่นเดียวกัน หรือว่ารัฐบาลจะสนใจแก้ปัญหาเสพติดเฉพาะยาบ้าเพียงอย่างเดียว

เพื่อให้เห็นความชัดเจนในสถานการณ์ปัญหาเสพติดในจังหวัดชายแดนทั้งสองจังหวัดได้ชัดเจนในส่วนนี้จะนำเสนอข้อสรุปเฉพาะประเด็นที่สำคัญๆ คือ ด้านอุปสงค์ ด้านอุปทาน ผลการดำเนินงานปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลตลอดช่วงเวลา 1 ปีนับจากการประกาศสงครามยาเสพติด และผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดชายแดนทั้งสอง ทั้งในเงื่อนไขที่เป็นผลกระทบมาจากภาวะอุปสงค์อุปทานที่เปลี่ยนแปลงไปและการดำเนินงานของรัฐบาล ดังนี้

สถานการณ์ด้านอุปสงค์

ในพื้นที่จังหวัดตราดในช่วงก่อนปี 2546 ยาบ้าเป็นสารเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุด ได้แพร่กระจายอย่างกว้างขวางเข้าสู่กลุ่มเยาวชนและผู้ใช้แรงงาน (ทั้งแรงงานรับจ้างทั่วไปและแรงงานประมง) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มแรงงานประมงชาวเขมรที่เข้ามารับจ้างในเรือประมงไทย สาเหตุหลักของการใช้ยาบ้าในกลุ่มเยาวชนนั้นเป็นสาเหตุมาจากความอยากรู้อยากลอง การทำตามเพื่อน ทำตามเพื่อน และบางรายเพราะมีปัญหารอบค้อม ในขณะที่ยาเสพติดยาบ้าในกลุ่มผู้ใช้แรงงานนั้นเป็นเพราะต้องการทำงานให้มากขึ้น ในขณะที่การกระจายตัวของยาบ้าที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชนมีความชัดเจนมาก ทั้งในสถาบันการศึกษาและในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาสังคมที่น่าตระหนก ยิ่งไปกว่านั้นสภาวะการแพร่ระบาดของยาบ้าในกลุ่มเยาวชนและผู้ใช้แรงงานมีแนวโน้มที่จะรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ตลอดปี 2546 ทั้งในช่วงระหว่างและหลังจากการประกาศสงครามยาเสพติดกล่าวได้ว่าจำนวนผู้เสพและความต้องการใช้ยาบ้าในจังหวัดตราดลดลงอย่างมาก ผู้เสพและผู้ติดยาบ้าได้รับการบำบัดรักษาและคาดหวังกันว่าจะไม่กลับไปเสพซ้ำอีก ผลจากการกวดขันจับกุมอย่างเข้มงวดก็ทำให้ยาบ้าในจังหวัดตราดหายได้ยากและมีราคาแพงจากเดิมมาก นอกจากนี้การสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งที่มุ่งหมายให้ประชาชนร่วมกันดูแลป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกันเอง ก็มีผลสำคัญให้คนในชุมชนเสพยาบ้าลดลง และการเข้าถึงยาเสพติดภายในชุมชนทำได้ยากขึ้น อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนหลายแห่งยอมรับว่าการลดลงของอุปสงค์ยาบ้าอาจเกิดขึ้นเพียงชั่วคราว ยังมีเยาวชนบางส่วนแอบเสพยาบ้าภายนอกชุมชน ซึ่งก็ไม่สามารถที่จะตามออกไปกวดขันจับกุมได้ รวมทั้งยังมีเยาวชนอีกส่วนหนึ่งหันไปแอบสูบกัญชาและคอกาว ซึ่งก็พยายามห้ามปรามตัดเตือน แต่ไม่ต้องการจะพาตัวไปเข้ารับการบำบัดรักษาอีก เพราะจะเป็นการฟ้องกับทางอำเภอว่าพวกเขาไม่สามารถปฏิบัติงานได้ผลครบถ้วนสมบูรณ์จริง อันจะเป็นผลให้มีการดำเนินลำดับขั้นขึ้นไป จึงพยายามตัดเตือนและแก้ไขกันเองภายในชุมชน

จากการศึกษาข้อมูลสนามกล่าวได้ว่าในอดีตจังหวัดสระแก้วเป็นอีกแหล่งหนึ่งที่อุปสงค์ของยาบ้ามีการกระจายตัวอย่างค่อนข้างชัดเจนในหมู่เยาวชนในสถานศึกษา และผู้ที่เป็นแรงงานรับจ้างในภาคเกษตรกรรมและการก่อสร้าง จนกระทั่งรัฐบาลชุดปัจจุบันประกาศสงครามกับยาเสพติดทำให้อุปสงค์ของยาบ้าในพื้นที่จังหวัดสระแก้วลดลงจากเดิมอย่างเห็นได้ชัดเจน แต่ก็อยู่ในลักษณะเช่นเดียวกับกับจังหวัดตราดคือ อุปสงค์ของยาเสพติดในจังหวัดสระแก้วยังไม่หมดสิ้นไปจริงๆตามสถิติหรือข้อสรุปของหน่วยงานราชการ เป็นเพียงภาพลวงตาที่เกิดจากการปกปิดข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ การเสพยาบ้าและการซื้อขายยาบ้าในกลุ่มเยาวชนและแรงงานรับจ้างยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับแรงงานรับจ้างชาวเขมรที่เข้ามาทำงานในฝั่งไทย การปราบปรามอย่างจริงจังในช่วงที่ผ่านมาจะเป็นเพียงทำให้การค้ายาบ้าทำได้ง่ายขึ้นดังเช่นในอดีต อุปสงค์และอุปทานในตลาดการค้ายาบ้าจึงลดลง แต่ก็ไม่มีใครกล้ายืนยันว่าจะเป็นารลดลงอย่างถาวรหรือเพียงชั่วคราว เพื่อรอคอยให้การกวดขันของเจ้าหน้าที่ผ่อนคลายลง เมื่อถึงตอนนั้นอุปสงค์การใช้ยาบ้าก็อาจจะกลับมาสูงขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และก็เกิดภาวะเช่นเดียวกับจังหวัดตราด คือมีอุปสงค์ของกัญชาคาว และยาเสพติดเพื่อความบันเทิงมากขึ้น

จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าตลอดช่วงปี 2546 อุปสงค์ของยาบ้าในจังหวัดตราดและสระแก้วลดลงมาก แต่อาจจะเป็นเพียงชั่วคราวถ้าหากการป้องกันและปราบปรามหย่อนยานลง ก็มีความเป็นไปได้ที่อุปสงค์ของยาบ้าจะกลับมาสูงอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปสงค์ในหมู่เยาวชนและแรงงานรับจ้าง ทั้งนี้บรรดาหน่วยงานตามแนวชายแดนมักจะอ้างว่าอุปสงค์ที่มีอยู่ในปัจจุบันส่วนมากเป็นแรงงานเขมรที่ข้ามมาทำงานในฝั่งไทย ทั้งที่เป็นแรงงานภาคเกษตรในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว และแรงงานประมงในพื้นที่จังหวัดตราด ทำให้ยากต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ได้ผลสมบูรณ์ เพราะนอกจากกลุ่มแรงงานเขมรจะเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีการใช้ยาบ้าในอัตราที่ค่อนข้างสูงมากแล้ว แรงงานเหล่านี้ยังถูกใช้ในการขนถ่ายยาเสพติดจากกัมพูชาเข้าสู่จังหวัดชายแดนทั้งสองได้คล่องตัวมากด้วย ซึ่งนอกจากจะมีความได้เปรียบทางด้านภาษาสื่อสารแล้วยังเป็นแรงงานที่มีความต้องการทำงานทุกชนิดที่จะให้ได้เงินจำนวนมาก จึงมักจะไม่ปฏิเสธการทำงานที่ได้เงินมากในลักษณะเช่นนี้

อีกประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการลดลงของอุปสงค์ของยาเสพติดในจังหวัดชายแดนทั้งสองคือการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกาะช้างในจังหวัดตราดซึ่งเราต้องยอมรับความจริงว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวบนเกาะช้างนั้น ส่วนหนึ่งเดินทางมาเที่ยวเพราะความโด่งดังและโฆษณากันถึงความบันเทิงสวรรค์ของการเสพกัญชา ซึ่งถ้ามีการปราบปรามการใช้กัญชาอย่างจริงจังเหมือนกับยาบ้าย่อมจะเกิดผลกระทบโดยตรงกับกิจการการท่องเที่ยวที่เปิดขึ้นมาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติกลุ่มนี้ และกระแสนิยมไหลเวียนของเศรษฐกิจในเกาะช้างและจังหวัดตราดจะได้รับผลกระทบโดยตรง หรืออย่างกรณีที่อรัญประเทศจังหวัดสระแก้วก็เช่นกัน ถ้ามีการกวาดล้างตรวจค้นยาเสพติดกับผู้ที่เดินทางเข้า-ออกทุกคนที่ด่านบ้านคลองลึก เพื่อป้องกันการลำเลียงยาบ้าและยาเคตามีนข้ามมาฝั่งไทย ก็อาจจะมีผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางข้ามไปเล่นการพนันที่ปอยเปตและไปเที่ยวสถานที่อื่นๆ ในกัมพูชา ซึ่งจะเป็นผลกระทบต่อการหมุนเวียนของเศรษฐกิจที่อรัญประเทศมากพอสมควร

สถานการณ์ด้านอุปทาน

ยาบ้าที่เข้ามาในจังหวัดตราดและสระแก้วมีที่มาจาก 2 แหล่งใหญ่ มีลักษณะและคุณภาพแตกต่างกัน คือ ยาบ้าที่เข้ามาจากภาคเหนือ ผลิตจากประเทศพม่ามีสีส้ม ด้วยแรงเป็นยาบ้าคุณภาพดี มีสัญลักษณ์ WY ราคาแพง ประมาณ 150-200 บาทต่อเม็ด ยาบ้าจากภาคเหนือเข้ามาสู่ตราดและสระแก้วได้หลายเส้นทางแล้วแต่ว่าจะเป็นเครือข่ายการค้าด้านใด โดยจุดพักใหญ่แห่งหนึ่งคือที่ตลาดไทในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ก็มีสมุทรสาคร ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และปราจีนบุรี ก่อนที่จะถูกส่งเข้าสู่จังหวัดชายแดนทั้งสอง ส่วนอีกแหล่งหนึ่งเป็นยาบ้าที่เข้ามาจากกัมพูชามีสีกะปิ คุณภาพไม่ดีจึงไม่เป็นที่นิยมเท่ากับยาบ้าที่มาจากภาคเหนือ แต่หาซื้อง่ายและราคาถูกกว่า คือราคาประมาณ 80-120 บาทต่อเม็ด ชาวประมงและแรงงานรับจ้างชาวเขมนิยมใช้เพราะราคาถูก ยาบ้าจากกัมพูชาจะลำเลียงข้ามมายังจังหวัดตราดและสระแก้วทั้งทางจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่อนปรน รวมถึงตามแนวชายแดนที่เป็นเทือกเขาและเป็นชุมชนที่มีการติดต่อกันระหว่าง

คนไทยกับคนเขมร สำหรับในจังหวัดตราดยังมีการลักลอบนำเข้ามาทางทะเลอีกทางหนึ่งด้วย โดยเป็นการขนถ่ายระหว่างเรือประมงไทยกับกัมพูชา ซึ่งทางทะเลนี้ไม่ใช่แค่เพียงการลักลอบนำยาบ้าเข้ามายังมีการลักลอบนำเข้ากัญชาอัดแท่งมาจากกัมพูชาด้วย ทั้งชายแดนกัมพูชาด้านจังหวัดเกาะกงและปอยเปตเป็นแหล่งซื้อขายยาบ้าและกัญชาที่สำคัญ แต่โดยเปรียบเทียบแล้วยาบ้าจากภาคเหนือเป็นอุปทานยาบ้าที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการค้ายาบ้าตามแนวชายแดนทั้งสองจังหวัดนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ที่เส้นทางลำเลียงยาบ้าจากฝั่งพม่าได้เปลี่ยนเส้นทางจากการข้ามชายแดนทางภาคเหนือมาเป็นภาคอีสานและทางประเทศกัมพูชา มีผู้ให้ข้อมูลบางท่านสันนิษฐานว่าในอนาคตจังหวัดสระแก้วอาจกลายเป็นแหล่งพักยาบ้าที่สำคัญแห่งหนึ่งก่อนที่จะกระจายไปยังที่อื่นๆ ในประเทศไทย

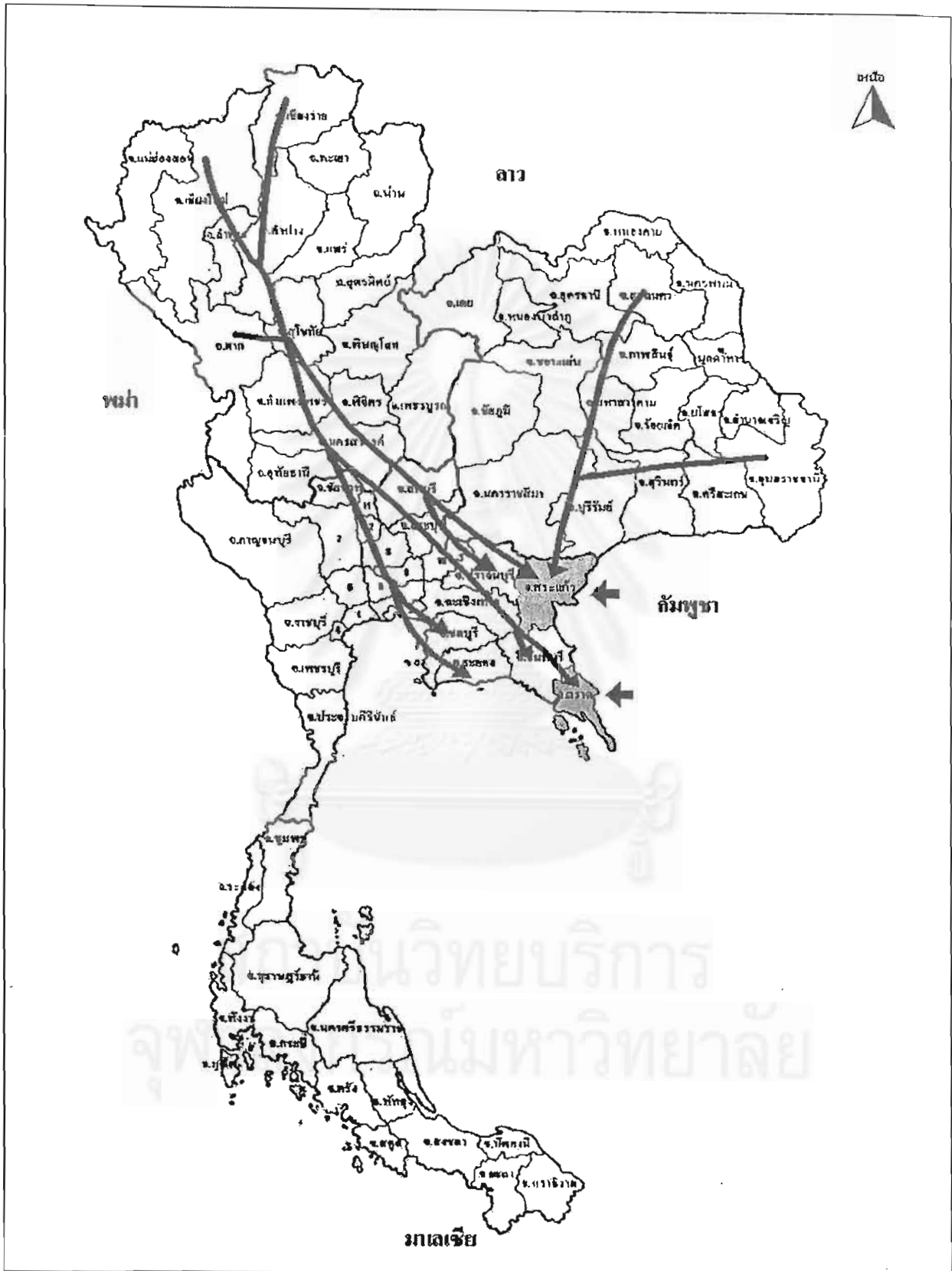
จากข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ายาเสพติดชนิดต่างๆ และเจ้าหน้าที่ด้านการปราบปราม พบว่า “ยาบ้า” ที่เข้ามาแพร่ระบาดในจังหวัดตราดและสระแก้ว มีแหล่งที่มาและเส้นทางการลำเลียงหลายเส้นทาง ดังนี้ (ดูแผนที่ 4-1 ประกอบ)

เส้นทางที่ 1 ยาบ้าที่ผลิตและส่งมาจากภาคเหนือ มีการขนส่งทางรถโดยสาร รถขนส่งสินค้าเกษตรและสินค้าอื่นๆ ระหว่างภูมิภาค และรถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งอาจจะเป็นการขนส่งหลายทอดจากจากเชียงใหม่ เชียงราย และตากลงมาถึงกรุงเทพฯ โดยมีจุดพักยาแห่งใหญ่จุดหนึ่งอยู่ที่ตลาดไท ก่อนที่จะขนถ่ายต่อมายังชลบุรีหรือระยองเพื่อส่งมาตราด หรือมีบางส่วนที่ขนส่งโดยตรงจากตลาดไทมายังตราด นอกจากจุดพักยาที่ตลาดไทแล้ว ยาบ้าจากภาคเหนือยังมาพักยาที่จังหวัดสุโขทัยและนครสวรรค์ ก่อนที่จะขนส่งต่อมายังจันทบุรีและตราด และอีกเส้นทางหนึ่งเป็นการขนส่งจากสุโขทัยและนครสวรรค์เข้าสู่ปราจีนบุรีและสระแก้ว เป็นที่น่าสังเกตว่ายาบ้าที่มาจากภาคเหนือมักจะไม่ขายส่งโดยตรงมายังผู้ค้าในจังหวัดตราด แต่จะผ่านมาทางผู้ค้าส่งรายใหญ่ที่อยู่ในกรุงเทพฯ และชลบุรีหรือระยองก่อนที่จะเข้ามาแพร่กระจายในจังหวัดตราด

เส้นทางที่ 2 มียาบ้าที่ผลิตตามแนวชายแดนไทย-พม่า ได้เปลี่ยนเส้นทางจากการข้ามชายแดนทางภาคเหนือ มาเป็นการล่องตามแม่น้ำโขงมาขึ้นที่จังหวัดนครพนมแล้วส่งผ่านมาทางจังหวัดสกลนครก่อนที่จะเดินทางสายตรงสู่สระแก้ว และอีกเส้นทางหนึ่งเป็นการล่องเรือมาข้ามชายแดนไทยที่จังหวัดอุบลราชธานีและเดินทางเข้าสู่จังหวัดสระแก้ว อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่ายาบ้าที่ข้ามชายแดนที่จังหวัดนครพนมและอุบลราชธานีทั้งหมดจะเดินทางมาสู่จังหวัดสระแก้ว เพราะส่วนใหญ่อาจจะส่งตรงเข้ากรุงเทพฯ หรือไปยังจังหวัดอื่นๆ และยาบ้าที่ผ่านเข้ามาเส้นทางนี้บางส่วนยังส่งผ่านจังหวัดสระแก้วไปยังจังหวัดตราดด้วย

เส้นทางที่ 3 เป็นการค้าส่งยาเสพติดที่ผลิตในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา แล้วส่งผ่านมาทางด่านถาวรบ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จากแหล่งข้อมูลชี้แจงถึงวิธีการขนส่งยาบ้าจากเกาะกงเข้าสู่ตราดผ่านทางรถโดยสารว่า ผู้ค้าส่งจากจังหวัดตราดมักจะเดินทางไปเกาะกงโดยรถตู้โดยสารข้ามทางด่านถาวรบ้านหาดเล็ก โดยมีจุดนัดพบบนเส้นทางระหว่างคลองใหญ่กับตราด

แผนที่ 4-1 เส้นทางลำเลียงยาบ้าเข้าสู่จังหวัดตราดและสระแก้ว



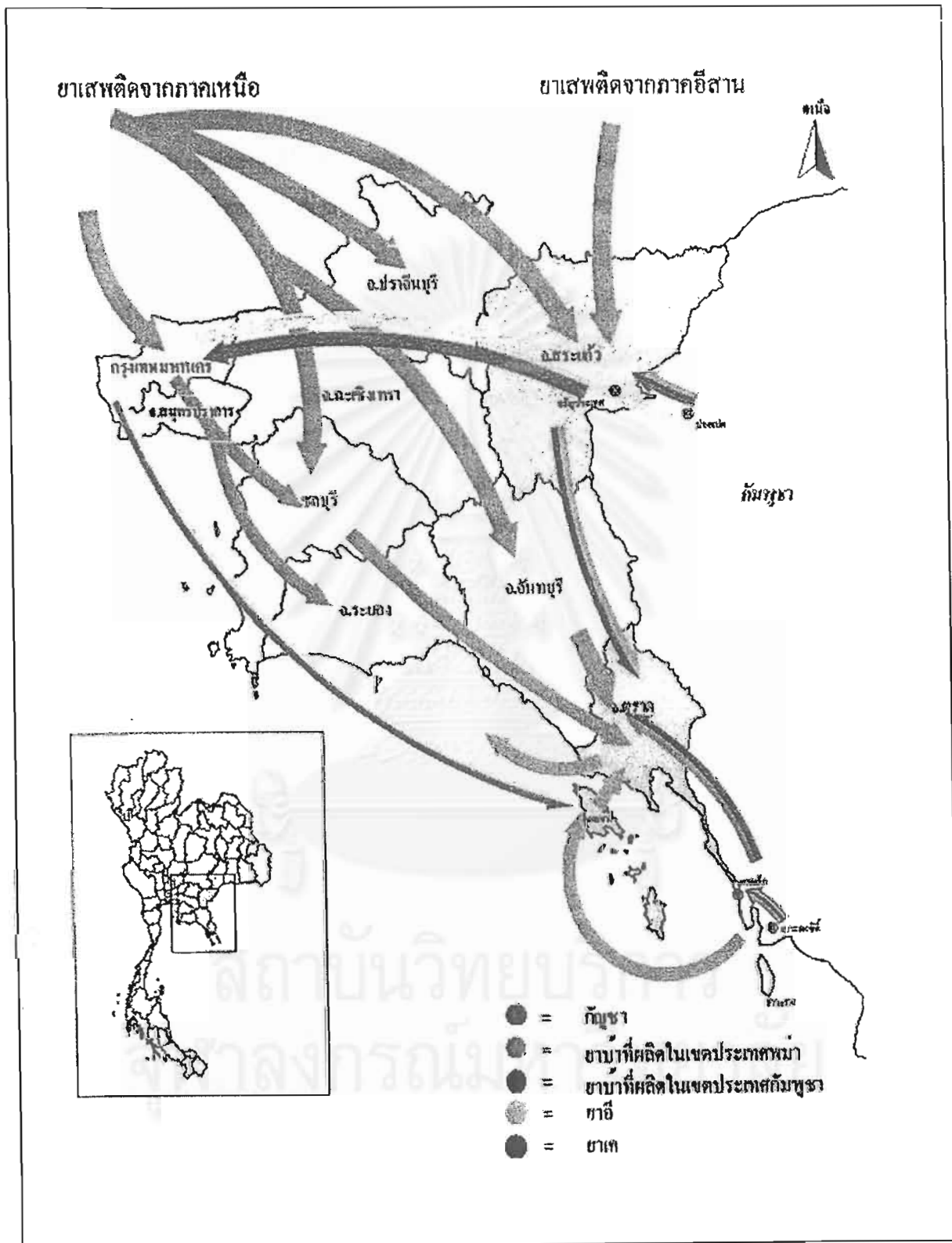
เส้นทางที่ 4 เป็นเส้นทางลำเลียงขนส่งยาบ้าจากประเทศกัมพูชาเข้ามาฝั่งไทยผ่านด่านถาวรบ้านคลองลึกและจุดผ่อนปรนอีกสามแห่ง ส่วนมากมักจะขนส่งโดยชาวเขมรที่ข้ามมาติดต่อกับชายที่ตลาดโรงเกลือและชาวเขมรที่มารับจ้างรายวันเป็นแรงงานเกษตรในไร่และสวนของคนไทยตามแนวชายแดน ซึ่งมักจะเดินทางเข้า-ออกที่ด่านหรือระหว่างชุมชนตามแนวชายแดนทุกวัน นอกจากจะข้ามมารับจ้างแรงงานรายวันแล้ว บางคนยังฉวยโอกาสรับจ้างขนส่งยาบ้าเข้ามาขายและนำส่งต่อให้พ่อค้าคนไทยที่บริเวณตลาดโรงเกลือและในเขตเทศบาลตำบลอรัญประเทศด้วย เนื่องจากยาบ้าทางฝั่งกัมพูชามีราคาถูกกว่าทางฝั่งไทยมาก การลักลอบนำเข้ามาขายจึงได้กำไรคุ้มกับการเสี่ยง แต่มักจะเป็นรายย่อยๆ

เส้นทางที่ 5 เป็นเส้นทางค้าส่งยาเสพติดระหว่างผู้ค้าส่งในจังหวัดตราดกับผู้ค้าส่งในจังหวัดสระแก้ว โดยยาบ้าที่ส่งผ่านมามาตามเส้นทางนี้มีทั้งยาบ้าเม็ดสีส้มที่มาจากทางภาคเหนือและภาคอีสาน และยาบ้าเม็ดสีกะปิที่ผลิตในประเทศกัมพูชาผ่านด่านถาวรบ้านคลองลึกเข้ามาสู่รัฐประเทศ และจะถูกขนส่งมายังตราดโดยทางรถโดยสารและรถขนส่งสินค้าหรือผลผลิตการเกษตรระหว่างจังหวัด

ที่กล่าวมานี้เป็นเส้นทางการลำเลียงยาบ้าเข้าสู่และระหว่างจังหวัดชายแดนทั้งสองนี้ แต่โดยความเป็นจริงแล้วกระบวนการค้ายาเสพติดในจังหวัดตราดและสระแก้วยังมียาเสพติดประเภทอื่นๆ ด้วย ซึ่งเส้นทางการลำเลียงยาเสพติดทุกชนิดในจังหวัดชายแดนทั้งสองมีรายละเอียดในแผนที่ 4-2 ซึ่งจำแนกเส้นทางของยาเสพติดแต่ละประเภทได้ดังนี้

- **ยาบ้า** ที่ลำเลียงเข้าสู่ตราดและสระแก้วในส่วนที่ผลิตในประเทศพม่าจะข้ามชายแดนเข้าสู่ประเทศไทยทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือผ่านจุดพักยาแห่งใหญ่ๆ คือ สุโขทัย นครสวรรค์ กรุงเทพฯ สมุทรสาคร แล้วจึงส่งต่อเข้าสู่ปราจีนบุรี สระแก้ว ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด สำหรับยาบ้าที่ผลิตในกัมพูชาส่วนมากจะผ่านชายแดนทางด่านถาวรที่บ้านหาดเล็กและบ้านคลองลึกเข้าสู่ตราดและสระแก้วตามลำดับ
- **กัญชา** ที่ผลิตในประเทศกัมพูชาส่วนมากจะถูกลำเลียงเข้ามาทางทะเลในน่านน้ำสากลระหว่างไทยกับกัมพูชาและมาขึ้นฝั่งที่เกาะช้าง บ้านหาดเล็ก และแหล่งจอดเรือประมงที่อำเภอแหลมงอบ ก่อนที่จะถูกส่งต่อไปยังแหล่งจำหน่ายอื่นๆ อีกเส้นทางหนึ่งที่เป็นการค้าลำเลียงกัญชาเข้าสู่ตราดคือการขนผ่านด่านถาวรที่บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ ในการศึกษาครั้งนี้ไม่ทราบชัดเจนถึงข้อมูลการค้าลำเลียงกัญชาผ่านเข้าสู่จังหวัดสระแก้วทางด่านถาวรบ้านคลองลึก
- **ยาอี** เป็นยาเสพติดที่มีการซื้อขายและลำเลียงเข้าสู่ตราดและสระแก้วจากแหล่งใหญ่คือกรุงเทพฯ โดยมีบางส่วนที่มาจากพม่า โดยยาอีจะถูกลำเลียงเข้าสู่เกาะช้าง จังหวัดตราด ในช่วง 2-3 วันก่อนจะมีการจัดฟุตบอลพรีเมียร์ลีก ในขณะที่ยาอีจะเข้าสู่รัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว เพื่อเป็นทางผ่านไปยังสถานบันเทิงใน Entertainment complex ของบ่อนกาสิโนในปอยเปต เพื่อขายให้แก่นักท่องเที่ยวผู้นิยมยาอี โดยมีแหล่งขายอยู่ในดิสโกเธคหลายแห่ง

แผนที่ 4-2 เส้นทางลำเลียงยาเสพติดทุกชนิดเข้า-ออก จังหวัดตราดและสระแก้ว



- ยาเค หรือเคตามีนเป็นยาเสพติดที่มีการนำเข้ามาจาก Entertainment complex ในปอยเปต ประเทศกัมพูชา ผ่านด่านถาวรบ้านคลองลึกเข้าสู่รัฐประเทศ เพื่อลำเลียงเข้าสู่สถานบันเทิงต่างๆ ในกรุงเทพมหานครและพัทยา

เส้นทางการลำเลียงยาเสพติดที่สรุปมาทั้งหมดนี้เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายๆท่านประกอบกัน ข้อมูลเหล่านี้แม้ว่าจะไม่สามารถยืนยันได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ผู้ศึกษาเชื่อมั่นว่ามีความเป็นไปได้สูงมาก เพราะผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งก็คือผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดโดยตรง และอีกส่วนหนึ่งก็เป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ตรงในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการลำเลียงยาเสพติด

การดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดในช่วงการประกาศสงครามยาเสพติด

รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาเสพติด จึงได้ประกาศสงครามยาเสพติดเพื่อการปราบปรามผู้ค้าอย่างเด็ดขาดก่อน และนำผู้เสพยาและผู้ติดยาเข้ามาบำบัดรักษา โดยมีกำหนดเวลา 3 เดือน ซึ่งในช่วงเวลานี้ผู้ปฏิบัติงานใน ศตส.จ. และ ศตส.อ. ได้ทำงานร่วมกันใน 3 แนวทางสำคัญ คือ การป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยา/ผู้เสพยาเสพติด ผลการดำเนินงานแต่ละด้านในช่วงระหว่างและภายหลังการประกาศสงครามยาเสพติด มีดังนี้

การดำเนินงานของฝ่ายป้องกัน

บนพื้นฐานการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเอาชนะยาเสพติดโดยใช้ “พลังแผ่นดิน” ศตส.จ.ตราดและสระแก้วกำหนดใช้การป้องกันนำการปราบปราม เสริมสร้างตำบล หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ 6 ขั้นตอน เพื่อเป็นเกราะป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยผึกกำลังประชาชนและส่วนราชการในการต่อต้านยาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยใช้ชุมชนและสถานศึกษาเป็นฐานในการสร้างกระแสต่อต้านและกดดันผู้กระทำผิดยาเสพติด การดำเนินงานเพื่อสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะปัญหาเสพติดนี้ ดำเนินการในช่วงเวลาที่ค่อนข้างจำกัดตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ โดยในรอบแรกกำหนดให้แล้วเสร็จภายใน วันที่ 12 สิงหาคม 2546 เพื่อถวายเป็นราชสักการะเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ส่วนในรอบที่สองมีกำหนดให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 3 ธันวาคม 2546 เพื่อถวายเป็นราชสักการะเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยทางจังหวัดตราดสามารถประกาศชัยชนะเหนือยาเสพติดได้ทันกำหนดเวลาในรอบแรก ในขณะที่สระแก้วได้ประกาศเป็นจังหวัดเข้มแข็งเอาชนะปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืนถาวร เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2546 และร่วมกันจัดงานวันประกาศชัยชนะสงครามยาเสพติด ระหว่างวันที่ 1-3 ธันวาคม 2546

ที่จริงแล้วการดำเนินการเสริมสร้างหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบล อำเภอ/กิ่งอำเภอ และจังหวัดเข้มแข็งเพื่อเอาชนะปัญหาเสพติดนั้น กล่าวได้ว่าเป็นมาตรการที่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการพยายามลดหรือกำจัดอุปสงค์และอุปทานของยาเสพติดให้หมดไปในระดับรากหญ้า บนพื้นฐานการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในสังคม

แต่การที่รัฐบาลกำหนดเวลาให้ดำเนินการชุมชนเข้มแข็งแล้วเสร็จในระยะเวลาใดเวลาสั้น ๆ นั้น ถือเป็น การดำเนินการที่ผิดพลาด เพราะชุมชนเข้มแข็งจะเกิดขึ้นได้ประชาชนต้องมีความตระหนักในปัญหาและมีส่วนร่วม ในการผลักดันกิจกรรมต่างๆอย่างแท้จริง การดำเนินการในลักษณะการจัดตั้งโดยไม่อยู่บนพื้นฐานการมี ส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็งแต่เพียงรูปแบบ ในขณะที่เนื้อหาของชุมชนยังคง อ่อนแอไม่สามารถร่วมกันและช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้เอง ประชาชนและชุมชนยังคงรอคอยคำสั่ง และต้องพึ่งพิงภาครัฐอยู่ตลอดเวลา ความสำเร็จที่ประกาศและเป็นความภาคภูมิใจของรัฐบาลจึงเป็นเพียง ความสำเร็จในเชิงรูปแบบที่มีสาระ คุณสมบัติ และการปฏิบัติซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวทางชุมชนเข้มแข็งที่ ควรจะเป็น

การดำเนินงานของฝ่ายปราบปราม

การดำเนินงานด้านการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ เริ่มจากการกดดันให้ ผู้ค้าเข้ามารายงานตัวกับทางราชการ โดยอ้างว่าเมื่อมารายงานตัวขึ้นบัญชีกับทางราชการแล้วจะไม่ถูกจับกุม และปราบปรามขั้นเด็ดขาด ซึ่งมีผู้ค้าเข้ารายงานตัวกับทางราชการกันมากตั้งแต่ต้นเดือนกุมภาพันธ์ จึงเป็นผล ให้การใช้ความรุนแรงในลักษณะวิสามัญฆาตกรรมและการฆ่าตัดตอนในจังหวัดตราดและสระแก้วมีไม่มาก การดำเนินการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดมีทั้งการตั้งด่านตรวจค้นรถที่ต้องสงสัย ซึ่งอาจมีสายข่าวแจ้งมาหรือ เป็นรถที่มีพริ้วผิดสังเกตว่ามีพฤติกรรมน่าสงสัย แต่วิธีนี้มักจะไม่ได้ผลทำกับการล่อซื้อ โดยส่งสายข่าวลงไป ติดต่อล่อซื้อ ผลการดำเนินงานด้านการปราบปรามยาเสพติดในสองจังหวัดนี้อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ภายหลังจากการประกาศสงครามยาเสพติดอย่างเลียบขนาด สถานการณ์การค้ายาบ้าในพื้นที่ลดลงอย่างเห็นได้ ชัด ซึ่งถือว่าเป็นผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จในระดับที่สูงมาก แต่ภายหลังจากที่การค้ายาบ้ามี ทิศทางลดลง ยาเสพติดประเภทอื่นก็เริ่มเข้ามามีบทบาทในด้านการค้าและการขนถ่ายข้ามแดนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกัญชาและยาเคตามีนเป็นยาเสพติดที่บรรดาผู้ค้าให้ความสนใจมากเป็นพิเศษ เนื่องจาก กัญชาและยาเคตามีนหาซื้อได้ง่ายในเกาะกงและปอยเปต เพราะยาเสพติดทั้งสองชนิดนี้ไม่ได้เป็นยาเสพติด ต้องห้ามในประเทศกัมพูชา จึงสามารถซื้อขายกันได้ง่ายและราคาไม่แพง จึงมีพ่อค้าพยายามลักลอบนำเอา กัญชาและยาเคตามีนจากกัมพูชาผ่านด่านชายแดนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด่านบ้านหาดเล็กและบ้าน คลองลึก เพื่อลำเลียงไปขายที่กรุงเทพฯและเมืองท่องเที่ยวต่างๆในภาคตะวันออก เช่นที่ พัทยา บางแสน ชลบุรี และเกาะช้าง เป็นต้น ตัวอย่างเช่นในวันที่ 25 สิงหาคม 2546 ที่ด่านบ้านคลองลึกสามารถจับกุมผู้ ลักลอบขนยาเคตามีนข้ามชายแดนเข้ามาได้ถึง 300 ขวด ประเด็นที่น่าสนใจก็คือในขณะที่การปราบปราม ยาบ้าได้ผลเป็นที่น่าพอใจ จนกระทั่งยาบ้าเข้ามาแพร่ระบาดในจังหวัดชายแดนทั้งสองน้อยลง แต่ยาเสพติด ชนิดอื่นๆก็เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น กัญชาและยาเคตามีนเข้ามามีบทบาทในด้านการค้าข้ามแดน ในขณะที่ กาวและทินเนอร์เข้ามาระบาดในหมู่วัยรุ่นของทั้งสองจังหวัด การปราบปรามยาเสพติดจึงไม่ควรจะเน้นที่ ยาบ้าเป็นหลัก จะต้องให้ความสำคัญกับการปราบปรามยาเสพติดทุกชนิด ดังจะเห็นได้ว่าในสถานที่ ท้องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่งมีการซื้อขายกัญชากันได้ง่าย และบางแห่งก็มีการจัดปาร์ตี้ฮอเท็ลเป็นที่รับรู้ กันไปทั่วโลก แต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่กลับปฏิเสธว่าไม่มีกระบวนการค้าสารเสพติดเหล่านี้

การดำเนินงานด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด

การทำงานในด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดนี้ สาธารณสุขจังหวัดและอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง โดยทาง ศตส.อ. ของแต่ละอำเภอได้ส่งรายชื่อของผู้เสพและผู้ติดยาให้กับทางสาธารณสุขอำเภอ เพื่อติดตามให้ผู้มีรายชื่อในบัญชีของผู้เสพ/ผู้ติดยาเข้ารับการบำบัดรักษา ซึ่งจากการดำเนินงานในจังหวัดตราดและสระแก้ว พบว่ามีผู้มารายงานตัวเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในจำนวนที่มากกว่าในบัญชีรายชื่อที่ทางสาธารณสุขได้รับมา ในกระบวนการดำเนินงานด้านการบำบัดรักษาเริ่มที่การขึ้นทะเบียน โดยใช้แบบ บสค.1 แล้วส่งต่อให้โรงพยาบาลหรือสถานีนามัยที่จะทำหน้าที่บำบัดรักษาใช้แบบ บสค.2 ในการคัดกรองผู้ป่วย (ผู้เข้ารับการบำบัด) ว่าเป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาก่อนที่จะส่งเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ทั้งนี้วิธีการบำบัดรักษาของสาธารณสุขจังหวัดตราดนั้นใช้ระบบ Matrix Program หรือจิตสังคัมบำบัดทั้งในชุมชนและตาม โรงพยาบาลและสถานีนามัยต่างๆ ส่วนในจังหวัดสระแก้วนอกจากจะใช้ระบบ Matrix Program นี้ยังมีการดำเนินการในลักษณะเป็นค่ายบำบัดทั้งในลักษณะค่ายพิชิตใจ ค่ายวิวัฒน์พลเมือง และค่ายเดือนเพ็ญ หลังจากการเข้าค่ายหรือจิตสังคัมบำบัดแล้ว ก็พยายามจะไม่ให้ผู้ผ่านกระบวนการเหล่านี้แล้วกลับไปเสพซ้ำอีกด้วยการใช้กระบวนการประชามและมาตรการทางสังคมในการควบคุมพฤติกรรม แต่ถ้ายังไม่เลิกเสพก็จะมีการจับกุมดำเนินคดีโดยไม่มีค่าธรรมเนียมอีกต่อไป อย่างไรก็ตามแม้ว่าในช่วงการประกาศสงครามยาเสพติดนี้มีผู้เข้ารายงานตัวเพื่อรับการบำบัดจำนวนมาก แต่เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่ได้เต็มใจที่จะเข้ารับการบำบัด ส่งผลให้มีความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ น้อย อันเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่อย่างมาก การบำบัดรักษาจึงไม่ได้ผลสมบูรณ์ ผู้ติดยาเสพที่เข้ารับการบำบัดรักษาจำนวนไม่น้อยที่ไม่ยอมอยู่ครบหลักสูตร บางคนย้ายไปทำงานนอกพื้นที่ไม่กลับมารายงานตัวกับเจ้าหน้าที่ตามกำหนดเวลา บางคนเลิกเสพยาเสพติดมานานแล้วแต่ต้องเข้ามารายงานตัวเพราะมีรายชื่ออยู่ในบัญชี ถ้าไม่มากก็จะถูกดำเนินคดี จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ เพราะรู้สึกว่เสียเวลาในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว นับเป็นบทเรียนที่เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรจะนำมาทบทวนเพื่อกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์จริง ไม่ใช่การทำงานแบบเร่งด่วน โดยไม่สนใจว่าผลกระทบจะเกิดขึ้นกับผู้บริสุทธิ์หรือไม่และเพียงไร

ปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายประกาศสงครามยาเสพติดและสถานการณ์ปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามนโยบายประกาศสงครามกับยาเสพติด ได้แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดภายในจังหวัด ว่ามีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบมีภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานหลายด้านในเวลาเดียวกัน
- 2) การดำเนินการต่อกลุ่มเป้าหมายปัจจุบันทำได้ยากขึ้น เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายได้ยุติบทบาทลงและมีบางรายออกนอกพื้นที่ ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถทราบว่ามีอยู่ที่ใด

- 3) นโยบายในการตัดบัญชีผู้ค้าไม่มีความชัดเจน เพราะมีผู้ค้าที่สมัครใจยุติบทบาทและยินยอมเข้าร่วมโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดินแล้วตามนโยบายของรัฐบาล แต่ยังไม่สามารถที่จะนำมาหักออกจากบัญชีได้ และปัจจุบันบุคคลดังกล่าวได้เลิกพฤติกรรมไปแล้ว ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายที่จะต้องทำเป้าหมายให้ได้ตามที่กำหนด ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ เพราะในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ค้ารายย่อย

ผลกระทบทางสังคมของมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล

ประเด็นผลกระทบของมาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลนี้ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามนโยบายประกาศสงครามกับยาเสพติด พบว่าผลกระทบทางสังคมทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนทั้งสองมีหลายประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ผลกระทบเชิงบวก

ผลกระทบเชิงบวกสำหรับผู้ที่เคยเสพยาหรือติดยาเสพติดส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น กลับไปประกอบอาชีพที่สุจริตดั้งเดิม ในส่วนของผู้เสพยาที่ยังเป็นวัยรุ่นก็กลับไปเรียนหนังสือ ชาวบ้านก็มีความพึงพอใจที่ลูกหลานไม่ต้องจมปลักกับยาเสพติด และมีความชื่นชมการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังมีผลกระทบเชิงบวกในประเด็นอื่นๆอีก ได้แก่

- ปัญหายาอาชญากรรมลดลง
- ยาเสพติดหายได้ยากขึ้น และจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดลดลง
- เกิดบูรณาการในการทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ การที่รัฐบาลประกาศออกมาอย่างชัดเจนว่าต้องการกวาดล้างยาเสพติด ทำให้หลายหน่วยงานมาผนึกกำลังกันทำงานเป็นรูปธรรมมากขึ้น เจ้าหน้าที่ก็เอาใจจริงเอาใจกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมากขึ้น
- เกิดการกระตุ้นชาวบ้านให้มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย และร่วมกันทำงานเพื่อส่วนรวมมากขึ้น

ผลกระทบเชิงลบ

เมื่อมีการปราบปรามยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย ผู้เสพยาบางส่วนหันไปใช้ยาเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย เช่น เหล้า บุหรี่ ยานอนหลับ ยาแก้ไอ หรือแม้กระทั่งสุดคมก้าซหุงต้มแทน และเมื่อมีการเน้นการปราบปรามไปที่ยาบ้า ยาบ้าเริ่มหายได้ยาก ผู้เสพยาบางส่วนก็ใช้ยาเสพติดประเภทอื่นแทน เช่น สารระเหย ประเภทกาวและทินเนอร์ กัญชา และบางส่วนก็ใช้ยาอีและยาเค ผลกระทบเชิงลบอีกด้านหนึ่งคือความรู้สึกต่อต้านจากครอบครัวผู้เสพยา/ผู้ค้ายาเสพติดในระยะแรกๆ เพราะพ่อแม่มักปกป้องลูกตนเองไม่ยอมรับว่าลูกตนเองติดยาเสพติด แต่เมื่อทางเจ้าหน้าที่ชี้แจงถึงแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสพยาครอบครัวก็เข้าใจและยอมรับมากขึ้น และคิดว่าทางเจ้าหน้าที่หวังดีกับลูกของตนไม่อยากให้เขาชนไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

ปัญหาการใช้ความรุนแรงปราบปราม (ฆ่าตัดตอน) และการกลั่นแกล้งในเรื่องบัญชีรายชื่อ ในพื้นที่จังหวัดตราดและสระแก้วมีผู้เสียชีวิตจากการฆ่าตัดตอนทั้งสิ้น 7 และ 10 รายตามลำดับ ซึ่งนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ท่านหนึ่งให้ความเห็นในประเด็นเกี่ยวกับการฆ่าตัดตอนว่า “ในการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจบางครั้งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องใช้มาตรการเด็ดขาด แต่กลับถูกกล่าวหาจากคนบางกลุ่มว่าเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุ” ส่วนปัญหาในเรื่องการฉวยโอกาสจากกลุ่มผู้มีอำนาจหรืออิทธิพลในลักษณะของการกลั่นแกล้งและข่มขู่ใส่ร้ายให้เกิดความกลัวว่ามีรายชื่ออยู่ในบัญชีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น พบว่ารายชื่อที่อยู่ในบัญชีค่านั้นจริงๆ แล้วบางคนที่มีชื่อไม่ได้เป็นผู้เสพหรือผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเลย แต่ถูกกลั่นแกล้งจากผู้มีอำนาจหรือผู้มีอิทธิพลในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนที่อาจจะเคยมีความขัดแย้งส่วนตัวกันมาก่อน หรืออาจจะถูกข่มขู่ด้วยเงื่อนไขและผลประโยชน์บางประการ

นอกจากนี้ยังเกิดผลกระทบทางลบด้านอื่นๆ อีกหลายประการ ดังนี้

- เกิดการกระทบกระทั่งกันระหว่างชาวบ้านและข้าราชการ ในเรื่องของรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และก่อให้เกิดความหวาดระแวงกันเองในหมู่บ้าน/ชุมชน
- เกิดการปิดบังข้อมูลเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดหรือมีการเสพยาเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากความต้องการที่จะรักษาสถานภาพความเป็นชุมชนปลอดยาเสพติดเอาไว้ เพราะหมู่บ้านของตนได้ประกาศว่าเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนเอาชนะปัญหาเสพติดได้แล้ว ดังนั้นถ้าปรากฏว่ามีผู้เสพยาหรือมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดขึ้นมาอีก ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนก็ไม่อยากแจ้งข้อมูลให้กับทางราชการเพราะกลัวหมู่บ้านตนเองเสียชื่อเสียง อีกอย่างคือคนในหมู่บ้านต่างก็เป็นเครือญาติกันก็ไม่อยากให้ญาติพี่น้องของตนต้องเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายอีก
- เกิดปัญหาระหว่างส่วนราชการที่ไม่เข้าใจกัน เนื่องจากแต่ละหน่วยงานก็มีแบบแผนการทำงานคนละอย่าง ต่างฝ่ายก็ยึดถือแบบของตนเองซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควรกว่าจะประสานกันได้
- การที่ยาเสพติดหายากและมีราคาแพง จะทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งและปรับปรุงเทคนิคยาเสพติดชนิดใหม่ๆ ขึ้นมาทดแทน ทั้งนี้เพราะมีแรงจูงใจด้านราคา ซึ่งทำให้ผู้ผลิตและผู้ค้าขอมเสี่ยง และอีกอย่างผู้ที่เคยเสพยาและไปบำบัดมาอาจแก่หยุดใช้ชั่วคราวเพราะยาเสพติดหายาก หากมีช่องทางที่จะหาซื้อยาเสพติดได้ก็อาจจะกลับมาเสพยาอีกครั้ง
- ปัญหาด้านขวัญและกำลังใจของบุคลากร เนื่องจากบุคลากรจำนวนหนึ่งที่ถูกโอนย้ายไปทำงานด้านยาเสพติดบางส่วนไม่ยอมทำ เพราะเรื่องยาเสพติดเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล จึงมีความเกรงกลัวผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว จึงทำงานในลักษณะก้ำกั้วๆ ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มกำลังความสามารถที่มีอยู่จริง

จากผลกระทบทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้น สามารถนำมาประมวลสถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบันภายหลังการประกาศสงครามยาเสพติดได้ ดังนี้

- สถานการณ์ด้านการเสพยาบ้ามีลดน้อยจากเดิมมาก แต่ก็เริ่มมีการใช้ยาเสพติดที่เปลี่ยนรูปแบบไป เนื่องจากยาบ้าเริ่มหาได้ยากและมีราคาแพง ผู้เสพจึงหันไปหายาเสพติดชนิดใหม่แทนได้แก่

สารระเหยประเภททินเนอร์และกาวที่กลุ่มวัยรุ่นนิยมเสพแทนยาบ้า ยาเคและยาอีซึ่งกลุ่มผู้ใช้จะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวชาวไทยบางกลุ่มที่มาจากกรุงเทพฯและเมืองใหญ่ๆอย่างเช่นพัทยาและชลบุรี เนื่องจากราคาค่อนข้างสูงราวเม็ดละ 600-1,500 บาท แตกต่างกันตามคุณภาพยา และมีการใช้ยาเสพติดอีกรูปแบบหนึ่งคือการนำสาร โคเฟนิลามีนซึ่งมีอยู่ในยาแก้ไอหัด นำไปบดและเผาใช้เสพแทนยาบ้า

- สำหรับสถานการณ์การค้าก็มีการเปลี่ยนรูปแบบไปเช่นเดียวกัน คือถ้าไม่รู้จักคุ้นหน้าจะไม่ขาย และคนขายจะไม่มีการพกยาเสพติดติดตัว แต่จะไปซุกไว้ตามจุดที่ได้ทำการนัดหมายไว้ เช่น ใต้ต้นไม้ ดังนั้นเมื่อตำรวจทำการตรวจค้นผู้ค้าก็จะไม่ได้ของกลาง รวมทั้งยังเปลี่ยนวิธีการลำเลียงคือเมื่อก่อนผู้ขายจะเป็นผู้ส่งสินค้าแต่เปลี่ยนมาเป็นใช้ผู้หญิงแทน เมื่อก่อนคนไทยจำหน่ายโดยตรงก็เปลี่ยนมาใช้แรงงานต่างด้าวผู้หญิงแทน แต่ในภาพรวมถือว่าไม่รุนแรง สถานการณ์โดยทั่วไปเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคิดว่ายังสามารถควบคุมได้

ในปัจจุบันสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในบริเวณชายแดนถือว่ามีความสงบเงียบลงไปมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างแข็งขันและชาวบ้านก็มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามเนื่องจากตามแนวชายแดนทั้งสองจังหวัดมีช่องทางลักลอบข้ามแดนได้มากมาย ก็อาจทำให้ยาเสพติดบางส่วนสามารถเล็ดลอดเข้ามาได้ แม้ว่าจะเป็นส่วนน้อยแต่ก็บ่งชี้ว่าหากเจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวดกวดขันในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ก็มีโอกาasเป็นไปได้ที่ปัญหาเสพติดทั้งทางด้านการค้าและการเสพจะกลับมาแพร่ระบาดได้อีกครั้ง ดังจะเห็นได้ว่านับตั้งแต่ช่วงต้นปี 2547 เป็นต้นมาเริ่มมีข่าวเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดปรากฏออกมาเรื่อยๆ ล่าสุดเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2547 ที่จังหวัดตราดมีคดียิงกันตายเกิดขึ้นในเขตพื้นที่อำเภอคลองใหญ่ ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ตำรวจคาดว่าเหตุน่าจะเกิดจากการหักหลังกันในเรื่องของยาเสพติด ทั้งนี้เพราะคนตัวผู้ตายพบยาบ้า (สีกะปิ) จำนวน 120 เม็ด ซึ่งคาดว่าผู้ตายน่าจะเป็นชาวกัมพูชา เนื่องจากได้ประกาศให้ทราบทั่วกันแล้วแต่ไม่ปรากฏว่ามีผู้แจ้งเข้ามาว่าเป็นญาติ และเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2547 ที่ตำบลบ้านไม้รูด สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดพร้อมของกลางได้ยาบ้า (สีกะปิ) จำนวน 65 เม็ด แบ่งบรรจุในหลอดคาแฟหลอดละ 5 เม็ด โดยที่ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าหลอดคาแฟที่นำมาแบ่งบรรจุก็มีสีขาวแดง ซึ่งก็ไม่ทราบแน่ชัดว่าเพราะเหตุใดจึงมีความนิยมใช้หลอดสีขาวแดงในการแบ่งบรรจุ

4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดชายแดน ควรจะเน้นที่การลดอุปสงค์ควบคู่ไปกับการจำกัดหรือตัดทอนอุปทานของยาเสพติด และไม่ใช่นำเน้นที่การปราบปรามเพียงอย่างเดียว แต่ควรจะใช้กระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมาเป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเงื่อนไขที่

สำคัญคือการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนให้มีความพร้อมต่อปัญหาและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้นำชุมชนควรมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนของตน แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันผู้นำชุมชนในจังหวัดตราดและสระแก้วส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง ผู้นำยังคงรักษาสถานภาพการเป็นผู้รับนโยบายและรับคำสั่งจากภาคราชการอยู่เช่นเดิม ส่งผลให้ชุมชนส่วนใหญ่ขาดโอกาสในการพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ไม่สามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นได้ ไม่เกิดการร่วมมือกันทำงานอย่างแท้จริง ยังมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการผนึกกำลังการทำงานในรูปแบบเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากเงื่อนไขดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ และสามารถที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน มิใช่ยอมรับการเข้าไปกระตุ้นผลักดันอย่างเร่งรัดของภาคราชการที่จะให้มีการจัดตั้งชุมชนเข้มแข็งในหมู่บ้าน/ชุมชนต่างๆ เพื่อตอบสนองนโยบายหรือเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนดไว้ การดำเนินงานของภาครัฐในรูปแบบฝักชื้อโรยหน้า ไม่ใช่กระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นฐานการตระหนักในปัญหาและการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนอย่างแท้จริง จึงไม่สามารถนำไปสู่แนวทางพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตได้

การดำเนินการแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติกระยะยาวแบบยั่งยืน ควรใช้มาตรการป้องกันมากกว่าการปราบปราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้มาตรการลดความต้องการใช้ยาเสพติของประชาชน โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาบุคคลให้มีภูมิคุ้มกันยาเสพติ ด้วยการให้การศึกษา ข่าวสาร ความรู้ และข้อมูลในเรื่องคุณภาพชีวิต และยาเสพติ ตลอดจนการป้องกันตนเอง ครอบครัว และชุมชน ให้รอดพ้นจากยาเสพติด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่มีส่วนผลักดันให้ใช้ยาเสพติควบคู่กันไปด้วย การแก้ไขปัญหาเสพติไม่ควรจะเน้นการปราบปรามเหมือนเช่นที่ผ่านมา ผลของการปราบปรามอย่างเฉียบขาดจะเป็นผลในระยะสั้น พอการปราบปรามบรรเทาลงกระบวนการค้ายาเสพติก็จะกลับมาอีก เพราะอุปสงค์ของการใช้ยาเสพติยังไม่ถูกจำกัดหรือกำจัดให้หมดไป

สถานการณ์ดังกล่าวนี้จะสามารถจัดให้หมดไปได้ด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง โดยให้ชุมชนสอดส่องดูแลและแก้ไขปัญหาตนเอง ด้วยรากฐานความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นเชิงเครือญาติของชุมชน ชุมชนจะสามารถช่วยกันดูแลและแก้ปัญหายาเสพติได้อย่างยั่งยืน โดยนำผู้ที่ยังเสพอยู่ไปบำบัดรักษา สำหรับผู้ค้าก็ให้ตรวจสอบตนเองแล้วกดดันหรือตักเตือนให้เลิก ให้กลับใจ ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่รากฐานและแก้อย่างถอนรากถอนโคน ดีกว่าวิธีการเดิมที่มุ่งเน้นแต่การปราบปราม เปรียบเหมือนการตัดยอดของต้นไม้ ที่ยิ่งตัดก็ยิ่งแตกกิ่งก้านสาขา ดำรงและเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีทางจะรู้สถานการณ์ได้ดีเท่าคนในชุมชน ถ้าชุมชนมีความจริงใจในการแก้ปัญหาก็จะทำได้สำเร็จอย่างยั่งยืนกว่าการที่ภาคราชการจัดกำลังเข้ามาตรวจสอบและปราบปรามเป็นครั้งคราว ผลจากการศึกษาข้อมูลสนามขึ้นย่นในประเด็นนี้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐและตำรวจอาจจะรู้จำนวนผู้เสพผู้ค้าเพียงจำนวนหนึ่ง แต่สมาชิกของชุมชนที่อยู่รอบๆบ้านของผู้เสพผู้ค้าจะรู้และจะให้ข้อมูลได้ครบถ้วนถ้าคนเหล่านี้ร่วมมือกัน ดังนั้นวิธีการใหม่ที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหายา

เสพติดคือการรวมพลังของชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหา เป็นการให้ทูตสมาชิกในชุมชนช่วยกันสอดส่องดูแล ทั้งชาวบ้านและคณะกรรมการชุมชนต้องร่วมมือกันสอดส่องและระบุว่าใครค้า ใครเสพ และใครที่มี พฤติกรรมน่าสงสัย เพื่อจะได้ให้การช่วยเหลือแก่บุคคลเหล่านี้ ถ้าชุมชนรู้แต่ไม่บอกออกมาจะทำให้ยังคงมีผู้ เสพผู้ค้าที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือหลงเหลืออยู่ในชุมชน ซึ่งทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเด็ดขาด

โดยสรุปแล้วการแก้ปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืนต้องใช้กลไกที่เหมาะสม ก็ชาวบ้านต้องมาร่วมมือ แก้ปัญหาเองจึงจะเกิดความยั่งยืน การรอเจ้าหน้าที่มาแก้ปัญหาให้อาจทำได้ไม่ต่อเนื่อง เพราะเมื่อถึงเวลาหนึ่ง เจ้าหน้าที่ก็ต้องย้าย แต่ชุมชนยังต้องอยู่ไปตลอด เมื่อชุมชนเข้าใจในประเด็นดังกล่าวชุมชนก็จะสามารถ แก้ไขปัญหาของตนเองได้ ซึ่งจะไม่ใช้การแก้ไขเฉพาะปัญหาเสพติดเท่านั้น แต่จะเป็นทุกๆ ปัญหาที่เกิดขึ้น ในชุมชน อย่างไรก็ตามในที่นี้จะไม่กล่าวถึงและวิธีการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากมีการดำเนินการโดยหลายหน่วยงาน ทั้งกระทรวงมหาดไทยที่ใช้รูปแบบ 6 ขั้นตอน และหน่วยงาน ปรปส. ที่ใช้รูปแบบ 9 ขั้นตอน ทั้งนี้ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ว่าวิธีการของใครจะมีความเหมาะสมมากกว่า กัน ต่างฝ่ายต่างมีจุดแข็งและจุดอ่อนที่แตกต่างกัน แต่ขอตั้งข้อสังเกตไว้ประการหนึ่งว่าวิธีการดำเนินการ แบบ 6 ขั้นตอนของกระทรวงมหาดไทยนั้น เป็นวิธีการและกระบวนการที่กำลังสร้างความสับสนและเข้าใจ ผิดต่อกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนเข้มแข็งจะเกิดขึ้นได้มิใช่เกิดจากการเข้าไปจัดตั้งของ เจ้าหน้าที่หรือบุคคลภายนอก แต่จะต้องเกิดจากความพร้อมและการดำเนินงานจากภายในชุมชน เจ้าหน้าที่ หรือบุคลากรจากภายนอกเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกลไกที่ควรจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้กระตุ้นหรือสนับสนุน ในสิ่งที่จำเป็นต่อชุมชนเท่านั้น เพื่อให้ชาวบ้านและผู้นำชุมชนเกิดความตระหนักในปัญหาและร่วมกันแก้ไข ปัญหาของตนเอง การเกิดชุมชนเข้มแข็งไม่สามารถจะเร่งรัดได้ ไม่สามารถกำหนดได้ว่าจะต้องเกิดขึ้นให้ ครบทุกชุมชนภายในเดือนธันวาคม พ.ศ.2546 อย่างที่รัฐบาลต้องการ การจะขึ้นป้ายหรือแต่งเดิมสีต้นนั้นทำ ได้แต่กระบวนการชุมชนเข้มแข็งที่แท้จริงนั้นคนภายนอกไม่สามารถเข้าไปเขียนบทหรือกำหนดเวลาให้ เกิดขึ้นได้ การสร้างกระบวนการชุมชนเข้มแข็งที่ยั่งยืนมานอกจากจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้แล้ว ยังจะ เป็นการสะสมพอกพูนหรือชุกซ่อนปัญหาเสมือนกับที่เคยทำกันมาตลอดหลายสิบปี

อย่างไรก็ตามการวิจัยนี้ขอเสนอมาตรการ

ระยะสั้นบางประการ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาเสพติด ที่อาจจะดำเนินการในลักษณะ ควบคุมไปกลับมาตรการกระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่ จะต้องดำเนินการในลักษณะที่เป็นมาตรการระยะยาว โดยข้อเสนอแนะดังกล่าวมี 2 มาตรการ ดังนี้

มาตรการกำหนดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

มาตรการนี้ใช้การพัฒนาควบคู่ไปกับการป้องกันและปราบปราม เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรการ ในการดำเนินงานป้องกันเสพติดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในแต่ละกลุ่มซึ่งมีภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาที่ต่างกัน รวมทั้งทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน ง่ายต่อการ ดำเนินงาน จึงควรมีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ดังนี้

- 1) กลุ่มเป้าหมายในสถานศึกษา หมายถึง เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา

- 2) กลุ่มเป้าหมายในชุมชน หมายถึง เด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา อันได้แก่ เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา (ไม่ได้ศึกษาในระบบการศึกษาภาคบังคับหรือศึกษาไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด)
- 3) กลุ่มเป้าหมายในสถานประกอบการ หมายถึง ผู้ใช้แรงงาน และผู้ให้บริการในสาขาอาชีพต่างๆ อันได้แก่ กลุ่มแรงงานทั่วไป กลุ่มแรงงานประมง กลุ่มแรงงานขนส่ง กลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวและกลุ่มผู้ให้บริการในสถานเริงรมย์

มาตรการป้องกันยาเสพติด

- 1) มาตรการให้การศึกษา หมายถึงการให้การศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะและประสบการณ์ที่เสริมสร้างและพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยไม่พึ่งพายาเสพติด มาตรการให้การศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานในระยะยาวที่ต้องการความต่อเนื่อง และควรมีลักษณะเน้นการศึกษาแบบผสมผสาน ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทุกระดับชั้น จึงควรบูรณาการเนื้อหาให้การศึกษาเพื่อการป้องกันยาเสพติดเข้าไปอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับต่างๆด้วย ตลอดจนการจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อประโยชน์ในการป้องกันยาเสพติด อย่างเช่น การจัดตั้งชมรมต่อต้านยาเสพติด การจัดค่ายฝึกทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อนห่างไกลยาเสพติด เป็นต้น
- 2) มาตรการเสริมข้อมูลข่าวสาร หรือการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันยาเสพติด เป็นการให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติด และวิธีการป้องกันยาเสพติด โดยผ่านช่องทางต่างๆ ไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ สื่อผ่านหอกระจายข่าว สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อพื้นบ้าน มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งข่าวสารหรือเนื้อหาข้อมูลที่ต้องการเผยแพร่ ไปยังกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ผู้รับข่าวสารได้รับข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ทางเลือกในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ยาที่ถูกต้อง การตระหนักถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด ตลอดจนเสนอทางเลือกที่จะแก้ปัญหาโดยไม่พึ่งพายาเสพติด อย่างไรก็ตามในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันยาเสพติดไปสู่ประชาชนนั้นจะต้องดำเนินการให้ข่าวสารด้านยาเสพติดที่ไม่เป็นการกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกอยากรู้ อยากลอง แต่ต้องชี้ผลร้ายของยาเสพติด
- 3) มาตรการทางเลือก เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไปรู้จักใช้เวลาว่างที่มีอยู่ไปในทางสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น มาตรการเหล่านี้มีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆ ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตลอดจนเป็นการส่งเสริมทักษะและประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ เกิดความมั่นคงในจิตใจ รู้จักการปรับตัวและพึ่งตนเอง กิจกรรมทางเลือกมีประโยชน์ในการช่วยเบี่ยงเบนความสนใจของกลุ่มเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดในสังคม เช่น กิจกรรมกีฬาและการออกกำลังกาย การส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้ด้อยโอกาสในสังคมให้มีโอกาสหารายได้ตามความสนใจและความถนัดของตน

- 4) **มาตรการกลุ่มเพื่อน** ในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดและควรจะตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน จึงควรใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนเพื่อประโยชน์ในการป้องกันยาเสพติด เพื่อให้มีการชักชวนกันไปในทางที่ถูกต้องดีงาม มาตรการกลุ่มเพื่อนสามารถใช้ได้กับทุกกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มหญิงบริการ กลุ่มผู้ต้องขัง และกลุ่มนักเรียนนักศึกษา เป็นต้น

4.3 ข้อเสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมในการศึกษาข้อมูลยาเสพติดในพื้นที่ชายแดน

ข้อเสนอแนะในส่วนนี้เป็นเพียงข้อสังเกตที่ผู้ศึกษาประมวลขึ้นมาจากประสบการณ์การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาประเด็นหลัก 3 ประเด็น คือ อุปสงค์ อุปทาน และผลกระทบของยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดน ที่จริงแล้วในช่วงที่เริ่มต้นทำการวิจัย โครงการนี้ ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหายาเสพติดเพียงเล็กน้อยมาก จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้ศึกษาเริ่มต้นจากความไม่รู้อะไรเลยแล้วพยายามทดลองการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ พร้อมทั้งพยายามเปรียบเทียบ โดยการปฏิบัติว่าวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการใดที่จะทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลมาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดใน 3 ประเด็นดังกล่าวข้างต้น ได้ดี ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมในการศึกษาข้อมูลยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดชายแดน ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณมีประโยชน์ในแง่การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนและชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดน ตลอดจนความคิดเห็นต่อสถานการณ์ปัญหาเสพติดในชุมชน อันเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจสถานการณ์ปัญหาและสถานการณ์ยาเสพติดได้ชัดเจนมากขึ้น แต่ทั้งนี้การวิจัยเชิงปริมาณจะมีประโยชน์น้อยมากกับการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเชิงลึกของสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด และพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของกลุ่มประชากรเป้าหมายที่จะศึกษาวิจัย
2. การรวบรวมสถิติและข้อมูลเอกสารจากหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ชายแดน ข้อมูลสถิติเหล่านี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการประเมินสถานการณ์ปัญหาเสพติด ข้อมูลด้านอุปสงค์ และอุปทานของยาเสพติด โดยแหล่งข้อมูลสำคัญที่ควรรวบรวมคือ
 - สถิติการจับกุมผู้ต้องหาคดียาเสพติดจากสถานีตำรวจภูธรประจำอำเภอ/ตำบลที่เป็นพื้นที่ศึกษา รวมทั้งแฟ้มเอกสารของสายสืบตำรวจ
 - สถิติการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดของหน่วยงานตำรวจตระเวนชายแดน ตำรวจน้ำ และทหารที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในพื้นที่

- สถิติการผ่านเข้า-ออกด่านชายแดน หรือรายชื่อของกลุ่มพ่อค้าที่มีการค้าหรือขนส่งสินค้าผ่านด่านชายแดนอยู่เป็นประจำ จากเจ้าหน้าที่ศุลกากรและตำรวจตรวจคนเข้าเมือง
 - เอกสาร รท.101 ที่ใช้ในการบันทึกประวัติของผู้ต้องโทษในเรือนจำกลางประจำจังหวัด
 - สถิติและประวัติผู้ป่วยยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลต่าง ๆ
 - สถิติและประวัติของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่อยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมอยู่ในพื้นที่ศึกษา ตัวอย่างเช่น กลุ่มเด็กในความอุปการะของสถานสงเคราะห์ทั้งภาครัฐและเอกชน กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก กลุ่มผู้อยู่ในความดูแลของกรมคุมประพฤติ กลุ่มหญิงอาชีพพิเศษที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ กลุ่มทหารเกณฑ์ เป็นต้น
3. การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีการที่ดูเหมือนว่าจะยุ่งยากซับซ้อน และใช้เวลายาวนานกว่าวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเอกสาร แต่ผลของการวิจัยเชิงคุณภาพจะสามารถสะท้อนข้อมูลที่เป็นจริงได้ชัดเจนมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรม การเสพยาเสพติด กระบวนการค้ายาเสพติด และการฟื้นฟูบำบัดผู้ติดยาเสพติด โดยข้อเท็จจริงเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดมาตรการต่างๆ ในพื้นที่ชายแดน การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ควรจะต้องปรับประยุกต์ใช้กับการวิจัยในลักษณะนี้คือการสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) สำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมนั้นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดคือการฝึกรวมผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นคนท้องถิ่นหรือเป็นคนในกลุ่มเป้าหมายการศึกษาวิจัย เพื่อเข้าไปทำหน้าที่แทนนักวิจัย เพราะจะสามารถกลมกลืนเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมได้ดีกว่านักวิจัยซึ่งเป็นคนนอกพื้นที่ ตัวอย่างเช่นการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์และปัญหาเสพติดในโรงเรียน ผู้ช่วยนักวิจัยที่มีความเหมาะสมที่สุดคือครูหรือนักเรียนในโรงเรียน หรือการเก็บข้อมูลการใช้สารเสพติดในกลุ่มหญิงอาชีพบริการ ก็อาจหาบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอาชีพนั้นมาเป็นผู้ช่วยวิจัย แต่ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นหญิงบริการ อาจจะเป็นพนักงานทำความสะอาดหรือเด็กเฝ้าประตูหรือเด็กเชียร์แขกในสถานบริการนั้นๆก็ได้ แต่ในหลายกลุ่มเป้าหมายนักวิจัยควรจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับกลุ่มประชากรเป้าหมายที่ควรจะเน้นการทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อช่วยให้การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาเสพติดมีความชัดเจนขึ้นนั้น ควรจะประกอบด้วย
- 1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรงกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับยาเสพติด ได้แก่ ตำรวจสายสืบตำรวจ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง แพทย์หรือพระสงฆ์หรือทหารผู้ทำหน้าที่ในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด
 - 2) นักโทษผู้กระทำผิด พ.ร.บ.ยาเสพติด ในเรือนจำต่างๆในพื้นที่ศึกษา โดยอาจจะจำแนกเป็นผู้กระทำผิดในคดีค้ายาเสพติดและคดีเสพยาเสพติด จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ

- 3) ผู้ถูกจับกุมเพื่อรอการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.ยาเสพติด
- 4) ผู้เสพที่เข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลต่างๆ และผู้เสพที่เข้าร่วมฝึกในค่ายฟื้นฟูสมรรถภาพที่หน่วยงานต่างๆ จัด เช่น ค่ายวิวัฒน์พลเมืองของฝ่ายทหาร สถานฟื้นฟูบำบัดรักษาของวัด เป็นต้น
- 5) ครูและนักเรียนในโรงเรียนเป้าหมาย
- 6) หญิงบริการและผู้ทำงานในสถานบริการหรือแหล่งบันเทิงในย่านที่เป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 7) แรงงานประมงบนเรือประมงพาณิชย์ ทั้งที่เป็นแรงงานประมงไทยและแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน
- 8) พ่อค้าแม่ค้าและแรงงานรับจ้างขนส่งสินค้าตามแนวชายแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณด่านถาวรตามแนวชายแดนต่างๆ

สุดท้ายข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกวิธีจะต้องนำมาตรวจสอบและอ้างอิงซึ่งกันและกัน เพื่อการประมวลและสังเคราะห์สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ชายแดน แต่จากประสบการณ์การทำงานสนามในจังหวัดตราดและสระแก้วพบว่า ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพสามารถนำมาประมวลและสังเคราะห์สถานการณ์ปัญหายาเสพติดได้ชัดเจนมากกว่าวิธีการอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ นักโทษในเรือนจำ ผู้ถูกฝากขังในคดียาเสพติด และผู้เข้ารับการรักษาในรูปแบบต่างๆ อย่างน้อยการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เหล่านี้ ยังสามารถใช้ในการตรวจสอบเพื่อยืนยันข้อมูลเอกสารและสถิติจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ สำหรับความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาระบบฐานข้อมูลยาเสพติดของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคตะวันออกนั้น ผลการศึกษาข้อมูลสนามพบว่าการจัดระบบฐานข้อมูลทำได้ยากในพื้นที่จังหวัดชายแดน เพราะความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ แต่ละหน่วยงานจะมีหน่วยงานการข่าวของตนเองโดยเฉพาะ มักมีการเก็บข้อมูลของตนเองไว้เป็นความลับ ไม่ประสานและแบ่งปันข้อมูล เพราะไม่ไว้วางใจว่าเจ้าหน้าที่อีกฝ่ายหนึ่งอาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้า ถ้าแลกเปลี่ยนข่าวก็อาจจะรั่วไหลไปถึงผู้กระทำผิด รวมทั้งยังเกรงกลัวความไม่ปลอดภัยและการแย่งผลงานเมื่อดำเนินการจับกุมได้สำเร็จแล้ว แต่ที่น่าสนใจมากที่สุดคือ หน่วยงานในพื้นที่ชายแดนไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ป.ป.ส. และตำรวจจากกองบัญชาการปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ



เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน, 2543. "พช. กับ ชุมชน : มุมมองของ วิบูลย์ เข็มเฉลิม" *cd forum*'43.
[http://www.thai.net/rddcd/cdforum/cd_forum_4302.htm]

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 2, 2546. งานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกอง
อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 2. [<http://www.geocities.com/chumchon2/kai.htm>]

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว.
ตราด: สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดตราด.
<http://sunsite.au.ac.th/ThaiInfo/TourismInThailand/Thailand76/East/trat/his.html>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สำนักงานภาคกลางเขต 8, คู่มือท่องเที่ยวสระแก้ว. นครนายก: การท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย สำนักงานภาคกลางเขต 8.

คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านข้อมูลและวิชาการยาเสพติด และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบ
ปรามยาเสพติด, 2545. การป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับอำเภอ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 29/2546 เรื่อง การต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด. ลงวันที่ 28 มกราคม 2546, เอกสาร
ประกอบการประชุมปฏิบัติการ เพื่อจัดทำแนวทางการบูรณาการแก้ไขปัญหายาเสพติด/ผู้เสพยาเสพติดใน
ระดับพื้นที่ ระหว่างวันที่ 30-31 มกราคม 2546 ณ เดอะรอยัลเจมส์ลอร์ดจ 2000 อ.ศาลายา
จ.นครปฐม.

ถนัด ไบยา และคณะ, 2545. ชุมชนเข้มแข็ง คือ หัวใจของการแก้ไขปัญหายาเสพติด. รายละเอียดรายงาน
ของ สกว. ภาค [<http://www.agri.cmu.ac.th/trfn/Announce/reportdetails.asp?ID=60>]

ทักษิณ ชินวัตร, 2546. การมอบหมายและชี้แจงนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. เอกสาร
ประกอบการประชุมปฏิบัติการ เพื่อจัดทำแนวทางการบูรณาการแก้ไขปัญหายาเสพติด/ผู้เสพยาเสพติดใน
ระดับพื้นที่ ระหว่างวันที่ 30-31 มกราคม 2546 ณ เดอะรอยัลเจมส์ลอร์ดจ 2000 อ.ศาลายา
จ.นครปฐม.

ประเวศ วะสี, 2542. วิธีบูรณาการ : ทางออกทางภูมิปัญญาพลิกวิกฤตสังคมไทย. [[http://www.carefor.org-
bin/story/generate.cgi?content=0031&board=people](http://www.carefor.org-bin/story/generate.cgi?content=0031&board=people)]

พรพิมล ตรีโชติ, วัชรินทร์ ขงศิริ, สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี, และ ทรงฤทธิ์ โพนเงิน, 2544. การศึกษาความ
ร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย ลาว พม่า จีน กัมพูชา และเวียดนาม.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

พลเดช ปิ่นประทีป, 2545. ภาพรวมเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง. [[http://www.rakbankerd.com/01_jam/
thaiinfo/country_info/index.html?topic_id=812&db_file=](http://www.rakbankerd.com/01_jam/thaiinfo/country_info/index.html?topic_id=812&db_file=)]

- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม, 2543. "ชุมชน-ประชาคมเข้มแข็ง รากฐานที่แข็งแกร่งของสังคมไทย" คอลัมน์
หมายเหตุเศรษฐกิจไทย, หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. ประจำวันพุธที่ 31 พฤษภาคม 2543, หน้า
The Asian Wall Street Journal.
- มูลนิธิสำนึกกรักบ้านเกิด, 2545. ชุมชนเข้มแข็งทางเลือกใหม่ในการพัฒนา. [http://www.rakbankerd.com/01_jam/thaiinfor/country_info/index.html?topic_id=788&db_file=]
- วุฒิชัย หลีกเมือง, 2545. ประชาสังคมเพื่อการพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็ง. [http://www.rakbankerd.com/01_jam/thaiinfor/country_info/index.html?topic_id=791&db_file=]
- สมพร เทพสิทธิ์า, 2544. การมุ่งไปสู่การปฎิภาหหรือ และความร่วมมือระหว่างรัฐ ประชาสังคมนานาชาติ
และศาสนาต่างๆ. กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมพันธ์ เตชะอธิก, อนุสรณ์ ไชยพานม และพัชรา แสงวิเศษ, 2545. ประชาคมตำบลเข้มแข็ง : หนองแจ้ง
ใหญ่ นครราชสีมา. [http://www.rakbankerd.com/01_jam/thaiinfor/country_info/index.html?topic_id=808&db_file=]
- สังคม สัจจอร์, 2544. "เส้นทางเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีชุมชนราชธานีอโศก" เส้นทางเศรษฐกิจพอเพียง.
[<http://www.thaitopic.com/mag/econ/civiccommun.htm>]
- สามารถ ศรีจำนงค์, สถาพร สมศักดิ์, และสมนึก เบญจวิทยารธรรม, 2545. ศิลาแดง : บทเรียนแห่งการสร้าง
ความเข้มแข็งของชุมชน โดยผ่านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ. [http://www.rakbankerd.com/01_jam/thaiinfor/country_info/index.html?topic_id=810&db_file=]
- สุวัฒน์ คงแป้น, 2544. พรานบ้าน พรานเมือง การพัฒนาภาคประชาชน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันองค์กร
ชุมชน (องค์กรมหาชน) และมูลนิธิชุมชนเมือง (มชม.).
- สำนักงานกึ่งอำเภอเกาะช้าง, บรรยายสรุป กึ่งอำเภอเกาะช้าง. ตราด: สำนักงานกึ่งอำเภอเกาะช้าง.
- สำนักงานคณะกรรมการประสานการพัฒนาพื้นที่เฉพาะและเมือง (สพม.) และสำนักงานแม่บท การพัฒนาและ
จัดการเชิงพื้นที่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง รายงานความก้าวหน้า ฉบับที่ 2 ส่วนที่ 1 การใช้ประโยชน์
ที่ดินและการพัฒนาการท่องเที่ยว. ตราด: สำนักงานคณะกรรมการประสานการพัฒนาพื้นที่เฉพาะและ
เมือง.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2545ก. ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยา
เสพติด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2545ข. สรุปแผนปฏิบัติการเพื่อเอาชนะยา
เสพติด พ.ศ.2544-2545 และ รายงานการประเมินผลแผน (ระยะ 6 เดือนแรก ปีงบประมาณ
2545). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2545ค. การดำเนินงานด้านป้องกันและแก้ไข
ปัญหาเสพติด. [<http://www.oncb.go.th/document/p1-solution02112101.htm>]

สำนักงานจังหวัดตราด, ฝ่ายข้อมูลและติดตามประเมินผล, 2545, ข้อมูลทั่วไปจังหวัดตราด. ตราด: สำนักงานจังหวัดตราด. <http://www.trat.go.th/index.php#>

สำนักงานจังหวัดตราด, ฝ่ายนโยบายและแผนงาน, 2545. เอกสารประกอบการประชุม “การประชุมร่วมจังหวัดตราด-จังหวัดเกาะกง เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด ตามแนวชายแดน ครั้งที่ 7”. ตราด: สำนักงานจังหวัดตราด.

สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร, 2546. *บรรยายสรุปจังหวัดสระแก้ว. สระแก้ว: สำนักงานจังหวัดสระแก้ว.*

ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว, *อำเภออรัญประเทศเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดและผู้มีอิทธิพล. สระแก้ว: ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด อ.อรัญประเทศ.*

สำนักงาน ป.ป.ส., 2546. *ชัยชนะยาเสพติดเพื่อแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.*

สำนักงาน ป.ป.ส. และตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2545. เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตร “การอบรมวิทยากรกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด” กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทหารกลาโหม (สวพ.กท.), 2545ก. ผลการสำรวจข้อมูลการดำเนินงานตามคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ 119/2544 เรื่องแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด เอกสารประกอบการสัมมนา “กองทัพไทยร่วมใจแก้ภัยยาเสพติด” ณ อาคารสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม (แจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทหารกลาโหม

สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทหารกลาโหม (สวพ.กท.), 2545ข. *รายงานผลการศึกษาเรื่องการศึกษาผลกระทบของปัญหาเสพติดต่อความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทหารกลาโหม*